

NICOLAI HANAPI

EXEMPLA

BIBLICA.

NICOLAI HANAPI

PATRIARCHÆ JEROSOLYMITANI,

SAC. ORD. PRÆDIC.

EXEMPLA
BIBLICA

IN

MATERIAS MORALES

DISTRIBUTA,

ET ORDINE ALPHABETICO DIGESTA;

OPUS AUREUM

OMNIBUS VERBI DIVINI PRÆCONIBUS

UTILISSIMUM.

(Vide FELLERI dict. histor. edit. Leod. 1816. pag. 565. tom. 4.)

LOVANII,

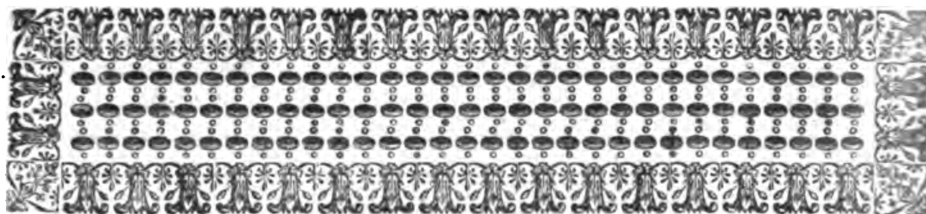
Typis HENRICI BAUMANS, Bibliopolæ.

1821.

AD LECTOREM.

Damus tibi, Lector benevole, aureum hunc librum dudum a Reverendissimo Domino NICOLAO HANAPO *Patriarcha Jerosolymitano conscriptum, et ad communem Sacrorum Oratorum usum typis vulgatum. Exempla continet e Sacris Litteris deprompta, et materiis moralibus, quæ Christianæ concioni e cathedris proponi solent, accommodata. Nos illorum Titulos, quos Author Capita vocat, in alium ordinem, alphabeticum videlicet, ad faciliorem usum digessimus. Adjunximus complures novos Titulos, asterisco, seu hoc * præfixo signo notatos. In cæteris Titulis nihil admodum immutavimus, sed vel ipsum Authoris antiquitatem redolentem stylum reliquimus. Non est porro, quod multis utilitatem hujus libri tibi ob oculos ponamus. Quis nescit, quantum ad permovendos, atque adeo trahendos animos exempla valeant, quantumque illa, quæ Divinus ipse Spiritus e sacro suo Eloquio ad manus dat, cætera omnia et veritate, et dignitate, et unctione, et movendi virtute antecellant? Hunc igitur laborem nostrum, quem in evulgando hoc libro impendimus, boni consule, eoque utere ad majorem DEI Ter Optimi Maximi Gloriam, et animarum salutem.*

PROOEMIUM

REVERENDISSIMI DOMINI

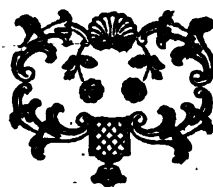
NICOLAI HANAPI.

Tantâ pollet excellentiâ officium prædicationis, quod Christus Dominus et Salvator noster, dum vitam hanc viveret, illud exercere nunquam dedignatus fuerit, et discipulis suis ante suam in cœlum ascensionem ad universorum salutem exercendum faciendumque præceperit: (1) Euntes, inquit, in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Evangelium nempe prædicandum instituit, non inutiles Philosophorum ac Poëtarum vanitates, aut proprias fictiones, ut nunc a multis, Evangelium erubescentibus, fieri perspicue cernitur. Contra quos Christus ait: (2) qui me erubuerit et meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit etc. At cur sic obsecro? Nonne Deus hujus mundi sapientiam stultam fecit? Nonne sapientissimus Paulus vas electionis, Prædicator veritatis, et Doctor gentium Evangelium prædicabat? (3): Ait enim, se non erubescere Evangelium. Prædicator itaque, assumpto tantæ dignitatis munere, omni studio et vigilantiâ, totoque mentis affectu Christum, ejusque discipulos imitari studeat, utilia magis,

(1) Marci 16. (2) Lucæ 9. (3) Rom. 1.

quam subtilia diligentius exquirendo. Divinam igitur sanamque doctrinam, et non indoctas sequi fabulas conetur, vel ob inanem gloriam, perpolito sermone, diversas, et pene infinitas involvendo sententias, sciolus videri. Nam quæ scientia tam digna, tam nobilis, tam præclara, tamque sublimis inveniri poterit, quæ divinæ æquiparari valeat? Cum ipsa, ut divus quoque testatur Augustinus, omnium Gentilium scientiis tum subjecti nobilitate, tum etiam solidæ omnino, et indubiæ veritatis excellentiâ præstat, ac e mediis Philosophorum tenebris, ceu sidus fulgentissimum, elucescat? Tot insuper ac tanta in se uberrime continet, ut vel indocto cuilibet fœcundissimam suppeditet prædicationem. Quæ tamen omnia eo majoris sunt ponderis et valoris, quo sublimiori authoritate, ac certiori, ut dixi, veritatis lumine conspiciuntur. Concionator igitur sermones suos copiosius et nobilius dilatare poterit, sacratissimam exponendo Scripturam ejusque saluberrimis verbis, sententiis, ac exemplis utendo, quam si cujusvis alterius scientiæ, *licet exquisitæ*, materias, vel cujuscumque historiæ gesta pertractaret. Et quoniam, ut clare patet, antiquorum gesta et exempla ad excitandas hominum mentes, animosque movendos tanti sunt roboris et potestatis, ut nil aptius, nilque fortius inveniri queat; siquidem majorem vim secum afferre videntur, et eorum, quæ dicuntur, pleniorem tribuere cogitationem, quam verba: idcirco hoc apud me perpendens, zelo charitatis ductus, universa fere exempla, in utriusque Testamenti libris dispersa, quadam brevitate, ac sub diversarum materiarum Titulis, eo quo scivi ordine, in unum redigere laboravi. Formalia, vero textuum verba hic non invenies, quod brevitatis causa factum esse cognosces. Cæterum non te moveas, optime Lector, si aliquod me hic exemplum, quod ad hanc vel illam materiam applicari potuerat, omisisse, vel aliquod etiam uni materiæ, quod fortasse alteri congruentius tribuendum erat, dedisse deprehenderis, quoniam homo sum: satisque tibi videatur, hoc in libello nobiliora et utiliora omnia copiosissime contineri. Quæ profecto mirum in modum utrique hominum saluti conducent, si habita semper loci, temporis, et audientium ratione,

eo modo et ordine, quo sermonis materia expostulare videbitur fuerint enarrata. Nam placidis aliquando mitioribusque verbis utendum erit, durioribus interdum, fortiori ac vehementiori quodam spiritu prolatis. His enim modis auscultantium animi deliniri, et allici facile poterunt, et eorum mentes admiratione quadam repleri ac ingenti stupore concuti, quo fiet, ut ea quæ dicis, adeo tenaciter memoriæ infigantur, ut nulla possint oblivione deleri. Hoc unum postremò a te admonitum velim, idem exemplum diversis tam virtutum, quam vitiorum materiis nonnunquam deservire posse : quod ut clarius apertiusque intelligas, unico duntaxat exemplo declarabo. Joseph optimus adolescens, ut habetur in Genesi procaci Putipharis uxori ipsum sollicitanti, ut suis inhonestis voluptatibus indulgeret, acquiescere noluit, et hac de causa carceri traditus est etc. Hoc exemplum multa continet, et castitatem, ac servorum fidelitatem, item mulierum infidelitatem, falsitatem, volubilitatem, insatiabilitatem, mendacitatem, malitiam, arrogantiam, et crudelitatem maximam. Respicit rursus inconsideratos homines, eorumque nimiam et credulitatem, et levitatem, atque imprudentiam; nam Putiphar mentienti uxori cito et leviter credidit, ac innocentem, nulla præmissa inquisitione veritatis, damnavit. Super hoc denique poteris de occultis Dei judiciis, et justitia, atque misericordia, et providentia verba facere, qui, cum sit judex æquissimus, et misericors, neminem in se sperantem derelinqui, sed potius inopinatis sublevat subsidiis, quemadmodum Joseph, quem per hanc viam exaltare voluit, fecisse legitur.

TITU-

A

TITULUS I.

Abnegatio sui ipsius.

Abraham exuit omnem amorem erga terram, cognationem et domum suam, cunctaque relinquit ad imperium Dei. Gen. 12. 1.

Idem superat amorem naturalem erga unigenitum suum filium, paratus illum propriis manibus immolare, postquam a Deo jussus fuit. Gen. 22.

Levitæ sine ullo respectu ad proprium sanguinem occidunt vituli cultores, quia jussu Dei hoc eis mandaverat Moyses. Hinc tam uberem accipiunt a Moyse benedictionem. Ex. 32. 27. Deut. 33. 8. 9.

Elisæus omnia sua relinquens, sequitur Eliam. 3. Reg. 19. 19.

Eleazarus non admisit illicita propter vitæ amorem, morique maluit, quam vivere cum peccato. 2. Mach. 6. 18.

Job voluntati Divinæ omnem posthabuit amorem erga sua bona, suos liberos, suumque proprium corpus. Job. 1.

Apostoli relinquentes omnia sequuntur Christum et austeram ab eo præscriptam vitæ rationem amplectuntur. Hinc omnium nomine Petrus ad Christum dicit: Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. Matth. 4. 19. etc. Matth. 19. 27.

Christus Dominus in Evangelio suo nullam virtutem a suis magis exigit, inculcat, et suo exemplo docet, quam istam. Matth. 5. 29. † 10., 39. †16., 24.

Adolescens, cæteroquin perfectus, abiit tristis, cum a Christo audivit, necessariam sibi esse abnegationem sui. Luc. 9. 23. Matth. 10., 17. Marc. 10., 17.

Paulus castigat corpus suum, et in servitutem redigit. 1. Cor. 9. 27.

TITULUS II.

Abstinentia et Sobrietas.

Gen. 2. Præcepit Dominus Adam dicens: Ex omni ligno paradisi comede, de ligno scientiæ boni et mali ne comedas. In quo abstinentia commendatur, dum non omni cibo voluit hominem uti in Paradiso.

Exod. 24. Moyses fuit in monte cum Domino 40. diebus et 40. noctibus, et non manducavit nec bibit. Abstinentia enim bona dispositio est ad percipiendas revelationes divinas, et homo refectus divina consolatione, solet corporales delicias abhorrere.

Levit. 11. Filiis Israël præcepit Dominus a multis cibis abstinere.

Num. 6. Vir sive mulier cum votum fecerit, ut sanctificaretur, et se voluit Domino consecrare, a vino et omni eo, quod inebriare potest, abstineat.

Judic. 13. Uxori Manue liberatorem populi concepturæ, angelus apparens abstinentiam indixit.

Luc. 5. Ad commendandam sobrietatem, quæ est in esu piscium, et in abstinentia a carnibus, multum facit, quod Dominus in Evangelio pluries multiplicavit pisces, non carnes. Unde ad præceptum Domini concluserunt discipuli multitudinem piscium copiosam.

Præterea panes et pisces bis multiplicasse legitur, nunquam carnes. De quinque panibus et duobus piscibus, Marci. 6. Luc 9. Item de eodem Joann. 6. De septem panibus et paucis pisciculis ab ipso Domino multiplicatis habetur Matth. 15, Marci 8.

Act. 2. Volens Petrus rationabiliter ostendere, quod discipuli Spiritu sancto pleni, non essent ebrii, dicit, quod adhuc non erat hora diei tertia. Dans intelligere, quod ante horam tertiam esset inconveniens manducare.

1. Reg. 14. Populus Israël erat in castris esuriens, et erat mel per agrum et nullus comedit de eo, quam Jonathas filius Saul.

2. Reg. 23. Cum desiderasset David aquam de cisterna Bethlehem, allatam postea noluit bibere, quia nimis avide concupiverat illam.

3. Reg. 17. Tenuis victus sufficiebat Heliæ, qui petiit a vidua Sareptana pauculum aquæ, et buccellam panis.

Uxor Hieroboam vadens ad Heliam Prophetam, tulit decem panes, et vas mellis, non fit ibi mentio de carnibus, quia supponebat prophetam non vesci talibus cibis. 3. Reg. 14.

Notabilis est, quod Heliam paverunt corvi carnibus bis in die, 3. Reg. 17. Sed Angelus Domini ostendit ei panem, et vas aquæ semel tantum. 3. Reg. 19.

Audiens Achab comminationem sibi factam a Domino per Heliam prophetam, post occisionem Naboth operuit cilicio carnem suam jejunavitque, et dormivit in sacco, et ambulabat demisso capite: propter quod Dominus illam, quam comminatus fuerat, temperavit pœnam. 3. Reg. 21.

Esdras prædicavit jejunium, et fecit, quod omnes affligerent animas suas, quia petierant a Domino, ut viam rectam et prosperam daret eis. Sequitur, jejunavimus et rogavimus Dominum pro hoc, et evenit nobis prosperè. 1. Esd. 8.

Congregati sunt filii Moab et filii Ammon, et cum eis de Ammonitis, et pugnarent contra Josaphat regem Juda. Quod ille audiens totum se contulit ad rogandum Dominum, et prædicavit jejunium in universa Judæa. Sequitur, quod victoriam obtinuit. 2. Par. 20.

Rogaturus Neemias Artaxerxem regem pro civitate sancta, ut muri ejus possent reparari, dicit de seipso; Jejunabam et orabam ante faciem Dei cœli. 2. Esd. 1.

Paulus et Barnabas cum constituissent in diversis civitatibus per singulas ecclesias presbyteros, et orassent cum jejunationibus, commendaverunt eos Domino, in quem crediderunt. Act. 14.

De Tobia juniore et socero ejus ac cæteris amicis dicitur; Cum timore Domini convivia nuptiarum exercebant. Angelus etiam postea dicit utrique Tobiæ, bona est oratio cum jejunio et eleëmosyna. Tob. 9.

Audientes filii Israël terribilem potentiam Holofernis, humiliaverunt animas suas in jejuniis. Judith. 4.

De Judith etiam dicitur, quod jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbata et festa et Neomenias domus Israël. Judith. 8.

Allocutura regem Assuerum, dixit Esther Mardochæo: Congrega omnes Judæos, quos in Susis reperies, et orate pro me, non comedatis, et non bibatis tribus diebus, et tribus noctibus, et ego cum ancillis meis similiter jejunabo. Esth. 4.

Commendatur a Domino abstinentia Rechabitarum, quia noluerunt bibere vinum, sicut præceperat eis pater eorum. Jer. 35.

Ezech. 4. Duram diætam imposuit Dominus Ezechieli prophetæ, dicens: Sume tibi frumentum, et hordeum, et fabam, et lentem, et milium, et viciam, etc.

Dan. 1. Proposuit Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa regis. Sequitur; Pueris illis dedit Dominus scientiam et disciplinam etc.

Dan. 10. Daniel per tres hebdomadas panem desiderabilem non comedit, et caro et vinum non introierunt in os ejus, et tunc mirabilem ostendit ei Dominus visionem. Gregorius in homilia Pentecostes dixit, quod Spiritus sanctus abstinentem implevit puerum et prophetam judicem senum fecit, sicut apparet Dan. 10.

Dan. 14. Panem et pulmentum misit Dominus per Prophetam Abacuc Danieli posito in lacu leonum, non carnes, aut alia cibaria delicata.

2. Mach. 7. Eleazarus vir ætate provectus, maluit occidi crudeli morte, quam carnes porcinas contra legem manducare, vel etiam simulare se comedisse.

Ibidem. Contigit septem fratres cum matre eorum compelli a rege, carnes porcinas contra legem manducare: illi vero magis elegerunt crudelissima tormenta sustinere.

Matth. 3. De beato Joanne Baptista ~~dicitur~~, quod ejus esca erant locustæ et mel sylvestre.

Matth. 11. Multam abstinentiam in cibo et potu dicebatur facere, quasi non manducans, nec bibens, scilicet Joannes.

Luc. 2. Anna Prophetissa filia Phanuel, inter cætera commendatur, quod non discedebat ex templo, jejuniis et obsecrationibus serviens die ac nocte.

Matth. 4. Luc. 4. Salvator noster post baptismum, statim ductus est in desertum, et ibi jejunavit, donec esuriret. Contra illos, qui jejunant cum fœditate conscientiæ, vel qui nolunt tempore jejunii esuriem sustinere.

Judic. 20. Filii Israël de duodecim tribubus primo et secundo a Filiis Benjamin debellati, postea fleverunt coram Domino, et jejunaverunt die illo, et sic prævaluerunt in illos.

1. Reg. 4. Philistæi tempore Heliæ debellaverunt filios Israël, una vice, et altera, et arca Domini fuit capta. Tertio postea congregati sunt Philistæi sub Samuele. Sed filii Israël jejunaverunt die illa atque dixerunt: Peccavimus, Domine etc. Sequitur, quod cæsi sunt a filiis Israël.

Joan. 21. Post resurrectionem etiam septem discipulis piscantibus et non prendentibus, manifestavit se Salvator dicens: Mittite in dexteram navigii rete, et invenietis. Sequitur, quod extraxerunt

rete plenum magnis piscibus et de piscibus illis dedit Dominus discipulis suis. Populo autem Judaico tanquam carnali et de carne curanti, dedit Deus carnes ad vescendum, licet in malum ipsius.

Multum valet abstinentia, ad hoc quod homo possit vigilare facilius et orare. Nam post cœnam increpavit Dominus discipulos suos, dicens: Non potestis una hora vigilare mecum? Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Luc. 24.

Salvator noster, cujus actio est nostra instructio, nunquam legitur carnes comedisse, nisi de agno Paschali. De pisce vero, sibi allato ad manducandum, comedit. Joan. 21.

Mittens Dominus discipulos ad prædicandum dixit: In quamcunque domum intraveritis etc, edentes et bibentes, quæ apud illos sunt. Hoc est, ut essent contenti cibariis, quæ haberent, non curiose alia quærerent. Luc. 10.

Cum esuriret Petrus in domo Simonis coriarii, cecidit super eum mentis excessus, et vidit cœlum apertum etc. In qua etiam visione oblata sunt sibi animalia, secundum legem vetita. Qui comedere renuit, quamvis, ut dictum est, esuriret. Act. 10.

Erant in ecclesia, quæ erat Antiochiæ, prophetæ et doctores etc. Ministrantibus autem illis Domino, et jejunantibus illis, dixit illis Spiritus sanctus: Segregate mihi Paulum etc. Act. 13.

Convenerunt filii Israël in jejuniis, et in saccis et humo super eos etc. Et steterunt, et confitebantur peccata sua, et legerunt in volumine legis. 2. Esd. 9.

Cum esset factum prandium bonum in domo Tobiæ, et audisset unum de filiis Israël jugulatum jacere in platea, statim exiliens de accubitu suo, relinquens prandium, jejunus venit ad corpus. Tob. 2.

De seipso loquens Daniël ait: Posui faciem meam ad Dominum Deum, rogans et deprecans in jejuniis, sacco, et cinere. Et tunc percepit specialem revelationem de incarnatione, de passione et occisione Christi etc. Dan. 9.

Baruch legit verba libri sui ad aures Jechoniæ filii Joachim regis Juda, et ad aures populi universi, qui audientes plorabant et jejunabant, et orabant in conspectu Domini. Baruch. 1.

TITULUS III.

Acceptatio Personarum.

Lev. 19. 15. Deut. 1. 16. 17. Deus a Judice exigit, ne consideret personam pauperis, nec honoret vultum potentis.

1. Reg. 16. 17. Samuel, cum ingressus esset domum Isai, ut aliquem ex ejus filiis in regem Israël inungeret, jubetur a Deo non respicere vultum alicujus, nec altitudinem staturæ.

2. Par. 19. 7. Josaphat Rex Juda, cum Judices per cunctas civitates constitueret, præcipit illis, ne personam respicerent, ponens eis ante oculos exemplum Dei.

Is. 11. 3. Inter alia, quæ Isaïas de Christo Domino prædicit, etiam hoc est: Non secundum visionem oculorum judicabit, neque secundum auditum aurium arguet etc.

Malach. 2., 9. Sacerdotes facti sunt contemptibiles, et humiles omnibus populis, quia acceperunt faciem in lege, hoc est, personam, prout etiam septuaginta vertunt.

Matth. 22. 16. Pharisæi, ut Christum in sermone caperent, laudant ejus veritatem ac justitiam, putantque, se non posse evidentius testimonium ejus justitiæ afferre, quam si illi dicerent: non est tibi cura de aliquo; non enim respicis personam hominum.

Act. 10, 34. Cum Cornelius Ethnicus et miles mirabiliter ad fidem fuisset vocatus, exclamat Petrus: in veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet eum, et operatur justitiam, acceptus est illi.

Eph. 6., 9. Paulus hortatur Dominos, ut sint mites et humani erga suos servos, additque rationem, quia illorum et vester Dominus est in cœlo, et personarum acceptio non est apud eum.

1. Pet. 1., 17. Deus judicat sine acceptione personarum, sed secundum uniuscujusque opus.

Jac. 2. ỳ. 1. et seq. Jacobus Apostolus hortatur fideles, ut nullum faciant discrimen inter divitem et pauperem, arguitque illos peccati, qui personam accipiunt.

TITULUS IV.

Accusatio Falsa.

Joseph, a Potipharis uxore falsis criminationibus delatus, in carcerem conjicitur. Gen. 39. 17. etc.

Aman calumniis Judæorum populo exitium parare meditatur, quod tamen in ejus caput redundat. Nam in crucem, quam Mardochæo paraverat, cum liberis suis sublatus est. Ejus dignitas Mardochæo, bona Reginæ Esther sunt collata. Esth. 3. etc.

Principes et Satrapæ apud Darium falsis accusationibus efficiunt, ut Daniel in lacum leonum conjiciatur, ubi tamen mirabiliter conservatur, ejus accusatoribus leonibus in prædam cedentibus. Dan. 6.

Innocens Susanna falso accusatur a senioribus, illa tamen liberatur, hi lapidibus obruuntur. Dan. 13.

Christus Dominus quam multis falsis accusationibus ad judices delatus. Luc. 23., ✝. 10.

Paulus a Principe sacerdotum et senioribus coram Præside accusatur, quod sit homo pestifer, auctor seditionis, et templum violare conatus. Act. 24. ✝. 1.

TITULUS V.

Acedia et Negligentia.

Audiens Jacob quod alimenta venderentur in Ægypto, dixit filiis suis: Quare negligitis? Descendite et emite nobis necessaria. Gen. 42.

Panem angelorum habebant filii Israël in deserto, et tamen excæcati desiderabant cibos Ægypti. Num. 11.

Acedia vel tædium homini est causa impatientiæ et carnalis desiderii, causa multiplicis mendacii, sicut patet Numer. 11. Recordamur piscium etc. Eodem.

Profecti sunt filii Israël de monte Hor et tædere cœpit populum itineris et laboris, locutusque contra Dominum et Moysen, ait: Anima nostra nauseat super cibo isto levissimo. Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes. Num. 21.

1. Reg. 26. Negligenter custodiebat Abner Dominum suum Saul. Nam quando David venit ad castra ejus, neminem reperit vigilantem.

2. Reg. 4. Dormiens fuit percussus Isboseth filius Saul, et occisus.

2. Reg. 11. Tempore quo solent reges ad bella procedere, remansit David in domo: ubi grave adulterium et gravissimum homicidium hac occasione commisit.

2. Par. 24. Placuit Joas regi Juda, ut instauraret domum Domini, et præcepit Levitis, ut circa hoc essent solliciti. Porro Levitæ egerunt negligentius, qua de causa rex arguit Jojada sacerdotem.

Matth. 13. Cum dormirent homines, venit inimicus, et superseminavit zizania in medio tritici.

Matth. 20. Arguuntur otiosi, et remunerantur operarii.

Jonæ. 1. Facta tempestate in mari Jonas descendit ad interiora navis, et dormiebat sopore gravi, et accessit ad eum gubernator, et dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? surge, invoca Deum tuum.

Matth. 25. Dure reprehendit Dominus servum malum et pigrum, qui multiplicare neglexit commissum sibi talentum.

Ibidem. Virgines dormitantes, quarum lampades non fuerunt prius ornatæ, fuerunt postea a nuptiis exclusæ.

Matth. 26. Marc. 14. Valde videntur fuisse acediosi discipuli hora illa, postquam rogati a Domino vigilare, continuo dormiebant.

TITULUS VI.

Adulatio.

Num. 16. Chore et complices ejus, cum stetissent adversus Moysen et Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, in ipsis est Dominus. In quo apparet, quod captabant benevolentiam populi.

2. Reg. 1. Adolescens narrans David mortem Saul et filiorum ejus, occisus fuit de mandato ipsius. Putabat autem se prospera nunciare.

2. Reg. 4. Duo latrones, qui filium Saul Isboseth occiderunt, et caput ejus David attulerunt, placere crediderunt, sed David bene ostendit, quod sibi displicuit.

2. Reg. 15. Dicebat Absalon homini negotium habenti coram rege David: Videntur mihi sermones tui boni et justi, sed non est, qui te audiat, constitutus a rege.

Mali

Mali prophetæ dicebant Achab regi Israël de bello futuro pro- 3. Reg. 22.
spera, secundum quod eum velle sciebant.

Post obitum Jojadæ Sacerdotis, principes Juda adoraverunt re- 2. Par. 24.
gem. Qui delinitus obsequiis eorum acquievit eis, et dereliquerunt templum Domini, servieruntque lucis et sculptilibus.

Ædificantibus templum filiis Judæ, post reditum de captivitate, 1. Esd. 4.
hostes eorum scripserunt regi: Nos memores salis, quod in palatio comedimus, et quia læsiones regis videre nefas ducimus.

Nabuchodonosor dixit majoribus natu, et ducibus bellatorum Judith. 2.
suorum, cogitationem suam esse, ut omnem terram suo subjugaret imperio, quod cum placuisset omnibus etc.

Rex Ahasverus iratus contra Vasthi reginam, interrogavit sa- Esth. 1.
pientes consiliarios suos, cui sententiæ Vasthi subjaceret? Qui non temperaverunt regis furorem, nec excusaverunt absentem, sed unus respondit, cum indignatione dicens: regis justa est indignatio.

Amici Aman et uxor ejus, non avertentes pessimum animum, Esth. 5.
quem habebat erga Mardochæum, nec increpaverunt eum, sed dixerunt: Jube excelsam parari trabem.

Principes et Satrapæ Darii regis Persarum, cupientes, quod Dan. 6.
rex iniquum statueret decretum, proposuerunt aliquid, quod videbatur pertinere ad honorem ipsius.

Alcimus proditor impius, qui volebat fieri sacerdos, dixit 1. Mach. 7.
regi Demetrio: Perdidit Judas et fratres ejus amicos tuos. Sequitur postea; Quod Alcimum hunc constituit rex in sacerdotio, et mandavit ei facere ultionem in filios Israël.

Recedentibus discipulis Joannis, cœpit Dominus ipsum mira- Matth. 11.
biliter commendare, contra illos qui palam laudant, et occulte detrahunt.

Pharisæi volentes capere Christum in sermone, cœperunt mag- Matth. 22.
nas laudes ei dicere: Magister, scimus, quia verax es etc.

Videns Herodes Agrippa rex magnus, quia placeret Judæis in Act. 12.
hoc, quod quosdam de ecclesia ceperat, et Jacobum fratrem Joannis occiderat, apposuit apprehendere et Petrum.

Herodi nequissimo regi, qui occiderat Jacobum, et incarcera- Ibidem.
bat Petrum, populus acclamabat, voces Dei et non hominis.

Orator Tertullus, contra Paulum a principe sacerdotum ad- Act. 24.
ductus, in principio orationis adulatus est Felici præsidi.

TITULUS VII.

Affectio Carnalis.

Num. 7. Moyses distribuit Levitis. 12. boves et sex plaustra, quos obtulerant Principes filiorum Israël, sed nullum dedit filiis Caat licet essent ei magis propinqui.

Non legitur Moyses alicui de filiis suis magnum dedisse officium licet ipse a populo in tanta reverentia haberetur.

Num. 27. Moriturus Moyses sollicite rogavit Dominum, ut populo de duce idoneo provideret. Nullum de generatione suâ nominare voluit.

Josue. 17. Distribuens Josue terram filiis Israël, ita parvam portionem dedit illis de tribu sua, ut de hoc specialem querelam fecerint. Sed nota responsionem, quam fecit eis.

1. Reg. 4. Audiens Heli mortem filiorum suorum in prælio, non visus est multum curare, sed cum nuncius illi dixisset, arcam Dei esse captam, cecidit de sella, et mortuus est.

2. Reg. 19. Quia David nimis flebat occisum filium suum Absalom, imposuit ei Joab, quod non ita doluisset, si totum amisisset exercitum.

2. Mach. 7. Supra modum mater mirabilis et bonorum memoriâ digna, quæ pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat.

2. Mach. 16. Euntibus ad prælium Judæis contra Nicanorem, pro uxoribus et filiis, itemque fratribus et cognatis minor sollicitudo, maximus autem et primus pro sanctitate timor erat templi.

Matth. 12. Loquente Jesu ad turbas, dixit ei quidam: Ecce mater tua et fratres tui foris stant quærentes te; qui respondit: Quæ est mater mea, et qui sunt fratres mei? quicunque fecerit voluntatem Patris mei etc.

Matth. 20. Petenti materteræ Christi secundum carnem, ut duo filii sui sederent juxta eum in regno suo, respondit ipse Dominus ita dure, ac si fuisset aliena omnino, et ita bonum forum de regno suo paratus est facere tibi, sicut illis.

Joan. 21. Quamvis beatus Joannes, et duo Jacobi essent maximæ sanctitatis, nulli tamen eorum commisit generalem Ecclesiæ curam, sed Petrum, qui non sibi carne attinebat, constituit caput, principem et pastorem.

Salvator noster approbans Petri professionem, quam fecit de ipso, cum dixit: Tu es Christus filius Dei vivi, consequenter subjunxit: Caro et sanguis non revelavit tibi. Per hoc innuens, quod caro pravas revelationes facere consuevit. Matth. 16.

Apostolus Paulus, commendans suum Evangelium, dicit: Complacuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, et vocavit per gratiam suam etc. Continuo non acquevi carni et sanguini. Galat. 1.

*

TITULUS VIII.

Altaria erecta.

Ædificavit Noë altare Domino, et tollens de cunctis pecoribus mundis, et volucribus, obtulit holocaustum: odoratusque est Dominus odorem suavitatis. Gen. 8. 20.

Apparuit Dominus Abraham in terra Chanaan, et dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. Gen. 12. 7.

Apparuit Dominus in Bersabee Isaac, dicens: noli timere, quia ego tecum sum. Itaque ædificavit altare Domino, et invocato nomine Domini erexit tabernaculum. Gen. 26. 24.

Locutus est Deus ad Jacob: Surge et ascende Bethel, et habita ibi, facque altare Deo etc. Ædificavitque ibi altare, et appellavit nomen loci illius: Domus Dei. Gen. 35. 1. 7.

Moyses ædificavit altare ad radices montis, in quem jussus est a Deo ascendere, obtulitque super illud holocausta. Exod. 24. 4.

Josue, ut se gratum Domino sisteret pro obtentis victoriis, ædificavit altare Domino de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit. Jos. 8. 30.

Gedeon in loco, in quo ei apparuit Angelus, et carnes panesque azymi ab igne ex petra prosiliente consumpti sunt, ædificavit altare Domino vocavitque illud: Domini pax. Judic. 6. 24.

Saul, ut placaret Dominum peccanti populo, ædificavit altare. 1. Reg. 14. 35.

David, ut flagellum pestilentiæ a populo suo averteret, ædificavit altare, et obtulit holocausta; et propitiatus est Dominus terræ, et cohibita est plaga ab Israël. 2. Reg. 24. 25.

Salomon in suo templo fecit altare æneum viginti cubitorum 2. Par. 4. 1.

longitudinis, et viginti cubitorum latitudinis, et decem cubito-
v. 19. rum altitudinis. Fecit quoque altare aureum.
1. Mach. 4. 44. Judas Machabæus altare a gentibus profanatum destruit, et novum ædificat.

TITULUS IX.

Ambitio.

Num. 12. Locuta est Maria et Aaron contra Moysen, et dixerunt: Nonne et nobis similiter locutus est Dominus? Sed hæc verba videbantur ambire ducatum populi sui.

Num. 16. Chore et complices sui anhelantes ad regnum populi, condemnaverunt Moysen, et Aaron accusaverunt, dicentes: Sufficiat nobis, quod omnis multitudo sanctorum est, et in ipsis est Dominus. Cur elevamini super populum Domini?

Judic. 9. Abimelech filius Gedeonis callide procuravit se eligi per amicos ex parte matris suæ: sed postea pessime successit utrisque.

Eodem. Parabola illa, quam proposuit Joatham, quod oliva, vitis, et ficus noluerunt sibi regnum accipere et principatum, rhamus vero, arbor modica et vilis, regimen usurpare præsumsit, potest ambitiosis aptari.

Eodem. Dicebat Gat filius Obed: Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech.

2. Reg. 15. Absalom, hominibus ad judicium regis venientibus, David blandiendo, detrahendo simul et ambiendo, dicebat: Videntur mihi sermones tui boni et justi, sed non est, qui te audiat, constitutus a rege. Quis me constituat judicem super terram? Sed nota, quid ei postea acciderit, Cap. 17. 18. ejusdem.

3. Reg. 1. Adonias filius Hagith elevabatur, dicens: Ego regnabo.

3. Reg. 11. Dixit Ahias Sylonites propheta ad Hieroboam. Regna super omnia, quæ desiderat anima tua. Sed postea adeptus regnum super 10. tribubus, pessime se habuit.

3. Reg. 16. Zambri videns Hela dominum suum regem Israël temulentum, occidit eum, et regnabat post eum septem diebus tantum.

4. Reg. 11. Athalia mater Ochoziæ regis, videns mortuum esse filium suum, in tantam exarsit libidinem dominandi, quod interfecit omne semen regium, excepto Joas, qui fuit a sorore Ochoziæ furtive sublatus.

Sellum filius Jabes conjuravit contra Zachariam regem Israël dominum suum, et interfecit eum, et regnavit pro eo uno mense. 4. Reg. 15.

Nabuchodonosor rex Assyriorum vocavit duces bellatores suos, dixitque, cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subjugaret imperio. Judith. 2.

Ambitiosi et superbi plus affliguntur de paucis, qui eos præcedunt, vel eis non obediunt, quam lætentur de multis, qui eos sequuntur vel obsequuntur eis. Unde superbus Aman, qui erat secundus a rege, et filios et divitias multas habebat, nil se habere putabat, quamdiu videbat Mardochæum ante fores regias etc. Esth. 5.

Audivit Seron, quod congregavit Judas ecclesiam fidelium, et ait: Faciam mihi nomen, et glorificabor in regno, et debellabo Judam: ipse cito fuit debellatus a Juda. 1. Mach. 3.

Alcimus, qui volebat summus sacerdos fieri, et quidam alii iniqui de populo Judæorum, venerunt ad regem Demetrium, dicentes ei: Perdidit Judas et fratres ejus amicos tuos, et nos disperdidit de terra nostra. 1. Mach. 7.

Ptolomæus rex Ægypti voluit dolo opprimere regnum Alexandri, et tandem obtinuit, Alexandro devicto et in Arabiam fugato, et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri et misit Ptolomæo, qui parum gavisus est, quia mortuus est die tertia. 1. Mach. 11.

Ptolomæus filius Abobi habebat argentum et aurum multum. Exaltatum cor ejus est, et volebat obtinere regionem, qua occasione proditiose occidit Simonem summum sacerdotem, et duos filios ejus. 1. Mach. 15.

Ambiebat Jason super omnes summum sacerdotium, propter hoc adiit regem Antiochum nobilem, promittens ei 360. argenti talenta et multa alia. Quod cum rex annuisset, modico tempore sacerdotii honore functus est, quia Menelaus, quem misit ad Antiochum, retorsit in se summum sacerdotium, qui etiam cito fuit amotus, et Lysimachus frater ejus loco illius substitutus. 2. Mach. 4.

Cum vidisset Simon, quia per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date mihi hanc potestatem, ut cuicunque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ei: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Act. 8.

TITULUS X.

Amicitia.

Gen. 29. Vocatis multis amicorum turbis ad convivium, Laban fecit nuptias, et dedit filiam suam Rachel nepoti suo Jacob.

Exod. 33. Loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet homo ad amicum suum.

Ruth. 1. Ruth adhæsit socrui suæ Naëmi, et dixit ei: Quocunque perrexeris, pergam: et ubi morata fueris, et ego pariter morabor.

1. Reg. 18. Anima Jonathæ colligata est animæ David, et dilexit eum Jonathas, quasi animam suam. Nam expoliavit se Jonathas tunica, qua erat indutus, et dedit eam David.

1. Reg. 31. Signum fuit fidelis amicitiæ, licet indiscretæ, quod armiger Saul, videns dominum suum mortuum, mortuus est cum eo.

2. Reg. 3. Misit Abner ad David dicens: Fac mecum amicitias, et erit manus mea tecum et reducam ad te universum Israël.

2. Reg. 8. Chusai Arachites amicus David, venit ad Absalom et dissipavit consilium Achitophel.

2. Par. 19. Propheta Jehu dixit Josaphat regi Juda, qui inierat fœdus, et venerat ad prælium cum Achab rege Israël: Impio præbes auxilium, et his qui oderunt Dominum amicitia jungeris. Et idcirco iram Domini merebaris.

Esth. 5. Aman superbus convocavit ad se amicos, et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum et filiorum turbam, et quanta eum gloria super omnes principes rex elevasset.

Job. 2. et Cap. 6. Audientes tres amici Job omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, ut visitarent eum et consolarentur. De his tamen dixit postea: Subvertere nitimini amicum vestrum.

1. Mach. 7. Alcimus proditor et impius, concitavit regem Demetrium adversus Judam Machabæum, pro quo dixit ei: Perdidit Judas et fratres ejus amicos tuos.

1. Mach. 10. Rex Alexander misit epistolam Jonathæ, nunciavitque ei dicens: Audimus de te, quod sis vir potens viribus et aptus, ut sis amicus noster.

1. Mach. 11. Accepit Jonathas aurum et argentum, et alia xenia multa, et dedit Demetrio, et invenit gratiam in conspectu ejus, et fecit eum principem amicorum.

Vidit Jonathas, quia tempus eum juvat, misit viros Romam, statuere et renovare cum Romanis amicitiam. 1. Mach. 12.

Postquam Alexander percussit Demetrium, misit ad Ptolomæum regem Ægypti legatos, ut statueret amicitiam ad invicem, et daret ei filiam suam in uxorem. 1. Mach. 10.

Propter veterem amicitiam, quam habebant ad Eleazarum, quidam adstantes attulerunt carnes, quibus vesci licite poterat, ut simularet se de sacrificii carnibus manducasse, et sic evadere posset mortem. 2. Mach. 6.

Lysias intelligens invictos Judæos, Dei omnipotentis auxilio, misit ad eos, promisitque se regem compulsurum, amicum fieri. 2. Mach. 11.

Laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset, acquirendo amicos de bonis Domini: Concludens per hoc, quod facere debemus amicos, qui possint recipere nos, quando nos in morte deficere oportebit. Luc. 16.

Ponit Dominus exemplum de illo, qui media nocte vadit ad amicum, ut petat aliquid ab eo. Luc. 11.

In passione Domini, Herodes et Pilatus facti sunt amici. Luc. 23.

Commota civitate Epheso et confusa, quidam de Asiæ principibus, qui erant amici Pauli, miserunt ad eum rogantes, ne se daret in theatrum. Act. 19.

TITULUS XI.

Amor proprius.

Peccatum Angelorum a nullo alio traxit originem, quam ab amore propriæ excellentiæ. Ezech. 28. 17.

Primi parentes ob nullam aliam rationem transgressi sunt mandatum Dei, quam quia ex amore proprio affectabant similitudinem cum Deo, et scientiam boni et mali. Gen. 3. 5.

Isaac amabat Esau, non quod esset primogenitus, vel aliis bonis qualitatibus instructus, sed quod de venationibus ejus vesceretur. Gen. 25. 28.

Saul dolet, se peccasse, non ob amorem Dei, sed ob amorem proprium, quod nempe perdiderit honorem suum apud populum. Hinc rogat Samuelem: sed nunc honora me coram senioribus populi mei, et coram Israël. 1. Reg. 15. 30.

2. Reg. 15, etc. Absalom subditis sui patris omnem exhibet humanitatem, ut eorum corda lucraretur, et viam sibi sterneret ad solium Israël.

Joan. 7., 4. Ob amorem proprium petunt cognati a Christo, ut miracula faciat, et se manifestet coram populo.

Matth. 17, 4. Petrus, cum in monte Thabor vidisset gloriam sui Divini Magistri, exclamavit : bonum est nos hîc esse.

Omne odium Pharisæorum erga Christum provenit ex amore proprio, nempe ex amore propriæ æstimationis, et timore ne hanc perderent apud populum, si Christus plus honoris et æstimationis per sua miracula apud populum acquireret.

Gen. 19, 1. Loth ita amabat domum et Sodomam patriam suam, ut ab angelis, apprehensa ejus manu, quasi per vim, inde debuerit abstrahi.

1. Reg. 4, 13. Heli ita erat alienus ab amore proprio, ut non doleret acceptam cladem, fugam militum, interitum suorum liberorum et domûs, sed unice captam arcam.

1. Reg. 7, 16. Samuel, dum erat judex, reposito omni amore proprio, ipse circuibat cum magna sua molestia omnes urbes, ut singulos ubique audiret, eisque jus diceret, et a nemine ullum munus accepit.

Joan. 1, 12. Jonas amorem propriæ vitæ ita exuit, ut pro salute suorum comitum mortem elegerit.

2. Cor. 12., 14. Paulus ita fuit expers amoris proprii, ut de se scribat Corinthiis : Paratus sum venire ad vos, et non ero gravis vobis. Non enim quæro, quæ vestra sunt, sed vos.

TITULUS XII.

Angeli boni.

Gen. 18. Angeli apparuerunt Abrahæ, et erga eum sese familiariter habuerunt.

Gen. 19. Apud Loth hospitati fuerunt angeli, et quasi piam ei violentiam facientes, ipsum de periculo extraxerunt.

Gen. 22. Angelus Domini vocavit Abraham, et prohibuit, ne filium immolaret, et magna ei propter obedientiam promisit.

Gen. 28. Fugiens Jacob Esau fratrem suum, vidit angelos ascendentes, et descendentes per scalam.

Gen. 32. Redeunti Jacob a servitio Laban ad Isaac patrem suum, angeli ei, scilicet ad protegendum, obviam venerunt.

Ange-

Angelus Domini, qui præcedebat castra Israël, quando recedebat populus de Ægypto, stetit inter castra Ægyptiorum et castra Israël. Unde in Exodo : Ecce ego mitto angelum meum, qui præcedat te, et custodiat in via, et introducat ad locum quem præparavi. Exod. 10.

Stetit angelus Domini in via contra Balaam, qui sedebat super asinam. Num. 22.

Angelus Domini increpavit filios Israël, qui juraverant amicitiam cum habitatoribus terræ Chanaan, memorans beneficia eis a Deo collata. Judic. 2.

Apparens Gedeoni angelus Domini confortavit eum, et animavit eum ad liberationem populi. Judic. 6.

Uxori Manoæ sterili apparuit angelus, conceptum filii prædicens, et abstinentiam indicans. Judic. 13.

Numerato populo ad mandatum David, misit Dominus pestilentiam in Israël. Cumque extendisset manum suam angelus Domini super Hierusalem, ut disperderet eam, videns David angelum cædentem populum, ait : Ego sum, qui peccavi. 2. Reg. 24.

Fugientem Heliam Jezabel tyrannisantem reginam angelus Domini confortavit, et sobrio cibo eum refecit. 3. Reg. 19.

Et angelus revelavit eidem, quid respondere deberet nunciis Ochoziæ. 4. Reg. 1.

Plures angeli boni erant cum Elisæo, ad eum defendendum, quam cum adversariis essent mali homines ad nocendum. 4. Reg. 16.

Venit angelus Domini, et percussit una nocte centum octoginta quinque millia hominum, de exercitu regis Assyriorum. 4. Reg. 19.

Raphaël angelus, qui fuit dux Tobiæ, ipsum a devoratione piscis eripuit, uxorem ejus a dæmonio liberavit, patri cœco visum restituit, et per eum tam parentes, quam socii fuerunt multiplici consolatione repleti. Tob. 5.

Vidit Dominus, ait Judith : Quoniam custodivit me angelus ejus, et hinc euntem, et ibi commorantem, et inde huc revertentem. Judith. 13.

Volavit ad Esaïam unus de Seraphim, et mundavit eum calculo, quem forcipe tulerat de altari. Esa. 6.

Angelus Domini descendit cum Azaria et sociis ejus, in fornacem ignis. Dan. 3.

Daniel in lacu leonum existens, dixit Dario regi ad ipsum venienti : Deus meus misit angelum suum, qui conclusit ora leonum. Dan. 6.

Dan. 14. Postmodum angelus Domini Habacuc prophetam de Judæa in Chaldæam transtulit, ut ferret prandium Danieli.

Dan. 9. 10. et 11. Revelata sunt Danieli multa et magna mysteria, per ministerium angelorum.

2. Mach. 11. Machabæus, et qui cum eo erant, rogabant Dominum, ut bonum angelum mitteret ad salutem Israël. Sequitur: Apparuit præcedens eos angelus in veste candida.

Luc. 1. Ad annunciandam conceptionem Joannis Baptistæ, apparuit angelus Domini Gabriel Zachariæ.

Eodem. Ad annunciandam conceptionem Salvatoris, missus est idem angelus a Deo in civitatem David.

Luc 1. Rursus etiam nato Domino, angelus Domini stetit juxta pastores, et facta est cum angelo multitudo militiæ cœlestis exercitus laudantium, etc.

Matth. 1 et 2. Angelus Domini legitur etiam apparuisse Joseph, et ei locutus esse. Primo ante nativitatem Domini. Matth. 1. Noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Secundo post adorationem Magorum: Surge et accipe puerum tuum, et fuge in *Ægyptum*. Tertio: Post mortem Herodis: Accipe puerum et matrem ejus, et vade in terram Israël.

Matth. 4. Post recessum tentatoris, legitur: Ecce angeli accesserunt, et ministrabant ei.

Luc. 22. Post cœnam, in oratione facta in horto, apparuit illi angelus de cœlo confortans eum.

In ejus resurrectione, Angelus Domini descendit de cœlo, Joan. 20. Matth. 28. Marc. 16. Lucæ 24.

Act. 1. In ejus ascensione: Ecce duo viri astiterunt.

Act. 5. Principes sacerdotùm, et omnes qui cum illis erant, injecerunt manus in apostolos, et posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem Domini per noctem aperiens januam carceris, eduxit eos, et dixit: Ite, et loquimini in templo plebi.

Act. 8. Angelus Domini dixit ad Philippum: Surge et vade meridiem versus, etc.

Act. 10. Cornelius vidit manifeste angelum hora diei nona, introeuntem ad se et dicentem sibi: Corneli, etc.

Act. 12. Et dormiente Petro in Herodis carcere.

Eodem. Herodes rex vestitus veste regali sedebat pro tribunali, populus

ei acclamabat, voces Dei, non hominis. Confestim autem percussit eum angelus Domini, et consumptus a vermibus exspiravit.

Astitit Angelus Paulo in navi, suadens eum bono animo esse, dicens: Ne timeas, Paule etc. Act. 27.

Significavit Deus quæ oportet fieri cito. Post hoc loquens servo suo Joanni, qui testificatus est sermonem Dei etc. Et totus liber ille plenus est angelicis revelationibus. Apoc. 1.

TITULUS XIII.

Apparitiones.

Ante peccatum, locutus est Dominus ad Adam: post peccatum, ad Adam, et Evam, et ad serpentem. Caïn etiam monuit ante fratricidium, et post dure arguit eum. Gen. 2. 3. et 4.

Noë præcepit Dominus, ut faceret arcam, deinde ut ingrederetur in eam. Et post exsiccationem terræ, præcepit ut egrederentur de arca. Deinde benedixit Dominus Noë et filiis ejus, et dixit ad eos: Crescite et multiplicamini. Gen. 9.

Dixit Dominus ad Abraham: Egredere de terra tua, et cognatione tua. Eodem cap. Apparuit Dominus Abrahæ, et dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Gen. 12.

Et postquam divisus est Loth ab eo, postea proximo cap. Factus est sermo Domini ad Abraham per visionem. Deinde apparuit ei Dominus, et dedit ei præceptum circumcisionis. Gen. 14. et 15.

Apparuerunt ei tres viri etc. Tunc audivit certum tempus filii nascituri. Gen. 18.

Venerant duo angeli, sedente Loth in foribus civitatis, qui cum vidisset eos, surrexit, et ivit obviam eis, et adoravit eos. Gen. 19.

Venit Dominus ad Abimelech per somnium et ait illi: En! morieris propter mulierem quam tulisti, habet enim virum. Gen. 20.

Cum dure accepisset Abraham verba Saræ, conquerentis de ancilla et filio ejus, dixit ei Dominus: Non tibi videatur asperum super puerum. Gen. 21.

Apparuit angelus in deserto Agar ancillæ et filio. Ibidem.

Tentavit DEUS Abraham, et dixit ad eum: Tolle filium tuum etc. Et postquam extendisset gladium, ecce angelus Domini etc. Gen. 22.

Gen. 26. Apparuit Dominus Isaac in Bersabee, dicens: Ego sum Deus Abraham patris tui etc.

Gen. 28. et 31. Apparuit Jacob multoties eunti ad Laban. Gen. 28. et redeunti. Cap. 31. ubi etiam dixit ad Laban in somniis: Cave ne quidquam aspere loquaris contra Jacob. Et post locutus est Dominus pluries ad Jacob.

Exod. per totum. Quoties apparuit Moysi, et locutum ei fuerit, nimis longum esset dicere, videatur Exodus cap. 3. et sequentibus.

Num. 22. Legitur quoque Dominum fuisse locutum Balaam dormienti, et eidem sedenti super asinam, quæ vidit angelum, quem Balaam non vidit.

Josue. 1. Pluries etiam locutus est Dominus ad Josue, sicut apparuit Josue, Cap. 1. 4. 5. 7. et 13.

Judic. 1. Post mortem Josue consuluerunt filii Israël Dominum dicentes: Quis ascendet ante nos? Dixitque Dominus, Judas ascendet.

Judic. 2. Ascendit angelus Domini ad locum flentium et ait: Eduxi vos de Ægypto.

Judic. 6. Venit angelus Domini et apparuit Gedeoni, et ait: Dominus tecum.

Judic. 13. Apparuit angelus Domini uxori Manue, et alia vice apparuit Manue pariter et uxori ejus.

Judic. 20. Filii Israël congregati ut pugnarent contra Benjamin, consuluerunt Dominum, quibus ait: Quod Judas esset dux exercitus. Licet autem bis fuerint debellati, tamen dixit eis Dominus, quod pugnarent.

1. Reg. 3. Vocavit Dominus Samuel quater, tandem ait: Loquere Domine, quia audivit servus tuus, juxta consilium quod dederat ei Heli sacerdos. Sequitur, addidit Dominus ut appareret in Sylo.

2. Reg. 2. Quando David debebat committere prælium, frequenter consulebat Dominum, qui semper legitur ei respondisse, ut patet in multis locis.

3. Reg. 3. Apparuit Dominus Salomoni dicens: Postula quod vis.

3. Reg. 9. Cum perfecisset Salomon ædificium domus Domini, et domus regis, apparuit ei Dominus, dixitque ad eum: Audivi orationem tuam.

3. Reg. 11. Eidem locutus est, increpans eum dure propter scelera ab eo commissa.

3. Reg. 19. Heliæ fugienti a facie Jezabel, apparuit angelus Domini, qui ei panem et aquam ostendit. Dominus quoque in sibilo auræ tenuis.

Elisæo ab exercitu Syrorum circumdato, apparuerunt multi angeli, defendentes eum, quos et puer ejus vidit, ad similitudinem equorum et curruum igneorum. 4. Reg. 6.

Longo tempore duravit apparitio Raphaëlis angeli, quem Dominus misit ad curandam Saram. Tob. 9.

Multas mirabiles visiones diversi prophetæ viderunt. Isaïæ 6. Hierem. 1. De virga vigilante, et de olla succensa. Item Hieremiæ 24. De duobus Calathis ficubus plenis. Præcipue vero Ezechiel, Daniel, Amos, Zacharias pleni sunt imaginariis visionibus, quas exprimere longum esset.

Volente Heliodoro spoliare templum, et deposita asportare, apparuit quidam equus, terribilem habens sessorem. 2. Mach. 3.

Cum vehemens pugna esset inter Timotheum et Judam Machabæum, apparuerunt quinque viri in equis, frenis aureis dècorati, ducatum Judæis præstantes, e quibus duo Machabæum medium habentes armis suis circumseptum, incolumem servabant. 2. Mach. 10.

Euntes Judæi ad prælium contra exercitum magnum Lysiæ, Machabæo duce, apparuit præcedens eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. Ibidem.

Angelus Domini legitur ter apparuisse Joseph. Primo: Cum esset adhuc Dominus in matris utero: Secundo: Cum natùs ex utero. Tertio: Cum esset in Ægypto. Matt. 1. et 2.

Super Dominum baptizatum Spiritus sanctus in columbæ specie visus est, paterna vox audita est: Hic est filius meus dilectùs. Matth. 3. Luc. 4.

Item in transfiguratione, apparuerunt Moyses et Helias cum Domino loquentes, et vox de cœlo facta est. Matth. 17. Luc. 9.

Resurgente Domino Jesu Christo, multa corpora sanctorum, qui dormierunt, resurrexerunt, et exeuntes de monumentis, venerunt ad sanctam civitatem, apparueruntque multis. Matth. 27.

Surgens Jesus mane prima sabbathi, apparuit primo Mariæ Magdalenæ Marc. ult.

Post hoc discipulis duobus, euntibus in via. Novissime, recumbentibus undecim discipulis apparuit, et exprobravit eis incredulitatem eorum. Luc. 24.

Post passionem suam Dominus Jesus præbuit seipsum vivum, in multis argumentis, per quadraginta dies apparens eis, et loquens de regno Dei. Sequitur in eodem capite: Cumque intuerentur in cœlum, ecce duo viri astiterunt juxta illos. Actor. 1.

Act. 2. Cum complerentur dies Pentecostes erant omnes discipuli pariter in eodem loco. Et apparuerunt eis dispertitæ linguæ, tanquam ignis.

Act. 7. Stephanus plenus Spiritu sancto, intendens in cœlum, vidit gloriam Dei et ait: Ecce video cœlos apertos, et filium hominis stantem a dextris Dei.

Act. 12. Angelus Domini astitit, et refulsit lumen in habitaculo carceris, in quo erat dormiens Petrus, vinctus catenis duabus: percussoque latere Petri excitavit eum, dicens: Surge velociter.

Act. 9. Cum appropinquaret Saulus Damasco, ut caperet Christianos, subito circumfulsit eum lux de cœlo, et audivit Dominum Jesum Nazarenum dicentem sibi: Saule quid me persequeris ? et consequenter apparuit Ananiæ.

Act. 10. Cornelius Centurio, vir religiosus et timens Deum, vidit manifeste, quasi hora diei nona, angelum Domini dicentem sibi: Corneli, mitte viros in Joppen, et accerse Simonem Petrum, hic dicet tibi, quid te oporteat facere.

Ibidem. Orante Petro et esuriente, cecidit super eum mentis excessus, et vidit cœlum apertum, ac descendens ad se vas quoddam velut linteum magnum quatuor initiis alligatum demitti è cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia terræ, bestiæque et reptilia, et volatilia cœli.

Act. 16. Cum Paulus et Sylas transissent Mysiam, descenderunt Trojadem, visio per noctem Paulo ostensa est. Vir Macedo quidam erat stans et deprecans eum, dicens: Transiens in Macedoniam, adjuva nos. Dixit Dominus nocte per visionem Paulo: Noli timere, loquere, ne taceas.

Act. 18. Quadam nocte Dominus, assistens Paulo, ait illi: Constans esto Paule, sicut testificatus es de me in Hierusalem, sic et Romæ te oportet testificari.

Act. 23. Consolari volens Paulus socios suos, tempore tempestatis, suasit eis bono animo esse, dicens: Astitit mihi angelus hac nocte dicens: Ne timeas Paule, Cæsari te oportet assistere. Et ecce donavit tibi DEUS omnes qui navigant tecum.

Act. 27. Beatus Joannes Apostolus et Evangelista exilio relegatus, in medio septem candelabrorum aureorum, Christus illi apparuit, et mirabilibus revelationibus totus liber plenus est.

TITULUS XIV.

Astutia et Calliditas mala.

Primum magistrum calliditatis et mendacii, seu astutiæ, patet fuisse diabolum in serpente. Qui cum callidior esset cunctis animantibus, primam mulierem seduxit. Non enim voluit virum aggredi primum, quem sciebat majori discretione dotatum. Gen. 3.

Multoties voluit seducere Jacob nepotem suum, modo in uxore, modo in mercede, Laban scilicet socer ejus. Sed Dominus in fraude circumvenientium illi affuit. Gen. 30.

Cum Laban scrutaretur suppellectilem Jacob et veniret ad territorium Rachel, illam sollicitudinem quærentis astute delusit. Gen. 31.

Sævientes ob stuprum sororis suæ Dynæ filii Jacob, callide suaserunt: Sichem et civitatis populum circumcidi. Quo facto irruerunt in eos, et faciliter occiderunt. Gen. 34.

Filii Jacob voluerunt decipere patrem, quando tunicam Joseph tinxerunt sanguine hædi, mittentes qui dicerent ei: Hanc invenimus, vide utrum tunica filii tui sit, an non? Gen. 37.

Diversas excogitavit astutias Pharao rex Ægypti ad hoc, ut filios Israël totaliter extirparet. Ad hoc etiam, ut eos in Ægypto interimeret, et nullatenus recedere pateretur. Exod. 1. et 5.

Malefici Pharaonis quantum ad duo signa, prima fecerunt per incantationes, sicut fecerat Moyses. Exod. 6.

Malitiose locuti sunt Chore, et complices ejus, quando steterunt contra Moysen et Aron, dicentes: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, et in ipsis est Dominus. Quid elevamini super populum Domini? Num. 16.

Videns Balac rex Moabitarum, quod fortitudine filios Israël vincere non poterat, voluit eos maledictione Balaam superare. Num. 22.

Gibeonitæ audientes, quæ fecerat Josue Hiericho et Hai, callide cogitaverunt, quomodo possint ita facere, quod non totaliter delerentur. Josue 9.

Caverant Philistini, ne faber ferrarius inveniretur in omni terra Israël, ne forte Hebræi facerent gladium, aut lancem. 1. Reg. 13.

Saul invidens prosperitati David, dixit de filia sua Michol, quam David habere volebat: Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, et sit super eum manus Philistinorum: Dixit ergo Saul ad David: in duabus rebus gener meus eris hodie. 1. Reg. 18.

2. Reg. 11. Per magnam astutiam voluit David celare iniquitatem suam, quando misit pro Uria, ut dormiret cum uxore sua.

2. Reg. 13. Nefandam calliditatem docuit Amnon filium David Jonadab, filius Semna, quando dixit ei, ut languorem simularet, et sic Thamar sororem Absalom, de qua tentabatur, solus habere posset.

Eodem. Cum vellet Absalom vindicare injuriam sororis suæ, quam oppresserat Amnon frater ejus, fecit pergrande convivium, et fratrem suum invitavit, et dum comederet, ibi eum occidi fecit.

2. Reg. 15. Ambiens Absalom regnum patris, cœpit malitiose adulari, et facta patris sui vituperans, seipsum bene judicaturum jactavit.

3. Reg. 12. Dixit Hieroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David, si ascenderit populus iste, ut faciat sacrificium in domo Domini in Hierusalem, et excogitato consilio, fecit duos vitulos aureos.

3. Reg. 20. Achab rex Israël dixit quædam generalia verba nunciis Benadad regis Syriæ, suos et sua liberaliter offerendo. Ex quibus ille astute voluit eum gravare, nimis ad specialia descendendo.

3. Reg. 22. Sedecias filius Chanaan propheta Baal, fecit sibi *cornua ferri* ferrea, quasi esset propheta verus, dicens regi Achab: Hæc dicit Dominus, his ventilabis Syriam donec deleas eam. Tandem fefellit eum, et fecit, eum ire ad bellum.

4. Reg. 5. Currens Giezi post Naaman, callide coloravit petitionem suam, quando dixit: Dominus meus misit me ad te, dicens: Modo venerunt ad me duo adolescentes, da eis talentum argenti et vestes mutatorias duplices etc.

3. Reg. 21. Scelerata Jesabel crudeli astutia usa est ad hoc, ut vineam Naboth acquireret viro suo.

4. Reg. 11. Athalia mater Ochoziæ regis Juda, videns mortuum filium, interfecit omne semen regium, et sic regnavit super terram sex annis.

4. Reg. 18. Loquebatur alta voce Rabsaces nuncius Sennacherib regis Assyriorum, ut audiret eum populus, et timeret super murum.

2. Par. 13. Dum Abia rex Juda exercitum suum confortaret, et adversarios increparet, Hieroboam rex Israël retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem Judam suo ambibat exercitu.

1. Esd. 3. et 4. 2. Esd. 4. 5. Varias excogitaverunt astutias vicini filiorum Israël, qui redierant de captivitate Babylonis, ad hoc, ut impedirentur in ædificatione templi, et murorum civitatis Hierusalem.

Super-

Superbissimus Aman, videns, quod Mardochæus ipsum adorare Esther. 3.
nolebat, occasione ejus suasit regi per mendacia, ut totus Judæorum populus deleretur.

Quia Sathan non poterat coram Deo virtutes sancti Job om- Job. 1.
nino negare, voluit intentionem ejus callide depravare, dicens: Nunquid frustra Job timet DEUM? Nota etiam ibi: Quomodo una die diabolus totum ei abstulit et simul nuncios venire fecit, ut multiplici dolore per impatientiam frangeretur.

Principes et Satrapæ regni Persarum procurarunt, ut Darius Dan. 6.
statueret decretum, contra quod Danielem cogitaverunt omnino debere facere, ut hac arte ipsum possent a rege avertere.

Duos senes presbyteri detestandam adinvenerunt nequitiam, Dan. 13.
ut possent Susannam decipere, et postea se de ea crudeliter vindicare.

Plenus malignitate Alcimus accessit ad Demetrium regem, et 1. Mach. 7.
accusavit Judam Machabæum in multis. Deinde, ut narratur, 2. Mach. 4.
obtulit regi coronam auream, et alia quædam dona, et ipsâ quidem die siluit. Et postea tantum fecit, et dixit, quod rex summum sacerdotem eum constituit.

Jason misit Menelaum portantem pecuniam Antiocho regi: ac 2. Mach. 4.
illi Menelaus commendatus regi in semetipsum retorsit summum Sacerdotium, supponens Jasoni talenta argenti trecenta.

Herodes clam vocatis Magis diligentèr ab eis didicit tempus Matth. 2.
stellæ, quæ apparuit eis, et mittens eos in Bethlehem, dixit: Ite et interrogate diligenter de puero. Hoc vero qua intentione diceret, apparuit occisione puerorum.

Pharisæi volentes capere Dominum in sermone, miserunt ad Matth. 22.
eum discipulos suos cum Herodianis, dicentes: Magister, scimus, quia verax es, licet censum dare Cæsari, an non?

Varios circuitus fecerunt Pharisæi, ut facerent confiteri cæcum Joan. 9.
illuminatum, quod non esset illuminatus a Christo.

Principes Judæorum cusdotibus sepulchri dederunt pecuniam Matth. 28.
copiosam, ut dicerent, Jesum de nocte furto sublatum esse.

Ananias, conscia Saphira uxore sua, fraudavit de pretio agri Act. 5.
venditi.

Samaritani attendebant ad Simonem magum, eo quod magicis Actor. 8.
artibus suis multo tempore dementasset eos.

Videntes Judæi quod verbum Domini disseminabatur per Pau- Act. 13
lum et Barnabam, concitaverunt religiosas mulieres et honestas

et primas civitatis Antiochenæ, et excitaverunt persecutionem in illos, et ejecerunt eos de finibus suis.

Actor. 14. Cum Paulus et Barnabas essent in civitate Lystris, et tantam haberent gratiam ibi, quod homines ipsis tanquam Diis sacrificare voluerant, supervenerunt quidam Judæi, qui taliter persuaserunt turbis, quod Paulus fuit ibi lapidatus, et, extra civitatem tractus, putabatur esse mortuus.

Act. 16. Quæstuarii quidam cum puella spiritum pythonem habente, volentes conqueri de Paulo, non dixerunt quod per eum amiserunt quæstum suum, sed mentiendo dixerunt: Hi homines conturbant civitatem nostram, annunciant instituta, quæ nobis non licet suscipere, cum simus Romani.

Act. 23. Judæi malitiose cogitaverunt petere a Tribuno, ut Paulum produceret in medium, quasi aliquod certum inquisituri essent ab illo. Insidiabantur autem ei multi, qui volebant statim interficere eum, et ad hoc etiam obligaverunt se per totum.

TITULUS XV.

Avaritia.

Gen. 4. Multa potest notari philargia in hoc, quod Caïn, eum prosperari vidit fratris bona, eundem fratrem suum occidit.

Eodem. Caïn primus legitur ædificasse civitatem, sed non Abel, quia sancti non habent hîc manentem civitatem, sed futuram inquirunt, ut testatur Apostolus Hebr. 13.

Gen. 13. Propter multam substantiam, quam Abraham et Loth habebant, non potuerunt pariter habitare. Et cœperunt pastores eorem ad invicem ligitare.

Gen. 19. Abundantia bonorum temporalium frequenter est occasio gravium peccatorum, sicut patet de Sodomitis peccatoribus pessimis.

Gen. 26. Postquam creverat Isaac, et locupletatus fuerat, pastores sui et vicinorum suorum jurgari cœperunt.

Exod. 18. Odium avaritiæ, plus quam cæterorum vitiorum, debent habere judices et prælati. Ideo signanter dicit Jethro de judicibus, qui oderunt avaritiam.

Exod. 36. Pauci sunt hodie Clerici, qui faciunt oblationes superfluas prohiberi, sicut fecerunt illi, qui operibus tabernaculi præsidebant

Nuncii Balaac perrexerunt ad Balaam, habentes donationes et pretium in manibus, et ita fuit cupiditate corruptus. Num. 22.

Tribus Ruben et Gad, et tribus Manasse dimidia, quia habebant substantiam multam, et pecora, noluerunt transire Jordanem, sed in terra alendis gregibus apta contenti sunt habitare, atque accipere portionem. Num. 32.

Cupiditate seductus Achan, de anathemate Hiericho sumpsit, sed pro illo lucro damnum terribile reportavit. Josue 7.

Pro pecunia à Philistæis promissa Dalila Samsonem virum suum eis tradidit. Judic. 16.

De filiis Samuel dicitur: Declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera, perverterunt judicium. 1. Reg. 8.

Præcipua causa, vel occasio reprobationis Saul, videtur fuisse cupiditas, quam habuit ad prædam Amalech. Unde dixit ei Samuel: Quare non audisti vocem Domini, sed versus ad prædam es, et fecisti malum in oculis Domini? 1. Reg. 15.

Nimis tenax fuit Nabal erga David aliquid petentem dari sibi, propter quod fere totam substantiam et personam amiserat, nisi fuisset Abigail uxor sua. 1. Reg. 25.

Semei exivit de Hierusalem contra prohibitionem Salomonis, ad requirendum servos suos, qui aufugerant: et ob hanc causam fecit eum Salomon occidi. 3. Reg. 2.

Vinea Naboth, quam concupivit Achab, fuit causa vel occasio, quare duo falsi testes fuerint contra eum producti, et ille jussus est lapidari. 3. Reg. 21.

Quia Giezi accepit à Naaman id, quod Elisæus recusaverat, lepra percussus fuit. 4. Reg. 5.

Tempore Neemiæ, erant aliqui ex optimatibus ita usuris oppressi, quod volebant filios suos et filias suas vendere in servos et ancillas. Sed Neemias illos divites graviter et viriliter increpavit. 2. Esd. 5.

Obtenta victoria de Arphaxad rege Medorum Nabuchodonosor rex Assyriorum, statim regna alia omnia concupivit. Judith. 1.

Dixit Judas Machabæus commilitonibus suis: Non concupiscatis spolia, quia bellum contra nos est, et Gorgias et exercitus ejus in monte prope nos etc. 1. Mach. 4.

Ptolomæus rex Ægypti vituperavit Alexandrum generum suum propterea, quod concupierat regnum, cum Alexander eum honorifice suscepisset. 1. Mach. 11.

2. Mach. 3. Adversus Oniam et civitatem sanctam concitavit Simon de tribu Benjamin Apollonium et regem Antiochum, dicens: Ærarium pecuniis innumerabilibus esse plenum.

2. Mach. 4. Menelaus per argentum, quod promisit Antiocho, obtinuit summum sacerdotium. Demum per vasa aurea, de templo furtive ablata, quæ dedit Andronico, fecit Oniam occidi. Tandem accusatus apud regem Ptolomæum corrupit eum per pecuniam, et contra accusatores fecit ferri mortis sententiam.

Eodem. Idem nequam Menelaus, propter eos qui in populo erant ad avaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia, et ad insidias civium.

2. Mach. 10. Cum quidam Judæi de mandato Machabæi obsiderent duas turres, in quibus erant inimici gentiles, accepta pecunia, quosdam effugere dimiserunt, quos Machabæus tanquam proditores et fratrum venditores interfecit.

2. Mach. 12. Post bellum contra Gorgiam commissum, venit Judas Machabæus cum suis, ut prostratorum corpora sepeliret. Invenerunt autem sub tunica interfectorum de denariis Idolorum, a quibus lex prohibet Judæis. Ob hanc ergo causam creditum est eos corruisse.

Matth. 19. Adolescens, qui quæsivit a Domino, quomodo posset habere vitam æternam, multas habebat possessiones. Et idcirco abiit tristis, cum audivit consilium perfectionis.

Matth. 21. Sacerdotes Judæorum volentes, quod populus frequenter offerret, permittebant, quod ea, quæ offerri poterant, venderentur in templo. Hac etiam de causa dicebatur aurum templi sanctius esse templo, et donum, quod erat super altare, majoris esse reverentiæ, quam ipsum altare.

Matth. 26. Cupiditas, vel libido lucrandi, videtur fuisse principale motivum, quare Judas tradidit Dominum; hinc ait: Quid vultis mihi dare?

Matth. 28. Per pecuniam fuerunt corrupti custodes dominici sepulchri, ut mentirentur, Dominum a discipulis suis de nocte furtive fuisse sublatum.

Luc. 12. Dominus Jesus legislator verus noluit se intromittere, de divisione hæreditatis terrenæ, cum esset super hoc requisitus.

Eodem. Contra eos, qui bona temporalia congregant, et multo tempore multis delectari putant divitiis, proposuit Dominus similitudinem de divite, cujus ager uberes fructus attulit.

Luc. 16. Contra divites edaces, et vestibus pretiosis et delicatis utentes,

qui ad revelandam indigentiam proximi sunt tenaces et pauci, ponit Dominus exemplum de divite epulone. Et nota, quod non parabola, sed historia fuisse videtur. Item nota: Si ita premitur ille, qui non dedit propria, quid fiet de illis, qui rapiunt aliena?

Excusaverunt se, ne irent ad magnam cœnam, ad quam vocati erant, emptores boum et villarum, scilicet mobilium et immobilium possessionum. Quia sæpe per talia homines a cœlesti gloria retrahuntur. Luc. 24.

Pharisæi, qui erant avari, audientes monitiones Domini, quod deberent facere amicos de Mammona iniquo, deridebant ipsum. Luc. 16.

Nimis terribiliter fuit punita avaritia Ananiæ et Saphiræ, qui de pretio agri venditi partem retinuerunt. Act. 5.

Quidam quæstuarii, habentes unam puellam Pythonissam, a qua Paulus ejecit dæmonium, videntes quod amiserant quæstum suum, apprehenderunt Paulum et Silam socium ejus, et duxerunt eos ad Principes civitatis, accusantes eos, quod civitatem turbarent, et mores illicitos nunciarent. Magistratus autem scissis illorum tunicis, fecerunt eos cædi, et in carcerem mitti, et cum diligentia custodiri. Act. 16.

Paulo apud Ephesum existente, et multa miracula ibi faciente, Demetrius quidam argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, præstabat artificibus non modicum quæstum. Quos convocans dixit, quod Paulus suadebat et avertebat populum a cultu Deorum, dicens: Quoniam non sunt Dii, qui manibus fiunt, sed dæmonia. Et ita turbavit civitatem, quæ impleta est confusione, et impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto Cajo et Aristarcho comitibus Pauli. Act. 19.

Cum esset Paulus apud Felicem præsidem vinctus a Judæis, tanquam homo seditiosus et pestifer accusatus, sperabat Felix, quod pecunia ei daretur a Paulo. Propter quod frequenter accersens eum Felix, loquebatur cum eo. Et quia non ita fuit factum, ipse judex non absolvit eum, sed reliquit eum Festo successori suo vinctum. Act. 24.

B.

*

TITULUS XVI.

Bacchanalia.

Omnis caro corruperat viam suam. Propter quod iratus Dominus misit diluvium in terram. Gen. 6. 12.

Exod. 10. 22. Tenebræ Ægyptiæ, quæ per tres dies durárunt, imago tenebrarum et cœcitatis, qua homines laborant tribus diebus antecineralibus.

Exod. 32. 6. ỷ. 28. Sedit populus circa vitulum aureum manducare et bibere, et surrexerunt ludere, magna voce clamantes, ita ut Josue putaret, esse ululatum pugnæ. Propterea 23000. de populo sunt deleta.

Num. 11. 33. Adhuc escæ erant in dentibus eorum, et ecce furor Domini concitatus in populum percussit eum plaga magna.

Jud. 21. 23. Filii Benjamin rapuerunt 400. virgines, quæ exierunt de Silo ad ducendos choros.

Jud. 21. 21. etc. Principes Philistinorum, dum læthi epularentur, cum cætera multitudine oppressi sunt ruinâ domûs, cujus columnas Samson concusserat.

2. Mach. 5. 25. Apollonius ab Antiocho missus venit Jerosolymam cum exercitu, ac pacem simulavit: sed omnes, qui ad spectaculum processerant, trucidavit.

TITULUS XVII.

Bella et Victoriæ.

Gen. 14. Abraham cum paucis sociis suis debellavit quatuor reges, qui tamen ita potentes erant, quod ipsi terras multas vastabantur, et tandem quinque reges de Pentapoli vicerunt et illos de Sodoma et Gomorrha spoliaverunt. Ipse vero Abraham spolia recuperavit, et Loth nepotem suum liberavit.

Notandum, quod in bello justo, non tenetur homo inimicis suis pugnam prædicere, vel eos præmonere. Imo licet etiam eis insidias tendere. Sicut patet per Abraham, et Josue octavo et decimo. Idem patet de Gedeone.

Exod. 17. Contra Amalech, filios Israël impedire nitentem, misit Moyses Josuë ad pugnandum. Ipse vero in propria persona non ivit, sed in oratione permansit, et plus fecit orando, quam ille manibus feriendo.

Num. 14. Filii Israël moti, valde animose aggressi sunt bellum, prohibente Moyse, contra Amalecitas et Chananæos. Isti autem percutientes et concidentes filios Israël, persecuti sunt usque Horma.

Num. 21. Rex Arad pugnavit contra filios Israël, et duxit inde prædam. Illi vero voto se Domino postea obligantes, vicerunt eum, et urbes hostium subverterunt.

Ex præcepto Domini pugnantes filii Israël contra Madianitas, tantam victoriam habuerunt, quod triginta duo millia virginum fuerunt in præda, et tamen de populo Israël non fuerunt, nisi duodecim millia pugnatorum, de quibus nec unus quidem in prælio mortuus est. Num. 1.

Vociferante populo et clangentibus tubis, sicut præceperat Josue, muri Hiericho corruerunt, et sic capta est civitas. Jos. 6.

Occasione prævaricationis Achan, filii Israël fugati fuerunt ab illis de civitate Hai. Post expiationem autem peccati, ad præceptum Domini, capta fuit civitas et subversa. Jos. 7. et 8.

Cum pugnaret Josue contra quinque reges, qui venerant ad destruendum Gabaonitas, misit Dominus super illós lapides magnos de cœlo, et multo plures de lapidum mortui sunt grandine, quam quos glaudio percusserunt filii Israël. Tunc ad vocem Josuë stetit sol per spatium unius diei, ut posset delere funditus inimicos suos. Jos. 10.

Notabile est autem, quod licet in acquisitione terræ promissionis dicatur, quod Josue omnem terram percusserit cum regibus suis, et quod præter Gabaon omnes debellando ceperit, tamen legitur ibi: Dominus autem Israël pugnavit pro eo. Unde quamvis filii Israël manibus fortiter pugnarent, tamen Deo attribuebatur victoria. Ibidem.

Post mortem Josuë, filii Israël non leguntur ivisse ad prælium, nisi prius consulto Domino, sic iverunt. Et tradidit Dominus Chananæum et Pherezæum in manus eorum. Judic. 1.

Multas gentes dimisit Dominus inter filios Israël, ut erudiret in eis Israëlem, et omnes qui non noverant bella Chananæorum, et discerent filii eorum certare cum hostibus, et habere consuetudinem præliandi. Judic. 3.

Suscitavit Dominus Israël salvatorem, nomine Ahud, qui percussit Eglon regem Moab. Descenderuntque cum eo filii Israël, ipso in fronte gradiente, qui dixit ad eos: Sequimini me, tradidit enim Dominus inimicos nostros in manus nostras. Et percusserunt de Moabitis circiter decem millia. Ibidem.

Dixit Debora ad Barach: Surge, hæc est dies, in qua tradidit Dominus Sisaram in manus tuas. Perterruitque Dominus Sisaram et omnes currus ejus, ita ut omnis hostium multitudo usque ad internecionem caderet. Judic. 4.

In trecentis viris, qui manu ad os projicientes aquas biberunt, liberavit Dominus Israël, de manu Median et Amalech, qui erant in maxima multitudine tempore Gedeonis. Judic. 7.

Judic. 6. Abimelech, filius Jeroboal ex concubina, interfecit septuaginta fratres super unum lapidem ut solus posset dominari. Postea quædam mulier cerebrum ejus fregit, fragmen molæ jaciens super ipsum, dum obsideret turrim Sichem, et sic redidit illi Dominus malum etc.

Judic. 12. Transivit Jepthe ad filios Ammon, ut pugnaret contra eos, quos tradidit Dominus. Percussitque 20. civitates filiorum Ammon plagâ magnâ nimis.

Judic. 13. Ex magna fortitudine, quam dedit Dominus Samsoni, multas victorias obtinuit de Philistæis, qui tunc gravi servitute opprimebant filios Israël.

Judic. 18. Sexcenti viri de tribu Dan venerunt in Lais ad populum quiescentem et securum, et percusserunt eos in ore gladii: urbemque incendio tradiderunt, nullo penitus ferente præsidium, eo quod procul essent a Sydone, et cum nullo hominum haberent quidquam societatis, aut commercii.

Judic. 20. Licet filii Israël juste moverentur contra filios Benjamin, et essent plures septulum quam illi: tamen ipsi fortitudine et numero confidentes, bis fuerunt debellati. Postea vero coram Domino flentibus et jejunantibus dixit eis Dominus: Cras tradam eos in manus vestras, et tunc plenam victoriam habuerunt de ipsis.

1. Reg. 4. Tempore Heli sacerdotis, filii Israël debellati fuerunt a Philistæis: et postea quasi tentantes Deum, tulerunt arcam Domini secum, sperantes per eam præsumptuose victoriam habituros. Philistæi vero confortantes se mutuo, iterum vicerunt eos, et arcam Domini ceperunt in prælio.

Ibidem. Clamante ad Dominum Samuele pro filiis Israël, et sacrificium pro eis offerente, intonuit Dominus fragore magno super Philistæis, et cæsi sunt ab invicem inter seipsos, et fugati.

1. Reg. 11. Cum obsessi essent vici de Jabes Galaad a Nahas rege Ammonitarum, cito succurrit eis Saul. Nam cum multitudine bellatorum ingressus est castra, in vigilia matutina, et sic dispersi sunt inimici, ita ut non reliquerentur in eis duo pariter.

1. Reg. 14. Videns Jonathas, filius Saul, stationem Philistinorum, dixit ad armigerum suum: Non est Domino difficilè salvare in multis, vel paucis. Et accidit quasi miraculum a Deo, fuit enim multitudo per eos prostrata, et huc illucque diffugiens, ubique dispersa.

1. Reg. 16. Ad mandatum Samuelis percussit Saul Amalech, et apprehendit Agag regem Amalech vivum, omne autem vulgus interfecit.

Mira-

Mirabile duellum fuit inter David et Goliath Gethæum gigantem. 1. Reg. 17.
David enim puer ineptus, et sine militaribus armis, ipse autem confidens in Domino, prævaluit adversus gigantem armatum, fortem et expertum: et hoc in funda et lapide, in nomine Domini.

Audiens David, quod Amalecitæ succenderunt Siceleg, et captivas duxerunt mulieres, consuluit Dominum, utrum deberet persequi latrunculos illos. Dixitque ei Dominus, persequere, et cum quandringentis viris debellavit eos, et prædam integram reduxit. 1. Reg. 30.

Post multas persecutiones iniquas, quas Saul commovit in David, Philistæi pugnaverunt adversus eum, totumque pondus prælii versum est in Saul, ipse vero accipiens gladium, ex desperatione, irruit in eum. Mortuus est ergo Saul et tres filii ejus, et universi viri ejus. 1. Reg. 31.

Crudele bellum fuit inter 12. pueros David, et 12. ex parte Isboseth filii Saul, quando mutuo se occiderunt. 2. Reg. 2.

Audierunt Philistæi, quod David unctus esset in regem super Israël, et ascenderunt universi ut quærerent eum. Qui consuluit Dominum, et percussit eos. Alia vice accidit ei simile: Postea percussit iterum Philistæos, et tulit frœnum tributi de manu eorum. Item percussit Moab, et factus est ei serviens sub tributo. Servavitque Deus David in omnibus, ad quæcunque profectus est. 2. Reg. 5. et 8.

Videns Joab, quod præparatum esset adversum se prælium, et ex adverso, et post tergum dixit Abisai fratri suo: Si prævaluerint adversum me Syri, eris mihi adjutor. Si autem filii Ammon prævaluerint adversum te, auxiliabor tibi: Esto vir fortis, et pugnemus pro populo nostro, et civitate Dei nostri. Dominus autem faciet, quod bonum est in conspectu suo etc. Inito prælio fugerunt omnes adversarii. 2. Reg. 10.

Bellum inhonestum habuerat Absalon contra patrem suum David, et male successit ei, et populo, qui eidem adhæsit: ut scias populum non posse proficere, qui malo principi injuste consentit. 2. Reg. 18.

Benadab rex Syriæ cum 32. regibus obsidebat Samariam, et victus fuit, et fugatus ad præceptum Domini, pugnantibus contra eorum exercitum tantum pueris principum provinciarum, qui erant 232. Sequenti anno venit iterum Benadab cum maximo exercitu, et ceciderunt centum millia peditum de Syris in die una, pro eo, quod dixerant, Deus est montium Dominus, et non est Deus vallium. 3. Reg. 20.

Cum essent congregati rex Juda et rex Israël et rex Edom, ut 4. Reg. 3.

pugnarent contra Moab, et magnum paterentur aquæ defectum, dixit Elisæus propheta: Alveus iste replebitur aquis. Insuper tradet Dominus Moab in manus vestras.

4. Reg. 6. et 7. Samaria tamdiu obsessa fuit a rege Syriæ, quod vendebatur caput asini 8. siclis argenteis et quarta pars cadi stercoris columbini 5. argenteis. Sed ad verbum Elisæi fugati sunt Syri, et ex hoc habuerunt maximam rerum abundantiam.

4. Reg. 14. Amasias rex Juda, obtenta victoria de Edom, misit ad regem Israël, provocans eum ad prælium, sed fuit ab illo fugatus, et magna pars murorum civitatis Hierusalem destructa fuit, occasione elationis ipsius Amasiæ.

Eodem. Licet Jeroboam filius Joas rex Israël esset malus, et populus ejus, tamen Dominus per manum illius salvavit eos, et multa bona fecit eis.

4. Reg. 15. Bene et mirabiliter pugnavit Dominus pro Ezechia rege Juda, adversus Senacherib regem Assyriæ, quando angelus Domini una nocte percussit de exercitu Senacherib 185000. Et ipse post a filiis suis occisus fuit.

2. Par. 13. Abia rex Juda cum exercitu suo, videns quod instaret bellum ex adverso, et post tergum, clamavit ad Dominum, et sacerdotes canere tubis cæperunt, et perterruit Dominus Jeroboam, et omnem Israël. Et ceciderunt vulnerati ex Israël 50000. virorum fortium. Humiliatique sunt filii Israël vehementissime, et confortati filii Juda, eo quod sperassent in Domino.

2. Par. 14. Egressus est contra Asa regem Juda Zara Æthiops cum exercitu suo decies centenis millibus et invocavit Asa Dominum, dicens Domine non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxilieris aut in multis etc. Sequitur: Exterruit itaque Dominus Æthiophes, et ruerunt usque ad internecionem, quia Domino cedente contriti sunt.

2. Par. 20. Congregati sunt filii Moab et Ammon, ut pugnarent contra Josaphat. At ille contulit se totum ad rogandum Dominum. Cumque cœpissent cantores Domini laudes canere, vertit Dominus insidias adversariorum in seipsos, et mutuis vulneribus ceciderunt.

2. Par. 28. Phacee filius Romeliæ rex Israël occidit de Juda centum viginti millia in una die omnes viros bellantes, eo quod reliquissent Dominum.

Judith. 16. Victoria, quam dedit Dominus populo Israël per manum Judith, famosa est, ut in lib. Judith quasi per totum. Unde ipsa

dixit, occiso Holoferne: Dominus omnipotens necuit eum, et tradidit in manus fœminæ, et confudit eum.

Videns Judas Machabæus exercitum Seronis magnum, sociis timentibus ait: Facile est concludi multos in manu paucorum, et non est differentia in conspectu Dei cœli liberare in multis, vel in paucis etc. Et contritus est Seron et exercitus. Idem Machabæus cum tribus millibus virorum, qui tegumenta et gladios non habebant, debellavit Gorgiam cum magno exercitu. 1. Mach. 3. 1. Mach. 4.

Venit Bacchides in virtute multa, ut pugnaret contra Jonathan, et dixit Jonathas ad suos: pugnemus et clamemus in cœlum, ut liberemur de manibus inimicorum nostrorum, quod et factum est. 1. Mach. 9.

De Juda Machabæo satis notabile est, quod cum toties pugnaverit, et tot probitates fecerit, quandocunque pugnaturus oravit, et divinum auxilium invocavit, semper vicit. In duobus autem præcipuis bellis orasse non legitur. Unum fuit contra Antiochum Eupatorem: Secundum contra Bacchidem et Alcimum, et tunc ipse in prælio cecidit. 1. Mach. 6.

TITULUS XVIII.

Benedictio, qua Deus homini benedicit.

Creavit Dominus hominem ad imaginem et similitudinem suam, masculum et fœminam creavit illos, benedixitque eis et ait: Crescite et multiplicamini, et replete terram. Gen. 1.

Benedixit Dominus Noë, et filiis, et dixit ad illos: Crescite etc. terror vester etc. sit super cuncta animalia, etc. Gen. 9.

Dixit Dominus ad Abraham: Egredere de terra tua, benedicam tibi et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. Gen. 12.

Super Ismaël exaudivi te, dixit Dominus ad Abraham, et ecce benedicam ei, et augebo, et multiplicabo eum valde. Gen. 17.

Dominus benedixit Isaac, et locupletatus est, et ibat proficiens. Gen. 26.

Loquens Jacob Domino, et avunculo suo Laban, ait: Modicum habuisti, antequam venirem ad te, et nunc dives es effectus, benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Gen. 30.

Jacob in oratione luctans cum angelo ait: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi: sequitur, et benedixit ei in eodem loco. Gen. 31.

Benedixit Dominus domui Ægyptii propter Joseph, et multiplicavit tam in ædibus, quam in agris cunctam substantiam ejus. Gen. 39.

2. Reg. 6. Habitavit arca Domini in domo Obededom Gethæi tribus mensibus, et benedixit Dominus Obededom et omnem domum ejus.

Job. 1. Operibus manuum ejus benedixisti, et possessio ejus crevit in terra.

Job. 42. Dominus benedixit Job in novissimis magis, quam in principio.

Luc. 24. Ascensurus in cœlum Salvator, eduxit discipulos suos in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis.

Matth. 25. Desideranda est illa benedictio, quam dabit Dominus electis in die judicii, quando dicturus est: Venite benedicti patris mei.

TITULUS XIX.

Benedictio, qua homo benedicit Deo.

Gen. 14. Melchisedech rex Salem occurrens Abraham revertenti a cæde, ait: Benedictus Dominus excelsus, quo protegente, hostes in manibus tuis sunt.

Judic. 5. Obtenta victoria de Sisara, Debora et Barach cecinerunt dicentes: Qui sponte obtulustis de Israël animas vestras ad periculum, benedicite Domino.

1. Reg 17. Post victoriam quam dedit DEUS David de Goliath Philistæo, dicitur fecisse psalmum: Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium.

3. Reg. 5. Cum audisset Hyram verba Salomonis, lætatus est valde, et ait: Benedictus Deus, qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc.

3. Reg. 8. Ædificato templo, dixit Salomon coram universo populo; Benedictus Deus Israël, qui locutus est ex ore suo ad David patrem meum.

1. Par. 16. Fecit David principem ad confitendum Domino Asaph, et fratres ejus, sequitur: Benedictus Dominus DEUS Israël ab æterno usque in æternum extremum, et dicat omnis populus, Amen.

Eodem. David rex lætatus est gaudio magno, et benedixit Domino coram universa multitudine.

1. Esd. 7. Videns Esdras animum Artraxerxis bonum erga Judæos, dixit: Benedictus Deus patrum nostrorum, qui dedit in corde regis, ut glorificaret domum Domini.

2. Esd. 9. Completo muro civitatis Hierusalem sub Esdra, et Nehemia, dixerunt Levitæ: surgite et benedicite Deo nostro ab æterno et usque in æternum.

Cum aperuisset Esdras librum legis, stetit omnis populus, et benedixit Esdras Domino Deo voce magna, et respondit omnis populus, Amen. 2. Esd. 8.

Sara filia Raguelis, cum compleret orationem, dixit: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum. Tob. 3.

Filium suum instruens Tobias dixit inter cætera: Omni tempore benedic Deum, et pete ab eo, ut vias tuas dirigat. Tob. 4.

Raguel et uxor ejus videntes, quod Tobiam juniorem non læserat dæmonium, dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Israël, quia non contigit nobis, quemadmodum putabamus. Tob. 8.

Sollicite monuit Tobiam, et filium ejus Raphael, ut benedicerent Deum cœli, et narrarent omnia mirabilia ejus. Tob. 12.

Recuperato visu et auditis sermonibus Raphaëlis, aperiens Tobias os suum, benedixit Dominum et dixit: Magnus es Domine in æternum etc. Tob. 16.

Ozias princeps populi Israël, videns Judith cum capite Holofernis, dixit: Benedictus Dominus, qui creavit cœlum et terram. Judith. 13.

Danieli nocte per visionem mysterium revelatum est, et benedixit Deo cœli, et ait: Sit nomen Domini benedictum a sæculo, quia sapientia et fortitudo ejus sunt, et ipse mutat tempora et ætates. Dan. 2.

Ananias et socii ejus missi in caminum ignis, ambulabant in medio flammæ, laudantes et benedicentes Domino. Et rex Nabuchodonosor postea viso tanto miraculo, ait: Benedictus Deus Sidrach, Misach etc. Dan. 3.

Obtenta de hostibus victoria, et ædificato altari sub Juda Machabæo, filii Israël adoraverunt, et benedixerunt in cœlo Deum, qui prosperavit eos. 1. Mach. 4.

Propter Heliodorum volentem spoliare templum Domini, divina virtute terribiliter flagellatum, benedixerunt omnes Deum, quia magnificabat locum suum etc. 2. Mach. 3.

Machabæus et qui cum eo erant, videntes auxilium a Deo sibi missum, benedixerunt simul misericordem Dominum, et convaluerunt animis. 2. Mach. 11.

Nato Joanne Baptista, apertum est os Zachariæ, et prophetavit dicens: Benedictus Dominus Israël. Luc. 1.

Cum inducerent puerum Jesum parentes ejus in templum, Simeon accepit eum in ulnas, et benedixit Deum dicens: Nunc dimittis servum tuum Domine etc. Luc. 2.

Luc. 24. Post ascensionem Domini erant in templo laudantes et benedicentes Deum.

2. Cor. 1. 1. Pet. 1. Tribulationis patiens Paulus dicebat : Benedictus Deus et pater Domini nostri Jesu Christi. Similiter Petrus : Benedicere Deum, est quasi opus, vel officium paradisi.

Apoc. 5. Omnes audivi dicentes sedenti in throno et agno : Benedictio et honor et potestas in sæcula sæculorum.

TITULUS XX.

Benedictio, qua homo homini benedicit.

Gen. 14. Melchisedech rex Salem occurrit Abrahæ benedicens et ait : Benedictus Abraham Deo excelso etc.

Gen. 28. Benedixit Isaac Jacob dicens : Det tibi Deus de rore cœli et pinguedine terræ, abundantiam frumenti et vini.

Ibidem. Cum Esau ejulatu magno fleret, Isaac dixit ad eum : In pinguedine terræ et rore cœli desuper erit benedictio tua, vives in gladio et fratri tuo servies.

Gen. 47. Introduxit Joseph patrem suum Jacob ad Pharaonem, qui benedicens illi, est interrogatus ab eo, quot sint dies annorum vitæ suæ.

Gen. 49. Benedixit Jacob filio suo Joseph, et ait : Deus, in cujus conspectu ambulaverunt patres mei, benedicat pueris istis; loquebatur de Manasse et Ephraim, quos pater eorum rogaverat per patrem benedici. Postmodum etiam benedixit Jacob singulis filiis suis benedictionibus propriis.

Num. 6. Locutus est Dominus ad Moysen dicens : Sic benedicetis filiis Israël : Benedicat tibi Dominus et custodiat te, ostendat tibi Dominus faciem suam.

Levit. 9. Extendens Aaron manum ad populum, benedixit ei.

Num. 23. Dixit Balaam filius Beor ad Balach : ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo.

Deut. 24. Non pernoctabit apud te pignus pauperis, sed statim reddes ei ante solis occasum, ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi.

Deut. 23. Moyses homo Dei benedixit filiis Israël ante mortem suam, et ait : Dominus de Sinai venit, et de Seir ortus est nobis.

Jos. 22. Vocavit Josue Rubenitas et Gadditas et dimidiam tribum Manassen : dixitque ad eos : Fecistis omnia, quæ vobis præcepit Moyses, benedixitque eis, et dimisit eos.

In cantico pro victoria habita de Sisara dicitur: Benedicta Judic. 5.
inter mulieres Jabel uxor Aber Cinæi, et benedicatur in tabernaculo suo.

Noëmi videns Ruth nurum suam à Booz fuisse honoratam, Ruth. 2.
dixit: Benedictus sit a Domino, quoniam eamdem gratiam, quam præbuerat vivis, servavit mortuis.

Commendaverat Booz Ruth, quæ ad Deum Israël confugerat, Ruth. 3.
et ait: benedicta es a Domino filià, quia priorem misericordiam posteriore superasti.

Heli benedixit Elcanæ et uxori ejus, dixitque ei: Reddat 1. Reg. 2.
tibi Dominus semen de muliere hac pro fœnore, quod commodasti Domino.

Nuntiaverunt Ziphæi Sauli, quod David latitaret apud eos: 1. Reg. 23.
Dixitque Saul: Benedicti vos a Domino, quia doluistis luctum meum.

Nuntiatum est David, quod viri Jabes Galaad sepelissent 2. Reg. 2.
Saul, dixitque ad eos: Benedicti vos a Domino, qui fecistis hanc misericordiam cum Domino vestro Saul, et sepelistis eum.

Convertit rex Salomon faciem suam et benedixit omni eccle- 3. Reg. 8.
siæ Israël: Omnis autem ecclesia Israël stabat.

Cum complesset David, offerens holocausta et pacifica, bene- 2. Par. 16.
dixit populo in nomine Domini, et dimisit universis per singulos a viro usque ad mulierem tortam panis.

Apprehendens Raguel dextram filiæ suæ, dextræ Tobiæ tradi- Tob. 7.
dit, dicens: Deus Abraham, Isaac, Jacob vobiscum sit, et ipse conjungat vos, impleatque benedictionem suam in vobis. Osculatus est Tobiam, et plorans super collum ejus dixit: benedictio tibi sit fili mi, quia boni et optimi viri filius es

Gabelus ingressus domum, invenit Tobiam et flevit dicens: Tob. 9.
Benedicat te Dominus Israël, quia filius es viri optimi et justi, timentis Deum.

Ozias princeps populi Israël dixit ad Judith: Benedicta es Judith. 13.
tu filia a Domino Deo excelso, præ omnibus mulieribus super terram.

Et postea universi presbyteri omnes una voce dicentes: Tu Judith. 15.
gloria Jerusalem, tu lætitia Israël etc.

Factum est, cum audiret salutationem Mariæ Elisabeth, ex- Luc. 1.
clamavit et dixit: Benedicta tu inter mulieres etc.

TITULUS XXI.

Blasphemia.

Lev. 24. Filius mulieris Israëlitidis præcepto Domini lapidatus fuit in deserto, pro eo, quod nomen Domini blasphemavit.

1. Reg. 2. Dixit Heli filiis suis: Si peccaverit vir in virum, placari potest ei Dominus: si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo?

2. Reg. 12. Nathan propheta, multum exaggeravit peccatum David, ex eo, quod blasphemare fecerat inimicos Domini.

3. Reg. 20. Vir Dei dixit ad regem Israël: Quia dixerunt Syri, Deus montium est Dominus eorum, et non est Deus vallium, dabo omnem multitudinem grandem hanc in manu tua.

3. Reg. 21. Videtur quod majus peccatum nequivit excogitare nequissima Jezabel, ad cito lapidandum Naboth, quam blasphemiam, quam illi fecit imponi.

4. Reg. 19. Multum displicuerunt Deo blasphemiæ, quas dixerunt servi Sennacherib Regis Assyriorum, unde percussit angelus Domini centum octoginta millia hominum de exercitu suo.

4. Reg. 18. Non expedit simplices homines contra blasphemias infidelium disputare, propter hoc prohibuit Ezechias, ne populus imperitus blasphemiæ Rabsacis Assyrii responderet.

Isaac 36. Holofernes indignatus, eo quod Achior potentiam Dei cœli
Judith. 6. commendaverat, dixit ad eum: quoniam prophetasti, quod gens Israël defendatur a Deo suo, ostendam tibi quod non est Deus, nisi Nabuchodonosor, cum percusserimus eos omnes, quasi hominem unum.

Jerem. 44. Cum argueret Jeremias populum, pro eo quod sacrificabant omnes diis alienis, responderunt: Sermonem Domini non audiemus, sed sacrificabimus reginæ cœli, sicut fecimus nos et patres nostri, et bene nobis fuit, quia malum non vidimus.

Dan. 3. Nabuchodonosor rex Babylonis dixit sociis Danielis, qui statuam auream noluerunt adorare: Quis est Deus, qui eripiat vos de manu mea.

1. Mach. 1. Quidam iniqui ex Israël in diebus Antiochi suaserunt dicentes: Eamus et disponamus testamentum cum gentibus. Quia ex quo recessimus ab eis, invenerunt nos multa mala.

Ob-

Obsidente Juda Machabæo quoddam præsidium, quidam gentiles, intus existentes, verba blasphemiæ nefanda jactabant, tamen cito postea concremati fuerunt. 2. Mach. 10.

Dicentibus Judæis Nicanori: Est Dominus potens in cœlo, qui jussit agi septimam diem solemnem, ille infelix ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, et negotium regis impleri. 2. Mach. 15.

Cum ejecisset dæmonium Dominus cœcum et mutum, stupentibus turbis, Pharisæi blasphemabant, dicentes: Hic non ejicit dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Matth. 12.

Pendente Domino in cruce, prætereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua etc. Act. 13. et 18.

Contradicebant Judæi his, quæ a Paulo dicebantur, blasphemantes ac contradicentes.

TITULUS XXII.

Bonitas Dei erga suos Servos.

Abraham loquens cum Domino, et petens ut parceret Sodomitis, mira fiducia utebatur, ut visus fuisset apud homines importunus, sed Dominus ei semper benigne respondit, et quod petebat, concessit. Gen. 18.

Fugienti Jacob iram fratris Dominus clementer apparuit, et tunc ipsum redeuntem ad fratrem suum ab insecutione soceri sui liberavit. Gen. 31 et 33.

Magna fiducia usus est Jacob, orando Dominum, dicens: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Gen. 32.

Ait Dominus ad Moysen: Cerno, quod populus iste duræ cervicis sit, dimitte me ut irascatur furor meus contra eos. Quasi diceret, tu me tenes, nec possum hos peccatores conterere, nisi dimittas me. Exod. 32.

Loquebatur Dominus ad Moysen, sicut loqui solet homo ad amicum suum, ipsumque ab æmulis suis et detractoribus defendebat. Exod. 33. Num. 12. et 15.

Obedivit Dominus voci Josue dicenti: Sol contra Gabaon non movearis. Josue 10.

Balach vocavit Balaam, ut malediceret filiis Israël, sed Dominus e contrario per illum benedixit eis, ut recitatur Josue 24. Num. 23.

Gedeon a Domino bis petit signum in vellere, utrum deberet victoriam de hostibus obtinere. Judic. 6.

1. Reg. 8. Mirum fuisse dicitur de hoc, quod Dominus non fuit indignatus in abjectione sui, sed contemptu servorum Dei ipse reputavit se contemni, ut patet in Samuele: non te abjecerunt, sed me, dicit Dominus.

2. Reg. 7. Nota etiam, quam pie locutus sit Dominus ad Nathan de David et domo ejus in futurum.

3. Reg. 12. Quamvis posteri David multipliciter et graviter peccaverunt, tamen opera ejus bona frequenter memorantur et propter illa multoties pepercit Dominus peccatis illorum.

3. Reg. 17. et 19. Ex præcepto Domini corvi deferebant panem et carnes Eliæ, et postea angelus Domini panem et aquam eidem ostendit.

2. Par. 30. Ezechias rex Juda dixit: Dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum, et non imputabit eis, quod minus sanctificati sunt.

Tob. 5. Misit Dominus angelum suum, qui Tobiam juniorem duxit et reduxit, dæmonium ab ejus uxore compescuit, gaudium parentibus ejus fecit, seniorem Tobiam a cœcitate curavit, et totam domum ejus omnibus bonis replevit.

Jerem. 7. Videbatur quasi Dominus timere offensam Jeremiæ, cum vellet populum propter peccata sua omnino delere: dicebat enim cap. 7. Projiciam vos a facie mea etc. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et orationem, et non obsistas mihi, quoniam non exaudiam te.

Dan. 3. Planum est, quod Deus est cum servis suis in tribulatione: Unde Nabuchodonosor vidit cum Azaria et sociis suis similem filio Dei in fornace candenti.

Dan. 14. Cum Daniel esset in Babylone in lacu leonum, misit ei de longinquo, scilicet de Judæa, prandium per Habacuc prophetam.

Dan. 13. Exaudivit Dominus vocem Susannæ et quia per impudicos senes presbyteros injuste fuerat condemnata, per continentem puerum fuit justo judicio liberata.

Jonæ. 2. Præparavit Dominus piscem grandem, ut deglutiret Jonam, qui tamen propter inobedientiam videbatur juste meruisse pœnam.

2. Mach. 10. et 11. Machabæus, et qui cum eo erant, pugnantes contra Timotheum, habuerunt manifeste de cœlo auxilium, apparuerunt enim viri quinque in equis etc. Postea vero aliâ vice euntes ad prælium contra Lysiam, apparuit præcedens eos eques in veste candidâ, armis aureis hastam vibrans.

Mira erat benignitas in Salvatore, qui circuibat sanans omnem languorem et omnem infirmitatem: quod nisi fecisset, multi infirmi accedere ad eum non potuissent. Matth. 4. Luc. 8.

Leproso dicenti: Domine, si vis, potes me mundare, pie respondit, et benigne fecit, extendens enim Jesus manum, tetigit, dicens: Volo mundare. Sacerdotes autem hujusmodi homines habebant horrori. Matth. 8.

Statim post vocationem Matthæi discubuit Dominus in domo ejus. Matth. 9.

Cum secessisset Dominus in desertum, vidit turbam multam et misertus est ejus, et curavit languidos eorum: vespere autem facto, dixerunt discipuli: Dimitte turbam, Jesus autem tanquam liberalissimus, ait illis: Date eis vos manducare. Marc. 5.

Petrus incipiens mergi, clamavit dicens: Domine salvum me fac, continuo extendens manum, apprehendit eum. Matth. 14.

Mariam Magdalenam pie defendit Dominus contra Pharisæum, male de ea cogitantem, et contra sororem propriam de illa conquerentem: Item et contra discipulos propter effusionem unguenti in eam frementes. Luc. 7. et 19. Marc. 14.

Ineffabilis pietas Dei multum ostenditur in exemplo de filio prodigo, ubi dicitur: Cum adhuc longe esset filius, vidit illum pater suus et misericordiâ motus est, et occurrens cecidit super collum ejus, et osculatus est eum. Idem petebat fieri sicut unus de mercenariis. Pater interrupuit verba, et recepit eum in filium. Luc. 14.

De facili Dominus recipit illos, quos mundus ejicit. Unde cœcus ille natus, a Domino illuminatus, postquam fuit a Synagoga ejectus, statim a Domino receptus est. Joan. 9.

Mira fuit Christi benignitas, quando ad domum publicani Zachæi, qui eum videre cupiebat, seipsum invitavit, et ejusdem domui benedixit. Luc. 19.

Cum protulisset Dominus indistincte, unus ex vobis me tradet, sequitur: Cum recubuisset Joannes super pectus Jesu, ait: Domine quis est? ecce quam magna benignitas et familiaritas. Joan. 13.

Promisit Salvator discipulis, de suo recessu contristatus, quia Pater alium Paraclitum daret eis, quod adimpletum optime die Pentecostes, quando Spiritus sanctus eos taliter roboravit, consolatus est, illustravit, et docuit. Act. 2.

Venientibus ad capiendum Dominum ministris Pontificum, dicit ipse: Si me quæritis, sinite hos abire. Sciebat enim quod Joan. 18.

non erant parati ad martyrium sustinendum. Idcirco clementer infirmitati eorum condescendens, voluit, quod parceretur eis.

Luc. 23. Petiit latro ut Dominus meminisset ejus, cum venisset in regnum suum. Dominus autem plus concessit, quam ille peteret, dicens: hodie mecum eris in paradiso.

Luc. 22. Joan. 20. Magna fuit Christi pietas, qui nec Petrum, qui ter eum negavit, repulit, sed benigne respexit, nec Thomam in dubitatione reliquit, sed se palpandum manifeste exhibuit.

Act. 9. Item Paulum in actu persecutionis existentem, excæcavit, prostravit, vocavit, convertit.

Act. 7. Dum lapidaretur Stephanus, vidit Dominum in cœlis stantem, tanquam paratum ad ipsum fortiter adjuvandum.

Apoc. 1. et per totum. Beato Joanni in Insula Pathmos exulanti multam benignitatem Dominus ostendit, apparendo ei, et angelum suum mittendo, qui eum multiplici revelatione consolatus est.

TITULUS XXIII.

Boni latentes inter malos.

Gen. 7. Quamvis scriptum sit: Omnis caro corruperat viam suam, tamen dixit Dominus ad Noë: Te vidi justum coram me in generatione hac.

Gen. 13. Loth justus habitavit in medio Sodomorum.

Gen. 39. Joseph in Ægypto castam et fidelem vitam duxit.

Exod. 3. Apparuit Dominus Moysi in terra Madian, cum oves soceri sui Iethro pasceret in deserto.

1. Reg. 2. Samuel inter filios Heli pessimos, sanctus et innocens fuit.

3. Reg. 19. Sub Achab et Jezabel Elias omnes, se solo excepto, reputabat idololatras: sed dixit ei per responsum Dominus: Relinquam mihi 7000. virorum, quorum genua non sunt curvata ante Baal. De quo etiam ad Rom. 11. An nescitis etc.

Tob. 1. Tobias natus fuit ex tribu Nephtali sub regno Samariæ in quo fere omnes putabantur idololatriâ et vitiis diversis invecti. Unde iste in captivitate positus viam veritatis non deseruit.

Esth. 3. et 5. Mardochæus erat visus, ubi quasi omnes adorabant Aman superbissimum, ipse vero Mardochæus genua non flectebat.

Sanctus Job gentilis fuit, et de Esau dicitur descendisse, quem tamen constat fide et moribus mirabiliter claruisse, qui de seipso dicebat : Frater fui draconum, et socius struthionum. Job. 2.

Jeremias propheta erat cum populis, qui remanserant in Judæa post destructionem Hierusalem, qui pro ipsis orabat, et ipsis voluntatem Domini monstrabat. Illi vero dicebant: Mendacium tu loqueris, non te misit Dominus, sed Baruch incitabat te adversus nos, ut tradat nos in manus Chaldæorum. Jerem. 43.

Dixit Dominus Ezechieli: Tu fili hominis, ne timeas eos, quoniam increduli et subversores sunt tecum, et cum scorpionibus habitas. Ezech. 2.

Daniel, Ananias, Azarias, Misaël habitaverunt cum Chaldæis idololatris, qui eos ad idololatriam inducere, et a cultu veri Dei retrahere laboraverunt. Dan. 3. 6. et 14.

Susanna fuit castissima in Babylone, ubi senes presbyteri erant impudici, et judices iniqui. Dan. 13.

Videbatur tempore Antiochi Epiphanis, quod Judæi erant ad ritum gentium translati, sed inventi sunt Mathathias, et filii ejus, Eleazarus, et multi alii, in lege Dei valde stabiles et firmi. 1. Mach. 3.

Commendans Dominus fidem et devotionem Centurionis de Capharnaum, dixit : Quod non invenerat tantam fidem in Israël. Matth. 13.

Nicodemus princeps Judæorum venit ad Jesum nocte et plane confessus est: Rabbi, scimus quia à Deo venisti magister. Joan. 3.

Postea crucifixo Domino, venit ad sepeliendum eum, portans 100. libras unguenti pretiosi. Joan. 20.

Joseph nobilis decurio ab Arimathia discipulus erat Jesu, occultus autem propter metum Judæorum, deposito tamen metu, audacter intravit ad Pilatum, et devotam petitionem fecit, petens corpus Jesu ab indevoto tyranno. Marc. 15.

Honorabilis Doctor Gamaliel legis erat Pharisæus, et dedit bonum et nobile consilium, pro apostolis, principibus sacerdotum. Act. 5.

Vir quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius, religiosus et timens Deum cum omni domo sua, faciens eleemosynas plebi, et deprecans Dominum semper. Act. 10.

C.

TITULUS XXIV.

Castitas.

Gen. 4. Quamdiu primi parentes in Paradiso fuerunt, virgines extiterunt, sed ipsis ejectis dicitur: Adam cognovit Evam uxorem suam.

Gen. 34. Cum Sichem violasset Dinam filiam Jacob, fratres ejus irrati sunt valde, eo quod fœdam rem operatus esset in Israël, et violatâ filiâ Jacob, rem illicitam perpetrasset. Tandem et violatorem et patrem ejus, et eorum populum occiderunt.

Virginitatis commendatio. Nota quod hoc fuit ante legem scriptam sub lege naturæ, quantum ergo sub lege gratiæ virginitas honorari debet, et stuprum puniri?

Gen. 39. Quamvis Joseph esset servus emptitius et elegantis formæ juvenis, sine uxore: tamen solicitatus a Domina sua recusavit stuprum et maluit offendere eam et in carcerem trudi, quam perdere castitatem.

Gen. 38. Judas qui castus non erat, detestatus est fornicationem Thamar.

Num. 31. Post debellationem Madianitarum factam per Phinees et alios pugnatores, jussit Moyses mulieres corruptas jugulari, et virgines reservari.

1. Reg. 21. Mundi esse debebant, maxime à mulieribus, qui panes sacerdotales comedebant.

4. Reg. 4. Quando mulier Sunamitis hospita Elisæi volebat ei loqui, mittebat ad eam Elisæus puerum suum, quasi vitans colloquia mulierum.

Tob. 3. Sara in oratione dicebat: Tu scis, Domine, quia nunquam concupivi virum, et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia.

Judith. 8. Mortuo viro suo Judith alium nescivit, et semper castitatem amavit. Sed nota, quid faciebat, quia cum puellis suis clausa manebat, vel morabatur, et habens cilicium super lumbos suos, jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbata et neomenias et festa domûs Israël.

Dan. 9. Susanna graviter pulsata fuit ab illis senibus, sed suæ castitati nec famam nec vitam præponendam esse putavit.

Matth. 25. Ad hæc nullus de sola castitate confidat, secundum id, quod de virginibus evangelicis fuerunt tot fatuæ, quot prudentes.

Beata Virgo ab angelo venerabiliter salutata, non est oblita voti et propositæ castitatis, licet angelus promitteret ei, quod ex ea filius altissimi nasceretur. Luc. 1.

Per hoc quod Salvator dixit : Quia in illo sæculo neque nubent, neque nubentur, quia virgines illi vitæ beatæ specialiter appropinquant. Matth. 22.

Castitatis argumentum fuit in beato Stephano, quia ipse ab Apostolis fuit deputatus ad ministerium vel custodiam mulierum. Actor. 6.

*

TITULUS XXV.

Choreæ.

Filii Israël, dicentes choreas, Deum gravissime offendunt, et terribilem pœnam sibi attrahunt. Exod. 32. ỷ. 6. 28.

Filii Benjamin rapiunt virgines ducentes choreas in solemnitate Domini. Judic. 21, 21.

Sara uxor Tobiæ junioris nunquam cum ludentibus miscuit se, neque eorum, qui in levitate ambulant, particeps fuit. Tob. 3, 17.

Dina sola ex curiositate egressa e domo paterna, virginitatem perdit. Gen. 34. 1. etc.

Minatur Deus filiæ Jerusalem : pro eo, quod plausisti manu, et percussisti pede, et gavisa es ex toto affectu : idcirco ecce ego extendam manum meam super te etc. Ezech. 25. 6.

Saltus filiæ Herodis caput et vitam abstulit Joanni Baptistæ. Matth. 14. 6.

Notat S. Chrysostomus, quod in nuptiis Abrahaam, Isaac, Jacob, et aliorum Sanctorum nulla mentio unquam fiat de choræis, sed tantum de laude Dei, gratiarum actione, et lætitia spirituali.

TITULUS XXVI.

Compassio erga proximum.

Audiens Abraham captum esse Loth nepotem suum, celeriter et viriliter succurit ei. Gen. 14.

Ruben et Judas resistebant cæteris fratribus volentibus occidere Joseph, quamvis non reduxerint eum ad patrem, tamen minus male actum est ei. Gen. 37.

Judic. 8. Gedeon compatiens sociis fugatis, petivit panes pro eis.

Judic. 21. Licet filii Benjamin filios Israël gravissime offendissent, propter illorum tamen excidium omnes elevata voce ululatu magno fleverant.

1. Reg. 15. Lugebat Samuel Saul, licet sciret eum à Deo projectum.

2. Reg. 30. Compatiens David lassis sociis, quia ad bellum ire non poterant, constituit, quod æqua pars esset descendentis ad prælium, et remanentis ad sarcinas.

2. Reg. 18. Doluit David de occisione Absalon, licet ille multum offendisset eum. Sed sciebat David eum in anima fuisse damnatum.

3. Reg. 17. Elias benigne accepit verbum mulieris satis durum; et pro filio ejus mortuo, dolori illius compatiens, efficaciter oravit.

3. Reg. 18. Cum Jezabel occidisset prophetas Domini, Abdias abscondit centum ex eis, et pavit eos diebus multis.

4. Reg. 4. Pie compassus fuit Elisæus viduæ debitis obligatæ, et augmentavit ei modicum olei, quod habebat.

4. Reg. 8. Non solum pro præsentibus malis compatiendum est proximò, sed etiam futuris. Unde Elisæus videns Azahel, qui mala facturus erat filiis Israël, cœpit flere.

1. Par. 23. Cum cepissent filii Israël de viris Juda ducenta millia mulierum et puerorum, pepercerunt eis, et vestitos atque refectos ad propria remiserunt.

2. Esd. 1. et 2. Audiens Neemias miserabilem statum civitatis Hierusalem, flevit diebus multis, et tandem consilium adhibuit, et auxilium opportunum.

Tob. 1. et 2. Cum regnaret Sennacherib, et filios Israël exosos haberet, Tobias pergebat quotidie per omnem cognationem suam et consolabatur eos, esurientes alebat, nudis vestimenta præbebat, et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat.

Job. 29. Magnam compassionem beatus Job habebat ad proximos, qui dicebat: Auris audiens beatificabit me, eo quod liberassem pauperem vociferantem, et pupillum, cui non erat adjutor, benedictio pupilli super me veniebat, et cor viduæ consolatus sum.

Esther. 7. Nunciatâ reginæ Esther sententiâ crudeli contra populum suum latâ, non aliter sumpsit negotium, quam si fuisset una de populo, licet esset secura de tali sententiâ, tanquam sponsa regis dilecta.

Job. 8. Audientes tres amici Job omne malum quod accidisset ei, venerunt ut consolarentur eum. Sed cum non intelligerent causam suæ afflictionis, fuerunt ei postea onerosi.

Non

Non solum justis in afflictione positis compatiendum est, sed etiam peccatoribus et injustis. Unde dicebat Isaias: propter destructionem Babylonis, repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me, sicut angustia parturientis. Isa. 21.

Videns in spiritu idem calamitatem superventuram populo suo, dicebat: Recedite, amarè flebo. Nolite incumbere, ut consolemini me super vastitate filiæ populi mei. Is. 22.

Dolens Abdemelech æthiops, quod Jeremias propheta missus erat in lacum leonum, in quo non erat aqua sed lutum, procuravit apud regem, ut extraheret illum. Jer. 38.

Cum scripsisset Baruch verba comminationis ex ore Jeremiæ, dixit: Væ mihi misero, quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo. Et tamen dicebat populus, quod Baruch incitaret Jeremiam adversus eos, ut traderentur in manus Chaldæorum. Jer. 43. 45.

Cum revelasset Dominus Ezechieli peccata, quæ populus Israël faciebat, et pœnas, quas passurus erat, fuit amaricatus, tristis, et gemebundus. Ezech. 3. 9.

Rex Darius sciens Danielem positum in lacum leonum, præ dolore dormivit incœnatus, cibique non sunt illati coram eo, insuper et somnus recessit ab eo. Dan. 6.

Magnum dolorem habuit Onias sacerdos, quando vidit templum per Heliodorum debere spoliari, et deposita viduarum et pupillorum auferri. 2. Mach. 3.

Antiochus rex nobilis, licet specialiter esset malus, tamen audiens Oniam summum sacerdotem inique fuisse occisum, flexus ad misericordiam, lacrymas fudit. 2. Mach. 4.

Accedentes discipuli ad Dominum, rogabant eum pro muliere Cananæa, dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos. Matth. 15.

Contra nolentes compati proximo, et ex corde remittere, inducit Dominus parabolam de servo nequam, cui mille talenta fuerunt remissa, et noluit dimittere conservo suo centum denarios. Matth. 1.

Ad hoc quod nemo libenter compatiatur proximo et misereatur ipsius, multum facit, quod specialiter fiet disputatio de operibus misericordiæ in judicio. Matth. 25.

Cum vidisset Dominus flentem viduam, cujus filius efferebatur defunctus, misericordiâ motus super eam, dixit: Noli flere, et mortuum illius filium suscitavit. Luc. 7.

Misertus est Dominus turbæ indigenti, quia pedestris secuta eum fuerat in deserto. Matth. 14. Marc. 8.

Luc. 10. Samaritanus ille super sauciato misericordiâ motus, alligavit vulnera ejus, infundens oleum et vinum, et curam illius egit, et populum fecit haberi.

Luc. 19. Videns Dominus civitatem Jerusalem, et considerans mala, quæ futura erant postmodum, et passura, flevit super eam, dicens : Si cognovisses et tu, etc.

Joan. 11. Ut vidit Jesus Mariam plorantem, et Judæos, qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu, et turbavit seipsum, et lacrymatus est.

Joan. 9. Etiam pendens Salvator in cruce curam habuit matris, quam sciebat in anima crucifigi : Mulier, dixit, ecce filius tuus, ostenso Joanne.

Act. 9. Cum venisset Petrus in Joppen, vidit flentes viduas pro morte Thabithæ, quæ faciebat eis tunicas et vestes, et ponens genua sua, oravit : et cum vocasset eam, sanctis et viduis assignavit vivam.

Act. 17. Paulus cum esset Athenis, incitabatur spiritus ejus, in eo quod ipse videbat idololatriæ deditam civitatem.

Act. 27, 28. Barbari non modicam præstabant humanitatem Paulo et sociis ejus. Accensa enim ei pyra reficiebant omnes propter imbrem, qui imminebat, et frigus : ipsi vero ejus bene indigebant, qui de navi confracta evaserant tempore hyemali, et quosdam oportuit natare, alii vero super tabulas fuerunt asportati.

Rom. 9. Cum tanta spiritûs anxietate compatiebatur Paulus fratribus, et cognatis suis pereuntibus, quod ipse dicebat : Tristitia est mihi magna et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati secundum carnem.

Galat. 4. Et Galatis : Filioli mei, quos iterum parturio.

TITULUS XXVII.

Confessio peccatorum.

Gen. 3. Monebat Dominus Adam post peccatum cognoscere culpam suam, sed ille eam quodammodo retorsit in Deum et mulierem, et mulier in serpentem. Unde : ait : Mulier, quam dedisti mihi sociam, etc. Et post : Serpens decepit me.

Gen. 4. Cain recognovit peccatum, dicens : Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear.

Item Pharao dixit: Peccavi in Dominum et in vos. Et peccavi etiam nunc, Dominus justus, et ego et populus meus impii. Exod. 9.

Saul ait: peccavi, apparet, quod sulte egerim et ignoraverim multa nimis. 1. Reg. 26.

Item Judas: Peccavi tradens sanguinem justum. Nullus tamen ex illis veniam consecutus est, quia non recto corde dixerunt. Matth. 27.

Simile dixit David corde humili, et audire meruit: Dominus transtulit peccatum tuum. 2. Reg. 12.

Afflicti filii Israël per ignitos serpentes venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccavimus, quoniam locuti sumus contra Dominum, et contra te. Num. 23.

Vehementer oppressi filii Israël à Philistæis et filiis Ammon, dixerunt ad Dominum: peccavimus, redde tu nobis, quidquid tibi placet, tantum nunc libera nos. Judic. 10.

Reprehensus David a Nathan propheta super excessum, quem commiserat in Uriam et uxorem ejus, peccatum suum humiliter recognovit. 2. Reg. 12.

Humiliter recognovit peccatum suum David, quando fecerat populum numerari, ita quod etiam obtulit se percutiendum loco populi innocentis. 2. Reg. 24.

Dixit Neemias: Confiteor pro peccatis filiorum Israël, quibus peccaverunt tibi et ego, et domus patris mei peccavimus, et vanitate seducti sumus. 2. Esd. 1.

Quamvis Tobias ab infantia Deum timuerit, et mandata ejus custodierit, tamen dicebat humiliter recognoscens: Non egimus secundum præcepta tua, et non ambulavimus sinceriter coram te. Tob. 3.

Tres socii Danielis, qui ita sancte inter Chaldæos vixerunt, et pro quibus Deus tantum miraculum faciebat in fornace, nequaquam contra Dominum murmurabant, quasi injuste talia paterentur, sed dicebat Azarias: peccavimus, inique egimus. Dan. 3.

Orans Deum, Daniel, confitebatur peccata sua et populi, dicens: Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus etc. Dan. 9.

Sextus illorum septem fratrum mori incipiens, ait: Nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, quia peccavimus in Deum nostrum. 2. Mach. 7.

Veniebat ad Joannem Baptistam omnis Judæa et omnis regio trans Jordanem, confitentes peccata sua etc. Matth. 3.

Prædicante Paulo per Asiam, multi credentium veniebant confitentes et annunciantes actus suos. Act. 19.

TITULUS XXVIII.

Confidentia et Magnanimitas.

Exod. 5. Moyses stetit coram Pharaone multoties et confitenter arguebat eum.

2. Reg. 12. Confitenter, licet reverenter, arguit Nathan propheta David, post adulterium et homicidium ab illo commissum.

3. Reg. 18. Dixit Elias ad Achab: Non ego turbavi Domum Israël, sed tu et domus patris tui, qui dereliquisti mandata Domini. Et post hæc fecit prophetas quadringentos occidi.

4. Reg. 1. Item postea dixit Ochoziæ regi Israël: de lectulo, super quem ascendisti, non descendes.

3. Reg. 21. Achab rex Israël dixit Eliæ: Num invenisti me inimicum tibi? Qui ait: inveni, eo quod venundatus sis, ut faceres malum in conspectu Domini.

4. Reg. 3. Elisæus mira libertate dixit ad Joram regem Israël, exercitu circumstante: Quid mihi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui.

2. Par. 17. Fuit Dominus cum Josaphat, quia ambulavit in viis David patris sui. Sequitur: Cumque assumpsisset cor ejus audaciam, per vias Domini, etc.

2. Par. 24. Spiritus Domini induit Zachariam, filium Jojadæ, et stetit in conspectu populi, dicens: Quare transgredimini præceptum Domini? Quod vobis non proderit.

2. Par. 31. Ezechias confortavit bellatores suos, dicens: Nolite timere regem Assyriorum, et universam multitudinem, quæ cum eo est. Plures enim nobiscum sunt, quam cum illo.

2. Esd. 4. Sanaballat et cæteri inimici, dolentes de ædificatione muri Jerusalem, missi sunt, ut possent resistere et terrere Neemiam variis modis, sed non poterant.

Judith. 10 et 13. Miræ animi magnitudinis fuit Judith, quæ inermis ivit ad tentorium Holofernis, et eum ibi occidit.

Esd. 4 et 5. Mardochæus magnanimiter renuit adorare Aman superbissimum, licet sciret regem hoc præcepisse. Idem etiam cum magna severitate et libertate loquebatur reginæ dicens: Ne putes, quod animam tuam liberes, quia in domo regis es: si enim nunc silueris, per aliam occasionem liberabuntur Judæi, et tu et domus patris tui peribitis.

Dan. 3. Ananias et socii ejus confidenter Nabuchodonosor regi dixerunt: Deus noster, quem colimus, potest nos eripere, etc.

Similiter Daniel, qui de edicto regis Darii non curavit, sed Dominum suum more consueto oravit. Dan. 6.

Matathias et filii ejus magnanimiter rebellarunt, et restiterunt regi Antiocho. 1. Mach. 2.

Eleazar filius Saura cucurrit audacter ad elephantem, ubi credebat esse regem, et supposuit se ei etc. 1. Mach. 6.

Signum magnanimitatis dedit Timotheus exercitui suo de Juda Machabæo, si transirent fluvium ad hostes audacter, et sic fecit Judas, et magnam habuit victoriam. 1. Mach. 5.

Cum dicerent socii Judæ ad eum, ut liberarent animas suas, quia hostes erant multi, et ipsi pauci: Respondit Judas: Absit rem istam facere, et si appropinquavit tempus nostrum, moriamur in virtute, et non inferamus crimen gloriæ nostræ. 1. Mach. 9.

Videntes socii Judæ Machabæi exercitum venientem, dixerunt: Quomodo poterimus pauci pugnare ad multitudinem tantam, et tam fortem? et ait Judas: Facile est concludi in manus paucorum, et non est differentia in conspectu DEI, liberare in multis, aut in paucis, quia non est in multitudine exercitûs victoria belli, sed de coelo fortitudo est. 2. Mach. 3.

Jonathas animat suos ad pugnam, ex eo quod bellum erat ex adverso, et aqua Jordanis hinc et inde, et ripæ et paludes et saltus, et non erat locus divertendi. 2. Mach. 9.

Cum esset Jonathas in prælio contra alienigenas, reliquerunt eum omnes ex suis, exceptis duobus. Sed videntes, quod dux fortiter pugnaret, reversi sunt fugientes, et ceciderunt de alienigenis tria millia virorum. 1. Mach. 11.

Egregius militiæ dux Judas Machabæus ad eas, quæ amplius urgebant, pugnans se convertit. 2. Mach. 10.

Machabæus, et qui cum eo erant, videntes auxilium de cœlo sibi missum, convaluerunt animis, non solum homines, sed et bestias fortissimas, et muros ferreos parati intrare. 2. Mach. 11.

Crucifixo Domino, Joseph ab Arimathia audacter introivit ad Pilatum, et petiit corpus Jesu. Matth. 27.

Ille cœcus natus, a Domino illuminatus, libera voce veritatem de Domino fatebatur. Joan. 9.

Dixit Thomas ad discipulos: Eamus et nos, et moriamur cum eo. Joan. 11.

Petrus, qui ad vocem unius ancillæ pavefactus Christum negaverat, recepto Spiritu sancto, fuit tanta virtute indutus, ut coram populo, Pharisæorum ac magistratuum Collegio, ipsum cum omni fiducia prædicaret. Act. 2. 3. 4. 5.

Act. 7. Stephanus plenus gratia et fortitudine, Christum Dominum cum mira libertate prædicabat, et Judæos increpans confundebat, dicens inter cætera : Dura cervice, et incircumcisi corde et auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis.

Act. 5. Magistratus et ministri arguendo dixerunt, Apostolis præcipiendo : Præcipimus vobis, ne doceatis in nomine isto. Et ecce repletis Jerusalem doctrinâ vestrâ, et vultis super nos inducere sanguinem istius. Respondentes autem Petrus et Apostoli, dixerunt : Obedire magis oportet Deo, quam hominibus.

Act. 13. Paulus Apostolus, præsente Paulo proconsule, Elymam magum durissime increpavit, et ad tempus lumine oculorum privavit.

Act. 16. Cum mandasset magistratus, ut Paulus et Silas liberarentur de carcere, Paulus dixit eis : Cæsos nos publice, homines Romanos, indemnatos miserunt in carcerem, et nunc occulté nos ejiciunt. Et sic locutus est, quod illi timentes venerunt, et rogaverunt eos, ut egrederentur de illa civitate.

Act. 19. Commota et confusa civitate Ephesina, cives impetum fecerunt unanimiter in theatrum, raptis comitibus Pauli. Paulus autem voluit intrare in ipsum, sed non permiserunt eum discipuli.

Act. 20. Valedicens fratribus de Asia dicebat Paulus : Spiritus Sanctus per omnes civitates protestatur mihi, quia vincula et tribulationes me manent in Jerusalem, sed nihil, inquam, horum vereor, nec facio animam meam pretiosiorem quam me etc.

Act. 23-25. Coram illis judicibus, quos habuit Paulus, miram magnanimitatem ostendit, videlicet coram Anania principe sacerdotum, Felice, et Festo, a quo manifeste gravatus, Cæsarem appellavit.

Actor. 27. In tot et in tantis periculis constitutus Paulus, semper fuit intrepidus et securus, et hoc præcipue apparuit in tempestate, quam passa est navis sua.

Augustinus l. 14. De civitate Dei cap. 9. De ipso beato Paulo dicit Augustinus : illum opportunum (inquit) et fortissimum virum, qui in suis infirmitatibus gloriatur, qui plus suis omnibus condiscipulis laborabat : Illum, inquam, virum beatum Paulum, Athletam Christi, doctum ab illo, vinctum de illo, crucifixum cum illo, gloriosum in illo, in theatro hujus mundi, cui spectaculum factus est, et angelis et hominibus, legitime magno agone certantem, oculo fidei libentissime spectamus gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, foris habentes pugnas, intus timores, cupientem dissolvi et esse cum Christo.

*

TITULUS XXIX.
Conscientia mala et bona.

Primi parentes post commissum peccatum a mala conscientia agitati timent, fugiunt, abscondunt se. Gen. 3.

Caïn timorem a mala conscientia causatum satis prodit, tum per verba illa: omnis, qui invenerit me, occidet me, tum per hoc, quod semper fuit vagus et profugus in terra. Gen. 4.

Fratres Joseph, cum essent in angustia, a conscientia peccati in Joseph commissi admoniti, locuti sunt ad invicem: merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum etc. Idcirco venit super nos ista tribulatio. Et quibus unus Ruben ait: nunquid non dixi vobis: nolite peccare in puerum, et non audistis me? en sanguis ejus exquiritur. Gen. 42. 21.

Cur Job inter omnia adversa tam constans fuerit, reddit rationem his verbis: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Job. 27. 6.

David de se testatur: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravatæ sunt super me. Miser factus sum, et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar. Ps. 37.

Balthasar Rex ad aspectum manûs in pariete scribentis a mala conscientia ita fuit perculsus, ut de eo legatur: facies regis commutata est, et cogitationes ejus conturbabant eum, et compages renum ejus solvebantur, et genua ejus ad se invicem collidebantur. Dan. 5. 6.

Antiochus Rex de seipso conqueritur: recessit somnus ab oculis meis, et concidi, et corrui corde præ sollicitudine. Causam mox addit tantæ angustiæ: nunc reminiscor malorum quæ feci in Jerusalem. 1. Mach. 6. 11.

Judas proditor, quia tormentum malæ conscientiæ amplius tolerare non potuit, abiens laqueo se suspendit. Matth. 27. 5

Vermis conscientiæ, qui non moritur, unum ex maximis tormentis damnatorum. Marc. 9. 45.

Christus dormiens in navi inter tempestatem, symbolum est bonæ et quietæ conscientiæ inter omnia mala hujus mundi. Matth. 8. 24.

Septem fratres Machabæi, et omnes alii martyres inter tormenta fuerunt læti ob bonam suam conscientiam. 2. Mach. 7.

S. Paulus indicat, in quo Christianus omnem suam gloriam de- 2. Cor. 1. 12.

beat ponere, dum ait: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ, quod in gratia Dei conversati sumus in hoc mundo.

1. Cor. 4. 4. et 9. 27. Idem, licet nullius peccati sibi conscius esset, tamen in hoc non se putat justificatum, sed castigat corpus suum, ne reprobus efficiatur.

TITULUS XXX.

Consilia bona.

Illis non obsequi, quam periculosum.

Gen. 19. Angeli, qui apparuerunt Loth, dederunt ei bonum consilium, ut exiret de Sodomis, et generos suos secum ducens, nequaquam post tergum respicerent, sed in monte salvos se facerent. Qui dixit generis suis, qui accepturi erant filias ejus, ut egrederentur. Sed visus est eis quasi ludens loqui. Generi ergo Loth, *nolentes* exire de medio pravæ gentis, perierunt cum ipsis *Sodomitis.* Uxor autem ejus retro respiciens, versa est in statuam salis. Ipse etiam Loth, qui juxta consilium angeli noluit statim in montem ascendere, cum propriis filiabus peccavit.

Gen. 37. et 42. Ruben consuluit fratribus, ut Joseph redderetur patri suo. Qui non acquieverunt ei: idcirco venit postea super eos tribulatio.

Num. 14. Filiis Israël volentibus ascendere ante tempus ad locum, de quo locutus fuerat Dominus, ait Moyses: Non est Deus vobiscum, Amalecites et Chananæus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eo quod nolueritis acquiescere Domino.

Judic. 20. Post scelus perpetratum in uxorem Levitæ, convenerunt filii Israël, et miserunt nuncios ad filios, vel tribum Benjamin, qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum est? Tradite homines, qui hoc flagitium perpetraverunt. Qui noluerunt audire, propter quod omnes postea, exceptis paucis, fuerunt occisi.

2. Reg. 2. Dixit Abner Asaëli, ut desisteret ab insecutione ipsius, quod audire contempsit. Abner autem ipsum adversâ hastâ transfodit.

3. Reg. 12. Roboam filius Salomonis noluit audire consilium senum, sed consilio juvenum acquievit, et ideo magnam populi sui partem amisit.

Judic. 6. Bonum et fidele consilium dedit Achior Holoferni, quod ille cum superbia et indignatione contempsit, qui paulo post fuit occisus et ejus exercitus cum damno et confusione fugatus.

Jerem. 40. et 41. Godoliæ, quem Rex Babylonis præfecerat terræ Judæorum, nunciavit fideliter Johanan filius Chareah, quod Ismaël filius Nathaniæ volebat eum occidere. Qui respondit ei: Falsum loqueris de

de Ismaële. In mense autem septimo venit Ismaël, et occidit Godoliam, postquam comederat cum illo.

Consilium meum placeat tibi, o rex! et peccata tua eleëmosynis redime, ait Daniel Nabuchodonosor regi. Qui non acquievit, et mutatus est in bestiam. Dan. 4.

Vadens in Galaad Judas Machabæus reliquit Josephum et Azariam duces populi, et præcepit eis dicens: Nolite bellum committere adversus gentes, donec revertamur. Illi vero voluerunt sibi facere nomen, et perdiderunt res et nomen. 1. Mach. 5.

Habebat Judas Machabæus octingentos viros secum, adversariorum vero viginti duo millia, et avertebant eum socii, ne pugnaret tunc, sed prius exercitu congregato. Qui noluit acquiescere eorum consilio, et in bello ipse cecidit, cæteri vero fugerunt. 1. Mach. 9.

Bonum consilium dedit uxor Pilati viro suo, sed ille acquiescere recusavit, magis timens Cæsarem offendere, quam justum sanguinem condemnare. Matth. 27.

TITULUS XXXI.

Consilia mala.

Eva de ligno vetito dedit viro suo, qui comedit. Præsumendum est, quod ipsa persuaserit viro. Gen. 3.

Domina, cui serviebat Joseph, male ipsum sollicitabat ad peccatum. Gen. 39.

Moram faciente Moyse cum Domino in monte, dixit populus Aaroni: Fac nobis Deos alienos, qui nos præcedant. Quibus suggestionibus populi Aaron stulte acquievit. Exod. 32.

Balaam docuit Balac, quomodo per mulieres posset filios Israël ad peccatum trahere, et sic contra se Dominum provocare. Num. 24.

Filii Ammon male suaserunt regi suo, ut dehonestaret nuncios David. 2. Reg. 10.

Jonadab nepos David malum consilium dedit Ammon, ut defloraret sororem suam: de quo postea multa mala evenerunt. 2. Reg. 13.

Detestandum et turpe consilium dedit Achitophel Absaloni, et tamen erat consilium, quod ille dabat in diebus illis, quasi quis consuleret Deum. 2. Reg. 16.

Averterunt mulieres cor Salomonis, et ita depravatum est per eas, ut sequeretur Deos alienos, et coleret eos. 3. Reg. 11.

2. Par. 22. Ochozias rex Juda ingressus est per viam domûs Achab, quæ erat pessima; Mater enim ejus Athalia impulit eum, ut impie ageret.

1. Esd. 4. Ædificantibus templum Judæis post reditum de Babylone, hostes eorum scripserunt Artaxerxi regi, et ipse persuasus ab eis prohibuit opus fieri.

Esth. 5. Amici Aman audientes ipsum conquerentem de Mardochæo, qui ei genua non flectebat, responderunt: Jube parari excelsam trabem: et mane dic regi, ut appendatur Mardochæus super eam.

Job. 2. Stultum consilium uxor Job dedit ei, sed ille tanquam prudens et sanctus homo tali consilio non acquievit.

Isai. 19. Sapientes consiliarii Pharaonis dederunt insipiens consilium.

Jerem. 38. Quia Jeremias prophetavit, capiendam esse civitatem Jerusalem a Chaldæis, dixerunt principes populi Sedeciæ regi: Rogamus, ut occidatur homo iste. Qui stulte acquiescens, respondit eis: Ecce in manibus vestris est. Non enim fas est regem vobis *quidquam* negare.

Dan. 6. Ad malam suggestionem principum et Satraparum, Darius rex Persarum constituit decretum, ut quicunque peteret quid a Deo vel homine, nisi ab ipso rege, mitteretur in lacum leonum.

1. Mach. 1. In diebus Antiochi exierunt ex Israël filii iniqui, et suaserunt multis, dicentes: Eamus et disponamus testamentum cum gentibus.

2. Mach. 4. Tantum suasit Menelaus Andronico, quod ille occidit Oniam sacerdotem.

Eodem. Cum adversus Menelaum judicium agitaretur coram Antiocho, Ptolomæus pecuniâ corruptus per Menelaum, persuasit regi, et eum ad sententiam deduxit, qui Menelaum absolvit, *et* multos justos ejus accusatores morte damnavit.

Math. 14. Marc. 6. Iniquum consilium dedit Herodias filiæ dicens: Nihil aliud petas nisi caput Joannis Baptistæ.

Act. 13. Proconsul Paulus desiderabat audire verbum Dei, quod Paulus et Barnabas prædicabant. Resistebat autem illis Elymas magus, quærens avertere proconsulem a fide.

Act. 14. Cum Paulus et Barnabas essent in civitate Lystris in tanto honore, quod homines illis tanquam Diis sacrificare vellent, quidam Judæi supervenerunt, et persuasis turbis, lapidantesque Paulum, traxerunt extra civitatem, existimantes eum esse mortuum.

Act. 16. Occasione cujusdam puellæ, a qua Paulus spiritum pythonem ejecit, Domini illius dolentes de amisso quæstu, tot et tanta dixerunt magistratibus, quod fecerunt Paulum et Silam virgis cædi et incarcerari.

TITULUS XXXII.

Consolatio Divina.

Postquam Abraham exivit de terra sua, ad mandatum Domini, ipse Dominus consolatus est eum diversis apparitionibus et revelationibus. Gen. 12. 15. et 18.

Fugienti Jacob a facie fratris sui, et super lapidem dormienti apparuit Dominus, et ei magnam consolationem infudit. Gen. 28.

Apparuit Dominus Moysi exulanti, et oves pascenti, quod non accidit ei, quamdiu nutriebatur in domo Pharaonis. Exod. 3.

Filiis Israël pluit manna in deserto e cœlo, carnes quoque et aquam pluries Dominus miraculose dedit. Exod. 17.

Moyses in monte existens, quadraginta diebus, et totidem noctibus, non manducavit, nec bibit; reficiebatur enim divino eloquio. Exod. 34.

Dixit Dominus ad Josue, non dimittam nec relinquam te, confortare, et esto robustus. Josue. 1.

Præcepit Dominus, ut corvi portarent bis in die panem et carnes Eliæ. 3. Reg. 17.

Post hoc apparuit Dominus ei, cum fugeret Jezabel, cujus prophetas fecerat occidi. 3. Reg. 19.

Efficaciter Dominus consolatus est Ezechiam regem per prophetam et per angelum, qui occidit 18,5000 de exercitu regis Assyriorum. 4. Reg. 19.

Exauditæ sunt eodem tempore orationes Saræ et Tobiæ, et missus est angelus Domini, qui curaret ambos: Saram videlicet a dæmonio, viros illius interficiente, et Tobiam seniorem a cœcitate et paupertate. Tob. 3.

Populum Israël existentem in angustia et timore, præ exercitu Holofernis, dignatus est Dominus per manum unius fœminæ mirabiliter consolari. Judith. 10.

Convertit Dominus luctum Judæorum in gaudium, quando ipsi, procurante Esther, hostes suos, qui ad jugulationem illorum se paraverant, occiderunt. Esth. 9.

Notabile est quod, quando populus Israël fuit in magna afflictione, scilicet tempore captivitatis Babylonicæ, plures habuit prophetas, quam tempore Salomonis, quando fuit in maxima prosperitate: nam Jeremias fuit in Judæa, Ezechiel et Daniel in Chaldæa.

Dan. 6. Angelus Domini descendit cum Azaria et sociis ejus in fornacem, et excussit flammam ignis de fornace, et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem. Per quod apparet, quod omni loco, omni tempore, parata est divina pietas hominem confortare.

Dan. 6. Danielem bis positum in lacum leonum consolatus est Dominus. Primo mittendo angelum, qui leonum ora conclusit. Secundo per Habacuc prophetam, quem de Judæa in Chaldæam cum cibo per angelum transportavit.

Dan. 13. Susannam calumniose damnatam eripuit Deus ex insperato per puerum Danielem.

1. Mach. 11. Machabæus, et qui cum eo erant, videntes adjutorem a Deo sibi missum, benedixerunt misericordem Dominum, et convaluerunt animis.

Actor. 2. Bene implevit Dominus promissionem apostolis factam, quando dixerat eis, alium se missurum paraclitum, quando misit eis Spiritum sanctum, qui eos tam copiosè docuit, consolatus est, et roboravit.

2. Cor. 1. 4. et 5. Felix Paulus in hac vita, qui dicebat secure, 2. Corinth. 1. Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita per Christum abundat consolatio nostra.

Act. 10. Ecclesia habebat pacem, et ædificabatur ambulans in timore Domini, et consolatione Spiritûs Sancti replebatur.

Act. 12. Petro in carcere Herodis vincto misit Dominus angelum suum, qui de manu Herodis et Judæorum liberavit eum.

Act. 16. Paulo et Sila laudantibus Deum in carcere, subito terræ motus factus est magnus, et aperta sunt ostia, et omnium vincula sunt soluta.

Act. 18. Dixit Dominus per visionem nocte Paulo, cum prædicaret Corinthi: Noli timere, sed loquere et ne taceas, propter quod ego sum tecum.

Act. 23. Cum esset Paulus in custodia Claudii Tribuni detentus, nocte assistens ei Dominus, ait: Constans esto Paule, sicut enim testificatus es Deum in Jerusalem, ita oportet te et Romæ testificari.

Act. 27. Confortare volens eos Paulus, qui secum in navi erant, ait: Astitit mihi hac nocte angelus Dei, dicens: Ne timeas Paule, Cæsari oportet te assistere, et ecce donavit tibi Deus omnes, qui navigant tecum.

Apocal. 1. Cum beatus Joannes Apostolus esset in Pathmos insulam relegatus, divina revelatione fuit multipliciter consolatus.

*

TITULUS XXXIII.

Consuetudo mala.

Israëlitæ, licet optimo cibo a Deo pasti in deserto, suspirant ad priores cibos in Ægypto, quia illis erant assueti. Num. 11. 4. 5.

Israëlitæ, postquam mortuus esset judex, revertebantur, et multo faciebant pejora, quam fecerant patres eorum, sequentes Deos alienos, servientes eis, et adorantes illos. Non dimiserunt adinventiones suas, et viam durissimam, per quam ambulare consueverunt. Iratusque est furor Domini, etc. Jud. 2. 19.

Cives urbis Lais habitabant securi et quieti absque ullo timore, juxta consuetudinem Sidoniorum. Quod advertentes viri tribûs Dan eorum urbem occupârunt, omnesque percusserunt in ore gladii. Judic. 18. ℣. 7. 27.

Pharao malâ consuetudine induratus, nulla amplius monita, nullas pœnas a Deo immissas curat. Exod. 7. 8. etc.

Samson per malam consuetudinem eo devenit, ut non se potuerit amplius liberare e manibus hostium suorum, et omnem suam fortitudinem perdiderit, licet dixerit in corde suo: egrediar, sicut ante feci et me excutiam, nesciens, quod recessisset ab eo Dominus. Judic. 16. 20.

Salomonem, licet sapientissimum, mala consuetudo eo deduxit, ut amore mulierum idola adoraret, eisque templa ædificaret. 3. Reg. 11. 1. etc.

Judas, quia fur erat, et loculos habens, hoc est, avaritiæ et furto assuetus, tandem Magistrum suum vendidit, et laqueo se suspendit, desperans de misericordia Dei. Joan. 12. 6. Luc. 22. 3. etc.

Energumenus male torquetur a dæmone, quia jam ab infantia ab illo fuit obsessus. Marc. 9. 19. 20.

Lazarus quatriduanus figura consuetudinarii, et difficultas eum suscitandi a mortuis, quam ostendit Christus, figura difficultatis, quam habet consuetudinarius a peccatis et mala consuetudine surgendi. Joan. 11.

Jerusalem, quondam Domina gentium, destructa et in servitutem redacta, imago peccatoris sub jugo malæ consuetudinis oppressi. Thren. 1.

Immundus spiritus revertitur in domum, seu cor consuetudinarii, cum septem aliis spiritibus nequioribus se, et habitat ibi. Luc. 11. 26.

TITULUS XXXIV.

Contemplatio et Illustratio mentis.

Gen. 12. 13. 15. et 18. Postquam exivit Abraham de Hur Chaldæorum, crebro apparuit ei Dominus, et eum diversis revelationibus visitavit.

Gen. 18. Apparuit Dominus Abrahæ in convalle Mambre, sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei etc. Totum potest exponi de viro contemplativo.

Gen. 24. Habitabat Isaac in terra australi, et egressus fuerat ad meditandum in agro.

Gen. 25. Factus est Esau vir gnarus venandi, et homo agricola, Jacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis.

Gen. 28. Egressus Jacob de Bersabee, pergebat Haran, cumque vellet in quodam loco requiescere post solis occasum, tulit de lapidibis, qui jacebant, et supponens capiti suo dormivit in eodem loco, viditque in somnis scalam stantem.

Gen. 32. Cum mature surrexisset Jacob, transivit vadum Jaboc, traductisque omnibus, quæ ad se pertinebant, remansit solus, et ecce vir luctabatur cum eo, etc.

Exod. 3. Moyses pascebat oves soceri sui, cumque minâsset gregem ad interiora deserti, venit ad montem Dei Horeb, apparuitque ei Dominus in flamma ignis.

Exod. 18. Videns Jetro Moysen occupatum judicando populum expectantem ad vesperam, dixit ei: Stulto labore consumeris, et populus, qui tecum est: esto tu populo in his, quæ ad Dominum pertinent.

Exod. 19. Descendit Dominus super montem Sinai, et vocavit Moysen in cacumine ejus: ibi revelavit ei Deus judicia et præcepta, et cæremonias, quæ populum docere debebat.

Exod. 33. et 34. Loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum. Fuitque Moyses cum Domino per quadraginta dies, totidemque noctes, panem non comedit, et aquam non bibit.

Deut. 32. Dixit Dominus ad Moysen: Ascende ad montem istum, et contemplare inde terram, quam daturus sum filiis Israël.

1. Reg. 3. Samuel dormiebat in templo Domini, et vocavit Dominus Samuelem.

Cum sedisset rex David in domo sua, et Dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis, dixit ad Nathan prophetam: Vides quod habitem in domo cedrina. 2. Reg. 7.

Eliæ fugienti a facie Jezabel ostensum est, quod Dominus non erat in spiritu grandi, nec in commotione, nec in igne, sed in sibilo auræ tenuis. 3. Reg. 1.

Per similitudinem rerum corporalium debet anima sumere judicium, vel ferri in Deum, in quo inseparabiliter melius invenitur, quidquid delectabile in creatura videtur. Unde cum caneret psaltes coram Elisæo, facta est manus Domini super eum. 4. Reg. 3.

Cum Elisæus attente voluit orare pro mortuo filio Sunamitidis, non fecit hoc coram aliis, sed clausit ostium. 4. Reg. 4.

Sara filia Raguelis, audito grandi improperio ab una de ancillis suis, perrexit in inferius cubiculum domûs suæ, et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit, neque bibit, sed in oratione persistens, cum lacrymis deprecabatur Dominum. Tob. 3.

Videns Judith populum suum in arcto positum, ingressa est oratorium suum, et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum, et prosternens se clamavit ad Dominum. Judith. 9.

Esther regina confugit ad Dominum, pavens periculum, quod imminebat. Cumque deposuisset vestes, fletibus et luctui indumenta apta suscepit, et deprecabatur Dominum: Adjuva me solitariam. Esth. 14.

Post tribulationes et turbationes, quas sustinebat David, dicebat: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam. Et subdit modum acquirendi pennas et requiem: Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine. Ps. 54.

Cum esset Ezechiel in medio captivorum, facta est super eum manus Domini et vidit, quod ventus turbinis veniebat ab Aquilone. Ezech. 1.

Audiens Daniel crudelem sententiam contra sapientes Babylonis latam, ingressus est in domum suam, et de nocte per visionem mysterium revelatum est ei. Dan. 2.

Dixit Gabriel Angelus ad Danielem miro fervore orantem: Egressus sum, ut docerem te, et intelligeres, quia vir desideriorum tu es. Dan. 9.

Super custodiam stabo, ait Habacuc et figam gaudium meum super munitionem et contemplabor, ut videam, quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me. Habac. 2.

Dimissâ turbâ ascendit Dominus in montem solus orare. Ves- Matth. 14.

pere autem facto solus erat ibi. In quo exemplum dedit turbas fugiendi et solitudinem inquirendi.

Luc. 1. Ingressus est Zacharias templum Domini, ut incensum poneret et omnis multitudo populi erat orans foris. Tunc ei apparuit angelus Domini.

Luc. 10. Martha circa ministerium sollicita et turbata erat : Maria autem sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius. Et est notabile valde, quod tam pio et devoto ministerio præfertur quies, et audientia verbi Domini.

Joan. 11. Videns Jesus Mariam plorantem et Judæos, qui venerant cum ea, plorantes, infremuit spiritu et lacrymatus est, quod nequaquam fecerat, quando locuta est ei Martha.

Act. 2. Miro et effabili modo fuerunt discipuli Domini docti et illustrati in adventu Spiritûs Sancti.

Actor. 9. Postquam lux de cœlo Saulum circumfulsit, ipse cadens in terram excæcatus fuit. Deinde per triduum jejunans, et orans excellentes revelationes habuit à Christo.

Actor. 10. Cum hospitaretur Petrus in domo Simonis coriarii, ascendit quadam vice in superiora domûs, ut oraret. Ad hoc videlicet, ut posset vacare, quietiùs a turba inferiùs existente remotus. Et tunc revelavit ei Dominus in mentis excessu, quod gentiles non erant repellendi a prædicatione Evangelii.

2. Cor. 12. Raptus fuit Paulus usque ad tertium cœlum, et audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.

Altissima vero ejus sapientia apparet in Epistolis suis, præcipuè autem Rom. 1. 9. 10. 11., Tum etiam ad Ephesos 1. et 2. et Coloss. 1. 2. Hebr. 1.

Apoc. 1. Beato Joanni sequestrato a tumultu et consolatione mundi, quando in insula Pathmos exulavit, revelavit Dominus facta cœlestia, ut in Apoc. patet.

TITULUS XXXV.

Correctio Fraterna.

Gen. 21. Corripere proximum vel reprehendere est opus misericordiæ. Unde postquam juraverat Abraham Abimelech, quod faceret ei misericordiam, continuo sequitur, quod increpavit Abimelech.

Gen. 13. Charitative et mansuete compescuit Abraham jurgium, quod erat inter pastores suos, et pastores nepotis sui Loth.

Dul-

Dulciter et benigne increpabat Loth Sodomitas, licet illi non acquieverint ei. Gen. 19.

Ruben et Judas temperaverunt furorem fratrum suorum, ne occiderent Joseph. Gen. 37.

Moyses injuriantem Hebræum charitative corripuit, sed ille pro malo habuit, et ad injuriosa verba prorupit: Nunquid occidere me vis? Exod. 2.

Videns Jethro populum expectantem judicari per Moysen, dixit: Stulto labore consumeris. Et nota, quomodo tantus homo gentilis hominis monitioni acquievit. Exod. 18.

Phinees filius Eleazari et cæteri nuncii fratres suos, qui ædificaverant altare in scandalum filiorum Israël, discrete arguerunt, et satisfactionem libentissime susceperunt. Josue 22.

Miserunt nuncios filii Israël ad tribum Benjamin, qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum est? Tradite homines, qui hoc flagitium perpetraverunt. Judic. 20.

Increpando Jonathas patrem suum Saul, pro iniqua persecutione David, ejus malitiam aliqualiter in principio temperavit. 1. Reg. 19.

Volens Abigail arguere virum suum super duritia, quam ostenderat nunciis David, noluit quidem statim dicere post prandium, sed expectavit tempus oportunum solum usque ad crastinum, cum prius vinum bibitum digessisset. 1. Reg. 25.

Abner bene arguebat Asahel, qui nimis urgebat persequendo eum, sed ille audire contempsit, et propterea occisus fuit. 2. Reg. 2.

Nota, quam discrete arguit Nathan propheta David, cum peccasset, adulterium et homicidium committendo: non enim cum furore dixit: Pessime fecisti, sed assumpta similitudine congrua illaqueavit eum verbis oris sui. 2. Reg. 12.

Cum magno zelo arguit Elias populum dicens: Si Dominus Deus est, sequimini eum: Ut quid claudicatis in duas partes? 3. Reg. 18.

Reprehensurus Achab regem Israël vir quidam de filiis prophetarum, proposuit ei similitudinem, per quam cognovit rex peccatum suum. 3. Reg. 20.

Cum magna libertate dixit Elisæus ad Joram regem Israël, exercitu circumstante: Si non erubescerem vultum Josaphat, non attendissem te, nec respexissem. 4. Reg. 3.

Sacerdotes restiterunt Oziæ regi Juda volenti adolere incensum, et dixerunt: Non est tui officii, ut adoleas incensum. 2. Par. 26.

1. Esd. 9. et 10. Cum magno ardore corripuit Esdras filios transmigrationis, qui duxerunt alienigenas contra legem.

2. Esd. 5. Neemias audiens clamorem populi propter gravamina, quæ patiebatur a divitibus, increpavit optimates et magistratus. Idem fecit, pro eo quod multi, portando onera, diem sabbati prophanabant.

Tob. 2. Irridebant Tobiam parentes et cognati ejus, at ipse increpabat eos dicens: Nolite ita loqui, filii sanctorum sumus etc.

Judith. 8. Audiens Judith propositum civium suorum, quod post quinque dies volebant civitatem tradere Assyriis, reprehendit eos sermonibus fidelibus et discretis.

Dan. 5. Daniel valde discrete arguit regem Balthasar exemplo *patris* sui. Et nota, quam patienter rex illum audivit, licet dixisset contra eum, et postea ipsum magnifice honoravit.

Matth. 3. Luc. 3. Cum miro fervore dicebat Joannes Baptista Pharisæis et Sadducæis: progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere a ventura ira?

Matth. 14. Marc. 6. Dicebat Joannes Herodi adulteranti cum Herodiade uxore fratris sui: Non licet tibi illam habere.

Matth. 16. Indiscrete, licet pie, voluit Dominum Petrus increpare, cum diceret: Oportere eum pati a principibus: sed Dominus dure respondit: Vade post me Satana.

Matth. 18. Veram et certam dedit Dominus regulam de correctione fraterna: Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum.

Luc. 23. Unus de latronibus, qui pendebant, blasphemabat Dominum Jesum: respondens alter increpabat eum, dicens: Neque tu times Deum etc. Nos digna factis recipimus, etc.

Joan. 8. Pulchre arguebat et convincebat Pharisæos ille cœcus natus, a Domino illuminatus, dicens: Mirabile quiddam est, quod vos nescitis, unde sit ille homo, et aperuit oculos meos. A sæculo non est auditum, quod aperuerit quis oculos cœci nati; nisi hic esset a Deo, non potuisset facere quidquam.

Actor. 2. Videns Petrus quosdam Judæos admirantes et discipulos deridentes, discrete et confidenter arguit illos et instruxit, et ad fidem convertit.

Simile accidit cap. 3. Actor. Post sanationem claudi. Culpas eorum ipse ostendit, et aliqualiter excusans eos, multa dulcia verba dixit, ita quod conversi fuerunt quinque millia hominum.

Actor. 5. Durissime increpavit Petrus Ananiam et Saphiram, pro eo quod

fraudaverant de pretio agri, quem vendiderant, et partem ad pedes Apostolorum posuerant.

Stephanus in concilio Judæorum existens confitenter increpabat eos, dicens inter cætera : Dura cervice et incircumcisis cordibus et auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis, sicut patres vestri, ita et vos. Quem prophetarum non persecuti sunt patres vestri ? Act. 7.

Paulus intuens Elymam magum, qui nitebatur avertere proconsulem a fide, dixit illi : O plene omni dolo, et omni fallacia, fili diaboli, et inimice omnis justitiæ, non desinis subvertere vias Domini rectas? Actor. 13.

Simonem magum, pro dono Dei pecuniam offerentem Petrus terribiliter increpavit, dicens : Pecunia tua tecum sit in perditionem. Actor. 8.

Miro discretionis modo, Paulus arguit Romanos ex gentilibus et Judæis conversos, qui superba commotione volebant se alterutrum supponere. Ostendit autem utrosque peccasse et gloriosa Dei misericordia indigere. Nam et gentiles legis naturalis et Judæi legis Mosaicæ fuerant transgressores. Causati sumus, inquit, Judæos et Græcos, id est, Gentiles et circumcisos omnes sub peccato esse. Rom. 3.

Corinthios arguit de hoc præcipue, quod Christus in eis dividi videbatur, dicente, uno : Ego sum Apollinis : alio, ego Cephæ, ita etiam quia dissimulabant inter se fornicatorem, qui tenebat novercam suam. 1. Cor. 5.

Item, quia apud infideles judices de sæcularibus negotiis litigabant. 1. Cor. 6.

Reprehendit eosdem circa Eucharistiæ sumptionem. 1. Cor. 11.

Et de errore circa mortuorum resurrectionem cap. 15.

Eosdem increpat de hoc præcipue, quod illi multa gravia à pseudo-apostolis sustinebant, et ipsum non habebant in tanta reverentia, ut debebant. Sustinetis, inquit, si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, etc. 2. Cor. 11.

Item, ego debui a vobis commendari, non enim minus feci ab his, qui sunt supra modum Apostoli. 2. Cor. 12.

Galatas acriter et ferventer arguit super hoc, quod post acceptam veritatem Evangelii, volebant ad circumcisionem et legales observationes reverti. O insensati, ait, Galatæ, quis vos fascinavit? Galat. 3.

Audierat Apostolus quosdam de Thessalonicensibus ambulare inquiete, non operantes, sed curiose agentes. Idcirco corripi tales mandavit. 2. Thess. 3.

*

TITULUS XXXVI.

Correctionem ægre ferentes.

Gen. 16. Agar ancilla Saræ non ferens correctionem Dominæ suæ, qua ejus superbiam redarguebat, fugit e domo, sed jussa est ab angelo, ut rediret ad Dominam suam, et se humiliaret sub manu ejus.

2. Reg. 22. 34. etc. Michæas Propheta, quia non est locutus ad gratiam principum, a Sedecia in maxillam percutitur, et a Rege Israël jussus est in carcerem mitti.

2. Par. 16. 7. etc. Cum increpasset Hanani Propheta Asa Regem Juda, quod confisus esset in Benadad Rege Syriæ, iratus Asa jussit Prophetam mitti in carcerem, et interfecit de populo in tempore illo plurimos.

Jer. 32. 3. Sedecias rex Juda clausit Jeremiam Prophetam in carcere, dicens : quare hæc dicit Dominus, etc.

Dan. 14. Quia Daniel probavit, Bel et draconem non esse Deos, Babylonii convenerunt adversus Regem, et procuraverunt Danielem mitti in lacum leonum.

Tob. 3. 7. Sara filia Raguelis unam de ancillis suis juste increpat propter culpam: et illa nimis injuriose respondet: amplius ex te non videamus filium an filiam super terram, interfectrix virorum tuorum.

Matth. 14. Joannes Baptista dicebat Herodi : non licet tibi habere uxorem fratris tui. Id ægre ferens Herodes, Joannem in vincula conjectum interfecit.

Luc. 11. 53. Cum Christus graviter increparet Pharisæos et Legis peritos, cœperunt isti graviter insistere, et os ejus opprimere de multis, insidiantes ei, et quærentes aliquid capere de ore ejus, ut accusarent eum.

Joan. 9. Pharisæi cœco nato, et a Christo Domino illuminato maledixerunt, eumque extra Synagogam ejecerunt, quod veritatem constantissime fateretur.

Actor. 5. Principes Sacerdotum audientes verba Apostolorum de doctrina Christi, cogitabant interficere illos, et cæsis denuntiarunt, ne amplius loquerentur in nomine Domini Jesu : at illi gaudentes ibant a conspectu concilii.

Actor. 7. Omnes, qui erant Jerosolymis in concilio, ut audierunt gravem increpationem Stephani, dissecabantur cordibus, et stridebant dentibus in eum, et ejicientes eum extra civitatem lapidabant.

TITULUS XXXVII.

Cultus et Adoratio Dei.

Factum est, ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino: Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, et de adipibus eorum. Et respexit munera Abel. Gen. 4.

Enoch, Filius Seth, cœpit invocare nomen Domini. Eodem.

Ædificavit Noë altare Domino, et tollens de cunctis pecoribus mundis et volucribus, obtulit holocaustum: odoratusque est Dominus odorem suavitatis. Gen. 8.

Apparuit Dominus Abraham in terra Chanaan et dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuit ei. Gen. 12.

Cum elevasset oculos Abraham, apparuerunt ei tres viri, stantes prope ipsum: quos cum vidisset, adoravit in terra, et dixit: Domine si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum. Gen. 18.

Paratus fuit Abraham offerre Deo unicum filium suum Isaac in holocaustum. Sed Domino aliter providente, arietem obtulit. Gen. 22.

Apparuit Dominus in Bersabee Isaac, dicens: Noli timere, quia ego sum tecum. Sequitur, ædificavit ibi altare Domino, etc. Gen. 26.

Locutus est Dominus Jacob, dicens: Surge et ascende Bethel, et habita ibi, facque altare Domino, qui apparuit tibi, quando fugiebas Esau fratrem tuum. Gen. 35.

Audierunt filii Israël, quod visitasset eos Dominus, et quod respexisset afflictionem eorum, et proni adoraverunt. Exod. 4.

Postquam locutus est Dominus ad Moysen de religione Phase, et percussione primogenitorum Ægypti, sequitur, incurvatus populus adoravit. Exod. 12.

Jethro dixit Moysi: Esto tu populo in his, quæ ad Deum sunt, ut referas, quæ dicuntur ad eum, ostendasque populo ceremonias et ritum colendi, etc. Exod. 18.

Dixit Dominus ad Moysen: Ascende in montem tu et Aaron, Nadab, et Abihu, et septuaginta senes ex Israël, et adorabitis procul. Et post pauca sequitur: Obtuleruntque victimas pacificas Domino, vitulos duodecim. Exod. 24.

Præcepit Dominus sibi fieri tabernaculum, cum variis utensilibus, et ministros ad ministeria ordinari ad cultum ipsius. Ut patet in multis capp. Exod. Exod. 25.

Exod. 20. Primum præceptum decalogi est : Non habebis Deos alienos, non facies tibi sculptile, non adorabis ea, neque coles. Et alibi, Dominum Deum adorabis, et illi soli servies.

Deut. 6. Judic. 13. Angelus Domini dixit ad Manue, Patrem Samsonis : Si vis holocaustum facere, offer illud Domino.

1. Reg. 1. Elcana, pater Samuelis, ascendebat de civitate sua statutis diebus, ut adoraret et sacrificaret Domino Deo exercituum in Silo.

1. Reg. 2. Erat peccatum filiorum Heli grande nimis coram Domino, quod retrahebant homines a sacrificiis Domini.

1. Reg. 7. Cum Samuel offerret Domino holocaustum pro populo, Philistiim inierunt prælium contra Israël. Intonuit autem Dominus fragore magno super Philistiim : et exterruit eos, et cœsi sunt a filiis Israël.

1. Paral. 15. usque 25. Rex David sollicite Dei cultum in cantoribus et sacerdotibus studuit ampliare.

3. Reg. 3. Abiit Salomon, ut immolaret Domino in Gabaon, *mille hostias* in holocaustum obtulit, apparuitque ei Dominus per somnium.

3. Reg. 8. Salomon, ædificato templo, stetit ante altare Domini, in conspectu Ecclesiæ Israël, expandens manus suas in cœlum, utrumque genu in terram fixit et oravit.

2. Esd. 9. Reversi filii Israël de captivitate Babylonis, legerunt in volumine legis Dei sui, quater in die et quater in nocte, et confitebantur Dominum Deum suum.

Tob. 1. Cum irent omnes filii Israël ad vitulos aureos, Tobias fugiebat consortia eorum, pergebat in Jerusalem ad templum Domini, et ibi adorabat Dominum Deum.

Job. 1. Cum audisset Job nunciorum verba, dicentium sibi perditionem rerum suarum, surrexit, et corruens in terram adoravit et dixit : Nudus egressus sum de utero, etc.

Dan. 6. Quamvis esset prohibitum, quod nullus aliquid peteret ab aliquo Deo, vel homine, usque ad triginta dies, nisi a solo rege Dario : tamen Daniel tribus temporibus in die flectebat genua sua in cœnaculo suo et adorabat, confitebaturque coram Domino Deo suo.

Matth. 2. Magi intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus et procidentes adoraverunt eum. Ecce miræ humilitatis devotio. Qui ergo debent facere Christiani Domino jam regnanti, si sic fecerunt gentiles puero vagienti ?

Matth. 8. Cum descendisset Jesus de monte, leprosus veniens, genu flexo adoravit eum, dicens : Domine, si vis, potes me mundare.

Cœcus natus procidens, adoravit eum. Joan. 9.

Discipuli post resurrectionem Dominum adoraverunt. Matth. 28.

Sacerdos et populus de Lystris videntes Paulum et Barnabam, Deos eos esse credentes, voluerunt sacrificare eis, quod illi prohibuerunt. Actor. 14.

Cecidit Joannes ante pedes angeli, ut adoraret eum. Respondit ei angelus: Vide ne feceris: conservus tuus sum, etc., Deum adora. Apoc. 19.

TITULUS XXXVIII.

Curiositas humana.

Primariæ transgressionis occasio ortum habuisse videtur ex eo quod Eva serpentem curiose audivit, et lignum vetitum curiose respexit. Gen. 3.

Egressa est Dina filia Leæ, ut videret mulieres regionis illius: sequitur, quod visa, rapta, et oppressa fuit. Gen. 34.

Præcepit Dominus Moysi, ut diceret populo: Cavete ne ascendatis in montem, nec tangatis fines illius: Omnis, qui tetigerit montem, morietur. Et post pauca: Contestare populum, ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum, et pereat ex eis plurima multitudo. Exod. 19.

Dixit Dominus ad Moysen, ut Aaron et filii ejus tantum intrarent sancta sanctorum, alii vero nulla curiositate viderent, quæ erant in sanctuario, priusquam essent omnia involuta, alioquin morerentur. Num. 4.

Ozias rex Juda, ingressus templum Domini, accepit thuribulum, et voluit adolere incensum super altare thymiamatis, quod non ad suum, sed ad sacerdotum pertinebat officium, statimque orta est lepra in fronte ejus. 2. Paral. 26.

Cum viderent Judæi miracula a Domino Jesu fieri manifesta et utilia, videre nolebant, sed de cœlo quærebant. Luc. 11.

Herodes Tetrarcha viso Jesu gavisus est valde, non tamen pietatis sed curiositatis causâ, quia sperabat signum aliquod ab eo videre fieri, et propter hoc visio illa Domini Jesu nihil profuit ei, sed magis obfuit. Luc. 23.

Curiositatem discipulorum, scire volentium tempus secundi adventûs, compescuit Dominus, dicens: Non est vestrûm nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Actor. 1.

Act. 8. Curiositas videtur fuisse, quare Simon Magus voluit baptizari, quia videlicet videbat signa, quæ Philippus faciebat.

Act. 17. Athenienses omnes et advenæ et hospites ad nihil aliud vocabant Paulum, nisi ut aut dicere, aut videre, vel audire aliquid novi vellent.

Act. 19. Prædicante Paulo in Epheso civitate, multi, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, et combusserunt coram omnibus.

2. Thess. 3. Reprehendit Apostolus quosdam Thessalonicenses, inquiete ambulantes, et nihil operantes.

1. Tim. 5. Adolescentiores viduas monet Apostolus esse devitandas. Frequenter vero vagas, otiosas, et curiosas arguit, et vitare monet, quæ discunt domos circumire, et vagabunde discurrere, et se ostendere, ac vendere, et loquuntur, quæ illicita sunt, et cum luxuriatæ fuerint, nubere volunt.

D.

TITULUS XXXIX.

Detractio et Maledicentia.

Gen. 39. Impie detraxit Joseph innocenti et pudico domina ejus apud virum suum.

Exod. 10. Cui dubium est, quod pessime cogitetis, dixit Pharao Moysi. Per quod patet, pessimos hostes quandoque viris optimis, iniqua impositione et falsa, cum multa audacia affirmare.

Num. 12. Locuta est Maria et Aaron contra Moysen, modica occasione assumpta. Sed cito secuta est ultrix pœna.

Num. 14. Detraxerunt filii Israël terræ promissionis in malum suum.

Num. 16. Occasione Seditionis Chore et complicum suorum, fuerunt multi terribiliter occisi. Et post murmuravit multitudo contra Moysen et Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini.

Num. 23. Quamvis esset malus Balaam, tamen dixit, quod nequaquam malediceret populo, cui benedixerat Dominus. Et quoad hoc multi inveniuntur deteriores illo, qui libentius et frequentius maledicunt, et detrahunt tam bonis, quam perversis.

1. Reg. 10. Saul fuit in principio valde bonus, et tamen dixerunt quidam filii Belial: Unde salvare nos poterit iste?

1. Reg. 22. Occasione Doëg Idumæi, referentis Saul, quod Abimelech sacerdos confortaverat David, occidit octoginta quinque viros, portantes Ephod, et multos alios parvulos et mulieres.

Satra-

Satrapæ Philistinorum procuraverunt apud Achis regem Geth, quod David, qui judicio ejus bonus erat, fuit amotus de honesto officio, in quo ipsum posuerat. 1. Reg. 29.

Adolescentem, narrantem Saul et filiorum ejus mortem, jussit David interfici, cum putabat illi prospera nunciare. 2. Reg. 1.

Principes filiorum Ammon dixerunt ad Dominum suum: Putas, quod propter honorem patris tui David miserit ad te consolatores? et sic perverterunt simplicem et puram intentionem David. 2. Reg. 10.

Absalon ambiens regnum, dicebat habenti coram se negotium: non est, qui te audiat constitutus a rege. 2. Reg. 15.

Siba servus Mephiboseth nequiter detraxit Domino suo apud David. Et fides nimis cito fuit adhibita pravis illius verbis. 2. Reg. 16.

Ædificantibus templum filiis Juda, qui redierant de Babylone, hostes eorum iniquam miserunt epistolam Artaxerxi regi, ut opus faceret intermitti. 1. Esdra. 4.

Cum Sara filia Raguelis unam de ancillis increparet pro culpa sua, respondit: Amplius ex te non videamus filium, aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum. Tob. 3.

Occasione solius Mardochæi, qui superbissimum Aman adorare nolebat, ipse Aman suggessit regi Assuero, quod populus Judæorum regis jussa contemneret, et per totum regnum discordias seminaret, ita quod omnes fuerunt adjudicati morti. Sed divina pietas de eorum liberatione providit. Esther. 2.

Quia Jeremias prædicabat, capiendam esse civitatem Jerusalem a Chaldæis, dixerunt principes populi Sedeciæ regi: Homo iste non quærit pacem populo huic, sed malum. Jerem. 38.

Accedentes viri Chaldæi accusaverunt Judæos, dicentes Nabuchodonosor regi, quod socii Danielis non adorabant Deos illius, et essent transgressores regii decreti. Dan. 3.

Principes et Satrapæ Darii regis Persarum, invidentes Danieli, accusaverunt eum apud regem, quia ipse oraret, et obsecraret alium Deum, quam ipsum regem Darium. Dan. 6.

Duo illi senes presbyteri conati sunt Susannam turpiter infamare. Sed Deus eam mirabiliter per abstinentem puerum liberavit. Dan. 13.

Alcimus, qui volebat fieri summus sacerdos et quidam alii iniqui dixerunt regi Demetrio: Perdidit Judas et fratres ejus amicos tuos, et nos disperserunt de terra nostra. 1. Mach. 7.

Convenerunt adversus Jonathan viri pestilentes ex Israël, ut 1. Mach. 10.

interpellarent regem Alexandrum adversus eum, et non intendit ad eos rex.

2. Mach. 3. Simon de tribu Benjamin, præpositus templi, venit ad Apollonium et dixit, ærarium pecuniis innumerabilibus esse plenum.

2. Mach. 4. Prædictus etiam Simon male loquebatur de Onia, provisoremque civitatis, ac defensorem gentis suæ et æmulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere.

2. Mach. 14. Veniens ad regem Demetrium Alcimus, dixit inter cætera: Quamdiu Judas superest, impossibile est pacem dare negotiis.

Matth. 9. Videntes Pharisæi Dominum discumbentem in domo Matthæi, dicebant: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester?

Luc. 19. Simile accidit de Zachæo: murmurabant, quod apud hominem peccatorem divertisset.

Matth. 11. De Joanne Baptista, multum jejunante, dicebant *quidam*: Dæmonium habet.

Eodem. De Domino autem Jesu, cum peccatoribus commedente, dicebant: Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus.

Joan. 9. Viso miraculo de cœco per Dominum Jesum illuminato, Pharisæi detraxerunt Domino, dicentes: nos scimus, quia hic homo peccator est. Et maledixerunt homini illi et dixerunt: tu discipulus ejus sis. Quæ quidem maledictio sit super vos, et super filios vestros.

Scribæ et Pharisæi detraxerunt Domino, dicentes eum esse Samaritanum, dæmoniacum, blasphemum, peccatorem, potatorem, voracem, mendacem, prohibentem tributa dari Cæsari, gentis subversorem, populi seductorem. Hæc omnia possunt ex diversis locis Evangeliorum haberi.

Act. 6. Non valentes Judæi resistere sapientiæ Stephani, et Spiritui, qui loquebatur per eum, adduxerunt in consilium duos falsos testes, dicentes: homo iste non cessat loqui adversus populum, legem et locum.

Act. 16. Quidam quæstuarii dolentes, quod amiserant quæstum suum, eo quod Paulus ejecerat spiritum Pythonem a quadam puella, quam illi habebant, dixerunt magistratibus: Hi homines conturbant civitatem nostram. Et ad verba eorum prava concurrit plebs adversus illos et scissis vestibus eorum, jussi sunt virgis cædi, et in carcerem mitti.

Act. 18. Gallione proconsule Achajæ existente, insurrexerunt uno animo Judæi contra Paulum, et adduxerunt eum ad tribunal dicentes,

quod contra legem homo hic persuadet hominibus colere Deum.

Apud Ephesum, cum quidam indurarentur, et non crederent, maledicentes viam Domini, coram multitudine, discedens ab eis Paulus segregavit discipulos. Actor. 19.

Quidam Judæi de Asia, videntes Paulum in templo, clamaverunt : Viri Israëlitæ adjuvate, hic est homo, qui adversus populum et legem et locum hunc omnes ubique docens, insuper et gentiles induxit in templum, et violavit sanctum locum istum. Actor. 21.

Coram Felice præside proposuit contra Paulum Tertullus Orator pro Judæis, dicens : Invenimus hunc hominem pestiferum, concitantem seditiones omnibus Judæis in universo orbe, et authorem seditionis, sectæ Nazarenorum, qui etiam templum conatus est violare. Actor. 24.

Disputante Paulo apud Athenas, quidam Epicuræi et Stoici Philosophi dicebant : Quidnam vult spermologus hic dicere ? Alii vero : Novorum dæmoniorum annunciator est. Actor. 17.

Barbari videntes viperam pendentem in manu Pauli, dixerunt : utique homicida hic est, qui cum evaserit de navi etc. Sed cito postea opinionem mutaverunt. Actor. 28.

TITULUS XL.

Derisio et Convitia.

Viri Soccoth et Phanuel deriserunt Gedeonem, Zebee et Salmana persequentem. Sed inde male eis accidit, quia male eos postea tractavit. Judic. 8.

Contempsit Nabal verba nunciorum David stomachando, dicens : Quis est iste David ? Et quis est filius Isai ? Hodie increverunt servi, qui fugiunt Dominos suos. 1. Reg. 25.

Michol videns regem David saltantem ante arcam Domini, despexit eum, quia nudum eum vidit. Et postmodum insultando et deridendo, dixit : Quam gloriosus fuit hodie rex ? 2. Reg. 6.

Derisoriis verbis dixit impia Jezabel ad Achab : Grandis authoritatis es, et bene regis regnum Israël. 3. Reg. 21.

Quia pueri illuserunt Elisæo dicentes : Ascende calve ; duo ursi laceraverunt quadraginta duos ex eis. 4. Reg. 2.

Cursores, quos misit Ezechias, pergebant velociter de civitate in civitatem, prædicantes, ut filii Israël revertantur ad Dominum. Illis irridentibus vero ac subsannantibus, etc. 2. Par. 30.

2. Par. 36. Mittebat Dominus prophetas quotidie commonens eos, quod parcerent populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuncios Domini, et parvi pendebant sermones ejus, illudebantque prophetis.

2. Esd. 3. 4. Sannaballat et Tobias audierunt, quod ædificabantur muri Jerusalem, et irridebant ædificantes.

Tob. 2. Excæcato Tobia, parentes et cognati ejus irridebant vitam ejus, dicentes: Ubi est spes tua, pro qua eleëmosynas et sepulturas faciebas?

1. Mach. 7. Videns Nicanor holocausta, quæ offerebantur a Judæis pro rege, irridens sprevit eos, et locutus est superbe et juravit in ira.

2. Mach. 7. Antiochus crudelis tyrannus, ex verbis septimi fratris accensus irâ, in illum super omnes crudelius desævit, indigne ferens derisum se.

Derisus fuit multipliciter Dominus Jesus, ut infra patebit tit. De patientiâ.

Act. 2. Quidam Judæi, videntes discipulos Domini loquentes variis linguis post infusionem Spiritûs Sancti, irridebant dicentes: Quia musto pleni sunt viri isti.

Act. 17. Cum audissent Athenienses resurrectionem mortuorum, quam annunciabat Paulus, quidam irridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum.

TITULUS XLI.

Dilectio Dei.

Exod. 20. Daturus legem Moysi Dominus dixit ei: Ego sum Dominus Deus tuus, faciens misericordiam his, qui diligunt me, et custodiunt præcepta mea.

Deut. 6. Præcipuum omnium mandatorum legis est dilectio Dei. Nam dixit Moyses post decem mandata populo repetita: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc.

Deut. 10. Timorem Dei et amorem, volens specialem imprimere in populo Moyses, ait: Et nunc Israël, quid Dominus Deus tuus petit a te? nisi ut timeas Dominum Deum tuum, et ambules in viis ejus, et diligas eum, ac servias Domino Deo tuo, in toto corde tuo, etc.

Josue. 13. Longævus Josue et persenilis ætatis vocat omnem Israëlem, et monens eos de multis, dixit inter cætera: Hoc tantum diligentissime præcavete, ut diligatis Dominum Deum vestrum.

De rege David dicitur: De omni corde suo laudavit Deum, et dilexit Dominum, qui fecit illum. Unde ipsemet dicebat: Diligam te, Domine, fortitudo mea. Eccl. 47.

Apostolus Paulus talem tulit sententiam: Si quis non amat Dominum Jesum Christum, sit anathema, Maranatha. 1. Cor. 16.

Quia amor est virtus motiva ad Christum, magnum amorem Paulus habebat, qui ei crucifixus erat. Et potest notari de Paulo, quod Christus erat ei sua sapientia: Non judicavit me scire aliud inter vos, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum. Galat. 2.

Item sua substantia: omnia, inquit, detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam. Philipp. 3.

Sua justitia, factus est nobis sapientia, justitia et sanctificatio, et redemptio. Coloss. 1.

Potest dici, quod Christus in eo loquebatur: An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Christus? 1. Cor. 14.

Item Christus in eo operabatur: Non audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non efficit Christus. Galat. 2.

Item Christus in eo vivebat: Vivo ego, jam non ego, vivit autem in me Christus. Eodem.

Mihi vivere Christus est. Philipp. 3.

Item Christus in eum triumphat: Deo gratias, qui semper triumphat in nos Christo. 2. Cor. 2.

Potest quoque dici Christi servus: Paulus servus Jesu Christi. Rom. 1.

Et Christi Apostolus: Paulus Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei. 2. Cor. 1.

Item Christi legatus et vicarius: pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo hortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. 2. Cor. 5.

Et Dei adjutor erat: Dei sumus adjutores. 1. Cor. 2.

Etiam pugil, vel certator: Bonum certavi, etc. 2. Tim. 4.

Et alibi: Sic pugno, non quasi aërem verberans. Et prima Corinthiorum decimo quinto: Si secundum hominem cum bestiis depugnavi.

Item cursor: Si curro non quasi in incertum. Prima Corinthiorum nono: cursum consummavi.

Item specialis imitator: Imitatores estote mei sicut ego Christi. 2. Tim 4.

Pulchram fecit exhortationem beatus Joannes, dicens: Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. 1. Joan. 4.

Magdalenæ remittuntur peccata multa, quoniam dilexit multùm. Luc. 7.

Joan. 21. Petrus respondit Domino sæpius roganti: amas me? Domine, tu scis, quia amo te.

*

TITULUS XLII.

Dilectio Inimicorum.

Gen. 26. 27. Quid venistis ad me hominem, quem odistis et expulistis a vobis? ait Isaac ad quosdam suos inimicos. Et tamen postea fecit eis convivium, et post cibum et potum surgentes mane juraverunt sibi mutuo, dimisitque eos Isaac pacifice in domum suam.

Gen. 45. Joseph non ultus est malum a fratribus suis sibi illatum, sed ostendit se illos diligere, cum ipsis dixit: Nolite pavere, neque vobis durum esse videatur, quod vendidistis me in his regionibus etc.; osculatusque est Joseph omnes fratres suos, et ploravit super singulos.

Judic. 21. 3. Filii Israël, licet a Benjamitis læsi, non desierunt tamen propterea eorum excidium ululatu magno deflere, dicentes: Quare Domine Deus Israël factum est hoc malum in populo tuo, ut hodie una Tribus auferretur ex nobis.

1. Reg. 24. Cum David invenisset Saul inimicum suum solùm in spelunca, eumque potuisset tutò occidere, imo ad hoc a servis suis fuisset animatus, ei tamen nil mali intulit, sed respondit: propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem: et non permisit servos suos consurgere in Saul.

1. Reg. 30. 11. Idem Inimici servo cibum præbet.

2. Reg. 1 Idem ostendit se diligere inimicum in planctu Saul.

2. Reg. 9. Idem cum sedulo inquisivisset: num superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum illo misericordiam.

2. Reg. 16. Idem parcit Semei, licet multis et magnis injuriis ab eò fuisset affectus.

2. Reg. 18. Idem diligit filium Absalon, licet rebellem et hostem suum, mandatque militibus suis: Servate mihi puerum Absalon.

Job. 31. 29. Job de se testatur: Si lætatus sum ad ruinam ejus, qui me oderat, et exultavi, quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam ejus.

4. Reg. 6. Elisæus Propheta inimicos ad capiendum se missos non tantum amavit, sed mensam eis apponi præcepit, refectosque abire illæsos permisit.

Cum cepissent Israëlitæ ducenta millia mulierum et puerorum e Judæa, vestitos atque refectos ad propria remiserunt. 2. Par. 21.

Christus Dominus ignoscit crucifixoribus. Luc. 23.

Idem diligit Judam proditorem suum, eumque vocat amicum. Matth. 26. 50.

S. Stephanus positis genibus orat pro lapidantibus se, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Actor. 7.

Cum Jacobus et Joannes rogassent Christum, ut ignem mitteret de cœlo, et consumeret inimicos suos, respondit Christus: nescitis, cujus spiritus estis. Luc. 9. 54.

Servus debitor procidit coram Domino suo, petit veniam et remissionem debiti. Misertus autem Dominus servi illius dimisit eum, et omne debitum dimisit ei. Cum vero hic nollet remittere debitum conservo suo, increpat eum Dominus, et gravi pœnâ mulctat. Matth. 18.

TITULUS XLIII.

Dilectio Proximi.

Reprehensus est Caïn a Domino graviter et punitus, quia contra fratrem suum inique egit, et dixit se non esse custodem ejus. Gen. 4.

Nota, quam diligenter et sollicite orabat Dominum Abraham, ut parceret Sodomitis, quod erat magnæ dilectionis signum. Gen. 18.

Tantam dilectionem erga proximos sibi subditos Moyses habebat, quod ipse orans Dominum, dicebat: Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo. Exod. 31.

Optabat Moyses omnes de populo prophetas, licet honor ejus inde minui videretur. Num. 11.

Noluit Moyses majus Dominium, quod ei Dominus promittebat: in tantum proximos suos, quibus præerat, diligebat. Num. 14.

Filii Israël, post occisionem filiorum Benjamin, magno ululatu cœperunt flere, dicentes: Quare, Domine Deus noster, factum est hoc malum. Judic. 12.

Anima Jonathæ colligata est animæ David, et dilexit eum quasi animam suam. 1. Reg. 18.

Ostendit David, se diligere inimicum, in planctu Saul: Amicum, in planctu Jonathæ. Similiter in planctu Abner. 2. Reg. 1.

Filium quoque, licet malum, et sibi adversarium, flevit. 2. Reg. 18.

Magnam dilectionem ostendit se habere Neemias ad filios transmigrationis, quod patet in his, quæ eis fecit. 2. Esd. per totum.

Tob. 1. Quia Tobias multis multa opera charitatis exhibebat, multi diligebant eum. Unde cum jussus esset occidi a rege, latuit, et inventus non fuit.

Matth. 18. Tantam dilectionem vult Dominus ad proximos nos habere, ut dixerit Petro : Non esse dimittendum septies peccanti fratri, sed usque septuagies septies.

Luc. 10. Ad proximum magnam dilectionem habuisse laudatur Samaritanus ille, qui appropians semivivo, misericordiâ motus est, et ejus vulnera alligavit, infundens oleum et vinum.

Actor. 7. Miram dilectionem ad proximum habuisse monstratur beatus Stephanus, qui pro lapidatoribus suis devotius, quam pro se orasse videtur. Nam pro illis genua posuit, et voce magna clamavit, pro se vero simpliciter dixit: Domine Jesu, suscipe spiritum meum.

Galat. 4. Inæstimabiliter Paulus proximos diligebat : erat enim erga eos, ut mater parturiens; nam dicebat Galatis: Filioli mei, quos iterum parturio.

1. Cor. 4. Item tanquam pater corripiens : per Evangelium in *Christo* ego vos genui; et paulo post : In virga veniam ad vos.

1. Thess. 2. Ad Thessalon. Tanquam pater filios deprecantes vos, et consolantes testificati sumus. Eodem : Tanquam nutrix fovens et blandiens facti sumus, ait, tanquam si nutrix foveat filios suos.

1. Cor. 3. Et alibi : Tanquam parvulis in Christo lac potum dedi vobis.

2. Tim. 1. Item tanquam magister et Doctor erudiens : positus sum prædicator, et Apostolus et magister gentium in fide et veritate.

Philipp. 4. Item tanquam frater et socius collaborans, et coadjuvans : Fratres mei dilectissimi, et desideratissimi, rogo te Germane compar, etc.

Philipp. 1. Et cap. 1. ad Philipp. Habeo vos, in confirmatione Evangelii, socios gaudii mei, etc.

2. Cor. 1. Et secunda Corinth. 1. Non dominamur fidei vestræ, sed adjutores sumus gaudii vestri.

2. Cor. 5. Item tanquam legatus reconcilians : Pro Christo legatione fungimur.

Actor. 20. Et Apostolus, bona annuncians : Vos scitis, qualiter nihil subtraxerim vobis utilium, quo minus annunciarem vobis, et docerem vos publice per domos.

Actor. 17. Et alibi : Quod ignorantes colitis, ego nuncio vobis.

Item

Item architectus ædificans: ut sapiens architectus posui fundamentum. 1. Cor. 3.

Per aliam nihilominus viam potest dici, quod Paulus ostendit, se esse proximorum ferventissimum dilectorem. Per hoc videtur, quod ipse multa pro eis faciebat: Siquidem vel sustinebat, vel dabat ea, quæ non habebat, ab habentibus pro indigentibus procurabat. Quod enim suadet ad utilitatem proximorum, ipse testatur: Ad ea, quæ opus erant mihi, et his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ. Sequitur: Quoniam beatius est dare, quam accipere. Quamvis autem supererogationis esset, cum ab ipsis accipere posset, in hoc faciebat, ut illis, quibus prædicabat, parceret. Unde ad Corinthios: Paratus sum venire ad vos, et non ero vobis gravis. Non enim quæro, quæ vestra sunt, sed vos. Actor. 20.

Secundo, ut pseudo-Apostolis gloriandi occasionem auferret: In omnibus sine onere me servavi, et servabo. Quod facio, et faciam, ut amputem occasionem eorum, qui volunt, ut in eo, de quo gloriantur, reperiantur sicut et nos. 2. Cor. 12.

Tertio. Ut exinde majorem mercedem haberet: Non usi hac potestate, ut accipiamus (scilicet) sumptus a vobis: sequitur: Quæ est ergo merces mea? ut prædicans sine sumptu ponam Evangelium Christi. 2. Cor. 11.

Rursus etiam ipse procurabat ab Ecclesia de Achaja, ad donandum pauperibus de Judæa, ob quam causam collectas fieri faciebat, et fideles ad hoc efficaciter inducebat. 1. Cor. 16.

Item, Qui parce seminat, parce metet. 2. Cor. 9.

Dabat proximis verba Dei, quibus copiosissime abundabat: Imo etiam seipsum eorum utilitatibus dedicabat. Volebamus tradere vobis non solum Evangelium, sed et animas nostras, propterea quod cari nobis facti estis. 1. Thess. 2.

Sic et Corinth. Ego ipse libentissime impendam et superimpendar pro animabus vestris. 1. Cor. 12.

Mira insuper de corpore suo fecit proximis ad fidem et salutem convertendis, prædicando videlicet, disputando, discurrendo a Damasco in Arabiam, in Jerusalem, in Antiochiam. Deinde nunc jussu Spiritûs Sancti cum Barnaba de Antiochia in Cyprum; inde navigantes per Ciliciam, et post euntes in Pisidiam, Iconium, Lycaoniam, constituerunt presbyteros per singulas Ecclesias: Et tandem post factum multiplicem fructum Antiochiam redierunt. De his habetur in Actibus. Post modum verò Paulus volens visitare Profectio Pauli. Act. 9. 11. 13. 14. 15. etc.

fratres, quibus prædicaverat verbum Dei, assumpto Sila in socium, profectus est in Syriam et Ciliciam: Inde transiens Phrygiæ et Galatiæ regionem, venerunt Mysiam, et postea vocatus in Macedoniam navigavit. Et tunc Paulus Thessalonicæ, et in multis aliis civitatibus regionis illius multum fructum faciens, consequenter pervenit Athenas, ubi cum Philosophis curiosis salubriter disputavit. Ex quo transtulit se Corinthum, et ibi multum populum Domino acquisivit. Inde profectus est Ephesum, et ingressus synagogas, disputavit cum Judæis. Inde egressus descendit Cæsaream, de Cæsarea venit Antiochiam, et facto ibi aliquanto tempore, profectus est Galatiam regionem, et Phrygiam, confirmans omnes discipulos. Et postea peragratis superioribus partibus, iterum venit Ephesum, ibique biennio commoratus, disputans et suadens de regno Dei, fecit, ut oves, qui habitabant in Asia, audirent verbum Domini, tam gentiles quam *Judæi. Inde* reversus per Macedoniam et Troadem et Miletum, *et perplures* alias civitates et insulas transiens, applicuit Tyro, et de Tyro Ptolomaidem, et Cæsaream iter faciens. Deinde Jerusalem cum multa flagitatione pervenit. Ubi comprehensus a Judæis, tractus et verberatus fuit, et coram diversis judicibus nequiter accusatus, a manifesto gravamine Cæsarem compulsus appellare. Traditus autem Centurioni post naufragia et innumera pericula ad urbem Romanam catenis vinctus accessit: ibique prædicationi ac doctrinæ insistens, ire etiam in Hispaniam proponebat. Ecce quomodo amabat illos, pro quibus tot et talia sustinebat. *Unde ait:*
1. Cor. 12. Omnia, carissimi, ad ædificationem vestram.

Eccles. 22. Apparent etiam signa dilectionis, cum quis vult sustinere, vel pati gravia pro amicis. Unde Ecclesiastici dicitur: Amicum salutare non confundaris. Et si mala tibi evenerint per illum sustine.

Ex jam dictis vero Paulum mira sustinuisse liquet pro utilitatibus proximorum. Unde ait: Omnia sustineo propter electos, ut et ipsi salutem consequantur. De hoc require in titulo de tribulationibus. Ibi enim multa de his invenies.

Magnam dilectionem ad proximos habuisse Joannem Evangelistam, patet ex verbis suis. Ex abundantia enim cordis os ejus loquebatur, quando dilectionem vel charitatem toties repetebat. Sicut apparet in prima epistola cap. 3. et 4.

TITULUS XLIV.

Discordia, lites et rixæ.

Primam discordiam inter homines movit invidia, inter Cain et Abel: Quoniam opera Cain maligna erant, fratris autem justa. Gen. 3. 4.

Substantia Abraham et Loth erat multa, et nequibant habitare communiter, unde et facta est rixa inter pastores gregum Abraham et Loth. Gen. 13.

Quia quinque reges Sodomorum servierant duodecim annis Chodorlahomor regi Elamitarum, et decimo tertio recesserant ab eo: ideo factum est bellum illud de quatuor regibus adversus quinque, in quo fuit Loth captus, sed per Abraham liberatus. Gen. 14.

Viri civitatis Sodomæ vallaverunt domum, in qua erant duo Angeli in humana specie hospitati, et volebant illos cognoscere, vimque faciebant vehementissime, eo quod Loth fideliter hospites defendebat. Gen. 19.

Factum est jurgium pastorum Gerare adversus pastores Isaac, propter possessionem ovium et armentorum, et familiæ plurimæ. Gen. 26.

Oderat semper Esau Jacob, pro benedictione, qua benedixerat ei pater, dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei et occidam Jacob fratrem meum. Gen. 27.

Fugiens Jacob cum jurgio, dixit ad Laban: Quam ob culpam meam sic exarsisti in me? et scrutatus es omnem supellectilem meam? Gen. 31.

Occasione Dinæ filiæ Jacob, quam Sichem filius Emor rapuit, et oppressit, facta est discordia magna inter filios Jacob, et habitatores terræ illius. Gen. 34.

Moyses quadam die vidit duos Hebræos rixantes, dixitque ei, qui faciebat injuriam: Quare percutis proximum tuum? Exod. 2.

Cum exissent filii Israël de terra Ægypti, et transissent mare rubrum, Amalech venit et pugnavit contra eos in Raphidim. Exod. 17.

Multoties jurgati sunt filii Israël contra Moysen in deserto. Primò pro defectu potûs: postea habito uno cibo desideraverunt alium. Extœdiati enim manna, petierunt carnes. Item ad aquas contradictionis convenerunt adversus Moysen et Aaron filii Israël, ubi jurgati sunt contra Dominum et Moysen. Exod. 16. Num. 21. et 24.

Inter Abimelech filium Gedeonis et viros Sichem, qui male fecerant eum principem, fuit magna discordia suscitata: ita, quod illi cœperunt eum detestari, et rebellare ei, et ipse eos expugnavit. Judic. 9.

Judic. 12. Orta est seditio inter viros Ephraim et Jephthe, eo quod Jephthe vadens ad pugnam contra filios Ammon, illos vocare noluit, ut dicebant.

Judic. 20. Pro uxore Levitæ in Gabaa Benjamin et inter tribus Israël tam vehemens discordia et prælium fuit, ita quod illi de tribu Benjamin, exceptis quingentis viris, penitus sunt deleti.

1. Reg. 18. Occiso a David Philistæo, iratus est Saul contra David, eo quod communiter laudabatur. Non rectis oculis ergo Saul aspiciebat David a die illa et deinceps. Nec aliquis ex tunc potuit mollire cor Saul, quin persequeretur eum.

2. Reg. 3. Facta est longa concertatio inter domum Saul et domum David: sed David semper proficiebat et domus Saul continue decrescebat.

2. Reg. 18. Nimis inhonesta facta est discordia inter Absalon ambientem regnum et David patrem suum. Denique Absalon, qui eam movit, suspensus est.

2. Reg. 19. Rege David redeunte in Jerusalem, filii Israël turbati *fuerunt*, eo quod viri Juda ipsum reduxerunt, aliis non vocatis.

3. Reg. 3. Duæ mulieres meretrices litigabant coram rege Salomone, occasione unius infantis, quem utraque volebat habere.

3. Reg. 12. Mortuo Salomone, petiit populus ut a Roboam filio ejus mitius tractaretur. Quo durius respondente, recesserunt decem tribus ab eo et fecerunt Jeroboam regem sibi, ex quo multa bella fuerunt inter reges Israël et Juda.

Luc. 22. Facta est contentio inter discipulos, quis eorum videretur esse major: sed Domino non placuisse talem contentionem, patet per ea, quæ sequuntur.

Joan. 6. Litigabant Judæi ad invicem dicentes: Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum?

Joan. 7. Murmur multum erat de Domino Jesu inter turbam. Quidam enim dicebant: quia bonus est: alii autem dicebant: *non* est, sed deducit turbas. Sequitur: Facta est dissensio, etc.

Actor. 11. Baptizato Cornelio cum omni domo sua, audierunt Apostoli et fratres, qui erant ex Judæa, quoniam gentes recepissent verbum Dei. Cum ascendisset autem Petrus Hierosolymam, disceptabant adversus illum, qui erant ex circumcisione fratres, dicentes: Quare introisti ad viros?

Actor. 14. Paulo et Barnaba in civitate Iconio prædicantibus, multa miracula facientibus, divisa est multitudo civitatis. Quidam erant cum Judæis et quidam erant cum Apostolis.

Quidam descendentes de Judæa docebant fratres : Quia nisi circumcidamini secundum morem Moysis, non potestis salvi fieri. Facta erga seditione non minima Paulo et Barnaba adversus illos, statuerunt, ut consulerentur Apostoli, qui erant Hierosolymis, super hac quæstione. Act. 15.

Occasione Joannis Marci, quem Paulus volebat recipere ad ministerium Evangelii, facta est dissensio inter Paulum et Barnabam, ita ut discederent ab invicem. Attamen totum pervenit ad profectum Evangelii. Eodem.

Prædicante Paulo Ephesi, etiam multa miracula faciente, facta est turbatio non minima de via Domini. Demetrius enim quidam argentarius, faciens ædes Dianæ argenteas, præstabat artificibus non modicum quæstum etc. Impleta est tota civitas confusione. Act. 19.

Quidam Judæi videntes Paulum in templo, concitaverunt omnem populum et injecerunt manus, clamantes : Viri Israëlitæ, adjuvate. Commota est civitas tota, et facta est concursio populi. Actor. 21.

Cum exclamasset Paulus in concilio : Viri fratres, ego Pharisæus sum, filius Pharisæorum, de spe et resurrectione mortuorum ego judicor : facta est dissensio inter Pharisæos et Sadducæos, et soluta est multitudo. Actor. 24.

*

TITULUS XLV.

Dominorum officium erga Servos, et Servorum erga Dominos.

Agar ancilla Saræ, postquam despexit Dominam suam, fugit ab illa, sed ab Angelo jussa est redire, et se humiliare sub manu Dominæ suæ. Gen. 16.

Eadem, cum periculum esset, ne propter illam Isaac filius perverteretur, e domo ejicitur. Gen. 21.

Servus Abrahæ, missus in Mesepotamiam ad quærendam filio suo Isaac uxorem, Domini sui mandatum fidelissime implet. Gen. 24.

Jacob, quam fidelis fuerit servus, et quam durus erga eum Laban, Dominus illius, indicat illis verbis, quæ dixit ad Laban : Oves tuæ et capræ steriles non fuerunt, arietes tui gregis non comedi : nec captum a bestia ostendi tibi, ego damnum omne reddebam : quidquid furto peribat, a me exigebas ; diu noctuque æstu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis, Gen. 31. 38.

sicque per viginti annos in domo tua servivi tibi : immutasti quoque mercedem meam decem vicibus.

Gen. 29. Injustus etiam fuit Laban erga Jacob, dum ei negavit Rachel, pro qua tamem 7. annis illi servivit.

Gen. 39. Joseph ob ea, quæ gessit in domo Putiphar domini sui, est exemplar fidelis et industrii servi.

Job. 31. 13. Quam justus fuerit Job erga suos servos, indicat his verbis: si contempsi subire judicium cum servo meo et ancilla mea, cum disceptarent adversum me.

1. Reg. 22. 17. Servi regis Saul a Domino suo jussi, ut interficerent sacerdotes, noluerunt extendere manus suas in sacerdotes Domini. Noluerunt nempe iniquum Domini sui mandatum exequi.

1. Reg. 31. 4. Armiger Saul noluit occidere Dominum suum, licet ab eo jussus.

2. Reg. 21. 16. David in prælio deficiens, cum in periculo esset, ne ab hostium quodam interficeretur, liberatus fuit a fideli servo suo Abisai, qui irruentem Philistæum occidit.

4. Reg. 5. Naaman Syro, cum leprâ laboraret, saluti fuit ancilla, quæ consilium ei suggessit, ut ad Elisæum Prophetam accederet, et apud eum sanitatem quæreret.

3. Reg. 5. 14. Salomon misit servos suos ad laborandum in Libanum tantùm per singulos menses vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis: ne videlicet continuo labore nimium gravarentur.

4. Reg. 5. 20. Giezi servus Elisæi Prophetæ contra voluntatem Domini sui munera petens a Naaman Syro, et mentitus Domino suo, leprâ percutitur.

Esth. 6. Mardochæus Dominum suum Assuerum, indicata *proditione*, a morte liberans, diu pro hac fide nihil præmii consecutus est, sed tandem insignem honorem accepit.

Phil. 2. 7. Christus Dominus formam servi accipiens, omnibus servis potest esse solatio et exemplo.

Idem mirâ semper patientiâ et bonitate cum discipulis suis agens, eorum necessitatibus succurrens, eos instruens etc., est exemplum omnibus Dominis, quomodo se erga suos servos gerere debeant.

Matth. 25. In parabola talentorum proponitur tum fidelitas et pigritia servorum, tum liberalitas Domini remunerantis fideles servos, et justitia punientis servum pigrum.

Matth. 8. Centurio sollicitus est, ut ægrotanti servo sanitatem restituat.

Matth. 8. Idem testatur obedientiam suorum servorum his verbis: dico huic: vade, et vadit, et alii: veni, et venit, et servo meo: fac hoc, et facit.

Servi, qui se Domino offerunt ad colligenda ex agro zizania, ostendunt, quam solliciti sint de rebus Domini, ne quid pereat: item quod non expectent jussa, sed se ultro offerant Domino suo ad labores. Matth. 13. 27.

Ministri Judæorum iniquissimum Dominorum suorum imperium exequuntur, et capiunt Jesum. Joan. 18. 12.

Judas proditor, qui commissas sibi pecunias clam furatus est, exemplum infidelis servi. Joan. 12. 6.

Regulus, cujus filius a Christo Domino fuit sanatus, credit, et domus ejus tota, ad ejus exemplum et adhortationem. Joan. 4. 53.

Cornelius Centurio, quia ipse erat religiosus ac timens Deum, talem dicitur habuisse totam familiam. Actor. 10.

Paulus ad Philemonem scribit, quomodo se debeat gerere erga Onesimum servum suum fugitivum, sed ab Apostolo remissum. Ep. ad Phil.

E.

TITULUS XLVI.

Electio.

Consilio Jethro sacerdotis Madian Moyses usus humiliter, elegit ludices, seu prælatos minores, viros potentes et timentes Dominum, in quibus erat veritas, et qui oderunt avaritiam. Exod. 18.

Præceperat Dominus Moysi, ut tolleret 12. virgas juxta numerum tribuum filiorum Israël, nomen Aaron erat in tribu Levi, quas cum posuisset in tabernaculo, sequenti die invenit virgam Aaron germinasse. Num. 17.

Volens Moyses ulcisci Israël de Madianitis, ait: Mille viri de singulis tribubus eligantur ad bellum. Num. 31.

Moyses advertens se juxta voluntatem Domini moriturum, oravit Dominum devote, dicens: Provideat Dominus Deus spiritum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc etc. Ordinavit autem Dominus, quod Josue filius Nun esset successor ipsius, et dux populi loco ejus, etc. Num. 27.

Post mortem Josue consuluerunt filii Israël Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos, et erit dux belli? Dixitque Dominus: Judas ascendet, etc. Judic. 1.

Videntes filii Israël, quod Gedeon strenue pro eis pugnaverat, dixerunt omnes ad eum: Dominare nobis, etc. Judic. 8.

Judic. 11. Majores natu de Galaad perrexerunt ad Jephthe, dixeruntque ad eum: Veni et esto princeps noster, et pugna contra filios Ammon.

1. Reg. 9. Erat vir de Benjamin, nomine Cis, et ei filius vocabulo Saul, electus et bonus, et non erat vir de Israël melior illo, etc. Hunc revelavit Dominus Samueli eligendum fore, et inungendum super populum Israël.

1. Reg. 16. De mandato Domini speciali ivit Samuel in Bethlehem, et unxit David filium Isai in regem super Israël et Jerusalem.

2. Reg. 2. Mortuo autem Saule, venerunt viri de tribu Juda, et unxerunt
2. Reg. 5. David super se in regem. Deinde universæ tribus Israël venerunt
Ps. 77. ad eum, et unctus est in regem super totum populum Israël. Unde
2. Par. 28. ipse dicit in Psalmis: Elegit David servum suum. Et alibi: Placuit Domino, ut me eligeret regem super cunctum populum Israël.

Eodem. Appropinquans morti David, dixit majoribus Israël: De filiis meis elegit Dominus Salomonem, ut sederet in trono *regni Domini* super Israël.

3. Reg. 11. Terribili judicio Dei assumptus fuit Jeroboam, ut esset rex super 10. tribus Israël: et tamen occasio fuit populo recedendi a Deo.

4. Reg. 10. Scripsit Jehu literas, et misit in Samariam ad optimates civitatis: Eligite meliorem, et eum, qui vobis placuerit de filiis Domini vestri, et ponite eum super solium patris sui, et pugnate pro domo Domini vestri.

1. Mach. 9. Congregati sunt omnes amici Judæ, et dixerunt Jonathæ: Ex quo frater tuus defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros. Nunc itaque te eligimus, esse pro eo nobis in principem et ducem, ad bellandum bellum nostrum.

Luc. 6. Vocavit Dominus discipulos suos, et elegit duodecim ex ipsis, quos et Apostolos nominavit.

Actor. 1. Post ascensionem Domini, discipuli statuerunt duos, *scilicet* Joseph et Mathiam, et orantes dixerunt: Tu Domine, qui nosti corda omnium, ostende, quem elegeris, ex his duobus unum, accipere locum ministerii hujus et Apostolatûs.

Actor. 6. Sermo, quem dixerunt Apostoli, placuit omni multitudini, et elegerunt Stephanum virum plenum fide et Spiritu Sancto, et Philippum, etc.

Actor. 13. Ministrantibus discipulis Domino et jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Paulum et Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos.

*

TITULUS XLVII.

Eleëmosynæ Merces.

Abrahamo facienti eleëmosynam filius promittitur. Gen. 18.

Abigail ob panes aliquot Davidis militibus prudenter distributos ad statum regium promovetur. 1. Reg. 25.

Vidua pauper, in Eliam liberalis, magnos inde fructus percipit. 3. Reg. 17.

Mulier Sunamitis, erga Elisæum benefica, impetrat filium, qui mortuus ad vitam ab Elisæo resuscitatur. 4. Reg. 4.

Cornelius Centurio propter eleëmosynas suas, quæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei, recipit in præmium veram fidem et salutem. Actor. 10.

Cum evasisset Paulus cum sociis de confracta navi, Publius princeps eis triduo victum benigne præbet. Paulus autem patrem ipsius febri et dysenteriâ laborantem oratione et manuum impositione sanat. Actor. 28.

Dominus in die judicii misericordiæ erga pauperes vitam æternam in præmium dabit; dicet enim : esurivi, et dedistis mihi manducare, etc. Matth. 25. 35.

Angelus Tobiæ indicat, quod propter eleëmosynam tantis bonis ejus domum mirabiliter cumulaverit. Tob. 12.

*

TITULUS XLVIII.

Exemplum bonum et malum.

Eva primò comedens de fructu vetito, exemplo suo permovit Adamum, ut etiam ipse comederet. Gen. 3. 6.

Filii Israël feliciter pugnârunt contra Moabitas, Aod eorum duce in fronte gradiente, qui dixit ad eos : sequimini me. Judic. 3. 27.

Gedeon pugnaturus contra Madianitas dixit ad suos : quod me facere videritis, hoc facite. Quod cum illi fecissent, insignem de hostibus reportârunt victoriam. Judic. 7. 17.

Saul omnibus argumentis, quæ illi attulit filius ejus Jonathas, non potest persuaderi de fidelitate et innocentia David. Persuasus tamen de hac fuit unico Davidis facto, quo vitæ ejus pepercit, et exclamavit : justior es tu, quam ego. Et tu indicâsti mihi hodie quæ feceris mihi bona. 1. Reg. 24.

2. Reg. 13. 16. David, cum exercitus ejus ingenti siti torqueretur, allatam sibi aquam noluit bibere, sed effudit in terram, ut exemplo suo milites omnes sitim tolerare doceret.

4. Reg. 5. Naaman Syrus ope Elisæi mirabiliter a lepra mundatus, intuitu hujus miraculi agnovit quidem, quod non sit alius Deus, nisi in Israël, sed idololatriam nondum propterea reliquit. At cum vidit Elisæum generose contemnere omnia munera, quæ illi obtulit, statim hoc exemplo fuit permotus, ut se converteret, et ad Elisæum diceret : non faciet amplius servus tuus holocaustum diis alienis.

2. Par. 12. 1. Cum roboratum fuisset regnum Roboam, dereliquit legem Domini, et omnis Israël cum eo, secutus nimirum regis sui exemplum.

1. Mach. 2. 49. Mathathias moriturus, ut filios suos animaret ad leges patrias fortiter servandas et defendendas, proponit illis plurima exempla Sanctorum.

2. Mach. 3. 1. Jerosolymis leges optime fuerunt custoditæ, et templum summo honore, etiam ab exteris, cultum, propter Oniæ Pontificis pietatem.

2. Mach. 6. 28. Eleazarus se ad omnia tormenta et mortem offert, ut adolescentibus exemplum forte relinqueret moriendi potius quam contra legem Dei agendi.

1. Pet. 2. 21. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.

Matth. 5. 16. Idem a suis discipulis exigit, ut veritates a se doctas non tantum linguâ, sed etiam exemplo suo populis prædicarent. Hinc ait ad eos : Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.

Actor. 1. 1. Cœpit Jesus facere et docere : priùs facere, et exemplo suo confirmare, quod docuit.

Matth. 3. Joannes Baptista nullum signum fecit, et tamen summopere fuit ab omnibus æstimatus, et maximus hominum concursus ad eum factus : Hunc attraxit solum exemplum ejus austeræ et innocentissimæ vitæ.

Joan. 4. 53. Regulus, cujus Filius a Christo fuit sanatus, credidit, et ad illius exemplum domus ejus tota.

Act. 10. 2. Cornelius Centurio erat Religiosus, ac timens Deum cum omni domo suâ, Domini sui exemplum secutâ.

Act. 16. 33. Cum custos carceris Baptismum suscepisset, etiam omnis domus ejus continuò est baptizata.

Paulus monet Titum : in omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum. Tit. 2. 7.

F.
*

TITULUS XLIX.

Fama bona et mala.

Fuit Dominus cum Josue, et nomen ejus vulgatum est in omni terra. Josue 6. 26.

Ruth pauper invenit gratiam in oculis Booz viri potentis ac divitis, ab eoque in conjugem eligitur, eo quod Booz multa bona de illâ audiverit. Ruth. 2.

Anna mater Samuelis, cum ab Heli sacerdote ebria reputaretur, defendit se et bonam suam famam: nequaquam, Domine mi : vinum et omne, quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini. 1. Reg. 1.

Heli filios suos increpat, quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo. Nolite filii mei; non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini. Propter famam enim hanc pessimam plurimi abstinebant a sacrificiis. 1. Reg. 2. 22.

Regina e Saba audiens famam sapientiæ Salomonis ab hac commota venit in Jerusalem, et tentavit eum in ænigmatibus. Ut autem audivit sapientissima ejus responsa, dixit : major est sapientia, et opera tua, quam rumor, quem audivi. 3. Reg. 10.

Judith erat in omnibus famosissima; quoniam timebat Dominum valde : nec erat, qui loqueretur de ea malum verbum. Judith. 8. 8.

Rex Thou, cum multa egregia facinora de David audivisset, misit ad eum Joram filium suum, ut salutaret eum congratulans. 2. Reg. 8. 10.

Job defendit famam suam contra amicos, qui omnia mala, quæ patiebatur, ejus peccatis volebant imputare, dum de se testatur: non peccavi: item : oculus fui cœco, et pes claudo, pater eram pauperum. Job. 29. 15.

Christus Dominus, cum e deserto in Galilæam rediisset, tanta mox patravit, ut fama de illo per universam illam regionem exiverit. Luc. 4. 14.

Idem cum filiam principis a mortuis suscitâsset, exiit fama hæc in universam terram illam. Matth. 9. 26.

Herodes audiens famam Christi Domini, judicavit eum esse Joannem Baptistam a mortuis revocatum ad vitam. Matth. 14.

2. Cor. 2. 15. Apostolus studet ubique bonam famam habere; hinc ait: Christi bonus odor sumus.

Philip. 4. 8. Idem præcipit Philippensibus, ut omnia sectentur quæcunque sunt bonæ famæ.

1. Tim. 3. 7. Idem exigit ab eo, qui in Episcopum debet eligi, ut testimonium habeat bonum ab iis, qui foris sunt, ne in opprobrium incidat, et in laqueum diaboli.

TITULUS L.

Festorum Observatio.

Gen. 2. Observatio Sabbati originem trahit ex eo quod dicitur: Benedixit Dominus die septimo, et sanctificavit illum, quia in ipso cessavit ab omni opere suo.

Exod. 16. Sexto die filii Israël in deserto colligebant Manna *in duplici* quantitate, ut die sabbati vacarent ab omni opere.

Exod. 20. Item in præceptis decalogi solius mandati de observatione Sabbati ratio redditur; quia minus de ratione habere apud carnales homines videbatur.

Exod. 31. Lev. 19. 24. et 26. Præceptum de observatione Sabbati, frequenter in lege reperitur, ut homo id diligenter observet, et ut veram requiem adipisci laboret.

Num. 28. Die Sabbati offerebantur duo agni, diebus aliis unus tantum, nisi in solennitatibus et calendis, ad designandum, quod in festis abundantiùs Deum laudare debeamus.

Num. 15. Homo, deprehensus colligere ligna in Sabbato, fuit e præcepto Domini a toto populo lapidatus.

2. Esd. 13. Videns Neemias homines torcularia calcantes, et onera portantes venalia in Sabbatis, objurgavit eos, tanquam diem Sabbati profanantes.

1. Mach. 2. Gentiles ex parte Antiochi constituerunt prælia in diebus Sabbatorum adversus quosdam, qui fugerant de Judæa. At illi non miserunt lapidem, nec oppilaverant loca occulta, dicentes: Moriamur omnes in simplicitate nostra. De quibus est advertendum: Quod licet in hoc erga mandatum Domini devotionem ostenderint, tamen attendentes postea, quod in hoc populus Domini dispergi poterat, cogitaverunt saniori consilio, dicentes: Omnis homo quicunque venerit ad nos in bello die Sabbatorum,

pugnemus adversus eum : Non enim dicitur opus servile pugnare pro tuenda vita, vel pro lege Dei.

Machabæus Judas et socii sui, pugnantes contra Nicanorem et exercitum suum, interfecerunt 9,000 hominum, cæteros autem fugere compulerunt : sed non perseveraverunt insequentes, eo quod erat ante Sabbatum. 2. Mach. 8.

Nicanor cogitavit cum omni impetu die Sabbati bellum committere: sed Judæi, qui eum per necessitatem sequebantur, dixerunt ei: Ne ita ferociter ac barbare feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis. 2. Mach. 15.

Discipulis Domini vellentibus spicas et manducantibus, dixerunt Pharisæi: Ecce faciunt, quod non licet facere Sabbatis. At ille dixit eis : Non legistis, quod fecit David? Sequitur: Dominus est filius hominis, etiam Sabbati. Matth. 12.

Salvator noster legitur in Sabbatis multa fecisse miracula, ut patet per omnia Evangelia. Cujus ratio triplex assignari potest. Una, ut se Dominum ostenderet, ut supra Matth. 12. Secunda, ut veram intelligentiam præcepti daret : quia non ab omni opere cessandum, Matth. 12. Luc. 6. An licet Sabbato bene facere an male ? animam salvam facere, an perdere ? Tertia, ut plures homines, audientes eum et videntes, ædificaret, ut Luc. 13. Luc. 6.

Cum curâsset inclinatam mulierem, Archisynagogus indignans, quia curâsset Sabbato Jesus, dicebat turbæ : Sex dies sunt, in quibus oportet operari, in his ergo venite et curamini, et non in die Sabbati. Respondens Dominus Jesus Archisynagogo, dixit: Hypocritæ, unusquisque vestrûm Sabbato nonne solvit bovem suum aut asinum à præsepio, et ducit adaquare? Hanc autem filiam Abrahæ, quam alligavit Satanas, ecce decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto die Sabbati? Et cum hæc diceret, erubescebant omnes adversarii ejus; et omnis populus gaudebat in universis, quæ gloriose a Christo Jesu fiebant. Luc. 13.

Mulieres sanctæ, quæ paraverant aromata, ad ungendum corpus dominicum, ita districte servabant Sabbatum, ut tali die noluerint tam sanctum corpus inungere. Unde Sabbato quidem siluerunt secundùm præceptum. Luc. 24.

Sabbato requievit Dominus in sepulcro. Joan. 19.

Dies Sabbati erat apta specialiter et conveniens ad audiendum verbum et legem Dei, voces prophetarum, quæ per omne Sabbatum leguntur. Actor. 13. et 16.

TITULUS. LI.

Fidelitas erga hominem.

Gen. 24. Servus Abrahæ Eliezer fideliter egit nuncium a Domino suo sibi commissum, quando ivit pro Rebecca ad domum Bathuelis.

Gen. 31. Fideliter servivit Jacob avunculo suo Laban, quando gregem ipsius pascendo die nocteque æstu urebatur et gelu.

Gen. 39. Joseph erga Dominum suum fideliter se habuit, qui uxorem ejus tangere noluit.

Gen. 41. Item erga Pharaonem in consilio, quod ei dedit, et in ministerio, quod ei exhibuit, scilicet Joseph.

Josue 2. et 6. Rahab meretrix fideliter egit cum explorantibus, quos miserat Josue, et ipse Josue egit postea fideliter cum eadem.

Josue 8 et 10. Quamvis Gabaonitæ fefellissent Josue et filios Israël, tamen juramenta et pacta eis servaverunt, et eos contra hostes postea fideliter adjuverunt.

1. Reg. 20. Fideliter indicavit David Jonathas iram patris sui, et ipsum quantum potuit, excusavit, et postea confortavit.

1. Reg. 22. Occiso patre Abiathar occasione David, Ego, inquit, sum reus omnium animarum patris tui, mane mecum, ne timeas: si quis quæsiverit animam meam, quæret et animam tuam, mecumque servaberis.

1. Reg. 20. Noluit David percutere Dominum suum, licet malum et persequentem eum, cum tamen, si voluisset, bis eum percutere potuisset.

1. Reg. 31. Magnum fidelitatis signum fuit, licet indiscrete egerit armiger Saul, quando videns Dominum suum esse mortuum, noluit ultra vivere, sed irruit super gladium suum, et mortuus est cum eo. Quid ergo facere debemus pro Domino, pro nobis crucifixo?

1. Reg. 31. Viri Jabes Galaad fideliter se habuerunt ad Saul Dominum suum, licet malum, reverenter sepelientes eum.

2. Reg. 11. Urias Ethæus nolebat esse in deliciis, quamdiu Joab Dominus suus laborabat in exercitu.

2. Reg. 12. Instante captione civitatis Rabbath, quamdiu obsederat Joab, misit ad David, ut veniret, et illam caperet, ut Domino suo, non sibi, honor victoriæ deferretur.

2. Reg. 15. Cum fugeret David a facie Absalon, dixit illi Ethai: Vivit Dominus, quoniam in quocunque loco fueris, Domine mi rex! sive in morte, sive in vitâ, ibi erit servus tuus.

Noluerunt viri David, quod ipse exiret cum eis ad prælium, dicentes: Tu unus pro decem millibus computaris. In quo apparuit, quod fideliter diligebant eum. Et sequenti Cap. 21. Jam non egredieris nobiscum ad prælium, ne extinguas lucernam in Israël. 2. Reg. 18.

Separatus omnis Israël a David secutusque est Sebam filium Bochri. Viri autem Juda adhæserunt regi suo, tanquam fideles videlicet, et constantes. 2. Reg. 20.

Tres viri robustissimi fideliter defenderunt David pugnantem contra Philistiim, et attulerunt ei de aqua cisternæ Bethlehem, quam cum desiderio magno petierat. 1. Par. 11.

Valde fideliter egit Jojada Pontifex cum Joas filio Joram regis Juda, licet male recognoverit postea. 4. Reg. 11.

Onias Summus Pontifex, et alii sacerdotes laboraverunt fideliter viduarum et pupillorum deposita custodire. 2. Mach. 3.

Commendat Dominus fidelitatem servorum, qui multiplicaverunt sibi tradita. Matth. 25.

Cum multa fidelitate procurabat Paulus fieri collectas pro necessitatibus pauperum de Judæa. 2. Cor. 9.

Fideles et affectuosas litteras misit Paulus Philemoni pro Onesimo servo ejus fugitivo. Philem. 1.

Discertum et fidele consilium dederunt Paulo quidam de Asiæ principibus, rogantes eum ne se daret in theatrum. Act. 19.

TITULUS LII.

Fides.

Credidit Abraham Deo, reputatum est ei ad justitiam. Nota: Quod credidit Deo promittenti rem valde difficilem. Gen. 15. Rom. 4.

Translato mari rubro, et exercitu Pharaonis submerso, timuit populus Dominum, et crediderunt Domino et Moysi. Exod. 4.

Usque ad aquas contradictionis fideliter credidit Moyses cunctis verbis Domini, sed ibi aliqualiter hæsitavit. Num. 20.

Dixit Jonathas armigero suo: Non est Domino difficile salvare vel in multis, vel in paucis. 1. Reg. 14.

Magnæ fidei verbum fuit, cum pugnaturus David contra Goliath gigantem, dixit: Tu venis ad me cum gladio et hasta et clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini. 1. Reg. 17.

Dixit Josaphat rex Juda exercitui suo, ad pugnam congregato: 2. Par. 20.

Credite in Domino Deo vestro et securi eritis : Credite prophetis ejus, et cuncta venient prospera.

2. Par. 14. Magnæ fidei verbum dixit Aza : Domine, non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxilieris, aut in pluribus.

1. Esd. 8. Esdras venturus in Jerusalem propter magnam et periculosam viam, noluit petere conductum a rege, sed convertit se ad jejunium et orationem.

2. Esd. 4. Videns Neemias tot imminere pericula et labores, ædificantibus dixit : Deus noster pugnabit pro populo, et nos ipsi faciamus opus.

Dan. 3. Magnæ fidei verbum dixerunt socii Danielis regi Nabuchodonosor : Deus noster quem colimus, potest nos eripere de camino ignis, et de manu tua liberare : quod si noluerit, notum sit tibi, quod Deos tuos non colimus.

1. Mach. 5. Dixit Judas Machabæus sociis suis timentibus : Facile est concludi multos in manibus paucorum, et non est differentia manus Dei liberare in multis aut in paucis. Quia non in multitudine exercitûs victoria belli, sed de cœlo fortitudo est.

2. Mach. 6. Eleazarus dixit his, qui volebant eum mortem evadere, simulando se de sacrificii carnibus manducare : Manus omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam.

2. Mach. 7. Ex abundanti fide mentis procedebant verba illorum septem fratrum, et matris ipsorum.

Luc. 1. Zachariæ patri Joannis Baptistæ dixit angelus : Ecce eris tacens, et non poteris loqui usque in diem, quo hæc fiant pro eo, quod non credidisti verbis meis.

Eodem. Elisabeth repleta Spiritu Sancto beatam Virginem specialiter laudavit, beata, ait, quæ credidisti, etc.

Matth. 2. Mira fides in illis tribus Magis fuisse probatur; qui in Bethlehem ab oriente venerunt, et invenientes puerum cum paupercula matre, humiliter adoraverunt, et mysticas ei munerum species obtulerunt.

Matth. 8. Meritò commendatur a Domino fides Centurionis, qui dixit : Domine non sum dignus, etc. Sequitur : Non inveni tantam fidem in Israël.

Matth. 9. Luc. 5. Multum potest valere cuilibet fides propria si tantum paralytico valuit fides aliena. Videns Jesus fidem illorum dixit : Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, et statim integraliter sanavit.

Matth. 9. Mulier fluxum sanguinis patiens intra se ait : Si tetigero tantùm vestimenta ejus, salva ero. Sequitur : Confide filia, fides tua salvam te fecit.

Non

Non fecit Dominus Jesus virtutes multas in patria sua propter incredulitatem illorum. Matth. 14.

Quando Petrus ambulans super aquas cœpit mergi, arguit Dominus de defectu fidei dicens : Modicæ fidei, quare dubitâsti ? Matth. 14.

Commendatur a Domino mulier Chananea, cui dixit : O mulier! magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Matth. 15.

Magnæ fidei verbum dixit Petrus Domino interroganti, quid homines dicerent de eo : Tu es, inquit, filius Dei vivi. Matth. 16.

Mira fides fuit Magdalenæ, idcirco justè a Domino exaudiri meruit : Fides tua te salvam fecit. Luc. 7.

Credens jam pater pueri lunatici, humiliter sibi fidem augeri petebat, et cum lacrymis aiebat : Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam. Matth. 9.

Thomæ Dominus dixit : Infer digitum tuum etc. Noli esse incredulus, sed fidelis : Quia vidisti, credidisti. Beati qui non viderunt, et crediderunt. Joan. 20.

Die Pentecostes post primam Petri prædicationem, post Spiritûs Sancti receptionem, circiter tria millia hominum crediderunt. Actor. 2.

Cum sanatus esset claudus, Petrus allocutus est mirantem et stupentem turbam. Multi autem, qui audierunt verbum, crediderunt. Et factus est numerus virorum quinque millia. Actor. 3.

Elegerunt Apostoli Stephanum virum plenum fide et Spiritu Sancto. Actor. 6.

Eunuchus ait Philippo : Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus : Si credis ex toto corde, licet. Et respondens Eunuchus, ait : Credo Dei filium esse Jesum Christum. Et tunc Philippus baptizavit eum. Actor. 8.

Saulus et Cornelius modo vario sed utroque ædificatorio ad fidem Christi fuerunt adducti. Actor. 9. et 10.

Quidam Cyprii et Cyrenæi, cum introiissent Antiochiam, loquebantur ad Græcos annunciantes Dominum Jesum, multusque numerus conversus est ad Dominum. Actor. 11.

Proconsul Paulus, videns quomodo ad verbum Pauli Apostoli Elymas magus, qui resistebat ei, excœcatus fuit, credidit, admirans super doctrinâ Domini. Actor. 13.

Paulo et Barnaba dicentibus Judæis : vobis oportebat primùm loqui sermonem Dei, sed quoniam repellitis illum, ecce convertimur ad gentes : audientes autem gavisi sunt, et glorificabant nomen Domini, et crediderunt, quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Eodem.

Actor. 14. Quidam vir de civitate Lystris, qui nunquam ambulaverat, audivit Paulum loquentem. Paulus autem videns, quod fidem haberet ut salvus fieret, dixit ei: Surge super pedes tuos rectus, et exilivit; et ambulabat.

Eodem. Factum est Iconii, ut Paulus et Barnabas simul introirent in synagogam Judæorum, et loquerentur ita, ut crederet Judæorum et Græcorum copiosa multitudo.

Actor. 16. Transeuntibus Paulo et Barnaba per diversas civitates Ecclesiæ, confirmabantur in fide, et abundabant numero quotidie.

Eodem. Custos carceris, in quo detinebantur Paulus et Silas, videns terræ motum fieri, et carcerem aperiri, tremefactus procidit ad pedes eorum, dicens: Domine, quid me oportet facere, ut salvus fiam? At illi dixerunt: Crede in Dominum Jesum, et salvus eris.

Actor. 17. Cum Paulus disputasset Athenis contra idololatriam, quidam viri adhærentes ei, crediderunt, in quibus Dionysius, etc.

*

TITULUS LIII.

Fidem colentium felicitas, deserentium infelicitas.

Exod. c. 2. 3. et seq. Moyses ob retentum veræ Religionis cultum et zelum non curavit bonis spoliari, et in exilium profugere: ex quo factum, ut ad tantam dignitatem ac potestatem evectus sit, quantam ante ipsum nemo legitur assecutus.

Dan. 6. Daniel propter actus veræ Religionis summâ honorum et bonorum temporalium felicitate auctus est.

Exod. 8. 22. Filii Israël immunes servantur a plagis Ægypti.

2. Par. 23. Joas, quamdiu veram Religionem coluit, feliciter regnavit: at ubi defecit, multis languoribus a Syris excruciatus, a *suis* tandem interfectus est.

Gen. 22. Abraham a Deo benedictus propter fidem, quâ filium suum immolavit, et contra spem in spem credidit.

Hebr. 11. 30. Fide muri Jericho corruerunt circuitu dierum septem.

Hebr. 11. 31. Fide Rahab meretrix non periit cum incredulis.

Judic. 2. Israëlitæ servientes Baal et Astaroth, deseruerunt viam, per quam ingressi fuerant patres eorum. Iratus itaque Dominus tradidit eos in manus diripientium.

1. Reg. 31. Saul, quia contempsit nomen Domini, regnum amisit et vitam

Michol Saulis filia et uxor Davidis, quia derisit Religionis cultum, ideo prole caruit. 2. Reg. 6.

Achab rex impiissimus, auctor fœdissimarum superstitionum, idolum Baal pertinaciter coluit. Verùm Rex ipse, et impia ejus conjux Jezabel dignas impietatis suæ pœnas dederunt. 3. Reg. c. 18. et 2. 4. Reg. 9.

Salomon, quamdiu veram Religionem coluit, secundo rerum cursu usus est. Sed cum idola cœpit colere, a felicitate excidit. 3. Reg. 11.

Sedecias ultimus rex Juda imitator impietatis antecessorum suorum, horribiliter a Deo punitur. Evertitur enim totum ejus regnum, cuncti ejus filii ante oculos patris trucidantur, ipse effossis oculis, in compedibus et squallido carcere vitam ducens, miserrime perit. Jer. 39.

Judæi ob infidelitatem suam excluduntur a regno Dei, et relinquuntur in obstinatione sua, substitutis in eorum locum gentilibus.

*

TITULUS LIV.

Forma corporis.

Rebecca erat decora nimis, virgoque pulcherrima, sed simul castissima, et humillima, adeo ut servo Abraham ejusque camelis ex puteo aquam hauriret. Fuit postea a sponso suo Isaac adeò dilecta, ut hic dolorem, quem ex morte matris suæ conceperat, temperâret. Gen. 24.

Samson, cæterà fortissimus, formâ Dalilæ capitur, et deceptus ab illa, inimicis suis traditur. Judic. 16.

Erat Joseph pulchrâ facie et decorus aspectu, sed simul castissimus, licet fortiter tentatus. Gen. 39.

Erat Absalon pulcherrimus in Israël, et decorus nimis, a vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula: præ cæteris vane sibi complacebat in capillis suis. Sed pulchritudinem suam multis vitiis fœdavit; et ipsi capilli exitio ei fuerunt. 2. Reg. 14. 25.

Thamar speciosissima, quod nimium fideret fratri suo Amnon, ab eo fuit oppressa, sed dein odio habita, et e domo ejecta. 2. Reg. 13.

Judith erat eleganti aspectu nimis, sed adeò castitatis amans, ut ad hanc conservandam domi clausa maneret, cilicio se indueret, et jejunaret omnibus diebus vitæ suæ præter Sabbata et festa domûs Israël. Hac pulchritudine liberavit urbem suam ab excidio. Judith. 8.

Esth. 2. 15. Esther erat formosa valde, et incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa et amabilis. Sed non quæsivit muliebrem cultum.

1. Reg. 17. David erat adolescens pulcher aspectu, sed simul fortissimus et castissimus.

1. Tim. 2. 9. Paulus vult mulieres in habitu ornato, cum verecundia et sobrietate ornantes se, et non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa.

TITULUS LV.

Fortitudo.

Gen. 14. Videns Abraham nepotem suum Loth esse captum, assumptis vernaculis suis, et aliis sociis, irruit nocte super quatuor reges, qui ceperant illum. Et percussis hostibus, reduxit Loth, cum tota substantia, et populo Sodomorum.

Gen. 31. Securum facit hominem et audacem puritas conscientiæ. Hinc est, quod Jacob tumens cum jurgio ait : Quam ob culpam meam, et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me, et scrutatus es omnem supellectilem domûs ?

Gen. 32. Dixit Angelus ad Jacob : Si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prævalebis.

Exod. 5. Audacter et constanter stetit Moyses coram Pharaone arguens eum, quia non dimittebat populum Domini.

Exod. 13. Armati ascenderunt filii Israël de terrâ Ægypti.

Num. 13. et 14. Caleb et Josue viriliter confortaverunt populum dicentes : Ascendamus et possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. Et iterum : ne timeatis populum terræ, quia sicut panem, ita poterimns eos devorare.

Num. 31. Phinees cum duodecim millibus pugnatorum debellavit Madianitas. Quorum præter viros et mulieres, qui occisi fuerant, triginta duo millia virginum in præda fuerunt, animalium erat maxima multitudo. Nec aliquis de filiis Israël mortuus est.

Deut. 31. Moyses dixit ad Josue, qui ei debebat succedere : Confortare, et esto robustus, tu enim introduces populum istum.

Josue 8. Pergens ad bellum Josue contra habitatores Hai, erat in fronte exercitus vallatus auxilio pugnatorum.

Josue 10. Captis quinque regibus, dixit Josue ad principes, qui secum erant : Ite et ponite pedes vestros super colla regum istorum : Nolite timere, nec paveatis.

Dixit Caleb ad Josue: octoginta quinque annorum sum hodie, sic valens, ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum, illius in me temporis fortitudo perseverat. Josue 14.

Aod Judex et princeps exercitûs Israël in fronte gradiens, dixit ad populum: Sequimini me, tradidit Dominus inimicos nostros in manus nostras. Judic. 3.

Gedeoni dixit Angelus: Dominus tecum, virorum fortissime, et post: Vade, in hac fortitudine tua, liberabis Israël de manu Madian. Cumque ille se humiliter excusaret, audivit: Ego ero tecum, et percuties Madian, quasi virum unum. Judic. 6.

Ex præcepto Domini dixit Gedeon exercitui: Qui formidolosus est et timidus, revertatur. Tercentis enim viris, pulchro stratagemate, Madianitas vicit. Judic. 5.

Samson leonem manibus inermis laceravit: Et post hoc opera fortitudinis multa fecit, ut patet cap. 15, 16. Judic. 14.

Audiens Saul obsidionem virorum labes Galaad, audacter et efficaciter et festinanter succurrit eis. 1. Reg. 12.

David in pueritia sua fortiter superavit, et interfecit leonem, et ursum, et Goliath Philistæum. 1. Reg. 17.

Item David venit cum uno milite ad castra Saul, et intravit tentorium ejus, tulit hastam et scutum ejus. 1. Reg. 26.

Pueri duodecim ex Isboseth, et duodecim ex parte David, apprehenso unusquisque capite comparis sui, defixit gladium in latus contrarii, et ceciderunt simul. 2. Reg. 2.

Desiderante et petente David de aqua cisternæ Bethlehem, tres fortes milites David perruperunt castra Philistinorum, et attulerunt ei de aqua illa. 2. Reg. 23.

Viriliter egit Jehu, percutiens duos reges, et fratres Ochoziæ, et filios Achab, et prophetas Baal occidit in multitudine numerosa. 4. Reg. 9. et 10.

Cum magna strenuitate Jojada Pontifex eripuit regnum Juda de manu Athaliæ, et Joas de genere David parvulum coronavit. 4. Reg. 11.

Joad filius Sarviæ, fuit princeps et dux exercitûs, quia in primis percussit Jebusæum, qui habitabat in Jerusalem, et ita statuerat David. 1. Paral. 11.

Dixit Neemias optimatibus et magistratibus Judæorum: Surgamus et ædificemus. Et confortatæ sunt manus eorum in bono. 2. Esd. 2.

Filii transmigrationis ædificantes murum in circuitu Jerusalem, una manu faciebant opus, et altera tenebant gladium. 2. Esd. 4.

Inimici filiorum transmigrationis terrebant eos variis modis, 2. Esd. 6.

cogitantes, quod cessarent ab opere. Sed dixit Neemias: Quam ob causam confortavi manus meas?

Judith. 4. Audientes filii Israël potentiam Holofernis, præparaverunt se diligenter ad resistendum præoccupantes vertices montium, et muris circumdantes vicos suos, congregaverunt frumenta in præparationem pugnæ.

Judith. 11. Miram strenuitatem habuit Judith, eundo ad Holofernem, et occidendo eum in tentorio suo.

Dan. 3. Socii Danielis dixerunt Nabuchodonosor regi Babylonis: Deus noster potest nos eripere de camino ignis; quod si noluerit, notum sit tibi, ô rex! quod deos tuos non colimus.

Dan. 6. Daniel non omisit, propter edictum regis, quin oraret Deum suum.

1. Mach. 2. Miram fortitudinem habuerunt Mathathias et filii ejus, quia ita restiterunt Antiocho regi, et prævaluerunt toties contra eum.

1. Mach. 5. Confidenter et strenuissime Judas Machabæus flumen transiit ad castra hostium, qui erant ultra ipsum flumen.

1. Mach. 6. Eleazar, filius Saura, cucurrit audacter ad elephantem, *et superposuit se ei*, et occidit eum, et cecidit in terram super *ipsum*, et mortuus est illic.

2. Mach. 6. Eleazarus dixit tortoribus suis: Fortiter vitam excedendo, dignus apparebo: Adolescentibus autem exemplar forte relinquam, si prompto animo ac fortiter, pro gravissimis ac sanctissimis legibus, honestâ morte perfungar.

2. Mach. 11. Machabæus, et qui cum eo erant, ibant prompti ad bellum contra Lysiam, de cœlo habentes adjutorem. Leonum autem more, impetu irruentes in hostes, prostraverunt ex eis undecim millia peditum, et equitum mille sexcentos. Universos autem in fugam verterunt.

Actor. 4. Virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Jesu Christi, et gratia magna erat in omnibus illis.

Actor. 6. Stephanus plenus gratia et fortitudine, faciebat prodigia et signa magna in populo. Ejus autem fortitudo præcipue apparuit in eo, quod Judæis constantissime restitit, et diram mortem patientissime toleravit.

Cicero 2. Rethor. Fortitudo est considerata periculorum susceptio, et laborum perpessio. Sed in hoc constat Paulum Apostolum fortissimum militem Christi fuisse, qui tot et tanta pericula pro Christo sustinuit, et tot et tales labores suscepit. Sicut patet ab undecimo

Actor. 11. Actorum usque ad finem: ipse etiam hos enumerat 2. ad Cor. 11.

TITULUS LVI.

Fortitudo ad operandum malum.

CAin fuit fortior, quam Abel, quando consurrexit adversus eum, et interfecit eum. Gen. 4.

Multùm laboraverunt illi quatuor reges, qui post magnam stragem hominum debellaverunt regem Sodomorum cum cæteris, et Loth nepotem captivum duxerunt. Gen. 14.

Abimelech filius Gedeonis fatigationem magnam sustinuit, occidendo 70. fratres suos, et postea Sychimitas oppugnando: et deinde satis citò miserabiliter occisus. Judic. 9.

Multis et magnis periculis et laboribus Saul se exposuit ad persequendum David, et nunquam propositum potuit obtinere. 1. Reg. 18.

Absalon volens expellere patrem suum de regno, grande negotium arripuit, et pessime ei successit. 2. Reg. 15.

Excogitando et bellando multùm laborabat Jeroboam, ad hoc ut populum Israël posset à domo David avertere, et aversum retinere. 2. Reg. 12.

Terras multas perambulavit Holofernes et devastavit, ut eas posset Domini sui imperio subjugare. Sed tandem una mulier decapitavit eum etiam, antequam propositum complevisset. Judith. 1.

Antiochus Epiphanes multos labores sustinuit, ut cultum Dei destrueret in Judæa, et tandem depauperatus, et confusus in aliena terra, miserabili morte defunctus est. 2. Mach. 9.

Non solùm prudentiores, sed etiam potentiores sunt filii hujus sæculi filiis lucis in generatione sua frequenter. Nam discipulis dormientibus, Judas procurando proditionem diù sollicitus vigilabat. Matth. 26.

Principes sacerdotum multa sollicitudine et labore fatigati fuerunt ad hoc, quod possent extinguere, et ad nihilum redigere nomen Christi; corruperunt enim custodes dominici sepulcri per copiosam pecuniam, quam dederunt, ut dicerent, eum per suos discipulos fuisse sublatum. Matth. 28.

Item et discipulos ejus nunc carceribus monuerunt, nunc sermonibus arctaverunt, nunc verberibus et contumeliis affecerunt, ut non loquerentur, nec docerent in nomine Domini Jesu. Act. 3. et 4.

Cum tribunus Lysias vinctus detineret Paulum, fuerunt am- Actor. 23.

plius quam 40. Judæi, qui voverunt, se non gustaturos quidquam, donec occiderent Paulum, unde volebant, ut produceretur Paulus in medium, ut, eo viso, statim cum impetu occiderent eum.

*

TITULUS LVII.

Furtum sacrilegum.

4. Reg. 12. Joas Rex, qui thesauros templi temerè surripuerat, à servis suis interficitur.

Dan. 5. Balthasar Nabuchodonosoris pronepos, quia vasis sacris è templo Jerosolymitano ablatis, cum principibus et concubinis abutebatur, a Deo corripitur, et postea occiditur.

1. Mach. 6. Antiochus ob spoliatum et profanatum templum Jerosolymitanum, variis malis ac doloribus oppressus, miserrimâ morte perit.

2. Mach. 5. Heliodorus a Seleuco Rege Asiæ missus ad rapiendos thesauros templi, sacerdotibus Deum invocantibus, ab angelis flagellatur, et nonnisi ad Oniæ summi sacerdotis preces liberatur.

1. Mach. 7. Lysimachus, multis commissis in templo sacrilegiis et rapinis, ante ærarium interficitur.

Joan. 12. 6. Judas ex ærario Apostolico clam pecunias surripit, sed hoc furtum fuit origo ejus interitûs.

G.

*

TITULUS LVIII.

Gaudium bonum et malum.

1. Reg. 2. Quale gaudium habuerit Anna mater Samuëlis, indicat in suo cantico: exultavit cor meum in Domino. Item: lætata sum in salutari tuo.

1. Reg. 6. Bethsamitæ gavisi sunt, quod potuerint videre arcam Domini in terras suas adventantem. Sed propterea percussi sunt plagâ magnâ a Domino.

3. Reg. 1. Magnum fuit gaudium Adoniæ filii David, dum senescente patre seipsum regem successorem constituit, et splendida convivia instituit. Sed hoc gaudium brevi evanuit, cum audivit in convivio, Salo-

Salomonem a Davide constitutum esse regem, et a sacerdote unctum. Nam omnes convivæ hoc nuntio territi, abierunt unusquisque in viam suam: Adonias autem surrexit, et timens Salomonem ad altare tanquam ad asylum confugit.

David reduxit arcam Domini in Jerusalem cum suo et totius populi ingenti gaudio. Ipse saltavit coram arca: instituit cantus etc. 1. Paral. 15. et 16.

Lætatus est populus, quod de suis bonis et thesauris aliquid conferre possent in ædificium templi, quia toto corde offerebant ea Domino. Sed et David Rex lætatus est gaudio magno, et benedixit Domino, etc. 1. Par. 29.

Postquam Josaphat insignem victoriam de suis hostibus reportavit, reversus est omnis vir Juda et Josaphat ante eos cum lætitia magna, eo quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt in Jerusalem cum psalteriis et cytharis in Domum Domini. 2. Par. 20.

Populus Israëliticus absolvebat ædificium templi cum lætitia, sub Dario Rege Persarum, et celebrabat dedicationem Domûs Dei in gaudio, et fecerunt solemnitatem septem diebus in lætitia; quoniam lætificaverat eos Dominus. 1. Esd. 16.

Tobiam e peregrinatione reducem osculatus est pater cum uxore sua, et cœperunt ambo flere præ gaudio. Cumque adorâssent Deum et gratias egissent, consederunt. Tob. 11.

Reliquum vitæ Tobiæ in gaudio fuit, et cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace. Tob. 14. 4.

Esther de se testatur: Tu scis, Domine, quod nunquam lætata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum usque in præsentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham. Esth. 14. 18.

Lætatus est Jonas super hedera lætitiâ magnâ, sed breve fuit gaudium; nam una nocte viruit, et diluculo exaruit. Jonæ 4.

Filii Jambri, cum læti processissent ad nuptias, occisi sunt. Et conversæ sunt nuptiæ in luctum, et vox musicorum in lamentum. 1. Mach. 9. 37.

Discipulos lætantes, quod dæmones ejecerint, monet Christus: In hoc nolite gaudere, quia spiritus subjicitur vobis: gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in cœlis. Luc. 10, 20.

Magi videntes stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Matth. 2.

Joannes Baptista exultavit in utero matris, cum a Christo sanctificaretur. Luc. 1.

Zachæus Christum excepit hospitio gaudens. Luc. 19.

Gavisi sunt discipuli viso Domino resurgente. Joan. 20. 20.

Act. 5. 41. Ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.

2. Cor. 7. 4. Paulus de se testatur: repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.

Amos 6. 3. Gaudium malorum describit Propheta Amos: Væ, qui separati estis in diem malum, et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis, et lascivitis in stratis vestris. Qui canitis ad vocem psalterii. Bibentes vinum in phialis, et optimo unguento delibuti: et nihil patiebantur super contritione Joseph (pauperum.)

Jud. 16. 24. Erat populus jucundus, sed secundùm faciem Sanctorum.

*

TITULUS LIX.

Gloria vana.

Hebr. 11. Moyses grandis factus negavit se esse filium filiæ *Pharaonis*,
24. majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum, *improperium* Christi.

Gen. 41. 16. Joseph omnia, quæ in Ægypto gessit, refert ad Deum, et nul-
v. 25.
Gen. 45. 8. lam pro se vult gloriam; ait enim; absque me Deus respondebit
Gen. 50 10. prospera Pharaoni. Item: quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni. Item: Deus fecit me quasi patrem Pharaonis, et dominum universæ domûs ejus, ac principem in omni terra Ægypti. Item: Vos cogitâstis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, et salvos faceret multos populos.

Ps. 117. 16. David suam dignitatem regiam et præclara gesta soli *Deo* adscribit; ait enim: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me.

2. Reg. 12. Joab laudem victoriæ non petit pro se, sed totam vult Domino
27. suo David adscribi. Cum enim obsideret urbem Rabbath, eamque jam in extremas angustias redegisset, misit nuncios ad David, dicens: dimicavi adversus Rabbath, et capienda est urbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem populi, et obside civitatem, et cape eam, ne, cum a me vastata fuerit urbs, nomini meo adscribatur victoria.

4. Reg. 20. Ezechias ex vana gloria ostendit omnes suos thesauros nunciis Regis Babylonis. Sed propterea a Propheta graviter increpatur eique Dei nomine denuntiatur, quod omnes isti thesauri sint ab Assyriis Babylonem transferendi.

Salomon, oblatâ sibi a Deo optione aliquid petendi, non petit gloriam coram mundo, sed sapientiam. Et ob hoc ipsum addita illi fuit ingens illa gloria. 3. Reg. 3.

Judith omnia vasa bellica Holofernis obtulit in anathema oblivionis, ut videlicet oblivisceretur præclaræ victoriæ a se reportatæ, et nullam inde caperet vanam gloriam. Judith 16.23.

Nabuchodonosor vanâ gloriâ tumens ait: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in robore fortitudinis meæ, et in gloria decoris mei? Cumque sermo adhuc esset in ore Regis, vox de cœlo ruit: regnum tuum transibit à te et ab hominibus ejicient te, etc. Dan. 4. 26.

Quid Christus Dominus fecerit, suis illis verbis demonstravit: Ego autem non quæro gloriam meam. Joan. 8. 50.

B. V. Maria, cum a sancta Elisabeth laudaretur, statim omnem gloriam retulit in Deum, dum dixit: magnificat anima mea Dominum. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Fecit mihi magna, qui potens est. Luc. 1.

Septuaginta duo discipuli gloriabantur, quod dæmones haberent subjectos. Sed redarguit eos Christus exemplo Luciferi, qui ob vanam gloriam e cœlo cecidit. Luc. 10 17.

S. Petrus, cum sanâsset claudum, plausum sibi a populo datum repressit his verbis: Quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostrâ virtute ac potestate fecerimus hunc ambulare? etc. Actor. 3.

S. Paulus omnem gloriam copiosi sui laboris Deo soli adscribit; ait enim: Abundantiùs illis omnibus laboravi: Non ego autem, sed gratia Dei mecum. 1. Cor. 15. 10.

S. Joannes, dum multa laude digna de se narrat in Evangelio suo, semper de se loquitur quasi de tertia persona

Christus Dominus multis, quos sanavit, præcepit, ut nemini dicerent, et miraculum non evulgarent.

TITULUS LX.

Gratitudo erga Deum.

Sollicitè gratias agebat Deo Jacob dicens: Domine, minor sum cunctis miserationibus tuis. Gen. 32.

Voluit Dominus, ut liberatio filiorum Israël de Ægypto nunquam excideret ab eorum memoriâ. Erit quasi signum, ait, in manu Exod. 13.

tua, et quasi monumentum ante occulos tuos, ut lex Domini semper sit in ore tuo.

Exod. 15. Cecinit Moyses et filii Israël carmen Deo, et dixerunt: Cantemus Domino. Postquam (scilicet) tam mirabiliter transierant mare rubrum.

Num. 31. Obtenta de inimicis mirabili victoria, venerunt ad *Moysen* principes exercitûs Israël, dicentes, quod nullus fuerat de filiis Israël in bello occisus: et tamen hominum et animalium rapuerunt magnam prædam, et ob hanc causam dona magna obtulerunt.

Josue 4. Præcepit Dominus, ut post transitum Jordanis miraculosum ponerentur duodecim lapides in perpetuum monumentum.

Judic. 5. Post victoriam de Sisara habitam per Barach et Deboram, Domino cecinerunt.

1. Reg. 2. Oravit Dominum, et laudavit Anna pro filio sibi dato.

Judic. 20. Quamvis filii Israël in præliis, ubi vincebant, fortiter *dimicarent*, tamen dicebatur Dominus percutere inimicos, ut laus Deo attribueretur.

2. Reg. 7. Audiens David revelationem, quam Deus fecerat *Nathan prophetæ* de regni sui duratione, gratias egit valde *humiliter* et devote.

3. Reg. 5. Multùm laudandus est Deus, qui dat populo bonum principem et prælatum: Benedictus Deus, qui dedit David filium sapientissimum, propter populum hunc plurimum.

1. Esd. 1. Cyrus rex Persarum fecit clamari per omnia regna terræ: Dedit mihi Deus cœli omnia regna terræ, et præcepit mihi, ut *ædificarem* ei Domum in Jerusalem. Quis est in vobis de universo populo ejus? Sit Deus cum ipso, et ascendat in Jerusalem.

Tob. 11. Cum Tobias recuperâsset visum, et uxor ejus, et omnes, qui sciebant eum prius cœcum, glorificabant Deum.

Judith. 16. Omnis populus, post victoriam de exercitu Holofernis habitam, venit in Jerusalem adorare Dominum.

Dan. 2. Revelata Danieli visione Nabuchodonosor regis Babylonis, benedixit Deo cœli et ait: Sit nomen Domini benedictum, quia sapientia et fortitudo ejus sunt.

Dan. 3. Devote et pulchre excoluerunt laudes Deo illi tres pueri, de fornacis incendio liberati. Et non solum illi hac de causa gratias egerunt Deo, sed et Nabuchodonosor fecit prædicari mirabilia Dei in toto regno.

Mundato templo et erecto sub Juda Machabæo, adoraverunt et benedixerunt in cœlo, qui prosperavit eos. 1. Mach. 4.

Judas Machabæus et populus Hierosolymorum scripserunt Aristobolo, dicentes: De magnis periculis a Deo liberati, gratias magnifice ei agimus. 2. Mach. 1.

Devicto Timotheo per Judam Machabæum, et capto quodam forti præsidio, in hymnis et confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israël. 2. Mach. 10.

Beata Virgo, audita laude sua, quam dixit Elisabeth: Benedicta tu etc., in vocem laudis prorupit, pro beneficiis sibi et toto mundo collatis. Luc. 1.

Quando volebat Dominus in Evangelio aliquod grande opus facere, frequenter legitur in cœlum suspexisse, et gratias egisse. Sicut patet in panum multiplicatione Joan. 6.; in Lazari suscitatione, in Eucharistæ institutione Matth. 26.

Nato Joanne Baptista, Zacharias recuperato loquendi officio, Dominum prophetando laudavit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israël. Luc. 1.

Accepit puerum Jesum Simeon in ulnas suas, et benedixit Dominum. Luc. 2.

Videntes turbæ paralyticum a Domino curatum, glorificaverunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus. Matth. 9.

Item viduæ filio suscitato, accepit omnes timor, et magnificabant Deum dicentes: Quia propheta magnus surrexit. Luc. 7.

Unus illorum decem leprosorum, ad mandatum Domini mundatorum, regressus est et cecidit in faciem ante pedes ejus, gratias agens. Luc. 17.

Postquam cœnavit Dominus cum discipulis suis, subditur: Et hymno dicto, exierunt in montem olivarum. Matth. 26.

Claudus, a Petro sanatus, intravit cum Apostolis in templum, ambulans et exiliens, et laudans Deum. Sequitur: Omnes glorificabant Deum propter id, quod factum fuit. Erat enim homo ille annorum plus quam quadraginta. Act. 3. et 4.

Gratias agebat Paulus pro beneficiis sibi et aliis a Deo collatis: Sibi quidem in sua conversione: Gratias ago Deo meo, qui me confortavit in Christo. Qui prius fui blasphemus, et persecutor, et contumeliosus. Sed misericordiam Dei consecutus sum. 1. Tim. 1.

Item in sua conversatione: Deo gratias, qui semper triumphat per nos in Christo Jesu. 2. Cor. 2.

Rom. 1. Et pro beneficiis fratribus collatis gratias devote agebat : Primùm quidem gratias ago pro omnibus. Quia fides vestra annunciatur universo mundo.

1. Thess. 3. Ad Thessal. Gratiarum actionem possumus Deo retribuere, pro vobis in omni gaudio, quo gaudemus.

Ephes. 5. Item gratias agere in omnibus admonebat Ephesios, cap. *quinto*; Et semper gaudete, sine intermissione orate, etc.

TITULUS LXI.

Gratitudo erga homines.

Gen. 14. Cum percussisset Abraham quatuor Reges, et omnem substantiam, quam ille rapuerunt, reduxisset, rex Sodomorum egressus est in occursum ejus, et omnia obtulit ei, solis animabus exceptis. Ubi notandum: Quod licet Abraham oblata respueret, tamen bene voluit, ut socii sui partem haberent de præda, tanquam eorum suffragio non ingratus.

Gen. 24. Videns Laban jocalia, inaures scilicet et armillas, quæ servus Abraham dederat Rebeccæ sorori suæ, venit ad illum et dixit ei: Ingredere, benedicte Domini. Et eum in hospitiis cum multa humanitate recepit.

Gen. 29. Postquam Jacob servierat Laban avunculo suo multis *annis*, dixit ei Laban: Quia frater meus es, gratis servies mihi.

Gen. 41. Pharao rex Ægypti, multum fuit gratus Joseph, pro expositione somnii sui, et eum magnifice sublimavit.

Exod. 4. Jethro sacerdos Madian gratus fuit pro eo, quod Moyses filias ejus defenderat, quando ad gregem adaquandum iverant. Unde fecit eum vocari, ut comederet, et dedit ei filiam suam uxorem.

Josue. 6. Valde sollicitus fuit Josue, ne Rahab meretrix, quæ nuncios ab eo missos absconderat, civitate Jericho ruente, periret.

Judic. 8. Cum liberâsset Gedeon ab inimicis Israël, dixerunt omnes ad eum: Dominare nostri tu et filius tuus, quia liberâsti nos de manibus Madian.

Ruth. 2. Dixit Noëmi commendando Booz, qui Ruth benigne viderat: Benedictus sit a Domino, quoniam eandem gratiam, quam præbuerat vivis, servavit et mortuis.

1. Reg. 15. Quia Cinæus bene se habuerat ad filios Israël, pepercit ei Saul, quando destruxit Amalech.

1. Reg. 22. Dixit David ad Abiathar, cujus pater dilexerat ipsum David:

Mane mecum, ne timeas. Si quis quæsierit animam tuam, quæret et meam.

Misit David ad viros Jabes Galaad, qui sepelierunt corpora Saul, et filiorum ejus, et gratias egit eis. 2. Reg. 2.

Propter amorem Jonathæ filii Saul, inquisivit David, si esset aliquis superstes de genere ejus, et constituit Miphiboseth, filium Jonathæ, convivam mensæ suæ. 2. Reg. 9.

Regina Saba multa munera attulit Salomoni, ille vero dedit ei omnia, quæ expetivit, exceptis his, quæ ultro obtulit ei munere regio. 3. Reg. 10.

Elias pie compassus est viduæ, apud quam sustentabatur, et efficaciter oravit pro filio illius defuncto, ita, quod ipsum e mortuis suscitavit. 3. Reg. 17.

Allegavit Abdias beneficium, quod contulerat prophetis Domini, quos absconderat, quando quærebantur ad mortem, ad hoc videlicet, quod Elias nuncium periculosum ei injungere non deberet. 3. Reg. 18.

Ascensurus in cœlum, bene remuneravit discipulum suum Elias, scilicet Elisæum. 4. Reg. 2.

Mulieri Sunamitæ hospitæ Elisæi ipse Elisæus benigne obtulit, ut loqueretur pro ea regi, si apud ipsum haberet negotium. Item filium eidem impetravit, et postea mortuum suscitavit. 4. Reg. 4.

Naaman Syrus mundatus a lepra, ad verbum Elisæi, obtulit ei munera, dicens: Obsecro, ut accipias benedictionem a servo tuo. 4. Reg. 5.

Accusatores Judæorum miserunt epistolam Artaxerxi regi, inter cætera continentem: Nos autem memores salis, quod in palatio comedimus, et quia læsiones regis videre nefas ducimus, idcirco misimus etc. 1. Esd 4.

Tobias junior, cum multâ gratitudine retulit patri suo beneficia a Raphaël percepta. Tob. 12.

Esther regina non fuit ingrata Mardochæo nutritori suo. Esther 4. 7.

Nabuchodonosor rex Babylonis auditâ expositione somnii sui per Danielem, in sublime eum extulit, et magna munera illi dedit: Similiter et Balthasar honoravit eum, pro eo quod exposuerat ei scripturam, quam in pariete viderat. Dan. 4. et 5.

Audiens Judas Machabæus, quod Scythopolitæ bene se habuerant ad Judæos in tempore tribulationis eorum, gratias egit illis. 1. Mach. 12.

Seniores Judæorum dixerunt Domino Jesu de Centurione pro servo infirmo rogante: Dignus est, ut hoc illi præstes. Diligit enim gentem nostram, et synagogam ædificavit nobis. Luc. 7.

Pie et plene recognoscebat Paulus beneficia sibi collata. Unde Galat. 4.

ad Galatas ait: Sicut Angelum Dei recepistis me, et si fieri potuisset, oculos vestros eruissetis, et dedissetis mihi.

Philipp. 4. Repletus sum acceptis ab Epaphrodito, quæ misistis in odorem sauvitatis.

2. Tim. 1. Et alio loco: Det Dominus misericordiam Onesiphori domui, quia sæpe me refrigeravit, et catenam meam non erubuit.

Item pro Onesimo servo Philemonis, qui ministraverat in carcere, scribit eidem Philemoni affectuosas et efficaces litteras.

TITULUS LXII.

Gula et ebrietas.

Gen. 3. Primum hominis peccatum, vitio gulæ fuit completum.

Gen. 9. Noë bibens vinum inebriatus et nudatus est in tabernaculo suo.

Gen. 19. Loth inebriatus incestum cum propriis filiabus commisit etc.

Gen. 25. Esau pro lentis edulio vendidit primogenituram.

Exod. 32. Sedit populus manducare et bibere, et cœperunt ludere.

Levit. 10. Dixit Dominus ad Aaron: vinum et omne quod inebriare potest, non bibes tu et filii tui, quando intrabitis in tabernaculum testimonii, ne moriamini.

Num. 6. Quicunque fecerat votum in lege, et se volebat Domino consecrare, a vino et ab omni eo, quod inebriare poterat, abstinere debebat.

Num. 11. Flagravit populus desiderio carnium, sedens et flens, et ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes etc.

Exod. 16. Prima tentatio filiorum Israël fuit de potu: secunda de cibo: postea simili occasione multoties peccaverunt.

Judic. 7. In trecentis viris, qui ad aquas lambuerunt, et moderate biberunt, liberavit Dominus Israël de manu Madian.

Judic. 9. In epulis fiunt homines audaciores, et loquaciores.

Inter epulas et pocula, maledicebant Abimelech.

Judic. 16. Epulantibus Philistæis et lætantibus, domus cecidit super eos.

1. Reg. 2. Nolebant filii Heli carnes coctas ab offerentibus accipere: sed crudas, ut eas sibi lautiùs præpararent.

1. Reg. 14. Comedit Jonathas modicum mellis, contra inhibitionem patris, et ideo occisus à patre fuisset, nisi populus occurrisset.

2. Reg. 13. Amnon filius David in convivio Absalon temulentus fuit occisus.

3. Reg. 20. Benadad rex Syriæ temulentus in tabernaculo suo habebat maximam

mam multitudinem bellatorum, et tamen victus fuit, et fugatus per pueros principum provinciarum.

Comederunt et saturati sunt, impinguati abundaverunt deliciis in bonitate tua magna, provocaverunt autem te ad iracundiam. 2. Esd. 9.

Prævalet vinum omnibus hominibus, qui bibunt illud, seducit mentem, itemque regis et orphani facit mentem vanam. 2. Esd. 3.

Holofernes bibit vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua, et post pauca sequitur: Erat Judith sola in cubiculo. Porro Holofernes jacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Quo facto Judith habuit opportunitatem occidendi eum. Judith. 12. et 13.

Egressus est Aman a convivio Reginæ lætus et alacer, sed in crastino fuit tristis et confusus cum decem filiis suis patibulo crucis affixus. Esther 5.

Noverat Job multa in conviviis peccata, idcirco postquam epulati fuerant filii ejus, consurgens diluculo, offerebat holocausta per singulos. Job. 1.

Pro tempore illo, quo debebat destrui Jerusalem, dicitur: Vocavit Dominus ad fletum et planctum, et ecce gaudium et lætitia. Occidere vitulos, jugulare arietes, comedere carnes, et bibere vinum. Comedamus et bibamus, cras enim moriemur. Isai. 22.

Sacerdos et propheta nescierunt, præ ebrietate absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate. Omnes enim mensæ repletæ sunt vomitu, sordiumque etc. Isai. 28.

Ptolomæus filius Abobi, fecit convivium Simoni sacerdoti, et duobus filiis ejus et cum inebriati essent, occidit eos. 1. Mach. 15.

Primi parentes, per esum ligni vetiti, peccaverunt. Gen. 3.

Filii Israël venientes in desertum, primo pro aquis amaris, deinde pro defectu cibi murmurâsse leguntur. Exod. 16.

In tentatione Domini secundùm Matth. et Luc. legitur: Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant, etc. Matth. 4.

Herodes natalis sui cœnam fecit, filia vero Herodiadis ibi saltavit, et Herodi simulque recumbentibus placuit, et hac occasione decollatus est Joannes Baptista ad petitionem illius saltatricis. Matth. 14. Marc. 6.

Spiritus immundi loca immunda diligunt: Unde dæmoniacus ille, qui habebat, legionem in corpore, habitabat in monumentis, et dæmones illi rogabant Dominum Jesum, ut exeuntes immitterentur in porcos, non in boves vel agnos, quæ sunt munda animalia, mundo vescentes cibo. Luc. 8.

Contra edaces et comessationibus vacantes, multùm valet Luc. 16.

exemplum divitis epulonis, qui conquerebatur se pati linguâ specialem cruciatum.

H.

TITULUS. LXIII.

Homicidium.

Gen. 4. Exod. 2. Graviter Deus homicidium commissum a Caïn punivit, et
1. Reg. 17. tamen nondum erat prohibitum aliqua lege scripta. Occidit Caïn
2. Reg. 20. Abel fratrem suum : Moyses Ægyptium : David Goliath : Joab
3. Reg. 2. Abner et Amasam : Salomon Adoniam, Joab et Semei : *Herodes*
Marc. 6. Joannem Baptistam : Petrus Ananiam et Saphiram : *sed consi-*
Actor. 5. *dera* varias intentiones et causas. Voluit Dominus, ut homo vehementer abhorreret homicidium ; Unde et sanguinem in carne prohibuit, Genesis nono.

Gen. 27. Homicida deberet reputari quasi occisus, unde dixit Rebecca: Cur utroque orbabor filio in ira Dei ? Quia si occidisset Esau Jacob, utrumque perdidisse filium reputabat.

Judic. 8. Si Zebee et Salmana fratres Gedeonis non occidissent, nequaquam post ab eodem occisi essent.

Judic. 9. Abimelech filius Jeroboal occidit septuaginta fratres suos, ut solus posset regnare. Sed ipse ibi modico tempore dominatus fuit, multa mala sustinuit, et male vitam finivit.

1. Reg. 22. Quia sacerdos Abimelech confortavit David, fugientem Saul, ipsius David persecutor Saul, occidit eum cum aliis *sacerdotibus*, mulieribus, et parvulis.

2. Reg. 1. Occidi fecit David adolescentem, qui dixit se Saul occidisse.

2. Reg. 11. Item fecit occidi Uriam per manum Joab.

2. Reg. 13. Absalon invitatum ad convivium fratrem suum Amnon, ibidem occidit.

3. Reg. 7. Tantus est horror effundendi humanum sanguinem, quod, licet alias David esset optimus, tamen noluit Dominus, ut ædificaret ei templum, sed Salomon filius.

3. Reg. 2. Quamvis Joab fuerit miles probus in armis, et Domino suo valde fidelis : Quia tamen occidit duos viros proditoriè, omnes ejus gratiæ quasi pro nihilo computatæ fuerunt. Unde fecit eum occidi Salomon, licet teneret cornu altaris.

3. Reg. 21. Procurante impia Jezabel, Naboth fuit crudeliter lapidatus.

2. Par. 24. Rex Juda Joas jussit Zachariam filium Jojadæ sacerdotis à populo lapidari, cum tamen pater illius restituisset illi regnum, et Athaliam occidisset.

Duo senes presbyteri, qui mortem Susannæ nequissime cogitabant, convicti per Danielem, a populo sunt occisi. Dan. 13.

Occidit Tryphon Jonathan et duos filios ejus : cum tamen recepisset a Simone centum talenta argenti pro liberatione Jonathæ, et duos ejus filios pro obsidibus. 1. Mach. 13.

Ptolomæus filius Abobi fecit convivium summo sacerdoti et duobus filiis ejus, et cum inebriati essent, proditoriè occidit eos. 1. Mach. 16.

TITULUS LXIV.

Hospitalitas.

Nota de Abraham, quam celeriter, quam lætanter angelos hospitio receperit, et ipsis ea, quæ videbantur necessaria, peregrinis parari fecit. Gen. 18.

Item de Loth attende quomodo angelos suos, quos putabat esse homines transeuntes, honoravit, obnixe rogavit, et eis necessaria benigne offerens domum suam contra incursantes defendit, ut potuit. Gen. 19.

Prompta ad hospitalitatem videbatur Rebecca, quæ dixit servo Abrahæ : Palearum et fœni plurimum est apud nos, et locus spatiosus ad manendum. Et paulo post dixit eidem Laban : Præparavi domum, et locum camelis. Gen 24.

Sine magna prece Jethro recepit peregrinum Moysen hospitio. Postmodum autem filia ejus et nepotes sui fuerunt per illum magnifice honorati. Exod. 2.

Testatur Moyses dicens : Dominus Deus noster amat peregrinum, et dat ei victum et vestitum, et vos quoque amate peregrinos, quia et ipsi fuistis advenæ. Deut. 10.

Exploratores, quos misit Josue, accepit hospitio Rahab meretrix liberaliter, et custodivit fideliter. Josue 2.

In Gabaa Benjamin, non invenit locum Levites, qui eum hospitio reciperet, nisi quemdam senem de opere venientem. Judic. 19.

Elias suscitavit filium mulieris, apud quam sustentabatur. 3. Reg. 17.

Mulier Sunamitis Elisæum transeuntem hospitio suscepit, hinc ei filium impetravit, et eundem mortuum suscitavit. 4. Reg. 4.

Bonus hospitalarius erat Job, qui dicebat : Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Job. 31.

Quando misit Salvator discipulos ad prædicandum, in illis seipsum recipi asseruit, et audiri : Qui vos recipit, me recipit : qui vos audit, me audit. Qui vos spernit, me spernit. Matth. 10. Luc. 10.

P 2

Luc. 10. Joan. 12. Ambulans per mundum Dominus Jesus, non habebat, ubi caput reclinaret. Martham vero specialem hospitam legitur habuisse.

Luc. 19. Gaudens accepit Dominum Zachæus in domo sua, et Dominus ipsum magis gaudentem effecit, quando dixit : Hodie salus huic domui facta est.

Luc. 24. Exemplo duorum discipulorum, qui Dominum in specie peregrini coegerunt ad manendum, apparet, quod peregrini non solum vocandi sunt ad hospitium, sed compellendi.

Actor. 10. Apostoli hospitabantur ut plurimum, in domibus artificum, et hominum mediocrium. Unde legitur de Petro : Hic hospitabatur apud Simonem quendam coriarium, cujus domus est *juxta mare*.

Actor. 18. Item de Paulo : manebat apud Aquilam et Priscillam, *quia erat* ejusdem artis.

Actor. 16. Obnixe et instanter deprecata est Lydia purpuraria Paulum et socios ejus, ut manerent apud eam in domo sua, et coegit eos *etc.*

Actor. 28. Cum evasissent Paulus et socii ejus de confracta navi : *Publius* princeps insulæ illius ipsos suscipiens, triduo benigne exhibuit victum : Paulus autem patrem ipsius febribus et dysenteriâ laborantem, oratione et manuum impositione sanavit.

Urbanâ fiduciâ utebatur Paulus scribens Philemoni, *cum* dixit : Para mihi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis.

Hebr. 13. Inter cætera, ad quæ specialiter Paulus inducit Hebræos, *est* hospitalitas. Hospitalitatem nolite oblivisci, per hanc enim quidam placuerunt angelis.

Commendat Cajum beatus Joannes in tertia sua *epistola* dicens : Charissime, fideliter facias, quidquid operaris in fratres et hoc in peregrinos.

TITULUS LXV.

Humilitas.

Gen. 16. Dixit Angelus ad Agar : Revertere ad Dominam tuam, et humiliare sub manu ipsius.

Gen. 18. Humiliter loquebatur Abraham Domino, dicens : Loquar ad Dominum meum, cum sum pulvis et cinis.

Gen. 33. Multùm humiliavit se Jacob coram Esau, et sic compescuit iram ejus.

Exod. 3. et 4. Quinquies excusavit se Moyses, antequam vellet accipere du-

catum populi, quem tamen imponebat ei, nec acquievit, donec Dominum intellexisset iratum. Unde textus : Iratus est Dominus in Moysen etc.

Moyses utile consilium pagani hominis non despexit, sed ei humiliter acquievit. Exod. 18.

Moyses videbat se habere ducatum Domini specialem, et tamen non dedignabatur rogare Obad filium Raguelis, ut secum veniret, et ductor populi esset. Num. 10.

Gedeon Angelo dicenti sibi : Vade, in hac fortitudine tua liberabis Israël, respondit : Ecce familia mea infima est in Manasse, et ego minimus in domo patris mei. Judic. 6.

Viri Ephraim jurgantes fortiter et tumidi contra Gedeonem, sedati fuerunt per ejus mansuetam et humilem responsionem. Judic. 8.

Dixerunt omnes filii Israël ad Gedeonem : Dominare nostri tu et filius tuus. Quibus ille ait : Non dominabitur in vos filius meus etc. Ibidem.

Humilitatem protendebat Saul in opere et sermone, antequam unctus esset in regem, quando quærebat asinas patris, et excusabat se apud Samuelem. Et postea dictum est ei cap. 15. ejusdem : Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus est etc. 1. Reg. 9.

David, licet per Samuelem esset unctus in regem, tamen de mandato patris portabat victualia fratribus, quibus præelectus fuerat. 1. Reg. 17.

David humiliavit se coram Saule, quando debebat fieri gener regis. 1. Reg. 18.

Item et coram servo, audiens quod malediceret ei Semei. 2. Reg. 16.

Et coram Deo, quando saltavit ante arcam, et quando venit Nathan ad eum, nuncians ei voluntatem Domini, de perpetuitate regni. 2. Reg. 7.

Humiliter respondit Mephiboseth, iniquè accusatus a servo suo, et exhæredatus injuste. 2. Reg. 19.

Achab rex sceleratissimus Israël, audiens pœnam sibi pro criminibus infligendam, humiliatus est coram Domino : propter hoc Dominus illam pœnam aliqualiter minoravit. 3. Reg. 21.

Princeps ille, qui humiliter locutus est ad Eliam, non fuit tactus ab igne, sicut alii duo quinquagenarii, qui venerant ante illum. 4. Reg. 1.

Veniens ad Jordanem Elisæus, primo percussit aquas nihil dicens, et non sunt divisæ aquæ. Deinde invocavit nomen magistri sui, et divisæ sunt aquæ. 4. Reg. 2.

Semejas propheta, dixit ad Roboam et principes ejus : Hæc dicit Dominus : Vos relinquitis me, et ego relinquam vos. Qui 2. Paral. 12.

consternati dixerunt : Justus est Dominus. Cumque vidisset Dominus, quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semejam dicens : Quia humiliati sunt, non disperdam eos.

2. Par. 32. Humiliatus est Ezechias, postquam elevatum erat cor ejus in adventu nunciorum Babylonis, et idcirco non venit ira Domini in diebus illis.

Judith. 8. Audientes filii Israël terribilem potentiam Holofernis, clamaverunt ad Dominum cum instantia magna, et humiliaverunt animas suas.

Esth. 14. Esther regina confugit ad Dominum, et corpus suum humiliavit jejuniis, oransque inter cætera dixit : Tu scis *Domine, quod* abominor signum superbiæ etc.

Jerem. 1. Cum diceret Dominus Jeremiam esse prophetam, ille humiliter se excusavit, et ait : Ah, ah, Domine Deus! ecce nescio loqui etc.

Dan. 4. Nabuchodonosor ambulans in aula Babylonis, arroganter locutus est. Deinde ejectus ab hominibus, et in bestiam mutatus, recuperavit sensum et recognovit, quod omnes habitatores terræ apud Deum in nihilum redacti sunt.

2. Mach. 9. Cum percussus esset Antiochus a Deo insanabili plaga, ita, ut nec fœtorem suum ferre posset, ait : Justum est, subditum esse Deo et mortalem non paria Deo sentire.

Matth. 1. Joseph humiliter se reputans non esse dignum consortio Beatæ Mariæ, quam concepisse videbat, non humano opere, sed divino munere hoc factum esse credebat, voluit occulte dimittere eam.

Ibidem. In diebus illis, Magis apparet mira fuisse humilitas, quando invenerunt Puerum cum Maria matre ejus, et procidentes adoraverunt eum.

Luc. 3. Matth. 3. Joan. 1. Dum tantæ esset reputationis Joannes Baptista, ut populus crederet ipsum esse Christum, dixit : Veniet fortior me post me, cui non sum dignus solvere calceamenti corrigiam.

Matth. 3. 4. Non erubuit Christus, Dei virtus et sapientia, ab eodem themate prædicationem suam incipere, a quo suam inceperat Joannes Baptista : Pœnitentiam agite etc.

Luc. 1. Beata Virgo Maria ab Angelo tam venerabiliter salutata, et mater filii altissimi appellata, non superbiit inde, nec se vocavit matrem Dei, aut dominam, sed ancillam.

Ibidem. Item non misit pro Elisabeth cognata sua, sed humiliter ivit ad illam.

Ibidem. Cum Elisabeth Spiritu Sancto repleta cognovisset, quid factum

fuerat, tunc divinam commendavit misericordiam et potentiam Maria, dicens : Magnificat anima mea Dominum. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, etc.

Humiliter et fideliter respondit Centurio dicens Domino, volenti ire ad sanandum puerum, etc. : Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum. Matth. 8.

Videns Petrus, se ad Præceptum Domini concludisse multitudinem piscium copiosam, procidit ad genua ejus, dicens : Exi a me, quia homo peccator sum, Domine. Luc. 5.

Salvator noster publicare miracula sua prohibebat, ut fugere doceret jactantiæ et vanitatis vitium, et daret veræ humilitatis exemplum. Sicut patet in leproso mundato : Et in cœcis ab eo illuminatis : Item in surdo et muto sanato, Matthæi septimo. Et in sua transfiguratione dixit : Nemini dixeritis visionem. Matth. 8.

Cum dixisset Dominus mulieri Chananææ : Non est bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus : Illa mulier dixit : Etiam Domine, nam et catelli, etc. Matth. 17. Matth. 15.

Quærentibus discipulis, quis esset major in regno cœlorum? Respondit Dominus : Quicunque humiliaverit se, sicut parvulus iste, hic major est in regno cœlorum. Matth. 18.

Exemplum vel parabolam humilis urbanitatis induxit Dominus. Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco. Luc. 14.

Ad fugiendam jactantiam et humilitatem sectandam, multum valet exemplum, quod inducit Dominus de superbo Pharisæo, et humili publicano. Luc. 18.

Humilitas Joannis Baptistæ apparet multipliciter : quia videlicet de se humiliter sentiebat, existimante populo, quod fortè ipse esset Christus. Joan. 2. Non sum ego Christus. Item humiliter loquebatur. Jo. 1. Ego vox clamantis in deserto. Negavit se esse Christum, aut prophetam. Tum etiam humiliter induebatur pilis camelorum. Humilem habitationem eligebat. Luc. 1. Erat in deserto etc.

Humiliter Maria Magdalena et frequenter legitur secus pedes Domini se posuisse etc. Luc. 7. 10.

Quærenti Domino, an Petrus diligeret eum plus aliis discipulis, respondit humiliter dicens : Tu scis Domine, quia amo te plus aliis, etc. Joan. 21.

Præcipua humilitatis exempla accipere possumus, et debemus in Salvatore nostro, cujus conversationem in terris considerare possumus, quia ipse concipi voluit in patria despecta, videlicet

in Galilæâ, de quâ loquitur Joan. 5. Scrutate et videte, quia propheta a Galilæa non surrexit. Unde admirando dixit Nathanael : a Nazareth potest esse aliquid boni?

Luc. 1. Iterum de humili matre natus fuit, quæ dixit : Respexit humilitatem ancillæ suæ, etc.

In domuncula parva et loco humillimo. Luc. 2. Reclinavit eum in præsepio, etc.

Item quasi per annos 30. latuit in mundo, ita quod nihil legitur de eo, nisi : cum esset annorum duodecim, *remansit* in Jerusalem, et inventus est in templo audiens et *interrogans* et determinans. Contra præsumptuosos, qui *nimis festine ad* officium docendi prorumpunt. Sequitur ibi Lucæ 2. Descendit cum Maria et Joseph, et erat subditus illis.

Matth. 3. Exinde circa annum 30. ad Joannem Baptistam venit, ut baptizaretur ab eo, non pro eo misit. Contra multos, qui ad minores pergere dedignantur.

Matth. 14. Item humiles discipulos elegit, et cum eis humiliter conversatus est, et eos præcipue humilitatem docuit : Discite *a me*, quia mitis sum et humilis corde : unde et filium *hominis se* dicebat sæpius, quam filium Dei, licet utrumque esset verum secundùm duas naturas in ipso : tamen ab inferiore frequentius se nominabat.

Joan. 2. Conversatus est cum hominibus, interesse voluit pauperibus nuptiis, ubi vinum defecit. Non autem interfuit *splendidis* et divitibus nuptiis, in quibus fiunt frequenter enormes *excessus*.

Joan. 6. Cum cognovisset, quia conventuri erant, raperent eum, et facerent eum regem, fugit in montem.

Matth. 17. Didrachmam, quasi servus, aut alienus, exsolvit. Idem non habebat, ubi caput suum reclinaret. Luc. 6.

Joan. 4. Et circumiens civitates et castella, pedes ibat, *ita* quod fatigatus ex itinere, sedebat super fontem, et a muliere Samaritana bibere postulabat.

Matth. 21. Quando vero venit Jerusalem, nobili vecturâ uti noluit, non equum, sed asellum habuit.

Joan. 13. Transiturus ex hoc mundo ad patrem, relinquere voluit speciale humilitatis exemplum, hinc pedes discipulorum lavit, et linteo, quo præcinctus erat, extersit.

Philipp. 2. Præcipue autem in passione nimis seipsum humiliavit, factus obediens usque ad mortem, non quamcunque, sed crucis, quæ erat genus mortis turpissimum, ut in Evangeliis omnibus patet.

De

De quo notari potest, quod superbi et mundi amatores circa septum versari solent et appetere, vel in adeptis specialiter gloriari, quibus constat in cruce Dominum caruisse, et contraria habuisse. Hæc autem dici possunt: Terrena affluentia, mundana sapientia, carnalis lætitia, popularis fama, turba famulorum, dejectio inimicorum, numerositas amicorum. Christus Jesus autem Dominus noster in cruce fuit pauperrimus, quia vestimentis nudatus, Joannis 19. Fuit stultus et insipiens reputatus; nam verbum crucis gentibus stultitia est, 1. Corinthiorum 1. Item diffamatus fuit, et seductor populi appellatus. Unde dixerunt de eo principes sacerdotum: Recordati sumus, quia seductor ille etc. In cruce insuper quodammodo fuit victus, quia occisus inclinato capite tradidit spiritum. Ibi etiam amicum nullum habuit. Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum, Psalmo 87. Elongâsti a me amicum et proximum. Item famulis et servis in cruce caruit, unde dicitur: Discipuli relicto eo omnes fugerunt. Ps. 87. Factus sum sicut homo sine Matth. 27.
adjutorio, etc.

Post miraculum de claudo per Petrum sanato, humiliter locu- Actor. 3.
tus est Petrus, non adscribens factum sibi, sed divinæ virtuti et per invocationem nominis Jesu Christi.

Cum introisset Cæsaream Petrus, obviam venit ei Cornelius, Actor. 10.
et procidens: Surge et ego ipse homo sum, ait Petrus, elevans Cornelium.

Audiens Paulus et Barnabas, quod homines de civitate Lystris Actor. 14.
dicebant eos esse Deos, et eis sacrificare volebant, concisis tunicis exilierunt in turbas clamantes, et dixerunt eis: Viri, quid hoc facitis? et nos mortales sumus similes vobis, etc. Tandem vix sedaverunt turbas, ne sibi immolarent.

Paulus Apostolus manibus operabatur, ut haberet necessaria Actor. 18.
sibi et sociis: propter quod etiam morabatur cum Aquila et Priscilla, qui erant artis scenofactoriæ, sicut et ipse.

Alibi dicit: ad ea, quæ mihi opus erant, et his qui mecum Actor. 20.
sunt, ministraverunt manus istæ.

Humiliter de se sentiebat Paulus, fratris orationibus confide- 1. Cor. 1.
bat. Adjuvantibus vobis in oratione pro nobis, ait.

Orationes aliorum sollicite postulavit, unde ait: Obsecro vos Rom. 15.
fratres per Dominum nostrum Jesum Christum, et per charitatem Spiritûs Sancti, ut adjuvetis me in orationibus.

1. Ad. Cor 14. et Thessal. 3. Verbis etiam suis veram humilitatem interiùs indicabat. 1. Cor. 15. Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, etc.

1. Tim. 1. Et : Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum, etc.

Rom. 2. Item ad humilitatem alios sollicite inducebat, ait enim : non alta sapientes, consentientes. Et ad Philippenses 2. In humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, etc.

TITULUS LXVI.

Hypocrisis et Simulatio.

2. Reg. 13. Amnon filius David, simulavit languorem, ut posset decipere Thamar, quam libidinose amabat.

3. Reg. 14. Uxor Jeroboam, mutato habitu, venit ad Abdiam prophetam, cui ille dixit : Quare aliam te simulas ?

4. Reg. 5. Giezi, famulus Elisæi, simulavit Dominum suum indigere duplici veste pro duobus adolescentibus ex filiis prophetarum.

2. Mach. 5. Cum venisset Apollonius Hierosolymam, missus ab Antiocho, pacem simulans, quievit usque ad diem Sabbati, et tunc feriatis Judæis, arma suis capere præcepit et omnes, qui ad spectaculum venerant, trucidavit.

Prov. 8. Quamvis divina sapientia generaliter impium detestetur, tamen specialiter hypocritis comminatur multoties in Evangelio, dicens : Væ vobis Pharisæis. Pharisæis volentibus capere Jesum in sermone, respondit increpans eos : Quid me tentatis hypocritæ ?

Matth. 22. Joan. 18. Quidam sunt, qui magna scelera perpetrant, et modica peccata devitant, excolentes culicem, et camelum glutientes : sicut principes sacerdotum, qui magis timuerunt intrare prætorium Pilati, quam nequissime procurare crimen homicidii.

Luc. 13. Archisynagogus indignans, quia Dominus Sabbato curaret, dicebat turbæ : Sex dies sunt, in quibus oportet operari, in his ergo venite et curamini, et non in die Sabbati. Dominus autem illum arguit, hypocritam vocans.

Actor. 5. Malam hypocrisim commiserunt Ananias, et uxor ejus Saphira, simulantes se totum agri pretium attulisse, et ad pedes Apostolorum posuisse.

Actor. 8. Quamvis Simon magus credidisset in prædicatione Philippi,

Petrus dixit ad eum; Non est tibi sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Domino. Pœnitentiam itaque age etc. Respondens autem Simon dixit: Precamini vos pro me.

Elymam magum graviter notavit Paulus de hypocrisi et falsitate, dicens: O plene omni dolo, et omni fallacia, fili diaboli, et inimice omnis justitiæ, non desinis Domini vias pervertere rectas? Actor. 13.

I.

TITULUS LXVII.

Jactantia.

Gaal, filius Obed, dicebat sociis: Quis est Abimelech, et quæ est Sichem, ut serviamus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferam etc. Judic. 9.

Samson leonem manibus inermis laceravit, nec tamen tantam probitatem indicare voluit. Judic. 14.

Goliath Philistæus exprobravit exercitui Israël, ut aliquis veniret cum eo ad singulare certamen. 1. Reg. 17.

Adonias filius Hagith elevabatur, dicens: Ego regnabo. Sed parum duravit regnum ejus. 3. Reg. 1.

Benadad, rex Syriæ, misit nuncios regi Israël, et ait: Hoc faciant mihi Dii, et hoc addant, si suffecerit pulvis Samariæ pugillis omnis populi, qui sequitur me. Sed pulchre responsum est ei, ne glorietur accinctus, æque ut discinctus etc. 3. Reg. 20.

Grandia verba et superba dixit Rabsaces, ex parte regis Assyriorum, dicens: Nunquid liberaverunt Dii gentium terram suam de manu regis Assyriorum etc. 4. Reg. 18.

Holofernes dixit Achior: Cum percusserimus omnes, quasi hominem unum, tunc etiam ipse cum illis Assyriorum gladio interibis. Judith. 6.

Aman, invitatus ad convivium Esther, vocavit amicos et uxorem suam, et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum et filiorum, et quod apud reginam solus cum rege prandere debebat. Sed nota, quod suspensus fuit in crastino, in eadem trabe, quam paraverat Mardochæo. Esth. 5.

Aperuit Isaias verba regis Assyriorum: In fortitudine manus meæ feci, et in sapientia mea intellexi etc. Non fuit qui moveret pennam, et aperiret os suum et ganniret etc. Isa. 10.

De Nabuchodonosor intelligitur ad litteram illud Isaiæ: Dicebas Isa. 14.

in corde tuo: in cœlum conscendam, super astra Dei exaltab solium meum, et similis ero altissimo.

Jerem. 48. Per Jeremiam dicitur de Moab: Summitatem ejus et arrogantiam ejus, quod non sit juxta eam ejus virtus etc.

Dan. 3. Nabuchodonosor rex Babylonis dixit tribus sociis Danielis, qui noluerunt statuam ejus adorare: Quis est Deus, *qui eripiat* vos de manu mea?

Dan. 4. Deambulans in aula Nabuchodonosor, ait: Nonne hæc est Babylon civitas magna, quam ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ et in gloria decoris mei? Cumque adhuc sermo esset in ore regis, vox de cœlo ruit etc.

1. Mach. 3. Audivit Seron, quod congregavit Judas Ecclesiam *fidelium*, et ait: Faciam mihi nomen, et debellabo Judam, sed ipse e contra fuit cito debellatus ab eo.

1. Mach. 10. Demetrius filius Demetrii misit ad Jonatham, dicens: Descende ad nos in campum et comparemus illic invicem, quia mecum est virtus bellorum. Interroga, et disce, quis sum ego etc. Sed paulo post male successit ei.

2. Mach. 8. Nicanor pugnaturus contra Judam, vocavit negotiatores, promittens, se daturum pro uno talento nonaginta *mancipia* Judæorum.

2. Mach. 9. Multitudine adarmata concurrente, fugatus est turpiter Antiochus de Persepoli civitate Persidis et superbe locutus est, dicens: se venturum Jerusalem, et congeriem sepulcri Judæorum eam facturum.

2. Mach. 15. Nicanor interrogavit Judæos: Si est potens in cœlo, *qui imperavit* diem Sabbatorum? Respondentibus illis, Dominus potens in cœlo, qui constituit diem septimum, ait: et ego potens sum super terram etc.

Matth. 26. Petrus valde audacter dixit Domino: etsi omnes scandalizati
Matth. 14. fuerint, sed non ego. Sed postea longe aliter accidit.

Luc. 4. Qui se jactant et dilatant, maxime si mentiuntur, diabolum specialiter imitantur, qui dixit, cum ostendisset Domino omnia regna mundi: Mihi tradita sunt omnia, et cui volo, do illa.

Luc. 18. Contra jactantes se, et arrogantes, indicit Dominus exemplum illius Pharisæi dicentis: Non sum sicut cæteri hominum, velut etiam hic publicanus.

Joan. 9. Magnæ arrogantiæ verba dixerunt Pharisæi cœco nato, quem Dominus illuminavit, et illos rationabiliter confundebat: in peccatis natus es totus, et tu doces nos?

Arroganter nimis dixit Salvatori Pilatus : Nescis, quia potestatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo dimittere te? Joan. 19.

TITULUS LXVIII.

Idololatria.

Videns populus, quod moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus omnis populus adversus Aaron dixit : Fac nobis deos, qui nos præcedant. Exod. 32.

Fornicatus est populus filiorum Israël cum filiabus Moab, quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi commederunt, et adoraverunt deos eorum. Num. 25.

Mortuo Josue filio Nun, filii Israël fecerunt malum in conspectu Domini, et servierunt Baalim et Astaroth, ac dimiserunt Dominum Deum patrum suorum. Judic. 2.

Fornicatus est Israël in Ephod, quod fecerat Gedeon. Et factum est Gedeoni et omni domui ejus in ruinam. Judic. 8.

Cum jam senex esset Salomon, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur deos alienos : Nec erat perfectum cor ejus. 3. Reg. 11.

Cogitato consilio, Jeroboam fecit duos vitulos aureos, et dixit : Ecce dii tui Israël, qui eduxerunt te de terra Ægypti. 3. Reg. 12.

Non suffecit Achab regi Israël, ut ambularet in peccatis Jeroboam, sed insuper servivit Baal, et adoravit eum. 3. Reg. 16.

Ædificaverunt viri de Juda aras, statuas, et lucos super omnem collem excelsum, et subtus omnem arborem frondosam. 4. Reg. 14.

Achaz rex Juda ambulavit in via regum Juda et Israël. Insuper et filium consecravit, transferens per ignem. 4. Reg. 16.

Translatis filiis Israël in Assyrios, collocatæ sunt diversæ gentes in civitatibus Samariæ, et unaquæque fecit Deum suum. Et cum Dominum colerent, diis quoque suis serviebant, juxta consuetudinem gentium. 4. Reg. 17.

Confusus et vituperatus Sennacherib rex Assyriorum, reversus est in Niniven ab impugnatione Ezechiæ regis Juda. Cumque oraret in templo Nesroch Deum suum, Adramalech et Sarasar filii ejus percusserunt eum gladio, et fugerunt. Ibidem.

Manasses rex Juda erexit aras Baal, et adoravit omnem militiam cœli et coluit eam. 4. Reg. 21.

Holofernes indignatus contra Achior, qui commendaverat Judith 6.

potentiam Dei Hebræorum, dixit, quod ostenderet ei, quod non esset Deus, nisi Nabuchodonosor.

Dan. 3. Nabuchodonosor fecit statuam auream, et præcepit, ut omnis populus, tribus, et linguæ cadentes, adorarent eam.

Dan. 6. Darius rex Persarum proposuit edictum, quod nullus intra triginta dies peteret aliquid a quocunque Deo vel homine, *nisi* ab ipso Dario rege.

Dan. 14. Erat idolum in Babylone, quod rex quotidie adorabat : quod cum Daniel subvertisset, Babylonii draconem adoraverunt.

1. Mach. 1. Antiochus jussit adorari idola, ædificare aras et templa, et immolari carnes suillas, et relinquere filios suos incircumcisos.

Actor. 17. Cum Paulus maneret Athenis, incandescebat spiritus ejus in ipso, cum videret simulacrorum cultui deditam civitatem.

TITULUS LXIX.

Immortalitas Animæ rationalis.

Gen. 25. Per hoc, quod dicitur de Abraham : Congregatus est ad populum suum, innuitur, quod in alio sæculo haberet populum. scilicet homines, qui bene vixerant, sicut et ipse.

Gen. 35. Simile habetur de Isaac: appositus est populo suo. Et de Jacob, Gen. Cap. 49.

Gen. 37. Cum crederet Jacob mortuum esse Joseph : Descendam, inquit, ad filium meum lugens in infernum. Unde credebat eum ibi esse secundùm spiritum.

Gen. 42. Fratres Joseph volentes dicere, quod unus fratrum suorum mortuus esset, dicebant : Duodecim fratres sumus, filii viri unius, minimus cum patre nostro est, alius non est super.

Exod. 3. Matth. 22. Apparens Dominus Moysi in rubo, dixit : Ego sum Deus Abraham, Isaac, etc. Per hoc probat Salvator noster resurrectionem mortuorum : Non est, inquit, Deus mortuorum, sed viventium.

Num. 16. De Core et complicibus ejus dicitur : Descenderunt vivi in infernum, operti humo, et perierunt de medio multitudinis. Per hoc patet, quod in inferno vivant mali secundùm animas.

1. Reg. 28. Si Saul credidisset, Samuelem penitus, quantum ad animam fuisse extinctum, non petivisset ipsum suscitari.

2. Reg. 12. Mirantibus servis David, quod ipse pro mortuo parvulo non ploraret, dixit : Ego vadam ad eum, ille vero non revertetur ad me.

Cum suspensus, et tribus lanceis confossus Absalon interiisset, David lacrymabiliter planxit eum. Et ut Augustinus, in lib. de Doctrina Christiana, ait : Non orbitatem filii doluit, sed quia noverat, in quas pœnas tam impie adultera, et paricidalis anima raperetur. Namque alio prius filio, qui innocens erat, pro quo ægrotante affligebatur, moriente lætatus est, ut secundo Regum 12. habetur. 2. Reg. 18.

Oravit Elias pro suscitatione filii hospitæ suæ, dicens : Domine Deus meus, revertatur, oro, anima hujus pueri in viscera ejus. 3. Reg. 17.

Frequenter legitur in lib. Regum : Dormivit cum patribus suis. Quod quidem nullatenus de brutis animalibus potest dici. Unde probatur, eos vivere post mortem, et resurrecturos esse, sicut in dormiente apparet.

Ex verbis, quæ dixit Tobias, increpans stultitiam propinquorum, patet manifeste, quod anima vivat post separationem a corpore. Filii, inquit: Sanctorum sumus, et vitam illam expectamus quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Item in oratione postea dixit : Domine secundùm voluntatem tuam fac mecum, et præcipe in pace recipi spiritum meum. Tob. 2.

Addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Job, duplicia, tandem dedit ei septem filios, et tres filias, sicut prius. Job. 42.

Secundùm Gregor. ult. moral. valde expresse dixit Salomon in fine Ecclesiastis 51. Revertatur pulvis in terram suam, unde erat, et spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum. Eccles. ult.

Ex verbis illis, quæ dicunt damnati in inferno, ostendunt, vivere tam bonos, quam malos in alio sæculo. Sapient. 5.

De Nabuchodonosor rege Babylonis dicitur ad litteram : Ex quo dormîsti, in morte scilicet, non ascendit, qui succidat nos. Infernus subter te conturbatus est in occursum adventûs tui. Et postea : Detracta est ad inferos superbia tua. Et plura ponuntur ibi, per quæ patet, illum non penitus interiisse, sed ad infernum ejus animam descendisse. Isaiæ 14.

Dum suaderetur Eleazaro, ut simularet se de carnibus sacrificii comedisse, dixit : Et si in præsenti tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam. 2. Mach. 6.

Unus septem illorum fratrum dixit: De cœlo ista possideo, sed et propter Dei leges hæc ipsa despicio, quoniam ea ab ipso me recepturum spero. Similiter ex verbis matris ejus, et aliorum patet, quod, quantum ad animam, non credebant se perire. 2. Mach. 7.

2. Mach. 14. Razias complexus intestina sua, projecit super turbas invocans Dominatorem terræ ac spiritus, ut hæc illi iterum redderet, et sic abiit.

Matth. 10. Monens ac muniens discipulos, quos mittebat Salvator, ait: Nolite timere illos, qui occidunt corpus, animam vero non possunt occidere: sed potius timete eum, qui postquam occidit, habet potestatem mittendi in gehennam.

Luc. 16. Nota, in eo, quod narrat Dominus de divite et Lazaro, non videtur parabola aliqua vel similitudo. Unde videtur *fuisse historia* manifesta, et sic apparet esse sive bonorum, *sive malorum* animas immortales, et recipere post separationem a corpore, prout in corpore meruerunt.

Eodem. Exemplo villici iniquitatis, qui fecit amicos de bonis Domini sui, concludit Dominus dicens: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Quod nihil esset dictum, si anima post separationem a corpore, seu post mortem corporis, nullum haberet receptaculum.

Actor. 7. Devotam et rectam fidem de anima beatus habebat Stephanus, qui cum lapidaretur, dicebat: Domine Jesu accipe spiritum meum.

1. Cor. 15. Ex verbis egregii Doctoris Pauli animam vivere post separationem a corpore manifeste apparet. Scimus, inquit, quoniam si terrestris domus dissolvatur, quod ædificationem habemus ex Deo domum non manu factam, sed æternam in cœlis.

Philip. 1. Et ad Phil. Desiderium habens dissolvi et esse cum *Christo*.

Rom. 7. Item Rom. 7. Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Et certe talia non diceret, nisi de vita alia certus esset.

TITULUS LXX.

Impatientia et murmur.

Gen. 16. Agar ancilla Saræ non ferens correctionem Dominæ suæ, quæ affligebat eam propter ipsius superbiam, fugam inivit, sed ad mandatum Angeli rediit.

Exod. 5. Præpositi filiorum Israël dixerunt Moysi et Aaron: Videat Dominus et judicet, quoniam fœtere fecistis odorem nostrum coram Pharaone, etc.

Exod. 14. Videntes Ægyptios filii Israël dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulcra in Ægypto, ideo tulistis nos, ut moreremur in solitudine.

Prima

Prima murmuratio filiorum Israël in deserto fuit pro defectu potûs. Murmuravit populus contra Moysen, dicens : Quid bibemus ? etc. Exod. 15.

Deinde pro cibo, murmuravit omnis congregatio filiorum Israël, dicens : Cur induxistis nos in desertum, ut occideretis omnem multitudinem fame ? Item murmuravit, postquam miserat Dominus coturnices, et manna, præ sitis angustia. Exod. 16. et 17.

Cum patiebatur populus famem in deserto, cum murmure et impatientia recordabatur carnium, quas comederat in Ægypto. Sed de durissima servitute, qua opprimebatur, non faciebat aliquam mentionem. Eodem.

Videns populus, quod moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus adversus Aaron, ait : Surge, et fac nobis Deos, qui nos præcedant. Exod. 32.

Ortum est murmur populi, quasi dolentium præ labore contra Dominum, et accensus est in eos ignis Domini, et devoravit extremam castrorum partem. Et nota perversitatem illorum dicentium : Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis, cum ita carè emerant. Num. 11.

Post terribilem mortem Core et complicum suorum, multitudo murmuravit contra Moysen et Aaron, dicens : Vos interfecistis populum Domini. Num. 16.

Rursus propter defectum potûs et fructuum murmuraverunt, et jurgati sunt filii Israël contra Moysen, ad aquas contradictionis. Num. 20.

Videns Ahitophel, quod non fuisset factum juxta consilium suum, in tantum impatiens fuit, quod recessit ab Absalone, et abiens in domum suam suspendio interiit. 2. Reg. 17.

Quia durius locuti sunt filii Juda cum illis de decem tribubus, separatus est Israël a David, et secutus est Sebam filium Bochri. 2. Reg. 20.

Cum dixisset Tobias de hœdo, quem balantem audivit : Videte, ne furtivus sit, uxor ejus impatienter respondit. Tob. 2.

Sara filia Raguelis unam de ancillis suis pro culpa increpabat, et illa nimis injuriose respondit, dicens : Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum. Tob. 3.

Nunciatum est Holoferni, quod filii Israël præparâssent se ad resistendum, et furore nimio exarsit in iracundiam magnam. Judic. 5.

Item cum cessâsset loqui Achior, indignatus est Holofernes vehementer. Eodem.

Pro eo, quod Mardochæus noluit adorare Aman, ita ille indig- Esth. 3.

natus et impatiens fuit, quod visus est procurare mortem ejus, et omnium Judæorum.

Job. 32. Videns Elihu filius Barachel, quod amici Job disputantes cum eo, non poterant eum convincere, ostendit multa signa impatientiæ verbis suis.

Dan. 3. Audiens Nabuchodonosor, quod socii Danielis auream statuam, quam fecerat, adorare nolebant, in ira et furore eos coram se adduci præcepit.

Matth. 2. Audiens Herodes, natum esse regem Judæorum, turbatus est, et omnis Hierosolyma cum illo.

Luc. 5. Discumbente Domino in domo Matthæi, murmurabant *Scribæ* et Pharisæi, dicentes ad discipulos ejus : Quare *cum peccatoribus* et publicanis manducatis ?

Simile habetur Luçæ 15. Erant appropinquantes ad Jesum publicani et peccatores, etc.

Luc. 19. Item de Zachæo murmurabant dicentes : Quia ad hominem peccatorem divertisset.

Luc. 15. Frater filii prodigi audiens festum, quod faciebat pater adolescentiori filio revertenti, indignatus est, et nolebat *introire*.

Matth. 21. Videntes principes sacerdotum et scribæ miracula, *quæ Dominus* faciebat, et pueros clamantes, Hosanna filio David, indignati sunt etc.

Joan. 9. Pharisæi videntes se per illum cœcum natum, a Domino illuminatum, verbis efficacibus confutari, maledixerunt ei et dixerunt : Tu discipulus ejus sis, et in peccatis natus es totus, *et doces* nos?

Actor. 6. Factum est murmur Græcorum adversus Hebræos, *eo quod* despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum, etc.

TITULUS LXXI.

Inconstantia populi.

Exod. 4. et 5. Rediens Moyses de terra Madian in Ægyptum, narravit omnia verba Domini, pro quibus miserat eum. Sequitur : Credidit populus, audieruntque, quod sanctificâsset Dominus filios Israël, et proni adoraverunt. Postea vero cum essent afflicti ab exactoribus Pharaonis, dixerunt Moysi et Aaron : Videat Dominus, et judicet, quoniam fœtere fecistis odorem nostrum coram Pharaone et servis ejus, et præbuistis eis gladium, ut occiderent nos.

Cum post multas Ægypti plagas, ditati et armati egrederentur filii Israël de Ægypto, Domino præcedente, et viam etiam eis per nubem et ignem ostendente, viderunt Ægyptiös post se venientes, et timuerunt valde, et dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulcra in Ægypto, ideo tulisti nos, ut moriamur in solitudine. Deinde confortati sunt per Moysen, cum Dominus mare rubrum divisisset: et populus sicco pede transiisset, submersus est exercitus Pharaonis, et timuit populus Dominum, et crediderunt Domino et Moysi servo ejus, dicentes: Cantemus Domino gloriose etc. Exod. 14. Exod. 15.

Satis autem cito post venientes in Marath, murmuravit populus propter aquas nimis amaras, quibus per lignum appositum dulcoratis consequenter murmuraverunt pro defectu cibi, dixeruntque ad Moysen et Aaron: Utinam mortui essemus in Ægypto, quando sedebamus super ollas carnium etc. Et misit Dominus vespere coturnices, et manna pluit eis de cœlo mane. Exod. 16.

Post hoc cum daturus esset eis legem, dixerunt: Cuncta, quæ locutus est Dominus, faciemus. Exod. 19.

Cum narrâsset eis Moyses verba et præcepta, quæ a Domino acceperat, similia verba dixerunt. Exod. 23.

Cum autem moram faceret Moyses in monte cum Domino in descriptione tabernaculi, congregatus est populus adversus Aaron, et ait: Fac nobis deos, qui nos præcedant. Exod. 32.

Deinde cum erectum esset tabernaculum, et factæ oblationes principum, post numerationem bellatorum et Levitarum, cum essent omnia ordinata, quomodo debebant proficisci in via, post modicum ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore. Num. 11.

Post modicum, audita relatione exploratorum, murmuravit populus et flevit, dixitque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem, et revertamur in Ægyptum. Num. 13. et 14.

Audientes, quod displicuit Domino murmur eorum, voluerunt ascendere montem et contra voluntatem Moysis pugnare, et tunc fuerunt ab hostibus debellati. Eodem.

Rursus in seditione Core multi surrexerunt contra Moysen et Aaron, quibus terribiliter castigatis murmuravit etiam multitudo filiorum Israël contra Moysen et Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini. Cumque oriretur seditio, et tumultus cresceret etc. Num. 16.

Cum autem per miraculum virgæ Aaron compescuisset eos Num. 17.

Dominus, dixerunt : Ecce consumpti sumus, et omnes perimus, quicunque accedit ad tabernaculum Domini, moritur.

Num. 20. Ulterius procedentes venerunt ad aquas contradictionis, ubi taliter jurgati sunt adversus Moysen et Aaron, quod ipsi etiam diffisi sunt de divina virtute, propter quod et puniti sunt a Domino.

Num. 23. Postea fornicatus est populus cum filiabus Moab, quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua, et initiatus est Israël Beelphegor. Et præcepit Dominus principes suspendi contra solem in patibulis.

Judic. 8. Cum liberâsset Gedeon populum filiorum Israël de manu Madian, et occidisset Zebee et Salmana, dixerunt omnes filii *Israël* ad eum : Dominare nostri tu, et filius tuus, et filii tui. *Ipso tamen* mortuo, cum haberet septuaginta filios, nullum de ipsis assumere in Dominum et principem curavit.

1. Reg. 8. Samuel propheta liberavit populum Israël de manu Philistiim, et recuperavit urbes, quas illi abstulerunt Israëli, postea congregati sunt, et petierunt regem sibi constitui contra voluntatem Domini et Samuelis.

2. Reg. 15. Quamvis David ita bene populum rexisset, et tot victorias habuisset, tamen satis cito facta est conjuratio valida contra eum. Populus vero concurrens augebatur cum Absalon.

2. Reg. 20. Notandum vero, cum redierat David in Jerusalem, et populus illuc certatim volebat eum reducere cum honore. Sed pro eo, quod viri Juda locuti sunt cum illis de decem tribubus, separatus est omnis Israël a David, secutusque est Sebam filium Bochri.

3. Reg. 12. Sub Salomone filii Israël temporalium rerum abundantiam habuerunt, et honore maximo floruerunt, cum tamen a filio suo majori parte, occasione unius duri verbi, citius recesserunt.

Judith. 7. Audientes filii Israël terribilem potentiam Holofernis, præoccupaverunt omnes vertices montium, et muris circumdederunt vicos suos, et congregaverunt frumenta in præparationem pugnæ. Postmodum cum vidissent se arctari ab exercitu, congregati sunt ad Oziam omnes simul, et dixerunt : Judicet Dominus inter nos, et te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis.

Jerem. 26. Cum complesset Jeremias verba, quæ præceperat ei Dominus, ut loqueretur ad populum, apprehenderunt eum sacerdotes, et omnis populus, dicentes : Morte moriatur. Et post pauca dixerunt principes et omnis populus ad sacerdotes : Non est viro huic judicium mortis.

Jerem. 42. et 43. Accesserunt omnes a parvo ad maximum ad Jeremiam prophe-

tam et dixerunt : omne verbum, in quo miserit te Deus ad nos, faciemus, sive bonum, sive malum. Cumque post decem dies intimâsset eis Jeremias Domini voluntatem, dixerunt ei : Mendacium tu loqueris, non misit te Dominus, sed Baruch filius Neriæ incitat te adversum nos, et non audivit universus populus vocem Domini etc.

Cito credidit duobus presbyteris senibus multitudo, et condemnaverunt Susannam ad mortem, et paulo post : Reversus est populus cum festinatione, et consurrexerunt adversus duos presbyteros et fecerunt eis, sicut male egerant adversus proximum. Dan. 13.

Cognovit Simon, quod Tryphon cum dolo loqueretur, petens duos filios Jonathæ, et centum talenta argenti, jussit tamen dari, ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israël, dicentem : Quia non misit argentum et pueros, propterea periit. 1. Mach. 13.

Cum quadam die esset Dominus in civitate Nazareth, et dicerent ei Judæi, satis bono modo, ut faceret ibi miracula, sicut in Capharnaum fecerat, post modicam increpationem, quam dixit eis, repleti sunt irâ, et ejecerunt eum extra civitatem, et voluerunt eum præcipitare de supercilio montis. Luc. 4.

Quando satiaverat Dominus quinque millia hominum de quinque panibus et duobus piscibus, voluerunt eum rapere, et facere regem. Cito autem post cœperunt increduli disputare, et quærere : quod signum facis, ut credamus tibi ? Joan. 6.

Videntes illi de populo Judæorum Lazarum suscitatum, et multa alia facta miracula per Dominum Jesum, venerunt ei obviam cum magno honore. Attamen vespere circumspectis omnibus, non invenit qui eum ad hospitium invitaret. De his narratur apud Matthæum 21. Matth. 21. Luc. 19. Joan. 12.

Ante quinque dies paschæ Dominum Jesum recepit populus cum magno tripudio et honore, et per hebdomadam omnis populus erat suspensus ad verba ejus, et mane veniebat ad eum in templo audire eum; feriâ vero sextâ, in die Parasceves clamaverunt omnes : Crucifige eum. Matth. 21. et 23. Joan. 18. et 19.

Factâ voce Spiritûs vehementis super discipulos venientis convenit multitudo et mente confusa est. Quidam autem irridebant, dicentes : Quia musto pleni sunt isti. Instans autem Petrus, locutus est eis multa, discipulos excusans et verba Joëlis allegans, quibus auditis sunt corde compuncti, petentes, quid facere deberent. Et baptizati sunt illo die circiter 3,000 hominum. Actor. 2.

Actor. 13. Quodam Sabbato pene universa civitas convenit audire verbum Domini, quod Paulus et Barnabas prædicabant. Judæi autem contradicebant blasphemantes. Tandem Paulus et Barnabas conversi sunt ad prædicandum gentibus, et audientes gentes gavisæ sunt. Paulò post Judæi concitaverunt religiosas mulieres, et primos civitatis, et excitaverunt persecutionem in Paulum et Barnabam, et ejecerunt eos de finibus suis, et illi excusso pulvere pedum in eos, venerunt Iconium.

Actor. 14. Cum Paulus et Barnabas essent Lystris civitate Lycaoniæ et quidam claudus per Paulum fuisset curatus, turbæ ipsos *esse Deos* clamant, et eis sacrificare volebant, at illi dicentes *se esse mortales*, sedaverunt turbas, ne sibi immolarent. Supervenerunt autem quidam Judæi, et persuasis turbis, lapidantesque Paulum, extraxerunt extra civitatem, existimantes eum esse mortuum.

Actor. 16. Quidam quæstuarii habentes unam mulierem cum spiritu Pythonico, a qua Paulus ejecit dæmonium, ita concitaverunt principes et magistratus civitatis, quod factus est populi concursus adversùs Paulum et Silam socium ejus, et scissis eorum tunicis, fuerunt virgis cæsi, et in carcerem missi, ac pedibus ligno stricti. Et sequenti die fuerunt rogati recedere.

Actor. 19. Paulo apud Ephesum existente, et multa ibidem miracula faciente, Demetrius quidam argentarius, faciens aedes argenteas Dianæ, convocatis artificibus, concitavit tantam turbationem in civitate, quod tota impleta est confusione, et impetum fecerunt uno animo in theatrum, et tamen plures nesciebant quâ ex causâ convenissent. Tunc fuerunt in magno corporum periculo Paulus et socii ejus, sed Scriba populum pulchre alloquens discrete sedavit, et ad propria remisit.

Actor. 22. et 23. Quâdam die tanta fuit in Jerusalem adversus Paulum turba et populi concursio, quod percutiebant eum et extrahebant extra templum, et vix potuit eripi a tribuno cohortis, qui cum militibus supervenit. Postea vero cum narrâsset, quæ ei acciderant, cuncti de Damasco levaverunt vocem, dicentes : Tolle de terrâ ejus memoriam ; non enim est fas eum vivere. Sequenti autem die exclamavit Paulus in concilio : Viri fratres, ego Pharisæus sum, filius Pharisæorum, factâ dissensione inter Pharisæos et Sadducæos, soluta est multitudo, et surgentes quidam Pharisæi pugnabant, dicentes : Nihil mali invenimus in homine isto, quod si Spiritus locutus est ei aut Angelus, ne repugnemus Deo.

Dum calefaceret se Paulus ad ignem post naufragium tempore hyemali, vipera a calore procedens invasit manus ejus: quod videntes Barbari ad invicem dicebant: Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio eum vivere non sinit. Paulus autem bestiam excutiens in ignem, nil mali passus est. Illi vero videntes, nihil mali in eo fieri, dicebant eum Deum esse, ideo citò mutaverunt opinionem. Actor. 28.

*

TITULUS LXXII.

Infernus.

Terribile incendium Sodomæ et Gomorrhæ viva imago ignis infernalis, quâ Deus peccatores punit. Testatur etiam S. Petrus, quod Deus harum civitatum incendium exemplum posuerit eorum, qui impie acturi sunt. Gen. 19. 24. 2. Pet. 2. 6.

Tenebræ Ægypti tam densæ, ut palpari potuerint, inter quas nemo Ægyptiorum alterum vidit, nec movit se de loco, in quo erat, imago tenebrarum infernalium. Hinc sapiens de impiis ait, quod sint vinculis tenebrarum et longæ noctis compediti. Exod. 10. 22. Sap. 17. 2.

Esau cum primogenita vendidisset, abiit parvi pendens. Sed cum postea vidit se exclusum a benedictione primogeniti, irrugiit clamore magno, et consternatus est. Sic peccatores nunc parvi pendunt, quod Deum, animam suam, et jus ad æternam beatitudinem pro brevi voluptate vendant, sed cum se exclusos a sorte filiorum Dei et ad infernum condemnatos videbunt, irrugient clamore magno. Gen. 27.

Miserabilis fuit status Judæorum in captivitatem Babylonicam abstractorum, et a Jeremia multis deploratus. Sed longe miserabilior erit peccatoris ad æternam captivitatem inferni condemnati. Thren. Jer.

Caïn a verme conscientiæ cruciatus et profugus in terra imago damnati vermem conscientiæ per totam æternitatem sentientis. Vermis enim eorum non moritur. Gen. 4. Marc. 9. 45.

Dives, qui epulabatur quotidie splendide, mortuus est et sepultus in inferno, ubi nec stillam obtinere potuit ad refrigerandam linguam suam. Luc. 16.

Cum Jonathas ob gustatum mel ad mortem fuisset condemnatus, exclamavit: gustans gustavi paululum mellis, et ecce morior. In easdem voces erumpunt continuò damnati. 1. Reg. 14. 43.

Matth. 25. Virginibus fatuis, quæ neglexerunt oleum habere in lampadibus, clausa est janua. Damnatis æternùm clausa est janua ad veniam, ad misericordiam, ad spem, ad gratiam, ad merita, ad cœlum, ad quæcunque alia bonorum genera.

Matth. 22. Comparens ad nuptias sine veste nuptiali ejicitur, ligatis manibus et pedibus, in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium.

Apoc. 16. 8. Cum quartus Angelus effudisset phialam iræ Dei in solem, æstuaverunt homines æstu magno, et blasphemaverunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas.

Apoc. 16. 10. Cum quintus Angelus suam effudisset phialam super *sedem* bestiæ, factum est regnum ejus tenebrosum, et *commanducaverunt* linguas suas præ dolore, et blasphemaverunt *Deum cœli* præ doloribus, et vulneribus suis.

Apoc. 18. 7. Fertur sententia in Babylonem : quantum glorificavit se, et in deliciis fuit, tantum date ei tormentorum et luctum.

TITULUS LXXIII.

Ingratitudo.

Gen. 40. Præpositus pincernarum, succedentibus prosperis, oblitus est Joseph interpretis sui.

Gen. 31. Utiliter et fideliter servivit Jacob avunculo suo Laban, et ille multoties voluit eum fallere.

Exod. 32. Videns populus, quod moram faceret descendendi de monte Moyses, dixit ad Aaron : Fac nobis Deos, qui nos *præcedant*. Ecce quam cito videbatur oblitus beneficiorum, quæ *acceperat* à vero Deo.

Num. 11. Filiis Israël in deserto vertebatur in tædium cibus optimus, sine labore de cœlo datus, et flebant dicentes : Quis dabit nobis ad vescendum carnes ?

Judic. 2. Angelus Domini improperavit filiis Israël beneficia, populo a Deo collata, et quomodo illis abutentes, ruperant fœdus, et transgressi erant Dei mandata.

1. Reg. 17. Multa beneficia recepit Saul a David, et tamen ad occidendum eum modis, quibus potuit, laboravit.

1. Reg. 23. Salvavit David habitatores terræ, et tamen voluerunt eum tradere in manus Saul, ipsum persequentis.

2. Reg. 10. Reddiderunt filii Ammon pro beneficio et honore contumeliam, quando vituperaverunt nuncios David, quos miserat ad consolandum regem eorum super patris interitu.

In-

Ingrati fuerunt David et Joab fidelitati Uriæ, quorum primus litteras dedit, et alter crudeliter executus est. 2. Reg. 11.

Postquam David revocavit Absalon filium suum, et pepercit ei super homicidio, quod commiserat in fratrem suum, surrexit Absalon contra patrem suum. 2. Reg. 16.

Non fuit David bene memor amicitiæ, quam contraxerat cum Jonatha, quando nimis cito filium ejus exhæredavit. 2. Reg. 16.

Sublimavit Dominus Jeroboam super decem tribubus. Et statim ille libidine dominandi elatus, populum pervertit a cultu Dei. 3. Reg. 12.

Elisæus multa bona fecerat regi Israël et toti populo, et tamen propter caristiam, quæ erat in terra, præcepit caput ejus amputari. Sed Deus aliter ordinavit. 4. Reg. 6.

Non est recordatus Joas rex Juda misericordiæ, quam fecerat Jojada pontifex secum. Sed interfecit Zachariam filium ejus, arguentem illum, eo quod Dominum reliquisset. 2. Par. 24.

Amasias, divino fretus auxilio, vicerat Idumæos et filios Seir. Et tamen auferens Deos eorum, adoravit illos. Missus autem ad eum propheta, dixit: Cur adorasti Deos, qui non liberaverunt? 2. Paral. 25.

Ezechias juxta beneficia, quæ acceperat, non retribuit Domino quia elevatum est cor ejus. 2. Paral. 32.

Multi bonitate principum et honore, qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam. Nec contenti sunt gratias non agere pro beneficiis, et humanitatis in se jura violare, sed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam. Esther 16.

Conquerendo dicit Dominus de populo Judæorum: Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Et convicit eos esse bestiis minùs gratos. Subditur: Cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepe Domini: Israël autem me non cognovit. Isaiæ 1.

Multa et magna beneficia volebat Dominus facere Achab regi Juda, prout mandavit ei per Isaiam, quæ tamen ille acceptare contempsit. Isa. 7.

Misit Jonathas fortes armatos, qui liberaverunt regem Demetrium de manibus Antiochenorum. Et postea alienavit se Demetrius a Jonatha, et non retribuit ei secundùm beneficia, quæ sibi tribuerat, et vexabat eum valde. 1. Mach. 11.

De decem viris leprosis a Salvatore mundatis tantùm regressus est unus, magnificans Deum, et gratias agens. Luc. 17.

Ingrati fuerunt Paulo domini vel parentes puellæ Pythonissæ, a qua spiritum malum Paulus ejecit. Magis enim doluerunt de quæstu amisso, quam gavisi sunt de dæmone expulso. Actor. 19.

TITULUS LXXIV.

Inimicitia et odium.

Gen. 3. Post peccatum primorum parentum, statim posuit Deus *inimicitias* inter serpentem et mulierem, et inter utriusque semen.

Gen. 26. Rixati sunt pastores de Gerare adversus pastores Isaac pro puteo, quem foderunt. Idcirco appellavit Isaac puteum inimicitiæ.

Gen. 27. Oderat semper Esau Jacob pro benedictione, quâ benedixerat ei pater, dixitque in corde suo: Venient dies luctûs patris *mei, et* occidam Jacob fratrem meum.

Gen. 34. Dixit Jacob Simeon et Levi: Turbâstis me, et *odiosum* fecistis Chananæis, et Pherezæis habitatoribus terræ.

Gen. 37. Videntes fratres Joseph, quod à patre plus cunctis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quicquam pacificè loqui.

Exod. 1. Oderant filios Israël Ægypti, et affligebant illudentes eis, atque ad amaritudinem producebant vitam eorum.

Num. 25. Dixit Dominus ad Moysen: Hostes vos sentiam Madianitæ, et percutite illos, quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos, et receperunt insidiis per idolum Phegor.

Josue 10. Adonisedech rex Jerusalem, et quatuor alii reges obsederunt Gabaon, ut expugnarent eam, pro eo, quod transfugerant Gabaonitæ ad Josue et ad filios Israël, et inierant fœdus cum eis.

Judic. 11. Perrexerunt majores natu de Gabaa Jephthe, dicentes: Esto princeps noster. Quibus ille respondit: Nonne vos estis, *qui odistis* me, et de domo patris mei dejecistis me? et nunc venitis ad me in necessitate?

Judic. 14. Fundebat apud Samson Dalila lacrymas et conquerebatur dicens: Odisti me, et non diligis. Idcirco problema non vis indicare mihi.

1. Reg. 18. Videns Saul, quod populus alte de David sentiebat, et quod in omnibus prudenter et strenue se habebat, factus est inimicus ejus cunctis diebus.

2. Reg. 4. Duo latrones qui occiderant Isboseth, dixerunt ad David: Ecce caput filii Saul inimici tui, sed male fuerunt stipendiati.

2. Reg. 8. Thoi rex Hemath audiens, quod David expugnâsset Adadezer hostem suum, misit ad eum filium suum, et gratias egit ei.

2. Reg. 13. Postquam Amnon filius David oppresserat Thamar sororem Absalon, exosam eam habuit odio magno nimis, ita ut majus esset odium, quo oderat eam, amore, quo ante dilexerat.

3. Reg. 11. Tres adversarios suscitavit Dominus Salomoni, postquam a Deo

recessit, videlicet Adad Idumæum, Rason filium Heliada, et Jeroboam servum suum.

Eliam prophetam persecuta est impia Jezabel uxor Achab, propter prophetas Baal, quos fecerat occidi. 3. Reg. 19.

Cum Elias argueret Achab pro iniqua morte Naboth, ait Achab ad Eliam : num invenisti me inimicum tibi ? qui dixit : Inveni. 3. Reg. 21.

Dixit Achab ad Josaphat regem Juda : Remansit de prophetis Domini Michæas filius Jerala, sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum. 3. Reg. 22.

Audierunt hostes Judæ et Benjamin, quia filii captivitatis ædificaverunt templum Domino Deo Israël, et noluerunt ædificare cum eis. 1. Esd. 4.

Raguel et Anna uxor ejus benedixerunt Dominum, quia fecerat cum eis misericordiam suam, et excluserat ab eis inimicum persequentem eos. Tob. 8.

Amputato capite Holofernis dixit Judith, tacentibus universis: Laudate Dominum Deum nostrum, quia non deseruit sperantes in se, et interfecit in manu mea hostem populi sui, proferens caput Holofernis, ostendit eis. Judith. 1.

Conquerens de Aman superbissimo Esther dixit Assuero : Hostis et inimicus noster pessimus est iste Aman. Esth. 7.

De Juda Machabæo dicitur : Repulsi sunt inimici præ timore, et operarii iniquitatis conturbati sunt, et directa est salus in manu ejus. 1. Mach. 3.

Ptolomæus rex Ægypti voluit dolo obtinere regnum Alexandri, et manifestæ factæ sunt inimicitiæ ejus. 1. Mach. 11.

Cognovit Simeon, quod Tryphon cum dolo loqueretur, petens duos filios Jonathæ, et centum talenta argenti, jussit tamen dare argentum et pueros, ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israël, dicentem : Quia non misit argentum, propterea periit. 1. Mach. 13.

Herodes et Pilatus, antea inimici, facti sunt amici in passione Christi. Luc. 23.

TITULUS LXXV.

Intentio recta.

Occidit Caïn Abel fratrem suum, David Goliath, Joab Abner et Amasiam, Herodes Antipas Joannem Baptistam, Agrippa Jacobum. Petrus autem solo verbo Ananiam et Saphiram. Sed considera varias intentiones et causas.

Gen. 17. et 18. Abraham risit in promissione filii nascituri. Sara quoque risit: sed risus Abrahæ fuit commendatus, Saræ vero reprehensus.

Dixit Pharao: Peccavi etc. Exodi 9.: Dixit Saul: Peccavi etc. 1. Regum 15. Hoc ipsum dixit Manasses 2. Paralip. ultimo. Dixit Judas etiam se peccàsse, Matthæi 27. Sed affectiones cordium valde diversæ fuerunt.

Exod. 17. Similia fere verba dixit Moyses in Raphidim, quando petiit populus aquam ad bibendum, Exod. 17. Et ad aquas contradictionis, Num. 20. Sed primâ vice non hæsitavit in corde: secundâ vero, sicut patet ex pœnâ, quæ secuta fuit.

Josue 22. Filii Ruben et Gad et dimidia tribus ædificaverunt *altare*: sed longe alia intentione, quam crederent alii filii *Israël*.

2. Reg. 7. Commendavit Dominus multùm bonam voluntatem David, quam habuit de ædificatione templi, licet noluerit templum ædificari per eum.

2. Reg. 11. Misit David pro Uria, qui erat in exercitu, non ut ille quiesceret, sed ut ipse peccatum, quod cum ejus uxore commiserat, occultaret.

Judith. 10. Ornavit se Judith valde curiose, sed omnis illa compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat, scilicet ad liberandam populum Dei de manibus pessimi inimici.

Esth. 3. Quod Mardochæus Aman nolebat adorare, vel coram eo genu flectere, non faciebat pro inobedientiâ vel contemptu, *sed* quia divinum honorem nolebat homini mortali deferre, sicut ipse testatur.

Matth. 2. Dixit Herodes Magis, ut, cum puerum invenissent, *renuntiarent* ei, ut et ipse adoraret eum: sed valde aliud *intendebat, et* aliud prætendebat.

Matth. 9. Prohibuit Dominus duobus cœcis illuminatis ab eo, ne quis hoc sciret; et tamen sequitur: illi diffamaverunt eum in tota terra illa: nec tamen illi arguuntur transgressionis.

Matth. 5. 10. 19. Signanter addit Dominus finem et intentionem, quam quisque debet habere bona faciendo vel mala patiendo. Beati eritis, cum maledixerint vobis homines etc. propter me, vel propter nomen meum. Item quicunque potum dederit aquæ etc. Qui reliquerit domum etc. Matth. 19.

Matth. 6. Eleëmosynam dare et jejunare præcepit Dominus non propter homines fieri, ne contingat, tam bona opera pravâ intentione corrumpi.

Luc. 14. 16. Joan. 6. Quidam sequebantur Dominum, ut eum nequiter observarent: Aliqui ut de panibus ejus manducarent: Alii, ut ipsi,

vel eorum amici a languoribus sanarentur: Alii vero, ut æternaliter salvarentur.

Herodes multo tempore cupiebat videre Jesum, sed non causâ pietatis, sed quià sperabat signum ab eo fieri: et ideo nil profuit ei videre Jesum. Luc. 23.

TITULUS LXXVI.

Intentionem Deus magis respicit, quam opus.

Cain obtulit de fructibus terræ munera Domino. Abel quoque obtulit de gregibus suis. Sequitur: respexit Dominus ad Abel, et ad munera ejus; ad Cain vero et ad munera illius non respexit. Gen. 4.

Promisso Abrahæ filio de Sara nascituro, risit Abraham, risit et Sara: risus autem Saræ fuit reprehensus a Domino, Abrahæ non. Gen. 17. et 18.

Cum facerent mirabilia quædam coram Pharaone Moyses et Aaron, legitur, quod fecerint similiter malefici Ægyptiorum incantationibus suis. Exod. 18.

Talia thuribula habuerunt Core et illi de globo suo, sicut Aaron, et forte de æque bono vel meliore metallo: verùm Deus non æqualiter acceptavit incensationem eorum. Num. 16.

Elevantes oculos Bethsamitæ, viderunt arcam Domini, et gavisi sunt, et obtulerunt Domino holocaustum. Quamvis autem bonum opus facere viderentur, percussit eos Dominus gravi plagâ, eo quod viderunt arcam, quam videre non debeant. 1. Reg. 6.

Saul, quando fuit inter prophetas, expoliavit se, et prophetare cœpit, sed parùm ei profuit. 1. Reg. 19.

Oza extendens manum, tenuit arcam, ne caderet, qui statim percussus a Domino, mortuus est. 1. Paral. 13.

Licet offerre incensum Domino sit bonum, non tamen competit omni homini. Unde Ozias rex Juda percussus est leprâ a Domino, eo quod ipse voluit incensum thymiamatis adolere. 2. Paral. 26.

Reprobat Dominus per Isaiam oblationes, quas offerri instituit, et hoc propter offerentium pravitates. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum? dicit Dominus. Sequitur: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Isa. 1.

Prætulit Dominus oblationem viduæ, quæ posuit duo æra minuta in Gazophilacium, muneribus divitum. Luc. 21.

Herodes cupiebat videre Jesum, et viso eo gavisus est valde, sed nullum fructum assecutus est inde, quia curiositas vel vanitas erat in causa, non pietas vel charitas. Luc. 23.

TITULUS LXXVII.

Invidia.

Sapient. 2. Invidiâ diaboli mors intravit in orbem terrarum. Quia scilicet vidit diabolus hominem in statu felici esse, et ad illum posse ascendere, unde ipse corruerat, ideo tentavit hominem, et *vicit.*

Gen. 4. Invidiâ motus Cain, fratrem suum Abel occidit, quando vidit munera ejus acceptari a Deo, et non sua.

Gen. 26. De Isaac dicitur: Benedixit illi Dominus, et locupletatus est homo. Ob hoc invidentes ei Palæstini, puteos ejus obstruxerunt. Per hoc patet, quod prosperitas hominis causat invidiam *malis*, occasionaliter tamen.

Gen. 30. Rachel sterilis sorori fœcundæ invidit. Ecce quomodo invidia nec propinquis parcit.

Gen. 37. Fratres Joseph invidebant ei animo pessimo et crudeli, videntes, quod a patre plus cunctis fratribus amaretur, et audientes somnia, quæ narrabat. Et nota ibidem, ad quantum facinus ex illa invidia proruperunt.

Num. 11. Cum duo viri prophetarent in castris, Josue quasi invidens *dixit*: Domine mi Moyses, prohibe eos. At ille: Quid æmularis pro me?

Num. 12. Maria, soror Moysis, et Aaron locuti sunt contra Moysen, dicentes: Non per solum Moysen locutus est Dominus. Ex quo apparet, quod mundus non parcit beneficis, vel propinquis. Moyses enim eorum frater erat, et per eum grandem recipiebant honorem.

1. Reg. 18. Percusso Philistæo cantabant mulierés: Saul percussit mille, et David decem millia. Iratus est autem Saul nimis, et displicuit ei sermo ista.

2. Reg. 17. Videns Achitophel, quod non factum fuerat secundùm *consilium* suum, sed magis secundùm Chusai, abiens in *domum* suam suspendio interiit.

1. Esd. 3. Ædificantibus templum filii Juda post reditum de Babylone, gentes, quæ erant in circuitu, doluerunt, et eos multipliciter impedierunt.

2. Esd. 6. Audierunt Sanaballat et Tobias, quod venisset homo, qui quæreret prosperitatem filiorum Israël, et contristati sunt afflictione magnâ.

Dan. 6. Daniel superabat omnes Principes et Satrapas. Unde omnes Principes et Satrapæ quærebant occasionem, ut eruerent Danielem ex latere regis.

Alcimus videns charitatem Judæ et Nicanoris, ad invicem venit ad Demetrium, et dicebat, Nicanorem rebus alienis assentire, Judamque regis insidiatorem, successorem sibi destinâsse. 2. Mach. 14.

Videntes principes sacerdotum miracula, quæ Dominus faciebat, et pueros clamantes Hosanna filio David, indignati sunt. Matth. 21.

Frater filii prodigi audiens festum, quod faciebat pater adolescentiori filio revertenti, indignatus est, et nolebat introire. Luc. 15.

A Joanne Baptista longe fuit invidia relegata, ad quem cum venirent discipuli, et dicerent, quod Christus baptizaret, et omnes irent post eum, respondit: Amicus sponsi etc. In hoc ergo gaudium meum impletum est: illum oportet crescere, me vero minui etc. Joan. 3.

Quidam Judæi, qui viderant Lazarum a Domino suscitari, abierunt ad Pharisæos et dixerunt: Qui facitis? Unde Pontifices et Pharisæi collegerunt concilium. Joan. 11.

Ad tam immane scelus principes sacerdotum ex invidia proruperunt, quod legitur: Sciebat Pilatus, quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes, videlicet ipsum Dei filium Dominum Jesum Christum. Matth. 27.

Petro et Joanne loquentibus ad populum, supervenerunt sacerdotes et magistratus populi, et Sadducæi, moleste ferentes, quod docerent populum. Actor. 4.

Exsurgens princeps sacerdotum, et omnes qui cum illo erant, videntes signa, quæ per Petrum fiebant, repleti sunt æmulatione, et injecerunt manus in Apostolos, et posuerunt eos in custodia publica. Actor. 5.

Judæi audientes verba Stephani, dissecabantur cordibus suis, et stridebant dentibus in eum, dolentes, quod non poterant resistere sapientiæ et spiritui, qui loquebatur. Actor. 7.

Convenit pene universa civitas audire verbum Dei, quod Paulus et Barnabas prædicabant. Videntes autem Judæi repleti sunt zelo. Actor. 13.

Ex Thessalonicensibus Judæis et gentilibus crediderunt multi viri et mulieres nobiles non paucæ: zelantes autem Judæi concitaverunt civitatem. Actor. 17.

TITULUS LXXVIII.

Ira Dei.

Attende, quod, secundùm Augustinum, 15. de civit. Dei. Ira Dei non perturbatio animi ejus est, sed judicium, quo irroga- Aug. 15. de civ. Dei cap. 25.

tur pœna peccato, cogitatio verò ejus et recogitatio mutandarum rerum est immutabilis ratio. Neque enim, videlicet, sicut hominem iratum, ita Deum facti sui pœnitet, cujus est de omnibus omninò rebus tam fixa sententia, quam certa præscientia. Sed si non utatur scriptura talibus verbis, non se quodammodo *familiariùs* insinuat omni generi hominum, quibus vult esse consultum, ut et perterreat superbientes, et excitet negligentes, et exerceat quærentes, et alat intelligentes, quod non faceret, si non se priùs inclinaret, et quodam modo descenderet ad jacentes.

Exod. 4. Quod Moyses ducatum populi recipere, jubente *Domino, multoties* recusavit, iratus est Dominus in Moysen.

Exod. 15. Iratus est Dominus in Ægyptios, qui detinuerunt et afflixerunt populum suum, et tandem voluerunt persequi recedentes. Sequitur : misisti iram tuam.

Exod. 32. Moyses orabat Dominum, dicens : Cur, Domine, irascitur *furor* tuus contra populum tuum? videlicet propter vitulum conflatilem, cui obtulerat holocausta.

Num. 11. Flagravit populus desiderio carnium, sedens et flens. *Sequitur* : Iratus est furor Domini valde.

Num. 16. Occasione seditionis Core et complicum ejus, dixerunt Moyses et Aaron ad Dominum : fortissime Deus spirituum, num uno peccante contra omnes ira tua desæviet?

Ibidem. Murmuravit omnis multitudo filiorum Israël contra Dominum, Moysen, et Aaron, dicens : Vos interfecistis populum *Domini.* Sequitur : Egressa est ira a Domino, et plaga *desævit.*

Num. 25. Fornicatus est populus cum filiabus Moab. Sequitur : Iratus Dominus dixit ad Moysen : Tolle cunctos principes populi, et suspende illos.

Num. 20. Propter hæsitationem ad aquas contradictionis, iratus est Do-
Deut. 1. minus contra Moysen, sicut ipse dicit, Deut. 1. Mihi iratus est Dominus (sc. Moysi) propter vos dixit mihi : Non ingredieris illuc, scilicet in terram promissionis.

Deut. 11. Cavete, dixit Moyses, ne forte decipiatur cor vestrum, et ne recedatis à Domino, serviatisque diis alienis, et adoretis eos, iratusque Dominus claudat cœlum.

Josue. 7. Filii Israël prævaricati sunt mandatum, et usurpaverunt de anathemate. Sequitur : Iratusque contra filios Israël Dominus propter peccatum Achan.

1. Par. 13. Iratus est Dominus contra Ozam, et percussit eum, eo quod tetigisset arcam Dei.

Iratus

Iratus est Dominus Salomoni, eo quod aversa esset mens ejus a Domino. 3. Reg. 11.

Iratus est furor Domini contra Israël, et tradidit eos in manu Hazaelis regis Syriæ, et hoc propter peccatum idololatriæ, quia adorabant vitulos, quos fecerat Jeroboam. 4. Reg. 13.

Addidit furor Domini irasci contra Israël, commovitque David in eis dicentem ad Jacob : Vade, numera Israël et Judam, etc. 2. Reg. 24.

Post idololatriam, et auguria, et alia peccata diversa irritaverunt Dominum filii Israël : Iratusque est Dominus vehementer Israëli, et abstulit eos de conspectu suo. 4. Reg. 17.

Propheta Jehu dixit Josaphat regi Juda, qui venerat ad prælium cum Achab rege Israël : Impio præbes auxilium, et iis, qui oderunt Dominum, amicitiâ jungeris, et idcirco iram Domini merebaris, sed bona opera inventa sunt in te. 2. Paral. 19.

Joas rex Juda, et principes ejus servierunt lucis et sculptilibus, et facta est ira Domini contra Judam propter peccatum hoc. 2. Par. 24.

Amasias rex Juda, divino fretus auxilio, Idumæos superavit in bello, et attulit Deos eorum, et adoravit eos, quamobrem iratus est Dominus contra eum. 2. Par. 25.

Ezechias non juxta beneficia, quæ acceperat a Domino, retribuit, quia elevatum est cor ejus, et facta est ira contra eum, et contra Jerusalem. 2. Paral. 32.

Magnus furor Domini stillavit super vos, eo quod non custodierunt patres vestri verba Domini, dixit Josias rex Juda, auditis verbis, quæ scripta erant in libro legis. 2. Paral. 34.

Comederunt et saturati sunt, et impinguati, et abundaverunt in deliciis, in bonitate tua magna, provocaverunt autem te ad iracundiam. 2. Esd. 9.

Omnia secundùm Dei legem fiant Deo altissimo, ne forte irascatur contra regnum regis et filiorum ejus. Ita præcepit Artaxerxes gentilis. 1. Esd. 7.

Dixit Dominus ad Eliphaz Themanitem : Iratus est furor meus in te, et in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum. Job. 42.

De Babylone dicitur : Ecce erit novissima in gentibus et deserta, in via, et arens ab ira Domini, non habitabitur, sed tota redigetur in solitudinem. Jerem. 50.

Machabæus Judas, congregata multitudine, intolerabilis gentibus efficiebatur. Ira enim Domini in misericordiam versa est. Mach. 8.

Matth. 18. In parabola de servo nequam, qui noluit misereri conservo suo, dicitur: Iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus.

Luc. 14. Contra illos, qui se excusaverunt, ne irent ad cœnam, dicitur: tunc iratus paterfamilias dixit servo etc.

Joan. 3. Qui credit in filium Dei, habet vitam æternam: qui vero incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super *eum*.

Apoc. 6. Multùm timenda est ira, quæ ostendetur in die judicii. De qua in Apocalypsi: Reges terræ et principes etc. Sequitur: dicent montibus et petris: Cadite super nos, et abscondite nos a facie sedentis in trono, et ab ira Agni.

TITULUS LXXIX.

Ira hominis mala.

Gen. 4. Respexit Dominus ad Abel et ad munera ejus: Iratusque *est* Caïn vehementer, et concidit vultus ejus.

Num. 24. Iratus Balaac contra Balaam complosis manibus, ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus econtra benedixisti.

1. Reg. 18. Audiens Saul post victoriam commendari David, iratus est nimis et displicuit in oculis ejus sermo etc.

1. Reg. 20. Cum excusâsset Jonathas David apud patrem suum, Saul iratus adversùs Jonathan dixit: Fili mulieris ultro virum rapientis, nunquid ignoro, quia filium Isai diligis in confusionem tuam? etc.

3. Reg. 21. Venit Achab rex Israël in domum suam, indignans et frendens super verbum, quod locutus fuerat ad eum Naboth Israëlites.

4. Reg. 5. Post facile et salubre consilium Elisæi, iratus Naaman recedebat, dicens: Putabam, quod egrederetur ad me, et invocaret nomen Dei sui etc.

2. Paral. 16. Hanani propheta venit ad Asa, et increpavit eum, quia confisus erat in Benadad rege Syriæ: Iratusque Asa adversùs videntem, jussit eum mitti in nervum.

2. Paral. 25. Separavit Amasias exercitum, qui venerat ad eum ex Ephraim: pro eo scilicet, quod secum venirent ad bellum. At illi vehementer irati contra Judam, reversi sunt in regionem suam.

2. Paral. 26. Sacerdotes arguebant Oziam regem Juda, volentem adolere incensum, iratusque Ozias, et tenens thuribulum minabatur illis.

Esd. 4. Cum audisset Sanaballat, quod ædificaretur murus Jerusalem, iratus est valde, et motus nimis subsannavit Judæos.

Cum reversus esset Sennacherib, fugiens a Judæa plagam, quam contra eum faceret Deus propter blasphemiam suam, iratus multos occidit Judæos. Tob. 1.

Tobia dicente de hœdo balante : Videte ne furtivus sit, etc. Uxor ejus irata respondit : Manifeste vana facta est spes tua. Tob. 2.

Nunciatum est Holoferni, quod filii Israël præpararent se ad resistendum ei, et furore nimis exarsit in iracundiam magnam. Judith 5.

Cum dixisset Achior, magnam esse potentiam Dei Israël, irati sunt magnates Holofernis, et cogitabant interficere eum. Ibidem.

Cum audisset Aman, et experimento probâsset, quod Mardochæus non sibi flecteret genua, nec se adoraret, iratus est valde etc. Esther 3.

Iratus indignatusque est Eliu Buxites adversus Job, eo quod justum se esse diceret coram Domino. Job. 32.

Principes Juda putantes, quod Jeremias fugeret ad Chaldæos, irati sunt contra eum, et cæsum miserunt in carcerem. Jerem. 37.

Nabuchodonosor rex Chaldæorum in ira magna sua præcepit, ut perirent omnes sapientes Babyloniæ, pro eo scilicet, quod somnium suum ei non poterant indicare. Dan. 2.

Idem etiam postea in furore et ira præcepit, ut tres viri adducerentur in conspectu ejus etc. Dan. 3.

Arguit Dominus Jonam, quia irascebatur super hederam. Jonæ. 4.

Audiens Antiochus prælia Judæ et victoriam, quam obtinuerat, iratus est animo, et congregavit exercitum. 1. Mach. 3.

Tortores Eleazari audientes verba constantiæ ipsius, in iram versi sunt, qui paulo ante fuerant mitiores. 2. Mach. 6.

Post septimi fratris verba, rex Antiochus accensus irâ, in illum super omnes desævit. 2. Mach. 7.

Videns Antiochus, quod non poterat spoliare Pentapolim civitatem, elatus in iram, arbitrabatur se injuriam illorum, qui se fugaverant, posse in Judæos retorquere. 2. Mach. 9.

Factum est, ut audirent gentes, quod ædificatum est altare in sanctuarium, sicut prius, et iratæ sunt valde etc. 1. Mach. 5.

Herodes videns, quod illusus esset a Magis, iratus est valde, et mittens, occidit omnes pueros etc. Matth. 2.

Cum audissent illi de Nazareth Dominum dicentem : Nemo propheta acceptus est in patria sua etc. Sequitur : Irâ repleti sunt omnes in synagoga. Luc. 4.

Demetrius quidam argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, convocatis opificibus illius-artis, dixit : Quia Paulus avertebat Actor. 19.

multam turbam, dicens : Quoniam non sunt Dii, qui manibus fiunt etc. His auditis, repleti sunt irâ.

TITULUS LXXX.

Ira hominis ex zelo.

Exod. 11. Cum loqueretur Moyses Pharaoni, et ille nollet audire, exivit a Pharaone iratus nimis.

Exod. 16. Præcepit Moyses filiis Israël, ut nullus de manna *relinqueret* usque mane. Qui non audierunt eum, se *dimiserunt quidam* ex eis usque mane, et scatere cœpit vermibus *et computruit*: et iratus est Moyses contra eos.

Exod. 32. Revertens Moyses, cum appropinquâsset ad castra, vidit vitulum et choros, et iratus projecit de manibus tabulas, et confregit eas ad radices montis.

Levit. 10. Cum quæreret Moyses hircum, qui oblatus fuerat pro peccato, exustum reperit, iratusque contra Eleazar et Ithamar, ait : Cur non comedistis, etc.

Num. 16. Videns Moyses rebellionem Core et complicum *suorum, iratus* valde, ait ad Dominum : Ne respicias sacrificia eorum.

1. Reg. 20. Considerans Jonathas filius Saul nequitiam patris sui contra David, surrexit a mensâ in irâ furoris sui, et non comedit panem illâ die.

2. Reg. 12. David, auditâ parabolâ Nathan prophetæ, iratus *indignatione* adversus hominem, dixit: Vivit Dominus, quia *filius est mortis*, qui fecit hoc.

4. Reg. 13. Elisæus iratus fuit contra Joas regem Israël, eo quod non percussisset terram sagittâ quinquies aut sexies, ut totam destruxisset Syriam.

2. Esd. 5. Audiens Nehemias clamorem populi, propter usuras, quas exigebant optimates, iratus est nimis.

Esther. 7. Auditâ querimoniâ, quam dixit Esther de Aman, qui omnes Judæos procurabat occidi, rex Assuerus surrexit iratus de loco communi.

Luc. 10. Circumspexit Dominus cum irâ Judæos, qui observabant eum, et contristatus est super cœcitate cordis eorum.

TITULUS LXXXI.

Judicia Dei occulta.

Sciebat Dominus hominem peccaturum, et tamen ipsum peccabilem fecit, cum impeccabilem facere potuisset. Sed sciebat, quantum bonum occasione illius culpæ elici debuisset. Gen. 1.

Undecim filii Jacob fratrem Joseph extinguere decreverunt, sed Deo disponente ipsum super seipsos exaltaverunt. Gen. 37. et 41.

Mirante Joseph, et causam ignorante, Jacob in filiorum ejus benedictione super Ephraim posuit manum dextram, super Manassem sinistram. Gen. 48.

Postquam Moyses percusserat Ægyptium, et offenderat corripiendo quemdam Judæum, fugit a facie Pharaonis, et exulavit in terra Madian multis annis, ita quod videbatur, ne de cætero auderet comparere in terra Ægypti. Et tandem ibi pascendo oves soceri sui, habuit majores occasiones vacandi Deo, et vidit visionem illam grandem, ac missus fuit a Deo ad filios Israël et Pharaonem. Exod. 2. 3.

Sciebat Dominus Pharaonem non obediturum mandatis suis, et tamen ipsum per Moysen faciebat requiri. Exod. 5. 6.

Antequam educeret Dominus filios Israël ex Ægypto, longo tempore, et multoties eos affligi et flagellari permisit. Exod. 1. etc.

Magi et malefici Pharaonis, Deo permittente, fecerunt signa in Ægypto, sicut Moyses, quoad plura. Exod. 7.

Permittit Dominus reprobos indurari, et electos affligi, ut, velut supra, aliqua miraculosa operetur, et inde cognoscatur amplius, et laudetur. Exod. 9.

Toties promisit Dominus filiis Israël terram illam lacte et melle manantem, et tamen duo tantum de illis, qui viginti annos habebant, Caleb et Josue, ad illam pervenerunt; reliqui vero non, sed tantum parvuli eorum. Num. 14.

Moyses, qui toties populum peccantem reconciliavit Deo, peccavit semel ad aquas contradictionis, et non obtinuit pro se ipso, ut intraret terram promissionis. Num. 20.

Hoc ipso, quod filii Israël propter peccata supermanserunt quadraginta annis in deserto et amplius, magnificatus est Deus, qui eos tamdiu pavit, et eorum vestimenta a consumptione servavit, et tandem eos in terram promissionis mirabiliter introduxit. Josue 2.

De gentibus, qui habitabant in terra promissionis, dicitur : Josue 11.

Domini sententia fuerat, ut indurarentur corda eorum, et pugnarent contra Israël et caderent, et non mererentur ullam clementiam, et perirent.

Judic. 8. Postquam Gedeon tam mirabilem victoriam de inimicis habuerat, et dominari populo recusaverat, fecit Ephod, quod factum est ei et domui ejus in ruinam.

Judic. 10. Iratus Dominus filiis Israël propter peccata eorum, dixit eis: Non addam, ut ultra vos liberem : ite et invocate Deos, quos elegistis : dixeruntque ad Dominum : Peccavimus. Et *sequitur*: Quod doluit super miseriis eorum.

Judic. 16. Samson, angelo nuntiante, de sterili matre conceptus, *postea* fuit pluries per mulierem deceptus, et ad ultimum *ruinâ* domûs oppressus.

Judic. 20. Filii Israël contra filios Benjamin de consilio et voluntate Domini præliantes, bis debellati fuerunt, sed illos postea pene penitus deleverunt.

1. Reg. 6. Permisit Deus arcam capi ab incircumcisis, ubi multa miracula fecit. Et cum reduceretur, Bethsamitæ cum gaudio receperunt eam. Quia vero viderunt eam, percussit Dominus septuaginta viros de principibus, et 50,000 plebis.

1. Reg. 15. Saule melior non erat in populo, quando fuit a Domino signanter electus, et tamen cito post peccavit, et fuit a Deo projectus.

1. Reg. 16. David erat minimus inter fratres, et quasi nullius reputationis inter eos. Unde quando vocati fuerunt filii Isai, iste neglectus vel contemptus fuit : tamen per illum Dominus totum populum gubernavit, et totam illius progeniem sublimavit.

1. Reg. 28. Satis est mirabile, quando Samuel propheta a muliere Pythonissa legitur suscitatus. Augustinus, libro de doct. Christ. dicit, quod fuit imago Samuelis, non ipse propheta vel anima ejus: apparúerit vero arte dæmonum sacrilega.

2. Reg. 7. et 24. Notandum, quam expresse locutus est Deus ad Nathan de bonitate David, et filii ejus, qui ædificaturus erat templum et tamen ambo in peccatum tam turpiter corruerunt.

3. Reg. 2. Moriturus David ordinationem fecit satis mirabilem, sed quia Scriptura ita commendat eum, supponendum est, licet crudelis in parte fuerit, non tamen injustâ ratione fecisse, aut factum fuisse.

3. Reg. 11. Salomoni dedit Dominus tantam prosperitatem et pacem, quod non erat Sathan in occursum : sapientiam quoque et gloriam præ cunctis regibus, et tandem permisit eum Dominus infatuari, depravari, et ei multiplices adversarios suscitari.

Præcepto Domini per Isaiam prophetam præfectus est Jeroboam super. decem tribus, qui tamen populum ad idololatriam malitiose induxit. 3. Reg. 11.

Occidit leo virum Dei, qui prædixit Jeroboam destructionem altaris, et de carnibus ipsius mortui non comedit. 3. Reg. 13.

Cum esset Achab sceleratissimus, et audiret pœnam sibi pro criminibus infligendam, cœpit exterius humiliari, et Dominus pœnam infligere prorogavit. 3. Reg. 21.

Terribile fuit, quod duos principes quinquagenarios, cum 50. viris, fecit Elias igne descendente desuper subito devorari. 4. Reg. 1.

Jehu rex Israël maximo zelo persecutus est Baal cultores, ita quod Dominus ipsius opera commendavit, et tamen ab idololatria vitulorum Jeroboam non recessit. 4. Reg. 10.

Manasses rex in Jerusalem terribilia facinora perpetravit, postea catenis vinctus, et in Babylonem ductus, pœnitentiam agens oravit Dominum et exauditus fuit. 2. Paral. 33.

Josias rex Juda, cum sanctissimam vitam duxisset, tandem perrexit, ut dimicaret contra Nechao regem Ægypti, dicentem ei : desine adversus Dominum facere, qui mecum est, ne interficiat te. Non acquievit sermonibus Nechao ex ore Dei, et male successit ei; sagittis enim confixus periit. 2. Paral. 35.

Civitatem sanctam, electam, specialiter dilectam, peculiarem populum, quem de Ægypto mirabiliter eduxerat per desertum, in terram promissionis introduxerat, permisit Deus per Chaldæos et Assyrios devastari et mirabiliter captivari, videbaturque, quod de illis penitus non curaret, dicitur autem Tob. 13. 4. Reg. 17. et 18. Jerem. 25.

Confitemini Domino filii Israël, quoniam ideo dispersit vos inter gentes, quæ ignorant Deum, ut enarretis mirabilia ejus, et faciatis scire eos, quia non est alius Deus præter eum. Tob. 13.

Tobias post tam pia opera misericordiæ, quibus sollicitus erat, excœcatus est, cujus causam non intelligentes amici ejus scandalizati, insultabant ei. Tob. 2.

Satis mirabile potuit reputari, quare tot regna permisit Deus ab Holoferne nequissimo subjugari. Judith. 2. 3.

Item de Aman, qui fuit superbissimus et crudelissimus, et tamen fuit post regem super cunctos principes exaltatus. Esther. 3.

Mirabantur et scandalizabantur amici Job super eum, quod videbant tam gravibus flagellis afflictum. Job. 1. 2.

Divina justitia punit interdum malos homines per pejores, sicut filios Israël et Juda per Nabuchodonosor et Chaldæos. Unde Isaïæ 10.

Isa. 10. Væ Assur virga furoris mei, etc. Non solum super populum fidelem et bonum constituit Dominus principem, vel prælatum, verum etiam super omnes. Non enim est potestas nisi a Deo.

Rom. 13. Jonæ 3. Præcepit Dominus Jonæ, ut prædicaret: Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur: Et tamen sciebat Dominus, Ninivitas pœnitentiam acturos, et non taliter puniendos.

1. Mach. 1. Permisit Dominus, ut Antiochus profanaret illud venerabile templum, et succenderet civitatem sanctam, et faceret ibi innumeras cædes innocentum.

1. Mach. 6. Tempore Antiochi Epiphanis, qui Templum Jerusalem destruxit, profanavit, multos Judæos torsit crudeliter et occidit, poterat videri multis, quod magna confusio erat et deordinatio in regimine universo. Verumtamen ex illis malis elicuit Dominus malorum punitionem, quorumdam correptionem, multorum etiam tunc interfectorum virtutes et merita fuerunt multipliciter augmentata.

2. Mach. 6. 1. Mach. 9. Obsecro autem eos, qui hunc librum lecturi sunt etc. Quomodo Judas Machabæus, Jonathas et Simon fratres ejus, fuerint viri quoad Deum et homines fidelissimi et strenuissimi, et tamen satis miserabiliter mortui. Nam Judas in bello contra Bacchidem cecidit; Jonathan vero cum duobus filiis Tryphon occidit, Simeonem autem et duos filios ejus Ptolomæus filius Saboldi inebriatos proditorie jugulavit.

1. Mach. 12. 2. Mach. 15.

2. Mach. 6. et 7. Mirum fuisse videtur, quod Eleazarus vir ætate provectus, et illi septem fratres tam crudelia sustinuerunt pro divinâ lege tormenta, nec tamen Deus ibi aliquam vindictam in tyrannos ostendit.

Matth. 2. Voluit Dominus puer existens, in Ægyptum deferri a facie Herodis et permisit loco sui innocentes occidi. Sed in hoc ipsis infantibus melius providit. Nunquam enim tantum bonum provenisset eis; si Herodes eos honorare curâsset, quantum provenit eis ex hoc, quod eos occidi mandavit.

Matth. 8. Auditâ fide Centurionis miratus est Dominus, et sequentibus se, dixit: Multi venient ab oriente et occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac et Jacob in regno cœlorum, filii autem regni hujus ejicientur foras in tenebras exteriores.

Luc. 9. Matth. 8. Quidam scriba obtulit se ad sequendum Dominum, et non fuit admissus. Alium vero invitavit ad sequendum, qui non voluntarius videbatur, unde dixit: Permitte me sepelire patrem meum.

Matth. 11. Fecit Dominus virtutes in Chorozain et Bethsaida, ubi parùm pro-

profuit, et non fecit in Tyro et Sidone, ubi, si fecisset, multùm profuisset.

Permisit Deus Joannem Baptistam, exemplar totius sanctitatis, ab Herode vilissimo adultero decollari. Stuporem autem auget, quia hoc factum fuit ad instantiam meretricis, nec aliqua vindicta legitur in Evangelio subsecuta, non in puellam, non in adulteram, nec in ipso Herode Tetrarchâ. Marc. 6.

In Dominicâ passione per sceleratissimam hominum iniquitatem implevit Deus circa redemptionem humani generis suam benignissimam voluntatem, unde dixit Petrus: Deus autem, qui prænuntiavit per os omnium prophetarum, pati Christum suum, sic implevit etc. Actor. 13.

Petrus princeps Apostolorum et caput Ecclesiæ, ipso permittente, ter Christum negavit. Joan. 18.

Thomas, qui tam confidenter dixerat: eamus et nos et moriamur cum eo, de resurrectione dominica dubitavit. Ex quibus secutum est, quod Petrus fuit mitior erga peccatores, et fuerunt in fide solidi fideles, vel in fide trepidantes. Habetur etiam ex hoc, quod nullus debet de sua firmitate præsumere, et quod, sive quis ceciderit a fide, sive dubitaverit, non debet de Dei misericordia, et consequenda venia desperare. Joan. 11.

Ex hoc, quod Judas Apostolus et dispensator Domini in enorme peccatum cecidit, nec resurrexit, retunditur omnis præsumptuosa securitas, quâ nullus pro statu, quem habebat, vel pro actu, quem faciat, debet altum sapere, sed timere. Matth. 26. et 27.

Quoniam Apostoli duces fidelis populi fuerunt, tamen in carcere cum diligentia custoditi, poterat videre aliquibus infirmis, quod Deus, tempore novellæ fidei, non debebat talia permisisse, sed ex hoc ipso fideles fuerunt mirabiliter consolati, et adversarii fidei confutati. Actor. 4.

Simile accidit de solo Petro, quando ab Herode captus, et incarceratus, et per Angelum miraculose eductus fuit. Actor. 12.

Magna fuit iniquitas Stephanum lapidare, et tamen inde multa bona, superna providente clementia, provenerunt. Nam ipse fuit in cœlo gloriose coronatus, in terra abundantius honoratus; oratio autem ejus, quam ibi fecit, nobis Paulum acquisivit et omnibus posteris reliquit miræ patientiæ et charitatis exemplum. Actor. 7.

Lapidato Stephano, facta est magna persecutio in Ecclesia, quæ erat Hierosolymis, et omnes dispersi sunt per regiones Judææ et Samariæ, præter Apostolos, ita quod videbatur ad cultum Christia- Actor. 8.

næ religionis ingerere detrimentum, sed dispersi discipuli evangelizabant Verbum Dei, ita quod hoc ipso Ecclesia fuit amplius dilatata.

Actor. 13. Prædicantibus Paulo et Barnaba Judæis, et illis repellentibus Verbum Dei, assumpserunt ipsi occasionem gentibus prædicandi.

Actor. 15. Facta est dissensio inter Paulum et Barnabam propter Joannem Marcum, quem Paulus nolebat recipere, eo quod defecisset ab eis; Barnabas autem volebat illum secum assumere, ita quod ab invicem discesserunt, ex quo videbatur scandalum debere sequi. Sed disponente Deo, magnus secutus est fructus, quia pluribus prædicatum est Verbum Dei.

Grandia facinora committebant illi, qui egregium doctorem Paulum incarcerabant et a prædicatione ipsum cessare cogebant: poterat etiam multis videri, quod hoc magnum inconveniens erat, et quod Deus hoc permittere non debebat. Et tamen notandum est valde, quod ex tantis impedimentis, et damnis divina providentia multas utilitates ostendit et effecit. Nam inde meritum Pauli crevit, sic etiam majora virtutum exempla reliquit, et melius docuit per opera quam prius fecisset per verba. Puta, in carcerem positus scripsit absentibus et remotis, nec tantum profuit Ecclesiæ prædicando, quantum profuit epistolas transmittendo. Unde si in una civitate, vel provincia fuisset ab omnibus honoratus, et libenter auditus, non habuisset occasiones ad diversos populos transeundi. Quando ergo persequebantur eum Judæi, vel quicunque alii, de civitate in civitatem Verbum Dei pluribus prædicabat. Quando in carcere tenebatur, epistolas faciebat. Quando

Actor. 13. resistebant ei Judæi, ad gentes convertebatur, ut Actor. 13. Quoniam repellitis etc. ecce convertimur ad gentes.

Actor. 25. Rursus etiam, quia in Syria Felicem et Festum judices habuit iniquos, compulsus est Cæsarem appellare, sicque Romam venit, quam sua prædicatione et doctrina salubriter illustravit, et passione feliciter decoravit.

*

TITULUS LXXXII.

Judicium extremum.

Gen. 3. 8. Adam et Eva, cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso, absconderunt se a facie Domini Dei. Interrogatus autem Adam, ubi esset, respondit: vocem tuam audivi, et timui. Quantum timebunt peccatores, si audient vocem Dei Judicis, a cujus tamen facie se non poterunt abscondere.

Job solâ judicii memoriâ perterritus exclamat : quis mihi tribuat ut in inferno protegat me, donec pertranseat furor tuus? Job. 14, 13.

David, licet pœnitentiam egerit de suis peccatis, exclamat tamen : non intres in judicium cum servo tuo ; quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Ps. 142, 2.

Israëliticus populus, cum vidisset voces et lampades, et sonitum buccinæ, montemque fumantem, perterriti ac pavore concùssi, steterunt procul, dicentes Moysi : loquere tu nobis, et audiemus : non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Exod. 20, 18.

Cum vidisset rex Balthasar manum in pariete scribentem, licet nondum intellexerit, scriptam esse contra se sententiam mortis, facies ejus immutata est, et cogitationes ejus conturbabant eum, et compages renum ejus volvebantur, et genua ejus ad se invicem collidebantur. Dan. 5, 6.

Cum vidisset Daniel apparentem sibi filium hominis, horruit spiritus ejus et territus est, et visiones capitis ejus conturbaverunt eum. Dan. 7, 15.

Narrat de se Isaïas propheta : visio dura nunciata est mihi. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me, corrui, cum audirem, conturbatus sum, cum viderem, emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me. Isaïæ 21, 2.

Discipuli in monte Thabor, viso coram se Domino transfigurato, ceciderunt in faciem suam, et timuerunt valde. Matth. 17, 6.

Cum S. Joannes vidisset Christum Dominum sibi apparentem, plenum majestate de cujus ore gladius ex utraque parte acutus procedebat, testatur de se : cum vidissem eum, cecidi ad pedes ejus tanquam mortuus. Apoc. 1, 1.

S. Petrus testatur de Christo Domino : præcepit nobis prædicare populo, quod ipse est, qui constitutus est judex vivorum et mortuorum. Actor. 10, 42.

Paulus Athenis in Areopago de judicio prædicat, et ait : nunc Deus annunciat hominibus, ut omnes ubique pœnitentiam agant, eo quod statuit diem, in quo judicaturus est orbem in æquitate etc. Auditores ejus hoc audientes, quidam irridebant; quidam dicebant, Audiemus te de hoc iterum; quidam vero adhærentes ei crediderunt. Act. 17, 30.

Idem coram Felice Præside Judææ disputat de judicio futuro. Quo audito tremefactus Felix respondet : quod nunc attinet, vade, tempore autem opportuno accersam te. Act. 24, 25.

In hominem, qui sine veste nuptiali comparuit ad nuptias, a Rege fertur sententia : ligatis manibus et pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores : ibi erit fletus et stridor dentium. Matth. 22, 23.

TITULUS LXXXIII.

Judicia humana recta et prava.

Gen. 11 et 18. Causam, quam nescit judex, debet diligentissime investigare. Unde Deus, quem nihil latere potest, dicitur descendisse, ut videret civitatem, quam ædificabant filii Adam. Similiter dixit ipse : Descendam, et videbo utrum clamorem, qui ad me pervenit, opere impleverint.

Gen. 38. Injuste præcepit Judas Thamar nurum suam comburi.

Gen. 39. Dominus Josephi, nimium credulus verbis conjugis, misit ipsum in carcerem.

Exod. 18. Minora per minores judices, et majora per majores debent definiri, juxta id, quod consuluit Jethro Moysi.

Num. 7. De duodecim bobus et sex plaustris nullum dedit Moyses filiis Caath, licet essent sibi propinquiores, sed totum dedit aliis Levitis, eo quod isti amplius indigebant, qui graviora portabant.

Num. 27. Consuluit Moysen Dominum occasione filiarum Salphaad, et respondit Dominus : Homo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam ejus transibit hæreditas.

Num. 32. Voluit Moyses, ut filii Ruben, et cæteri, qui petebant terram jam acquisitam, armati alios præcederent ad bellum, donec terra alia esset penitus acquisita.

1. Reg. 8. De filiis Samuël dicitur : Declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera, et perverterunt judicium.

2. Reg. 16. et 19. Injuste protulit David sententiam contra Miphiboseth absentem, ad verbum Sibæ, ipsi David exenia offerentis. Verumtamen postea cognita veritate voluit iniquam sententiam penitùs revocare.

3. Reg. 3. Salomon recte judicavit de duabus mulieribus, quarum quælibet contendebat unius pueri esse mater.

2. Paral. 19. Constituit Josaphat rex Juda judices terræ, præcipiens eis : Videte, quid faciatis, non enim hominis exercetis judicium, sed Dei. Quicunque judicaveritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum, et cum diligentiâ cuncta facite.

Esth. 3. Ad suggestionem Aman rex Assuerus injuste dixit de populo : Age, quod placet.

Isaïæ 1. De Judicibus Israël dicebat Isaïas : Principes tui infideles, socii furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, pupillo non judicant, et causa viduæ non ingreditur ad illos.

Quia Jeremias Domino prophetabat, Jerusalem capiendam esse a Chaldæis, dixerunt Principes populi Sedeciæ Regi: Rogamus, ut occidatur homo iste. Qui respondit eis: Ecce ipse est in manibus vestris, non enim fas est regem vobis quicquam negare. Jerem. 38.

Nabuchodonosor rex Babylonis præcepit, ut perirent omnes sapientes Babylonis, eo quod illi somnium, quod viderat, non poterant indicare. Dan. 2.

Quamvis Darius rex Persarum innocentem sciret esse Danielem, tamen ad instantiam Satraparum fecit eum mitti in lacum leonum. Dan. 14.

Discrete examinavit Daniel duos senes, qui contra Susannam iniquum tulerunt testimonium. Dan. 13.

Cum accusaretur Menelaus in judicio coram Antiocho, per pecuniam, quam promisit, absolutus est, et Accusatores ejus iniquâ morte damnati. 2. Mach. 4.

Conquesti sunt Judæi coram Antiocho rege de iniqua morte Oniæ. Contristatus autem Antiochus, licet alias esset malus, Andronicum purpurâ exutum in eodem loco, in quo ipsum Oniam occiderat, jussit vitâ privari. Ibidem.

Nimis iniquum protulit Herodes judicium, quando mittens satellites, occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem. Matth. 2.

Ad petitionem unius saltatricis, fecit Herodes Tetrarcha Joannem Baptistam in carcere decollari, cum tamen sciret eum virum justum et sanctum. Marc. 6.

Dixit Nicodemus Pharisæis: Nunquid lex vestra judicat hominem, nisi audierit ab ipso priùs, et cognoverit, quid faciat? Joan. 7.

Nequissimum fuit judicium, quando Pilatus dimisit Barrabam homicidam, latronem, seditiosum, et Dominum Jesum tradidit voluntati eorum. Matth. 27.

Sacerdotibus et magistratibus templi denunciantibus Petro et Joanni, ne docerent aliquid in nomine Jesu, responderunt Apostoli dicentes eis: Si justum est in conspectu Dei, vos potiùs audire quam Deum, judicate. Actor. 4.

Cum Paulus ejecisset dæmonium a puella pythonissa, accusatus fuit a Dóminis ejus, quibus illa quæstum divinando præstabat. Magistratus autem fecerunt Paulum et Silam virgis cædi, et in carcerem mitti. Actor. 16.

Judæis accusantibus Paulum, Gallio proconsul dixit: Si quæ esset injuria, aut facinus malum, ô Judæi, merito vos sustinerem: Si verò quæstio est de sermone et nominibus et lege vestra, vos ipsi videritis. Judex enim ego horum nolo esse. Actor. 18.

Actor. 23. Princeps sacerdotum præcepit percutere os Pauli, tunc Paulus ait : Percutiet te Dominus, paries dealbate; et tu sedens judicas me secundum legem, et contra legem jubes me percuti?

Actor. 24. Licet Paulus coram Felice præside se rationabiliter excusâsset, voluit tamen Felix gratiam præstare Judæis, et Paulum vinctum successori suo Festo reliquit.

Actor. 25. Dixit Festus præses : Non est consuetudo Romanis damnare aliquem hominem, priusquam is, qui accusatur, præsentes habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Ibidem. Festus nolens acquiescere Judæis, qui petierant, ut Paulus Hierosolymam duceretur, dixit Paulo : Vis Hierosolymam ascendere, et ibi judicari super istis? Respondens dixit Paulus : Ad tribunal Judicis sto, Cæsarem appello. Tunc Festus cum concilio locutus, respondit : Cæsarem appellâsti, ad Cæsarem ibis.

Actor. 26. Auditis rationibus Pauli, Agrippa rex, et præses Festus loquebantnr ad invicem dicentes : quia nihil morte dignum fecit homo iste. Agrippa autem Festo dixit : Dimitti poterat hic, nisi appellâsset Cæsarem.

TITULUS LXXXIV.

Juramentum.

Gen. 21. Dixit Abimelech Abraham : Deus tecum est in universis, quæ agis : Jura ergo mihi. Dixitque Abraham : Ego jurabo.

Gen. 31. Jacob et Laban inierunt fœdus, et juravit Jacob per timorem patris sui Isaac.

Exod. 2. Moyses juravit, quod habitaret cum Jethro, et acciperet Sephoram filiam ejus in uxorem.

1. Reg. 20. Pepigit Jonathas fœdus cum David in Domino, et juraverunt ambo.

1. Reg. 25. Audiens David duritiam Nabal, ait : Hoc faciat Dominus inimicis David, et addat, si reliquero de omnibus, quæ ad eum pertinent, usque ad mane, etiam mingentem ad parietem.

2. Reg. 19. Flente David pro morte Absalon filii sui, dixit Joab : surge et procede, et alloquens satisfac servis tuis. Juro enim tibi per Dominum, quod si non exieris, ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hâc.

David juravit Bethsabeæ matri Salomonis, quod Salomon regnaret post eum. 3. Reg. 3.

Rex Salomon, audita petitione matris pro Adonia, juravit per Dominum : Hoc faciat mihi Deus, et hoc addat, quia contra animam suam locutus est verbum hoc. 3. Reg. 2.

Dixit Elias Thesbytes ad Achab regem Israël: Vivit Deus meus Israël, in cujus conspectu sto, si non erit his annis ros et pluvia, nisi juxta os meum. 3. Reg. 17.

Benadad rex Syriæ indignatus ad responsionem Achab, ait : Hoc faciant mihi dii, et hoc addant, si suffecerit pulvis Samariæ pugillis omnis populi, qui sequitur me. 3. Reg. 20.

Simile juramentum fecerat impia Jezabel, quod occideret Eliam prophetam. 3. Reg. 19.

Dixit Elias ad Elisæum : Sede hic, quia Dominus misit me usque ad Bethel, cui ait Elisæus: Vivit Deus, vivit anima tua, quia non derelinquam te. 4. Reg. 2.

Nabuchodonosor juravit per thronum suum, quod defenderet se. Judith. 1.

Rex Antiochus, filius Antiochi, misit ad Judæos pacem facere, et juravit illis rex et princeps. Sequitur. Et rupit citiùs juramentum. 1. Mach. 6.

Herodes Tetracha juravit filiæ Herodiadis: Quidquid petieris, dabitur tibi, licet dimidium regni. Marc. 6.

Petrus dicentibus sibi : Et tu ex illis es, nam et loquela manifestum te facit, cœpit detestari et jurare, quia non novisset hominem. Matth. 26.

Apostolus Paulus multoties legitur jurâsse in epistolis, sic enim ait : Deus et Pater Domini nostri Jesu scit, quia non mentior. Et ad Galat. Ecce coram Deo, quod non mentior, testis est mihi Deus, cui servio. 2. Cor. 11. Galat. 1.

Idem ad Colossenses : Testem Deum invoco, in animam meam. Coloss. 1.

*

TITULUS LXXXV.

Juramentum, etiam hosti factum, non frangendum.

Josue juramentum Gabaonitis etiam infidelibus et fraudulentis factum non violavit, sed vitâ salvâ ad altaris ministerium eos adstrinxit. Josue 9.

Saul, quia iisdem Gabaonitis, quibus juraverunt filii Israël, jusjurandum violavit, omnis ejus familia, excepto Miphiboseth, 2. Reg. 21.

suspensa est sub rege David, quando ob eam perfidiam fames triennis immissa fuit super terram.

Jerem. 37. et 30. Sedecias Nabuchodonosori Ethnico juramentum dederat, se in ipsius dominatione permansurum. Sed ubi juramentum fregit, a Nabuchodonosore defecit, et ad Ægypti Regem transfugit; vastatum est ejus regnum, direpta urbs sancta, et ipse cum filiis interiit.

*

TITULUS LXXXVI.

Juramenta et vota impia non implenda.

1. Reg. 25. Laudatur David, quod ad preces Abigail non occiderit Nabal ejus maritum, sicut in iracundia juraverat se facturum.

1. Reg. 14. Peccavit Saul temerè et inconsultò vovendo, neminem virorum, qui secum erant, aliquid gustare debere, nisi prius confecisset omnes hostes.

Judic. 11. Jephte pugnaturus contra filios Ammon votum vovit Domino, dicens : si tradideris filios Ammon in manus meas, *quicunque* primus fuerit egressus de foribus domûs meæ, mihique occurrerit, eum holocaustum offeram Domino. Unde postea filiam, quæ prima ei occurrit, immolavit. Sed tale votum non erat licitum, multo minus adimpletio voti.

1. Mach. 9. Postquam percussus fuit Antiochus gravissimâ et insanabili plagâ, pollicitus est Judæis cum juramento, templo Jerosolymitano mirabilia se facturum. Sed nihil ei profuit, quia non ex devotione, sed ex timore et desperatione hoc promisit.

Actor. 23. Impium et crudele votum fecerunt Judæi illi, qui accedentes ad principes sacerdotum, dixerunt : devotione devovimus nos nihil gustaturos, donec occidamus Paulum.

TITULUS LXXXVII.

Justitia et æquitas.

Gen. 13. Abraham volens separari a Loth nepote suo, dedit ei optionem, ut eligeret partem, quam vellet : et sic pulchrè poterit partitio fieri, ut major dividat, et minor eligat.

Gen. 30. Dixit Jacob ad Laban : Respondebit cras justitia mea.

4. Reg. 2. Elisæus permisit, quod filii prophetarum quærerent Eliam, ne forte

forte spiritus Domini projecissent eum, cum tamen sciret, quod laborarent in vanum.

Testimonio Domini justam rem postulaverunt filiæ Salphaad, quæ in hæreditate paterna succedere a Moyse petierunt. Num. 27.

Rex Adonibezech comprehensus a Filiis Israël, dixit: Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias, sicut feci, ita reddidit mihi Dominus. Judic. 1.

Adducto Agag rege Amalech coram Samuele, ait ei Samuel: fecit absque liberis mulieres glaudius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. 1. Reg. 15.

Dixit David ad Saul, qui eum injustè persequebatur: Dominus retribuet unicuique secundùm justitiam suam et fidem. 1. Reg. 26.

Constituit David, et quasi pro lege habitum est, ut æqua esset pars descendentis ad prælium, et remanentis ad sarcinas. 1. Reg. 30.

David noluit accipere gratis ab Arauna Jebusæo aream, quam habere volebat, sed justo pretio mediante. 1. Reg. 24.

Audiens hœdum balantem Tobias, dixit: Videte ne furtivus sit, sed reddite eum Dominis suis. Quia non licet vobis aut edere ex furto, aut contingere. Tob. 2.

Præcepto regis Assueri, superbus et iniquus Aman suspensus est in illo eodem patibulo, quod ipse paraverat Mardochæo, et hostes Judæorum eodem die ab ipsis Judæis occisi sunt, quos illi occidere putaverunt. Esther 7, 8.

Contra Babylonem prophetans Jeremias ait: Reddite ei secundùm opus suum, juxtà omnia, quæ fecit, facite illi. Jerem. 50.

Jubente Dario rege, viri, qui accusaverunt Danielem, missi sunt in lacum leonum, et non pervenerunt usque ad pavimentum, donec arriperent eos leones, et omnia ossa eorum comminuerunt. Dan. 6 et 14.

Fecit populus duobus presbyteris senibus, qui iniquè accusaverunt Susannam, sicut malè egerant adversùs proximum, et interfecerunt eos. Dan. 13.

In eodem loco, in quo Andronicus injustè occiderat Oniam summum sacerdotem, fecit eum vitâ privari, purpurâ priùs exutum, Antiochus. 2. Mach. 4.

Impius Jason, qui insepultos adjecerat multos, ipse illamentatus et insepultus abjicitur, nec propriam nec peregrinam habuit sepulturam. 2. Mach. 5.

Antiochus homicida et blasphemus pessimè percussus, utque 2. Mach. 9.

ipse multos tractaverat, peregrè in montibus miserabili vitâ defunctus est. –

Matth. 18. A servo nequam, qui noluit dimittere conservo suo centum denarios, meritò repetiit Dominus universum debitum, quod liberaliter priùs dimiserat illi.

L.

*

TITULUS LXXXVIII.

Labor.

Gen. 2. 15. Tulit Deus hominem, et posuit eum in paradiso voluptatis, non ut otiosus, etiam in statu innocentiæ, in illo degeret, sed ut operaretur, et custodiret illum.

Gen. 3. 17. Dixit Dominus Adæ: maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. In sudore vultûs tui vesceris pane, donec revertaris in terram.

Exod. 20. 9. Deus destinavit sex dies in hebdomade labori, cum dixit: sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua.

Gen. 31. 40. Jacob assiduum suum laborem recenset Laban, dum ait: die noctuque æstu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. Sicque per viginti annos in domo tuâ servivi tibi.

3. Reg. 2. 26. Abiathar Sacerdoti dixit Salomon: equidem vir mortis es, sed hodie te non interficiam, quia portâsti arcam Domini Dei, et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater meus.

Tob. 2. 19. Anna uxor Tobiæ ibat ad opus textrinum quotidie, et de labore manuum suarum victum, quem consequi poterat, deferebat.

Prov. 31. Mulierem illam fortem, et genere illustrem laudat Salomon: Quæsivit lanam et linum, et operata est in consilio manuum suarum. De nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, et cibaria ancillis suis. De fructu manuum suarum plantavit vineam. Manum suam misit ad fortia, et digiti ejus apprehenderunt fusum. Panem otiosa non comedit.

Agg. 1. Indicat Deus populo per Prophetam Aggæum, quod plurima mala venissent super eos, eo quod non admovissent manus suas ad ædificationem templi.

Marc. 6. 48. Christus videns laborantes discipulos in remigando, venit ad eos super mare.

Matth. 20. Paterfamilias laborantibus in vinea mercedem solvit.

Joan. 21. Christus manifestat se discipulis laborantibus.

Paulus veniens Corinthum, et inveniens ibi Judæum nomine Aquilam et Priscillam uxorem ejus, accessit ad eos, et quia ejusdem erat artis, manebat apud eos, et operabatur : (erant autem scenofactoriæ artis.) Actor. 18.

Idem de se testatur : ipsi scitis, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, et his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ. Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos. Actor. 10. 34.

Idem de se et sociis suis scribit ad Thessalonicenses : memores estis fratres, laboris nostri, et fatigationis : nocte ac die operantes, ne quem vestrûm gravaremus, prædicavimus in vobis Evangelium Dei. 1. Thess. 2. 9.

Idem pronuntiat : Si quis non vult operari, non manducet. 2. Thess. 3. 10.

TITULUS LXXXIX.

Lacrymæ et fletus.

Flevit Agar, longè ab Ismaële discedens, nec voluit videre puerum morientem. Gen. 21.

Ejulatu magno flevit Esau, quod benedictionem patris haberet Jacob. Gen. 27.

Venit Abraham, ut plangeret Saram uxorem suam defunctam. Gen. 23.

Elevata voce, flevit Jacob, postquam recognoverat Rachel consobrinam suam. Gen. 29.

Stringens Esau collum Jacob, osculans eum, flevit. Gen. 33.

Scissis vestibus Jacob indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. Gen. 37.

Commota fuerunt viscera Joseph super fratre suo Benjamin, et eruperunt lacrymæ, et introiens cubiculum, flevit. Gen. 43.

Elevavit vocem Joseph cum fletu, et dixit fratribus suis : Ego sum Joseph. Idem flevit super patre suo mortuo. Iterum flevit fratribus eum rogantibus, ut oblivisceretur peccati in eum commissi. Gen. 45. et 50.

Vulgus promiscuum, quod ascenderat ex Ægypto, flagravit desiderio carnium, sedens et flens, ait : Quis dabit nobis carnes ad vescendum ? Num. 11.

Vociferans omnis turba, flevit, murmurantes et dicentes : Utinam mortui essemus in Ægypto. Num. 14.

Omnis multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus. Num. 20.

Filii Israël Moysen mortuum fleverunt triginta diebus. Deut. 34.

Angelus Domini venit ad locum flentium, et improperavit filiis Jud. 2.

Israël beneficia, quæ a Deo receperunt, et peccata, quæ commiserunt, et levaverunt vocem suam, et fleverunt.

Judic. 20. Pugnaturi filii Israël contra filios Benjamin, fleverunt coram Domino.

Judic. 21. Et postmodum, obtentâ victoriâ, fleverunt propter destructionem fratrum suorum.

Ruth. 1. Recedente Noëmi, nurus ejus flere cœpit.

1. Reg. 1. Oravit Anna Dominum, flens largiter.

1. Reg. 11. Auditâ obsidione Jabes Galaad, levaverunt vocem filii Israël, et fleverunt.

1. Reg. 15. Lugebat Samuel Saulum, quoniam Dominum *pœnitebat*, quod constituisset eum in regem.

1. Reg. 20. David et Jonathas osculantes se, fleverunt pariter.

1. Reg. 24. Saul audiens vocem David, qui pepercerat ei, elevatâ voce flevit.

1. Reg. 30. Videns David civitatem Siceleg esse succensam, et abductos homines inde captivos, planxerunt ipse et populus qui erat cum eo, donec deficerent in eis lacrymæ.

2. Reg. 1. Planxit David super Saul et Jonathan, et alios interfectos.

2. Reg. 3. David et omnis populus fleverunt super Abner, quem occiderat Joab.

2. Reg. 12. Noluit David flere pro filio parvulo mortuo, et tamen flevit pro infirmo.

3. Reg. 18. Quamvis Absalon exhibuerit se pessimum erga patrem, tamen David flevit eum miserabiliter mortuum.

4. Reg. 8. Elisæus videns Azaëlem coram se, cœpit flere, propter mala, quæ ille erat facturus filiis Israël, cum ipse esset futurus rex Syriæ.

4. Reg. 20. Flevit Ezechias fletu magno, orans Dominum pro morte, quam sibi imminere in proximo putabat.

4. Reg. 22. Cum audisset Josias rex Juda comminationes scriptas in libro Legis Domini propter peccata, scidit vestimenta sua et flevit, et multum Deo placuit.

1. Esd. 3. Cum reædificabatur templum ab iis, qui redierunt de Babylone, non poterat quisquam agnoscere vocem clamoris lætantium, et vocem fletûs populi.

1. Esd. 10. Orante Esdra et flente, propter commixtionem populi gentilis cum Judæis, collectus est ad eum cœtus grandis virorum et mulierum, et flevit populus multo fletu.

2. Esd. 1. Cum audisset Neemias miserabilem statum civitatis Jerusalem, flevit diebus multis, et jejunabat et orabat ante faciem Dei coeli,

Tobias manducavit panem cum luctu et tremore, quia corpus jugulati proximi in domo habebat, quod nocte sepelire volebat. Tob. 2.

Postea auditis sermonibus uxoris, ingemuit, et cœpit orare cum lacrymis. Tob. 3.

Sara filia Raguelis, auditâ ab ancillâ gravi contumeliâ, oravit ad Dominum cum lacrymis, ut ab illo improperio eam liberaret. Eodem.

Cum recessisset a parentibus suis Tobias junior, cœpit flere mater ejus, et dixit : baculum senectutis nostræ tulisti. Tob. 5.

Moram faciente Tobia, flevit mater ejus irremedicabilibus lacrymis, atque dicebat : Heu mihi, fili mi, ut quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum etc.? Tob. 10.

Raguel cognoscens Tobiam juniorem, cum lacrymis osculatus est eum, et ploravit super collum ejus. Tob. 7.

Veniens Gabelus ad domum Raguelis, et videns Tobiam juniorem discumbentem, flevit et benedixit eum. Tob. 9.

Exurgens cœcus Tobias, occurrit filio suo redeunti, et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, et cœperunt flere præ gaudio. Tob. 11.

Cum exposuisset Achior omnia, quæ dixerat Holofernes, omnis populus communi lamentatione et fletu, unanimes preces Domino effuderunt. Judith 6.

Factus est fletus et ululatus magnus in Ecclesia, per multas horas una nocte clamaverunt ad Dominum, dicentes : Peccavimus cum patribus nostris. Judith 7.

Stetit Judith ante lectum Holofernis orans cum lacrymis ut Deus id, quod cogitabat, perficere dignaretur. Judith 13.

Cum audisset Mardochæus iniquam sententiam contra Judæos prolatam, scidit vestimenta sua et indutus est sacco, spargens cinerem capiti suo, et cum ejulatu clamans animi sui amaritudinem ostendebat. In omnibus quoque provinciis, ad quas crudele regis dogma pervenerat, planctus ingens erat apud Judæos, jejunium, ululatus, et fletus. Esth. 4.

Postquam Aman vidit Mardochæum tam magnificè honoratum, festinavit ad domum suam lugens operto capite. Esth. 6.

Sanctus Job flevit pro miseriis propriis. Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium. Cujus fletûs vehementia apparet per hoc, quod dixerat : Facies mea intumuit a fletu, et palpebræ meæ caligaverunt. Job. 30.

Flevit idem pro miseriis alienis : Flebam super eo quondam, qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi. Et post : Mœrens incedebam, etc. Eodem.

Psalm. 6. Rex et Propheta David habebat de lacrymis suis lavacrum. Lavabo per singulas noctes lectum meum, et lacrymis meis stratum meum rigabo.

Psal. 41. Fuerunt ei alimentum et potus. Fuerunt mihi lacrymæ panes
Psal. 79. die ac nocte. Potum nobis dabis in lacrymis in mensura. Et ali-
Psal. 101. bi : Poculum meum cum fletu miscebam. Unde versus vulgatus habet. Huic lacrymæ lavacrum, panis, potusque fuerunt.

Psalm. 55. Ploravit etiam David vitam suam recolendo: Deus vitam meam annuntiavi tibi, posuisti lacrymas meas in conspectu tuo.

Psalm. 136. Item cœlestis patriæ recordando. Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus.

Psalm. 94. Item orando Dominum : Exaudi Domine deprecationem meam, auribus percipe lacrymas meas. Et alibi : Ploremus coram Domino, qui fecit nos.

Isa. 22. Videns Isaïas destructionem populi sui, dicebat : Recedite a me, amarè flebo. Nolite incumbere, ut consolemini me, super vastitate filiæ populi mei.

Jerem. 13. Dixit Jeremias: Audite et auribus percipite, nolitis elevari, quia Dominus locutus est. Sequitur: Quod si hoc non audieritis in abscondito, plorabit anima mea a facie superbiæ. Plorans plorabit etc.

Jerem. 9. Copiosi fletûs in Jeremia ipso signa erant multæ lacrymæ. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrymarum.

Thren. 1. Item et multi gemitus : Idcirco ego plorans, et oculus meus deducens aquam. Sequitur : Multi gemitus mei, et cor meum mœrens.

Thren. 3. Et clamosi singultus : divisiones aquarum deduxit oculus meus. Sequitur : Ne avertas faciem meam a gemitu et clamoribus.

Thren. 2. Et oculorum defectus : defecerunt præ lacrymis oculi mei, et conturbata sunt viscera mea.

Dan. 10. Ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus, panem desiderabilem non comedi, et caro et vinum non introierunt in os meum.

Dan. 13. Flebant amici Susannæ, cum viderent presbyteros adversùs eam testimonium prolaturos, et ipsa etiam flens inspexit in cœlum; erat enim cor ejus habens fiduciam.

1. Mach. 1. Antiochus fecit in Jerusalem cædem magnam hominum, et factus est planctus magnus in Israël, et omnis maritus sumpsit lamentum, et quæ sedebant in thoro maritali, lugebant.

1. Mach. 2. Planxit Israël planctu magno, pro morte Matathiæ.

1. Mach. 9. Fleverunt omnes de Israël Judam Machabæum planctu magno

dies multos, dicentes: Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat Israël.

Interfecto Jonatha et duobus filiis ejus cum mille viris, quos retinuerat sibi, a Tryphone, luxit Israël luctu magno. 1. Mach. 12.

Contristatus est Antiochus propter iniquam mortem Oniæ, et flexus ad misericordiam, lacrymas fudit, et recordatus est defuncti sobrietatem et modestiam. 2. Mach. 4.

Occisis bimatis pueris per Herodem, impletum est, quod dictum est per Jeremiam Prophetam: Vox in Rhama audita est, ploratus et ululatus multus etc. Matth. 2.

Pater pueri lunatici exclamans cum lacrymis, aiebat: Credo Domine, adjuva incredulitatem meam. Marc. 9.

Maria Magdalena legitur ter flevisse: primo pro peccatis suis ad pedes Domini: secundo pro morte fratris: tertio pro passione Domini. Luc. 7. Joan. 11. 20.

Salvator noster invenitur tribus vicibus lacrymas fudisse, super Lazarum quem ad mortalem vitam revocabat. Super Jerusalem civitatem, quam propter peccata destruendam sciebat. Et in cruce, quando seipsum pro mundi peccatis hostiam offerebat, ut ait Paulus: Preces cum lacrymis et clamore valido offerens. Joan. 11. Luc. 19. Hebr. 5.

Post negationem tertiam Petrus egressus foras, flevit amarè. Sed nota, quod Lucas præmisit, dicens: Respexit Dominus Petrum. Luc. 22.

Euntem Dominum ad crucem sequebatur multa turba populi, et mulierum, quæ plangebant, et lamentabantur eum. Luc. 23.

Paulus Apostolus cum lacrymis Domino serviebat; ait enim, cum valediceret fratribus: Vos scitis, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim, serviens Domino cum humilitate et multis lacrymis. Actor. 20.

Item cum lacrymis proximos monebat, et ipsos ad lacrymas provocabat: Per triennium, ait, nocte et die non cessavi cum multis lacrymis, monens unumquemque vestrûm. Sequitur: Magnus fletus factus est. Eodem.

Item cum lacrymis scribebat epistolas suas: ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lacrymas. Multi ambulabant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem flens dico. 2. Cor. 2. Philipp. 3.

Et ad Romanos ait: Spiritus postulat pro vobis gemitibus inenarrabilibus. Tales autem gemitus non solent esse sine fletu. Rom. 8.

Cum advenisset Petrus in Joppen, circumsteterunt eum omnes viduæ flentens, et ostendentes ei tunicas et vestes, quas faciebat illis Dorcas. Actor. 9.

TITULUS XC.

Liberalitas et misericordia.

Gen. 4. Rebecca, filia Bathuel, valde liberaliter respondit famulo Abrahæ dicens : Bibe, Domine mi.

Exod. 3. Liberaliter egit Moyses defendendo filias Jethro a pastoribus, qui eas adaquare non sinebant.

Exod. 18. Audiens Moyses quod socer suus Jethro veniret ad eum, egressus est in occursum ejus, et ipsum multipliciter honoravit.

Exod. 36. Filii Israël mente promptissima atque devota obtulerunt, ad faciendum opus tabernaculi, et quidquid ad cultum et vestes sanctas erat necessarium. Et sequitur : Artifices compulsi dixerunt Moysi : Plus offert populus, quam necessarium est.

Num. 20. Petiit Moyses a rege Edom : Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam, non ibimus per agros, non per vineas, nec bibemus aquas de puteis.

Judic. 8. Gedeon petiit a viris Soccoth et Phanuel panes pro commilitonibus fatigatis, qui dare renuerunt. Sed male utique accidit eis.

1. Reg. 25. Nabal illiberaliter se habuit ad David petentem aliquid sibi dari.

1. Reg. 30. Obtentâ victoriâ de Amalecitis, David misit dona de prædâ senioribus Juda proximis suis, dicens : Accipite benedictionem.

2. Reg. 9. Præcepit David, ut Miphiboseth comederet panem in mensa sua semper, et totam domum Saul dedit ei.

2. Reg. 17. Fugienti David a facie Absalon, Sobi et Machir, et Berzellai obtulerunt ei multa exercitui necessaria, frumentum, hordeum, farinam.

2. Reg. 19. Quia Berzellai astitit David, quando fugiebat Absalon filium suum, obtentâ David victoriâ, retinuit filium illius de familia sua.

3. Reg. 10. Regina Saba multa obtulit Salomoni, et Salomon dedit omnia, quæ petiit, exceptis his, quæ ultro obtulit illi munere regio.

2. Paral. 28. Quidam boni viri de Israël captivos Judæos vestierunt, et illos, qui ambulari non poterant, imposuerunt jumentis, et duxerunt ad fratres eorum.

1. Esd. 1. Rex Cyrus protulit vasa templi Domini, quæ tulerat Nabuchodonosor, et remisit ea in Jerusalem. Fuerunt autem vasa aurea et argentea quinque millia quadraginta.

1. Esd. 2. Redeuntes de Babylone filii Juda, obtulerunt spontè secundùm vires suas ad extruendam domum Domini.

Præ-

Præcepit rex Darius, ut ædificaretur in Jerusalem domus Dei, 1. Esd. 6.
et darentur sumptus de arcâ regis, licet quidam æmuli opus impedire per litteras laborarent.

Gloriosam et liberalem epistolam dedit Artaxerxes rex Nee- 1. Esd. 7.
miæ sacerdoti, venienti in Jerusalem ad consolandum Judæos.

Rex Artaxerxes liberaliter se habuit ad Neemiam venientem 2. Esd. 2.
in Judæam, et dedit ei epistolas, quales petierat.

Neemias valde liberalis legatus, qui populum annonâ et exactio- 2. Esd. 5.
nibus non gravavit, et his, ad quos venit, plurima bona fecit.

Tobias omnia, quæ habere poterat, concaptivis fratribus, qui Tob. 1.
erant de genere suo, impertiri studebat, esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat.

Raguel tradidit Tobiæ juniori substantiam suam usque ad di- Tob. 10.
midium, ad Saram filiam suam.

Tobias junior multùm fuit gratus Raphaeli, quem hominem Tob. 12.
putabat, et valde bene recognovit beneficia, quæ ab eo receperat. Et exinde pater et filius mediam partem omnium bonorum illi liberaliter obtulerunt.

Rex Assuerus jussit præparari convivium permagnificum, pro Esther. 2.
conjunctione et nuptiis Esther, et dedit requiem universis provinciis, ac dona largitus est juxtà magnificentiam principalem.

Videns Esther reginam rex Assuerus, dixit ei: Quid vis Esther? Esther. 5.
quæ est petitio tua? Et si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.

Quæsivit rex Assuerus, quantum honoris ac præmii consecu- Esther. 6.
tus esset Mardochæus pro fide, quam erga ipsum servaverat. Cumque intellexisset eum nihil accepisse mercedis, fecit eum magnificè honorari.

Filii Job facientes convivia, unusquisque in die suo, vocabant Job. 1.
sorores suas, ut comederent et biberent cum eis.

Pium et misericordem se fuisse ad pauperes, ostendit beatus Job. 29.
Job, dicens: Cor viduæ consolatus sum, pater eram pauperum. et 31.
Item: si comedi buccellam meam solus, quia ab infantia mea crevit mecum miseratio.

Magister militiæ regis Babylonis dedit cibaria et munuscula Jerem. 40.
Jeremiæ, et dimisit eum, quocunque vellet ire, promittens ei multam humanitatem, si vellet cum eo Babylonem pergere, et nihilominus dedit ei liberam facultatem remanendi.

Seleucus Asiæ rex, de hæreditatibus suis, tempore Oniæ sum- 2. Mach. 3.
mi pontificis, præstabat omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes.

Matth. 2. Apertis thesauris suis, non parvis loculis, in quibus oboli reponuntur, obtulerunt Magi Domino pauperi aurum, thus et Myrrham.

Matth. 19. Magnificus et largus remunerator Dominus est, qui relinquentibus propter eum temporalia bona reddit centuplum in hoc sæculo, et vitam æternam in futuro.

Matth. 12. Ex pia liberalitate proveniebat, quod Dominus discipulos spicas vellentes sabbatis et manibus confricantes contra Pharisæos maledicos defendebat.

Luc. 5. E fonte liberalitatis dimanat, quod Dominus peccatores ad con-
Matth. 9. vescendum, ad colloquendum, et osculandum admisit de populo, ut patet Matthæi 9. et Lucæ 5.

Luc. 15. 19. Item et de illis publicanis peccatoribus, qui appropinquabant ad
Luc. 7. eum, ut audirent illum. Et de Zachœo, Lucæ 19. Exemplum quoque
Matth. 26. Marc. 14. de Maria, quæ osculabatur pedes ejus. Item et de Juda, propter
quod benignitatis signum infelix citiùs resipiscere debuisset.

Matth. 14. Secutæ sunt turbæ pedestres Dominum Jesum de civitatibus in desertum. Vespere autem facto dixerunt ei discipuli. Dimitte turbas, ut euntes emant sibi escas. Ipse vero tanquam liberalis respondit: Date illis vos manducare.

Luc. 19. Distribuendo et restituendo largus fuit Zachæus, cum dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.

Luc. 21. Donum pauperculæ viduæ, quæ misit duo æra minuta in Gazophylacium, præfertur a Domino muneribus divitum.

Luc. 23. Valde liberalis fuit Dominus latroni pendenti et petenti: Memento mei, cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Jesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

Joan. 2. Benignitatem et liberalitatem dignatus est Dominus ostendere, quando vocatus ad nuptias pauperes, ivit, et ibidem aquam in vinum convertit, ut exhilararet pauperes discumbentes.

Matth. 18. Magna Dei liberalitas apparet in illa similitudine de servo nequam, cui dixit Dominus: Omne debitum dimisi tibi, quoniam rogâsti me.

Actor. 4. Joseph, qui cognominatus est Barnabas, cum haberet agrum, vendidit illum, et attulit pretium, et posuit ante pedes Apostolorum.

Actor. 11. Audientes discipuli, qui erant Antiochiæ, quod fames futura erat in universo orbe, proposuerunt in ministerium mittere habitantibus fratribus in Judæa: Quod et fecerunt, mittentes per manus Barnabæ et Saulis.

Quædam mulier purpuraria, nomine Lydia, baptizata ad prædicationem Pauli, valde liberaliter et devotè rogavit, imo coëgit Paulum et socios suos manere in domo sua. Actor. 16.

Cum evasissent Paulus et socii de navi fracta, tempore hyemali, Barbari non modicam humanitatem præstabant eis: Accensâ enim pyrâ reficiebant eos, propter imbrem, qui imminebat, et frigus. Actor. 28.

Publius princeps insulæ Melitæ, ad quam Paulus et socii ejus post tempestatem venerunt, suscipiens eos, triduo benignè se eis exhibuit. Paulus autem patrem ejus, febribus et dysenteriâ laborantem, sanavit. Eodem.

Apparet, Paulum erga pauperes valde liberalem fuisse, quorum negotia tam sollicite procurabat, ut patet de collectis, quas diligentissime fieri faciebat. Si dignum fuerit, ut ego eam, mecum ibunt, ait: Et: qui parce seminat, parce metet. 1. Cor. 16.

Miræ liberalitatis et gratitudinis fuit exemplar in Paulo, qui pro Onesimo servo Philemonis fugitivo scripsit litteras tam affectuosas, efficaces et devotas, ut patet in epistola: Si habet me socium, ait, suscipe illum, sicut me. Si autem quid nocuit aut debet, mihi imputato. 2. Cor. 9. Ad Philemonem.

TITULUS XCI.

Liberorum eruditio.

Audiens Jacob somnia Joseph, increpabat eum, ne contra se fratrum suorum invidiam suscitaret. Gen. 37.

Negligentiam filiorum arguebat Jacob audiens, quod alimenta venderentur in Ægypto. Gen. 42.

Blasphemus in eremo lapidatus fuit, filius mulieris Israëlitis, de viro Ægypto generatus. Tales enim filii male frequenter instruuntur. Levit. 24.

Præcepit Dominus per Moysen, ut filii Israël docerent filios suos ea, quæ ipsi viderant. Deut. 4.

Contumax filius et protervus, et parentum imperio obedire contemnens præcipitur a Moyse per populum lapidari. Deut. 21.

Heli sacerdos male corripuit filios suos, et ideo tam ipse quam illi sunt a Domino puniti. 1. Reg. 4.

Adonias filius Haggith male fuit a patre suo David correptus, et idcirco in superbiam elatus regnare voluit, sed tandem a fratre suo regnante occisus fuit. 3. Reg. 1. et 2.

Appropinquans ad mortem David, diligenter instruxit Salomonem filium suum, qui regnare debebat post eum. 1. Paral. 28.

Tob. 14. 5. et 14. Tobias Senior filium suum ab infantia timere Deum docuit, et abstinere ab omni peccato. Deinde, cum se cito crederet moriturum, pie et salubriter instruxit eum. Similiter fecit instante morte suâ.

Tob. 10. Parentes Saræ uxoris Tobiæ junioris dimiserunt ire filiam suam cum viro suo, monentes eam, honorare soceros, diligere maritum suum, regere familiam suam, gubernare domum, et se ipsam irreprehensibilem exhibere.

Job. 1. Magnam solicitudinem gerebat Job de liberis suis, qui cum simul comedissent, offerebat holocausta per singulos dies, ne fortè peccassent.

Dan. 13. Parentes Susannæ, cum essent justi, erudierunt filiam suam secundùm legem Moysis.

1. Mach. 2. Cum appropinquaret morti Matathias, filios suos salubriter instruxit, et contra impios animavit.

2. Mach. 7. Suprà modum mater mirabilis, quæ patientes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, singulos hortabatur piâ voce, dicens : Nescio, qualiter in utero meo apparuistis etc.

TITULUS XCII.

Luxuria.

Gen. 6. Peccatum carnis præcipua videtur fuisse causa, propter quam Dominus diluvio deleverit mundum. Dicitur enim : Omnis caro corruperat viam suam.

Gen. 19. Hoc etiam fuit causa horribilis incendii Sodomæ.

Gen. 34. Nota, quot et quanta mala evenerint pro ardenti amore Sichem filii Emor, qui violenter Dynam oppressit.

Gen. 38. Luxuriosi quandoque luxuriam in aliis detestantur, ut patet de Juda, qui dixit de Thamar: Producite eam, ut comburatur.

Judic. 20. Occasione uxoris Levitæ a viris Belial in Gabaa Benjamin, incredibili libidinis furore vexante, occisi sunt plus quam 60,000 hominum.

2. Reg. 3. 4. Isboseth filius Saul redarguit Abner, qui ingressus fuerat ad concubinam patris sui. Abner autem iratus super hoc procuravit ei auferre terram, et citò post amisit uterque vitam et patriam.

2. Reg. 11. David captus amore Betsabeæ uxoris Uriæ, cum illâ adulterium commisit, et cum proditione homicidium perpetravit.

Judith. 12. Stetit Judith ante faciem Holofernis, concussum erat cor, ardens ipsius in concupiscentia.

Dixit angelus Tobiæ juniori: in eos, qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se et a mente sua excludant, et suæ libidini ita vacent, sicut equus et mulus, habet potestatem dæmonium. Quid ergo est de fornicatoribus, qui nihil aliud intendunt, nisi fœdam suam explere libidinem? Tob. 6.

Duo senes presbyteri ita fuerunt amore Susannæ decepti, quod, quando illa voluntatem eorum facere recusavit, mortem illius procurare conati sunt. Dan. 13.

Tempore Antiochi, templum luxuriâ et comessationibus gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus, sacratisque ædibus mulieres ultro se ingerebant etc. 2. Mach. 6.

Occasione Herodiadis, quam contra legem duxerat Herodes, Joannes Baptista decollatus fuit, ad instantiam peccatricis mulieris. Matth. 14. Marc. 6.

Spiritus immundi loca immunda diligunt, unde rogaverunt Dominum Jesum, ut permitteret eos intrare in porcos, non in boves vel agnos, quæ sunt animalia munda. Matth. 8.

Inter illos, qui vocati sunt ad magnam cœnam, nec iverunt, ille, qui uxorem duxit, non petiit se excusatum haberi. Per quod patere potest, quam longe sunt a cœnâ Domini luxuriosi homines et immundi, si ducere uxorem ita hominem implicat et involvit, quod quasi nihil aliud cogitare sinit. Luc. 14.

Exemplo filii prodigi, qui dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose, patet, quod id peccatum depauperat. Unde dicitur: Cœpit egere. Item vilificat naturam. Sequitur: Quod ipse pascebat porcos etc. Luc. 15.

Item non extinguit ardorem libidinis, sed accendit: dicitur enim ibi: Cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant etc.

M

*

TITULUS XCIII.

Magia.

Coram Moyse et Aarone confunduntur magi et malefici in Ægypto; virga enim Aaron devoravit virgas eorum. Quin et ipsi ulceribus percussi coram Moyse stare non possunt. Exod. 7. 11.

Magi in Ægypto cum omni sua arte non poterant producere sciniphes: argumentum evidens, illis non omnia a Deo esse permissa. Exod. 8. 18.

Exod. 22. 18. Inter leges judici a Deo datas est illa : maleficos non patieris vivere.

Lev. 19. 31. Prohibet Deus populo : non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos. Addit rationem:

Lev. 20. 6. Ego Dominus Deus vester. Minatur etiam talibus : Anima, quæ declinaverit ad magos et ariolos, ponam faciem meam contra eam, et interficiam illam de medio populi sui.

1. Reg. 28. Saul abstulit magos et ariolos de terra, et interfecit eos, qui pythones habebant in ventre. Verum deinde ab hostibus coarctatus, pythonissam consuluit, postridieque ejùs diei in peccatis suis mortuus, seipsum gladio suo peremit.

4. Reg. 17. 17. Inter alia peccata, propter quæ Israëlitæ sub Rege Osee ab Assyriis in captivitatem abducti fuerunt, etiam hoc adducitur: divinationibus inserviebant et auguriis.

4. Reg. 1. Ochoziæ regi, ob consultum Beelzebub dei Accaron oraculum, mortem prædicit Elias.

2. Paral. 33. Manasses Rex observabat somnia, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat, habebat secum magos et incantatores. Idcirco vinctus catenis Babylonem in captivitatem ductus est.

Actor. 8. Simon magus, postquam multos suis magiis dementâsset, tandem credidit et baptizatus est. Sed vana fuit ejus conversio.

Act. 19. 19. Multi ex iis, qui curiosa sectati sunt, attulerunt libros suos (magicos) et combusserunt coram omnibus.

TITULUS XCIV.

Maledictio, quâ Deus maledicit homini.

Gen. 3. Serpens primo legitur a Deo maledictus fuisse : Maledictus eris inter omnia animantia et bestias terræ, super pectus tuum gradieris, etc.

Eodem. Ad pœnam hominis dictum est : Maledicta terra in opere tuo.

Thren. 2. Lamentans Jeremias excidium civitatis Jerusalem, dixit : repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ.

Dan. 2. Daniel in oratione sua dicebat : stillavit super nos maledictio. Et nota, quod maledictio super peccatores dicitur stillare, sed super justos benedictio inundare. Eccles. 39. Benedictio illius quasi fluvius inundabit.

Malach. 2. Sacerdotibus malis loquens Dominus per Malachiam prophetam, dixit : Maledicam benedictionibus vestris.

Ficus, habens folia sine fructu, maledicta fuit a Domino, et continuo aruit. Matth. 21. Marc. 11.

Nimis erit terribilis illa maledictio, contra reprobos proferenda in die judicii : Ite maledicti in ignem æternum. Matth. 25.

TITULUS XCV.

Maledictio, quâ homo homini maledicit.

Primus inter homines Noë legitur maledixisse Chanaan nepoti suo, pro eo, quod Cham pater ejus nuditatem ipsius Noë cæteris fratribus nuntiavit, cum magis eam tegere debuisset. Gen. 9.

Inter verba benedictionis, quæ dedit Isaac Jacob filio suo : Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus. Gen. 27.

De Simeon et Levi dixit Jacob pater eorum : Maledictus furor eorum, quia pertinax, et indignatio eorum, quia dura. Gen. 49.

Balach misit nuntios ad Balaam, ut veniret, et malediceret populo Israël; audierat enim, quod maledictus erat, in quem maledictio devenisset. Num. 22.

Qui maledixerit patri aut matri, morte moriatur. Levit. 20.

Multas maledictiones ponit Moyses in eos, qui transgrederentur tradita illis divina mandata. Deut. 17.

Dirutâ civitate Jericho, imprecatus est Josue dicens : Maledictus vir coram Domino, qui suscitaverit et ædificaverit Jericho. Josue. 6.

Sichemitæ inter epulas et pocula maledicebant Abimelech. Judic. 9.

Goliath Philistæus maledixit David in diis suis. 1. Reg. 17.

Saul volens persequi Philistæos adjuravit populum, dicens : Maledictus vir, qui comederit panem usque ad vesperam, donec ulciscar de inimicis. 1. Reg. 14.

Semei procedebat egrediens et maledicebat mittebatque lapides contra David, dicebat : Egredere vir sanguinum, et vir Belial. 2. Reg. 16.

Elisæus maledixit pueris illudentibus ei, et dicentibus : Ascende calve, ascende. Et lacerati sunt quadraginta duo pueri a duobus ursis. 4. Reg. 2.

Cum Judâs Machabæus obsideret quoddam prædium, illi, qui intus erant, supra modum maledicebant, et sermones nefandos jactabant. 2. Mach. 10.

Pharisæi maledixerunt cœco nato, per Dominum Jesum illuminato, et dixerunt : Tu discipulus illius sis. Joan. 9.

Arguebant Judæi Paulum, dicentes : Summo sacerdoti Dei maledicis? Sed ille excusavit se, et dixit; nesciebam, fratres, quod princeps esset. Actor. 23.

TITULUS XCVI.

Malorum multitudo.

Gen. 6. et 7. Cum factum fuit diluvium, octo homines tantùm salvati sunt. Omnis quippe caro corruperat viam suam.

Gen. 25. Plures fuerunt filii Ismaelis, quam filii Isaac, et plures filios suscepit Abraham de Cetura, quam de Sara.

Gen. 19. In quinque civitatibus Sodomorum non erant inventi decem justi : ergo erat ibi multitudo malorum, et paucitas bonorum.

Gen. 37. Inter omnes fratres Joseph non fuerunt nisi duo, Ruben et Judas, qui laboraverunt ipsum liberare, sed prævaluerunt mali.

Num. 13. Moyses exploratores misit ad considerandam terram promissionis, sed duo tantùm erant boni, scilicet Caleb et Josue.

Num. 11. Sexcenta millia pugnatorum numerati fuerunt, de quibus duo tantùm, Caleb et Josue intraverunt terram promissionis.

2. Reg. 15. Plures fuerunt cum Absalon, regnum patris usurpare nitente, quam cum David bene et juste regnante.

3. Reg. 12. Major pars filiorum Israël fuit in regno *Samariæ*, quia decem tribus, ubi erant homines multo pejores; minor autem in regno Jerusalem, quia duæ tantùm tribus.

3. Reg. 20. Tantus erat numerus bellatorum regis Syriæ, quia pugnabant contra Israël, quod dicebat ipse rex, pulverem Samariæ non sufficere pugillis eorum.

Judith. 2. In exercitu Holofernis tantus erat numerus bellatorum, quod cooperuerunt faciem terræ sicut locustæ.

Jerem. 44. Omnis populus habitantium in terra Ægypti, et mulieres, quarum stabat multitudo grandis, sacrificabat diis alienis.

1. Mach. 9. Non remanserunt cum Juda Machabæo nisi octingenti viri, et erant in exercitu Bachidis et Alcimi proditoris 20,000 virorum, et duo millia equitum.

Joan. 18. Cum esset in Jerusalem tempore paschali, quo passus est Dominus, maxima populi multitudo, non est inventus vir, qui se opponeret manifestè morti tam nequiter procuratæ. Clamaverunt enim omnes : Non hunc dimitte, sed Barrabam.

Actor. 28. Quidam Judæi, quos invenit Paulus Romæ in primo adventu suo, dixerunt ei : De secta hac Christianorum notum est *nobis*, quod ubique ei contradicitur.

TITU-

TITULUS XCVII.

Matrimonium.

Quod uxor debeat esse viro suo socia et æqualis quoad multa, non domina, vel ancilla, patet per hoc, quod Evam formavit Dominus de costa Adæ, non de capite vel de pede. Item patet, quod vir est caput uxoris, quia fuit ei quodammodo principium essendi, et facta est mulier de viro suo, non vir de muliere. Debet esse vir magister et doctor, unde præceptum a Deo fuit datum Adæ, et per Adam Evæ. Gen. 2.

Quod unus vir unam tantùm uxorem habere debeat, sic decernit Dominus, dicens : Erunt duo in carne una. Eodem.

Ante diluvium, solus Lamech duas uxores legitur habuisse. Gen. 4.

In Arca Noë tot viros, quot fœminas jussit Dominus reservari, ut videlicet esset unica unici. Gen. 7.

Ægyptii tempore Abrahæ plus abominari videbantur adulterium, quam homicidium, unde timebat Abraham, ne eum occiderent, et postmodùm Sarai uxorem suam Pharaoni offerrent, quasi nollet eam cognoscere, quamdiu crederetur maritum habere. Gen. 12.

Sara, uxor Abrahæ, obediebat marito, et Dominum eum vocabat. Gen. 18.

Item etiam Abraham illius votis condescendebat interdum. Gen. 21.

Propter Sarai, uxorem Abrahæ, flagellavit Dominus Pharaonem plagis maximis. Gen. 12.

Propter eandem Dominus Abimelech per somnium minando exterruit. Gen. 20.

Consensus exigitur ad matrimonium : Vocemus puellam, et quæramus ipsius voluntatem. Gen. 24.

Illis blasphemus, qui fuit lapidatus in deserto, fuit filius mulieris Israëlitidis de viro Ægyptio generatus. Per quod haberi potest, quod non expedit de diversis ritibus matrimonia copulare, quia liberi inde nati malè imbuuntur. Levit. 24.

Secretum, quod Samson parentibus suis dicere noluit, uxor ejus extorsit ab eo in damnum ipsius. Judic. 14.

Dixit Elcana ad Annam : Nunquid ego non melior sum tibi, quam decem filii ? 1. Reg. 1.

Nabal durus et pessimus et stultus habuit uxorem Abigail, quæ erat prudentissima et speciosissima. 1. Reg. 25.

Quamvis haberet David multas uxores, tamen adulterium cum Bethsabea commisit. 1. Reg. 11.

4. Reg. 8. Joram rex Juda fecit malum coram Domino, et ambulavit in viis Achab. Et subditur causa hujus : Filia enim Achab erat uxor ejus.

1. Esd. 10. Filii transmigrationis, qui duxerunt uxores alienigenas, secundùm mandatum Esdræ, dimiserunt eas.

2. Esd. 3. Videns Neemias Judæos ducentes uxores alienigenas, objurgavit eos, et maledixit, et verberavit aliquos, et decalcavit.

Tob. 3. Sara, filia Raguelis, dicebat in oratione sua : Virum autem, Domine, in timore tuo, non cum libidine mea, consensi suscipere.

Tob. 6. Dixit angelus Tobiæ : In eos, qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se et a sua mente excludant, et suæ libidini ita vacent, sicut equus et mulus, habet potestatem dæmonium.

Tob. 8. Prima nocte, quando introductus est Tobias junior cum uxore, hortatus est virginem, dicens ei : Sara surge, et deprecemur Dominum hodie et cras et secundum cras, quia istis tribus noctibus Deo jungimur. Tertia autem nocte transactâ, in nostro erimus conjugio.

Tob. 6. Honestam causam ducendi uxorem exposuit Angelus Tobiæ : Accipies virginem cum timore Domini, et amore filiorum magis, quam libidine ductus.

Tob. 10. Parentes Saræ monuerunt eam, honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, et seipsam irreprehensibilem exhibere.

Jerem. 44. Mulieres translatæ de terra Juda in Ægyptum, quæ sacrificabant reginæ cœli, excusabant se per viros suos, qui similia faciebant.

Dan. 13. Pro servanda fide matrimonii Susanna exposuit se morti, infamiæ, nisi ei per Danielem justus Dominus providisset.

Joan. 2. Salvator noster convivio nuptiarum non dedignatus est interesse.

Matth. 14. Joannes Baptista fuit decollatus, quia Herodem de adulterio arguebat.

Matth. 19. Quærentibus Pharisæis, si liceret homini dimittere uxorem quacunque de causa, dixit Dominus : Quod Deus conjunxit, homo non separet.

Luc. 14. Ex illis, qui ad cœnam magnam vocati fuerunt, et non iverunt, ille, qui uxorem duxit, non rogavit, se excusatum haberi. Quia status ille hominem vehementer allicit, et sæpe retrahit a divinis.

1. Cor. 7. Quantum ad actum conjugalem, ad paria, vel similia judicat Apostolus virum et uxorem : Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

Ananias, uxore suâ Saphirâ consciâ, fraudem fecit de pretio agri venditi, sed ambo gravissime sunt puniti. Actor. 5.

TITULUS XCVIII.

Mendacium.

Primum mendacium fuit a serpente prolatum, quando dixit mulieri : Nequaquam moriemini. Gen. 3.

Sara timore perterrita, de risu se mendaciter excusavit. Gen. 18.

Etiam fornicatores mendacium dicere dedignantur, sicut Judas; qui dixit : Mendacii nos arguere non poterit (Thamar scilicet, cui hœdum promiserat). Gen. 38.

Mendacium obstetricum, quod dixerunt Pharaoni, filios Hebræorum jugulare nolentes, habuit remunerationem temporalem, et non æternam, licet fuerit illud mendacium valde compassivum. Exod. 1.

Multoties Pharao voluit decipere Moysen per mendacia. Sed tamen nihil ei profuit. Exod. 9. et 10.

Sedens et flens dixit populus in deserto : Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. Num. 11.

Callide cogitantes Gabaonitæ voluerunt Josue mendaciter decipere. Sed ille bono usus est consilio, eos in servitutem redegit, nec initum fœdus rupit. Josue 9.

Nunquam licet mendacium dicere, sed veritatem licet et expedit quandoque tacere, sicut fecit Samuel, dicens : Ad immolandum Domino veni. Ad aliud enim facere principaliter venerat, et nihilominus hoc facere proponebat. 1. Reg. 16.

Dixit Saul, servos suos conjurâsse adversum se, quia non capiebant David. Et dixit David, servum suum insidiari sibi : ipse vero insidiabatur ei. 1. Reg. 22.

Occiso unico de filiis David, fama pervenit ad ipsum David, dicens : Percussit Absalon omnes filios regis. Sic faciunt homines sæpe nunciando rumores. 2. Reg 13.

Officiosè mentitus est Chusai Absalon dicens : Sicut parui patri tuo, parebo et tibi. 2. Reg. 16.

Vir Dei prædixit Jeroboam destructionem altaris sui, qui per falsi prophetæ mendacium seductus fuit, et mandatum Domini præterivit. 3. Reg. 13.

Duo falsi testes producti contra Naboth, fuerunt causa dilapidationis ejus. 3. Reg. 21.

3. Reg. 22. Spiritus mendax in ore multorum prophetarum decepit Achab, ut iret ad pugnam. Et ibidem fuit percussus ad mortem.

Judith. 10. Per verba, quæ dixit Judith Holoferni, decepit eum. Licet excusetur propter intentionem, quam habuit.

Esth. 3. Pessimum mendacium adinvenit Aman, ut posset confundere Mardochæum, eo quod illum adorare nolebat.

Jerem. 42. Accesserunt ad Jeremiam principes et vulgus, quod remansit post destructionem Jerusalem, et dixerunt, se facturos, quidquid ille præciperet eis, sive bonum esset, sive malum. Sed largam promissionem malè tenuerunt.

Dan. 13. Perniciosum et detestabile mendacium dixerunt duo presbyteri senes adversus Susannam, quam tamen ex constantissima castitate commendare debebant.

1. Mach. 1. Antiochus rex misit principes tributorum in civitates Juda, et venit in Jerusalem, et locutus est ad eos verba pacifica in dolo, et crediderunt ei, et irruit super civitatem repentè, et percussit eam plagâ magnâ, perdiditque populum multum.

1. Mach. 6. Cum obsideret Antiochus Eupator Jerusalem, ut posset capere eam, misit ad illos, qui erant intus, pacem facere, et ceperunt illam, et juravit illis rex et principes, sed rupit citiùs juramentum et mandavit destrui murum.

1. Mach. 7. Alcimus, qui voluit fieri summus sacerdos, dixit regi Demetrio: Perdidit Judas et fratres ejus amicos tuos. Deinde idem venit in terram Juda cum Bachide et miserunt nuncios ad Judam et fratres ejus, et locuti sunt verbis pacificis in dolo, et tandem probatum est, quod non erat in eis veritas et judicium.

1. Mach. 11. Promisit Demetrius Jonathæ, quod redderet ei arcem: sed cum liberatus fuisset per Judæos, quos misit Jonathas, mentitus est Demetrius omnia, quæcunque dixit, et alienavit se à Jonatha.

1. Mach. 13. Misit Simon Tryphoni centum talenta argenti, et duos filios Jonathæ, pro liberatione ipsius, quia promiserat Tryphon remittere Jonatham, si hoc fieret ei. Sed mentitus est Tryphon, quia argentum retinuit, et patrem cum filiis interfecit.

Matth. 11. et 22. Luc. 23. Joan 8. etc. Mentiti sunt contra Dominum Jesum Judæi, præcipuè Scribæ et Pharisæi, qui magis invidebant ei, dicentes eum esse potatorem, mendacem, voratem, et prohibentem tributa dari Cæsari, gentis subversorem, et turbarum seductorem, dæmoniacum et blasphemum.

Matth. 28. Nequissimum mendacium excogitaverunt Judæi, quando corruperunt custodes dominici sepulcri, ut dicerent, quod discipuli de nocte furati fuerunt corpus Domini.

Ananias et uxor ejus Saphira mentiti sunt Petro de pretio agri venditi. Quod mendacium fuit per Petrum gravissime vindicatum. Actor. 5.

Judæi statuerunt duos falsos testes contra beatum Stephanum, dicentes : Homo iste non cessat loqui verba adversùs sanctum locum et legem. Actor. 6.

Contra beatum Paulum multa fuerunt adinventa mendacia. Nam illi quæstuarii, qui habebant puellam Pythonissam in Philippis, a qua ipse spiritum Pythonem ejecit, dixerunt magistratibus civitatis : Hi homines conturbant civitatem nostram, cum sint Judæi, et annunciant morem, quem non licet suscipere. Actor. 16.

Item apud Athenas dicebant quidam : Quid vult semiverbius hic dicere? Alii dicebant : Novorum dæmoniorum videtur annunciator esse. Actor. 17.

Rursus in Hierosolymis quidam Judæi injecerunt ei manus, clamantes : Viri Israëlitæ, adjuvate, hic est homo, qui adversùs populum et legem et locum hunc omnes ubique docet. Insuper et gentiles induxit in templum, et violavit locum istum sanctum. Actor. 21.

Postea coram Felice Præside Tertullus, orator Judæorum, dixit eum hominem pestiferum, et concitantem seditionem Judæis in universo orbe. Actor. 24.

Præterea in insula Melitæ videntes Barbari viperam in manu Pauli pendentem, dicebant ad invicem : Utique homicida est homo hic, qui, cum evaserit de mari, ultio eum vivere non sinit. Actor. 28.

Testatur etiam Paulus de seipso : Aiunt quidam nos dicere, quemadmodum de nobis malè loquuntur : Faciamus mala, ut eveniant bona. Rom. 3.

Et ad Corinthios : Epistolæ, inquit, quidam aiunt, graves sunt, at præsentia corporis infirma, et sermo contemptibilis. 2. Cor. 10.

TITULUS XCIX.

Miracula.

Creatio rerum fuit ita mirabilis, quod ejus notitia nonnisi per revelationem venire potuit ad hominem. Nam secundùm Gregorium, de præteritis Moyses prophetavit, dicens : In principio creavit Deus cœlum et terram, non quia prædixit ventura, sed quia prodidit occulta. Greg. super Ez. hom. 1.

Tempore diluvii salvavit Dominus Noë cum uxore, et tribus filiis suis, et uxoribus eorum, tum etiam de cunctis animalibus masculum et fœminam fecit servari per arcam. Gen. 7.

Gen. 11. Præsumptionem hominum, turrim usque ad cœlum ædificare volentium, repressit Dominus, confundendo linguas eorum.

Gen. 21. et 22. Mirabiliter natus est Isaac, idem mirabiliter liberatus, quando debuit immolari, ariete inter vepres hærente.

Exod. 7. 8. 9. et 10. Quam multa fecerit Dominus miracula per Moysen, cum eduxit filios Israël de Ægypto, patet.

Exod. 13. Grande miraculum fuit, quod nunquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem, populo exeunti de Ægypto ad terram promissionis.

Exod. 14. Memorandum et terribile miraculum fuit in divisione et exsiccatione maris rubri, quando transierunt filii Israël sicco pede, Ægyptii vero in mediis fluctibus obvoluti.

Exod. 15. Per lignum Moysi ostensum dulcoratæ sunt aquæ.

Exod. 16. Misit Dominus murmuranti populo coturnices. Et postea

Exod. 17. pluit illis Manna ad manducandum et eduxit aquam de petra in abundantia ad bibendum.

Num. 11. Murmurantibus, et desiderio carnium flagrantibus in deserto filiis Israël misit Deus carnes in abundantia.

Num. 16. et 17. Occasione seditionis Core et complicum suorum, multa miracula contigerunt.

Num. 21. Percussi filii Israël a serpentibus ignitis, et aspicientes serpentem æneum curabantur.

Deut. 29. Adduxit Dominus filios Israël per desertum quadraginta annis, et non sunt attrita vestimenta eorum, nec calceamenta vetustate consumpta.

Num. 22. Veniens Balaam ad maledicendum populo Dei, redargutus fuit ab asina, cui insidebat.

Josue 3. Ingressis filiis Israël fluvium Jordanis, intumescebant aquæ superiores ad instar montis, inferiores in mare mortuum descenderunt.

Josue 6. Post septem circuitus filiorum Israël muri Jericho corruerunt.

Josue 10. Obedivit Dominus voto Josue, dicenti : Sol contra Gabaon non movearis.

Judic. 7. Immisit Dominus gladium in omnibus castris Madian, et mutuâ se cæde truncabant : Sicque per paucos multi debellati fuerunt.

1. Reg. 5. Per arcam Domini a Philistæis captam, multa fuerunt facta miracula.

1. Reg. 14. Jonathas et armiger ejus tot de Philistæis percusserunt, quod factum est miraculum, et turbata sunt castra.

Magnum fuit et hoc, quod David juvenis inexpertus, inermis prævaluit adversùs Philistæum fortem, armatum Goliath. 1. Reg. 17.

Elias legitur fecisse miracula in petendo fieri siccitatem, ita, quod non pluerit super terram annos tres, menses sex. Corvi quoque detulerunt ei panem et carnes bis in die. 3. Reg. 17. 18. et 19.

Consequenter suscitavit filium matrisfamilias. Postea ignem, holocaustum mirabiliter consumentem, a Domino precibus impetravit. Demum post orationem ejus facta est pluvia grandis.

Dehinc angelus Domini panem et aquam ei ostendit. Item ad preces ejus, duos quinquagenarios ignis de cœlo consumpsit: quinquagenita viros similiter cum unoquoque. 4. Reg. 1.

Tandem divisit pallio aquas Jordanis et in curru igneo receptus est in cœlum. 4. Reg. 2.

Similia multa de Elisæo quoque: Elisæus mulieris viduæ debitis obligatæ oleum augmentavit. 4. Reg. 4.

Idem mulierem Sunamitidem filium habere fecit. Deinde eundem mortuum suscitavit.

Apposita farina in olla, prius amara olera dulcoravit, et panes multiplicavit filiis prophetarum.

Sanavit idem a leprâ Naaman Syrum. 4. Reg. 5.

Fecit super aquas natare ferrum.

Absens tanquam præsens multa cognovit. Currus igneos angelorum a puero suo videri fecit. 4. Reg. 6.

Exercitum regis Syriæ cœcitate percussit. 4. Reg. 6. 7. et 8. 13.

Idem multoties futura prædixit.

Cadaver hominis mortui, tangens ossa Elisæi, vitæ restitutum fuit. 4. Reg. 14.

Obsidente rege Sennacherib civitatem Lachis, percussi fuerunt unâ nocte 185,000, tempore Ezechiæ. 4. Reg. 19.

Congregati sunt contra Josaphat filii Ammon et Moab, et de monte Seir, cum canerent laudes Deo Levitæ in exercitu Josaphat; adversarii in semetipsos versi, mutuis concidère vulneribus. 2. Par. 20.

Mirabile fuit valde, quando ad petitionem Ezechiæ sol retrocessit per decem lineas in horologio Achaz. 4. Reg. 20.

Tobias quatuor annis fuit cœcus, et inde juxta consilium angeli ad linitionem de felle piscis lumen recepit. Tob. 11.

Memorandum fuit miraculum de tribus sociis Danielis, de fornace ignis ardentis tam magnificè liberatis. Tum etiam quod Daniel ipse cum leonibus septem diebus remansit illæsus. Dan. 3. Dan. 14.

Jon. 1. et 2. Occasione Jonæ, mare fuit commotum, quo projecto piscis eum glutivit, et per triduum ibi vixit, et postea sanus exivit.

2. Mach. 3. Expertus est Heliodorus divinam virtutem, quando voluit spoliare templum, fuitque a duobus juvenibus gravissimè verberatus.

2. Mach. 8. Adversùs Galatas in Babylonia 6,000 hominum peremerunt 12,000 hominum, propter auxilium illis e cœlo datum.

Luc. 1. Angelus Domini apparuit Zachariæ, nuncians ei ex parte Dei, quod uxor ejus Elisabeth sterilis et anus pareret ei filium: qui incredulus ad verbum angeli, mutus effectus est, usque ad circumcisionem pueri, et tunc loquela restituta est ei.

Eodem. Mirum, dulce, et pium valde fuit, quando ad salutationem beatæ Mariæ, quæ noviter conceperat Salvatorem, Joannes in utero matris existens exultavit: beataque Elisabeth, hoc cognoscens, exultavit dicens: Benedicta tu in mulieribus, etc.

Matth. 2. Item et quod Magi venerunt ab oriente, stellâ duce, Hierosolymam.

Joan. 2. Vocatus ad nuptias Dominus Jesus, initio signorum, aquam in vinum vertit.

Luc. 4. Non fuit parvum Domini miraculum, quando illi de Nazareth irâ repleti duxerunt eum ad supercilium montis, ut præcipitarent eum: ipse autem transiens per medium illorum, ibat.

Matth. 4. Luc. 4. 6. Circuibat Jesus, obtuleruntque ei omnes malè habentes, et curavit nos.

Miracula Christi. Quantum ad miracula, quæ Salvator noster, cum hominibus conversatus, dignatus est operari, evangelica colligitur historia. Quia ipse tres mortuos suscitavit, videlicet filiam Archi-Synagogi, Matth. nono, et Marc. quinto; filium viduæ extra portam civitatis delatum, Lucæ octavo; tertio Lazarum, Joan. undecimo.

Leprosi. Deinde leprosos undecim sanavit. De uno, Matthæi octavo, Lucæ quinto. De aliis decem simul mundatis, Luc. 17.

Cœci. Postea sex cœcos legitur illuminâsse. De duobus simul, Matthæi nono. De aliis duobus, Matthæi vigesimo. De uno alio, Marci octavo. Veniunt Bethsaida, etc. De cæco nato. Joan. 9.

Dæmoniaci. Dæmoniacos autem septem specialiter liberavit. De duobus, Matthæi octavo, quorum unus erat famosior, et nomen sibi legionem esse dicebat: tangitur id, Lucæ octavo. De uno alio, qui erat cœcus et mutus, Matthæi duodecimo. De quodam lunatico, qui non poterat liberari, nisi jejunio et oratione, Matthæi decimo septimo, Marci nono. Et de quodam spiritu immundo, ab homine in synagogâ

gogâ Judæorum ejecto, tangitur Marci primo, Lucæ quarto. Et de filiâ mulieris Chananææ ad instantiam matris sanatâ, Matth. 15.

Tum et secundùm litteram narratur, Lucæ octavo, ejecisse septem dæmonia de Maria. Et hoc ipsum dicitur Marci decimo sexto.

Cum socrus Simonis teneretur magnis febribus, imperavit Jesus febri, et continuò surgens, ministrabat eis. Marc. 1. Luc. 4.

Paralyticum per tegulas et tectum demissum sanavit. Matth. 9. Luc. 14.

Hydropicum quoque, dum Sabbato in domo Pharisæi comederet, incurvatamque mulierem, nec sursum respicere valentem, erexit. Luc. 13. Matth. 12. Matth. 8.

Hominem manum aridam habentem, extendere fecit. Marc. 7. Joan. 4.

Sanavit quoque verbo servum Centurionis, qui jacebat paralyticus. Matth. 9.

Item surdum fecit audire, et mutum loqui.

Filium reguli de Capharnaum, incipientem mori, ad vitam reduxit. Marc. 5.

Fluxum sanguinis in muliere hæmorrhoissa cessare fecit tactu fimbriæ. Matth. 8.

Tempestate validâ in mari, ipso dormiente, commotâ, imperavit ventis, statimque venti et mare obediunt ei. Marc. 4.

Ambulavit discipulis admirantibus supra mare, et Petrum ambulare fecit super eodem, et incipientem mergi, manu extensâ salvavit. Matth. 14.

Pulchrum miraculum ostendit illis tribus discipulis in sua transfiguratione. Matth. 17. Marc. 9.

Item quinque panibus et duobus piscibus quinque millia hominum satiavit, et sublati fuerunt duodecim cophini. Matth. 14. Marc. 6.

Quatuor millia hominum aliâ vice refecti de septem panibus et paucis pisciculis, superfuerunt septem sportæ. Marc. 8.

Idem ficum habentem folia sine fructu maledixit, et continuo aruit. Matth. 21.

Auriculam, per Petrum servo principis amputatam, benigne restituit, et Petrum super hoc increpavit. Luc. 22.

Cum autem Salvator penderet in cruce, a sexta hora diei usque ad horam nonam, tenebræ factæ sunt per universam terram, Luna existente decima quinta, et in parte cœli opposita, ita ut Sol per illam Lunam nullatenus potuerit eclypsari. Et velum templi scissum est, et monumenta aperta. Matth. 27.

Resurgente Domino terræ motus factus est magnus. Angelus Domini descendit de cœlo, et accedens revolvit lapidem etc. Præ timore autem exterriti sunt custodes. Matth. 28.

Joan. 20. Deinde apparuit discipulis, januis clausis.

Joan. 21. Et ad mare Tyberiadis, ubi ad præceptum ejus mittentes rete in mare, impletum est magnis piscibus centum quinquaginta tribus, et cum tanti essent, non est scissum rete.

Tob. 24. Actor. 1. Tandem quadraginta dies post resurrectionem suam apparuit discipulis, eos increpans et instruens. Videntibus illis atque admirantibus elevatus est in cœlum, et nubes suscepit eum ab oculis eorum.

Prædicta miracula in speciali tanguntur, alia vero plurima fuisse facta in generali leguntur, sicut apparet in diversis locis, *in* Matth. Marc., Luc. et Joan. Unde Joan.: Multa *quidem alia signa fecit* Jesus, quæ si scriberentur, totus mundus non *caperet* libros etc. (Joan. 20.)

Actor. 2. Miro modo fuit magnum miraculum de effusione Spiritûs Sancti super discipulos in die Pentecostes. Unde fuerunt ita roborati, consolidati et illustrati.

Actor. 3. Videns Petrus hominem claudum juxta portam speciosam templi: in nomine Jesu, dixit ei, surge, et ambula, et apprehensâ manu ejus dextrâ, allevavit eum, et consolidatæ sunt bases ejus et plantæ.

Actor. 5. Princeps sacerdotum, et qui cum illo erant, injecerunt manus in Apostolos, posueruntque eos in custodia publica; Angelus autem Domini per noctem eduxit eos, et carcerem reclusit.

Eodem. In plateis ponebant infirmos in lectis et grabatis, ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum. Concurrebat autem multitudo vicinarum civitatum, et sanabat omnes.

Actor. 8. Prædicante Philippo in Samaria, multi, qui habebant spiritus immundos, clamantes exibant. Multi etiam paralytici et claudi curati sunt.

Actor. 9. Æneam paralyticum ab annis septem jacentem in grabato Petrus sanavit, dicendo: Ænea, sanet te Dominus Jesus.

Eodem. Ejectis omnibus foras, Petrus ponens genua oravit, et conversus ad corpus Thabitæ mortuum, dixit: Thabita surge. At illa aperuit oculos, et viso Petro resedit.

Actor. 9. Mirabile et amabile factum fuit, quod Saulus, dum iret Damascum, ad capiendum Christi discipulos, cœlesti lumine circumdatus, in terram prostratus est: sed interiùs illustratus, quamvis extrà excœcatus.

Actor. 12. Petrum incarceratum, catenis duàbus vinctum, et a *sedecim* militibus diligentissime custoditum angelus Domini *solutum* eduxit, et porta ferrea ultrà aperta est eis.

Actor. 13. Elymam magum, pseudo-Prophetam Judæum Paulus privavit

lumine oculorum, eo quod ipse proconsulem Paulum a fide avertebat, et Apostolis Verbum Dei prædicantibus resistebat.

In Civitate Lystris erat quidam vir claudus ex utero matris suæ, qui nunquam ambulaverat, quem intuens Paulus dixit voce magnâ : Surge super pedes tuos rectus. Et exilivit, et ambulavit. Actor. 14.

Quædam puella, habens spiritum Pythonem, magnum quæstum præstabat Dominis suis divinando. Hæc sequebatur Paulum et Silam, clamans, et dicens : Isti homines servi Dei excelsi sunt. Paulus autem dixit spiritui : Præcipio tibi in nomine Jesu exire ab ea. Et exivit eâdem horâ. Actor. 16.

Cum essent Paulus et Silas in carcere laudantes Dominum, subito terræ motus factus est magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris, et statim aperta sunt ostia omnia, et universorum vincula soluta sunt. Eodem.

Virtutes non modicas faciebat Deus per manus Pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria, vel semicinctia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequâm egrediebantur. Actor. 19.

Quidam Judæi tentaverunt invocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen Domini Jesu Christi, dicentes : Adjuro vos per Jesum, quem Paulus prædicat. Respondens spiritus dixit : Jesum novi, et Paulum scio, vos autem qui estis ? Et insiliens homo, in quo erat dæmonium, dominatus est eorum ita, ut nudi et vulnerati effugerent. Eodem.

Una Sabbati Paulus disputans protraxit sermonem usque ad mediam noctem. Sedens autem quidam adolescens super fenestram, cum urgeretur somno gravi, cecidit de cœnaculo tertio deorsum, et sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset Paulus incubuit super eum. Adduxerunt autem puerum viventem, et consolati sunt nimis. Actor. 20.

Tempore hyemali, cum evasissent Paulus et socii ejus de confracta navi, et calefacerent se ad ignem, vipera a calore procedens invasit manum Pauli, quam ille excutiens in ignem, nihil mali passus fuit, cum tamen crederetur ab hominibus regionis illius illico moriturus. Actor. 28.

Patrem Publii febribus et dysenteriâ laborantem, Paulus facta oratione, et manuum impositione sanavit. Quo facto omnes, qui in insula illa habebant infirmitates, accedebant et curabantur. Eodem.

*

TITULUS C.

Misericordia Dei.

Gen. 4. 15. Misericors Deus fuit erga Cain, dum posuit ei signum, ut non interficeret eum omnis, qui invenisset eum.

Gen. 7. Erga Noë dum eum liberavit a diluvio, consequenter erga totum genus humanum, ut non funditùs periret.

Exod. 14. Erga populum Israëliticum, dum eum liberavit a dura servitute Ægyptiaca.

1. Esd. 1. Erga eundem populum, dum eum e captivitate Babylonica eripuit et in patriam suam reduxit.

Gen. 19. Erga Loth, dum eum per angelos de Sodomis et flamma ignis eripuit.

2. Reg. 12. Erga David, qui vix ex pœnitenti corde illam vocem pronunciavit : peccavi Domino, et mox a Propheta Nathan audivit: Dominus quoque transtulit peccatum tuum.

2. Paral. 33. 12. Erga Manassen; cui post immania flagitia dedit gratiam, ut ageret pœnitentiam valde coram Deo patrum suorum.

Joan. 3. 10. Joan. 8. Erga Ninivitas quibus propter insignem pœnitentiam condonavit excidium a Propheta Jona prædictum. Reprehendit etiam Prophetam Jonam, quasi dolentem de ipsius erga Ninivitas misericordiâ.

Matth. 9. 9. Misericors fuit Christus Dominus erga S. Matthæum, quem e telonio ad vitam apostolicam vocavit.

Joan. 8. Erga fœminam adulteram, quam non tantum eripuit e manibus Scribarum et Pharisæorum, qui illam in adulterio deprehensam volebant lapidare, sed etiam a suo Divino judicio et condemnatione absolvit.

Luc. 19. Erga Zachæum publicanum, ad quem se ultro invitavit, et salutem in ejus domum intulit.

Luc. 7. Erga Magdalenam, cui, licet esset in civitate peccatrix, non tantum omnia peccata remisit, sed illam etiam ad magnam sanctitatem provexit.

Joan. 21. 15. Erga S. Petrum, quem post condonatam trinam negationem in gradum pristinum restituit.

Luc. 23. 42. Erga latronem in cruce, cui plus concessit, quam ille petierat.

Actor. 9. Erga S. Paulum, ad quem de cœlo descendit, cum actu persequeretur Ecclesiam, ut eum converteret, et ex persecutore magnum

Apostolum faceret. Hanc Misericordiam Paulus ipse deprædicat in Epistola ad Timotheum. 1. Tim. 1. ✝. 12. et seq.

Erga omnes peccatores. Hinc communis de illo sermo: Hic peccatores recipit. Luc. 15. 2.

Erga totum humanum genus, pro quo non dubitavit crudelissima supplicia et acerbissimam mortem pati, ut illud ab interitu liberaret.

Misericordiam suam per varias parabolas nobis proposuit, ut

Boni pastoris, qui errantem oviculam per desertum quærit, inventam humeris imponit, et ad ovile reportat. Luc. 15.

Regis, qui servo suo decem millium talentorum debitori totum debitum dimisit, cum hic in genua procidens illum rogâsset. Matth. 18. 23.

Samaritani, qui cum vidit hominem a latronibus vulneratum, misericordiâ motus, alligavit vulnera ejus. Luc. 10.

Filii prodigi, qui ad patrem reversus, benignissime ab eo fuit exceptus. Luc. 15.

Adeo fuit Deus misericors erga Sodomitas, ut, si in eorum civitate decem tantùm justos invenisset, omnibus pepercisset. Gen. 18. 32.

David ex tribus pœnis a Deo sibi oblatis elegit pestem, dicens: Melius mihi est, ut incidam in manus Domini, quia multæ sunt miserationes ejus, quam in manus hominum. 1. Paral. 21. 13.

*

TITULUS CI.

Morbi.

Job in morborum plurimorum doloribus patientissimus exemplum patientiæ, quam omnes in suis morbis debent habere. Job. 2. 7.

Permisit Deus, ut Tobias senior fieret cœcus, ut posteris daretur exemplum patientiæ, sicut et sancti Job. Eidem affirmat Angelus: quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. Tob. 2. 12. 12. 13.

In diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem, nempe post mirabilem victoriam de Assyriis relatam, ne miraculoso hoc triumpho nimium extolleretur. 4. Reg. 1.

Item in hac infirmitate sua se convertit ad Dominum, ab eo petit sanitatem et obtinet. 4. Reg. 2.

Ægrotavit Rex Asa dolore pedum vehementissimo, et in infirmitate sua non quæsivit Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est: ideo mortuus. 2. Paral. 16. 13.

4.Reg. 1. 2. Ochozias Rex, cum ægrotaret, misit nuncios ad consulendum Beelzebub Deum Accaron super infirmitate sua. Sed nunciis occurrens Elias imperat, ut Domino suo renuntiarent : nunquid non est Deus in Israël, ut eatis ad consulendum Beelzebub? Quam ob rem hæc dicit Dominus : de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.

2.Mach.9.11. Impius et superbus Antiochus per morbum, in quem incidit, cœpit in cognitionem Dei et sui ipsius venire : unde exclamavit : justum est subditum esse Deo, et mortalem non paria Deo sentire.

Matth. 9. 2. Christus Dominus sæpius infirmis remisit peccata, antequm eos sanaret, ut ostenderet, tum originem morborum esse peccata, tum
Luc. 5. 20. optimum contra morbos remedium esse pœnitentiam de peccatis.

Joan. 5. 14. Idem hominem triginta et octo annos habentem in infirmitate sua, a se sanatum monet: ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

Matth. 9. Fere omnes ægroti, quos Christus Dominus sanavit, priùs ab
Matth. 10. illo sanitatem suis precibus postulârunt, per quod docentur ægri,
Luc. 18. ut sanitatem a Deo petant, cum sit unicè ejus donum.

Joan. 11. Lazarus justus et a Christo specialiter dilectus tam gravi infirmitate affligitur, ut ex ea moriatur.

Luc. 17. 17. Indignatur Dominus, quod novem leprosi ab eo sanati nullas ipsi gratias agant pro accepta sanitatis gratia.

TITULUS CII.

Mors in genere.

Gen. 2. Quia vera est sententia Dei, quam dixit homini : In quacunque hora comederitis ex eo, morte moriemini, planum est, quod statim post peccatum homo moritur. Unde homo vivens continue moritur, secundùm S. August. lib. 14. de civitate Dei.

Gen. 5. Cum tot annis vixerint homines ante diluvium, signanter tamen dicit scriptura post tempus descriptionis vitæ eorum: Et mortuus est.

Gen. 19. Si antiqui patres mortem timebant, et longam vitam optabant, non erat mirum. Nam ipsi non poterant adhuc in cœlum ascendere, nec divina perfrui visione, donec Salvator advenit, qui aperuit januam paradisi. Unde sanctus Loth admonitus est ab angelo, ut salvum se faceret in monte. Timuit ille ire, ne forte apprehenderet eum malum, et ibi moreretur.

Etiam mali optant bene mori. Moriatur anima mea morte justorum, dixit Balaam. Num. 23.

Quamvis Moyses obedire nollet imperio Domini, qui voluit eum transire Jordanem, tamen satis videtur, quia libenter plus vixisset, si Dominus voluisset. Unde ait: Iratus est Dominus contra me: Ecce morior in hâc humo, non transibo Jordanem. Deut. 4.

Magna pars mercedis Moysaicæ legis in longa vita consistere videbatur. Ponite corda vestra in omnia verba, quæ ego testificor vobis, quæ facientes longo perseveretis tempore in terra, ad quam ingredimini possidendam. Deut. 32.

Maluerunt Zebee et Salmana occidi manu Gedeonis, strenui viri, quam manu Jether juvenis filii sui. Judic. 8.

Noluit David flere pro filio mortuo, qui fleverat eo infirmo. 2 Reg. 12.

Cum sederet Elias subter unam juniperum, petivit animæ suæ, ut moreretur, et ait: Sufficit mihi Domine, tolle animam meam. 3. Reg. 19.

Ezechias rex Juda ambulavit coram Domino in veritate, et fuit bonus, tamen quando nunciatum fuit ei per Isaiam, quia mori deberet, oravit Dominum fletu magno, ut adhuc ei vitam prolongaret. Isa. 38.

Tobias provocatus, auditâ responsione uxoris ingemuit, et cœpit orare cum lacrymis, dicens: Justus es Domine, præcipe in pace recipi animam meam. Expedit enim mihi mori magis, quam vivere. Sequitur 4. Capite: Cum putaret orationem suam exaudiri, vocavit filium suum. Tob. 3.

Sara filia Raguelis acceptâ ab unâ ancillarum gravi contumeliâ, oravit Dominum dixitque inter cætera: Peto Domine, ut de vinculo hujus improperii absolvas, aut certe desuper terram eripias me. Eodem.

Coram rege Sedecia prostravit Jeremias preces suas, ne interficeret eum; et juberet reduci eum in carcerem, in quo prius fuerat, ne moreretur. Jerem. 3.

Post mortem crucis, quam Salvator voluit sustinere, ostendit manifeste, quod non solum mori, sed et quodcunque genus mortis ab homine justo, pro divina obedientia prompte deberet sustineri.

Antè adventum Spiritûs sancti nimis timuerunt mortem Apostoli, qui, comprehenso Domino, omnes eum reliquerunt: postquam vero fuerunt virtute ex alto roborati, ducti coram principibus et tyrannis, fiducialiter loquebantur. Matth. 26.

Parum timebat, imo non timebat mortem Paulus, qui dicebat: Non solum alligari, sed et mori paratus sum propter nomen Domini Jesu. Actor. 14.

Actor. 25. Idem : Si nocui Judæis, aut dignum morte aliquid feci, non recuso mori.

Advertendum est autem, quia plerumque insidias devitans Judæorum, de civitate in civitatem fugiebat. Non timore mortis hoc faciebat, sed quia furori malorum cedens, pluribus se utilem reservabat.

TITULUS CIII.

Mors justorum.

Gen. 4. Cum essent in agro Cain et Abel, consurrexit Cain adversus
1. Jo. 3. Abel et interfecit eum. Rationem tangit Joannes : Quoniam opera ipsius mala erant, fratris autem justa.

Gen. 5. Ambulavit Henoch cum Deo, et non apparuit, quia tulit eum Deus.

Gen. 25. Mortuus est Abraham in senectute bona, provectæque ætatis, et plenus dierum, congregatusque est ad populum suum.

Gen. 35. Completi sunt dies Isaac 180. annorum, consumptusque ætate, mortuus est, et appositus populo suo senex, et plenus dierum.

Gen. 49. Jacob finitis mandatis, quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum suum et obiit, et appositus est ad populum suum.

Gen. 50. Cum adjurâsset Joseph fratres suos, atque dixisset : Deus visitabit vobis, asportate vobiscum ossa mea de loco isto, etc. mortuus est.

Num. 20. Ascenderunt Moyses et Aaron juxta mandatum Domini in montem Hor, coram omni multitudine. Cumque Aaron exspoliâsset se vestibus suis, induit eis Eleazarum, et mortuus est ibi Aaron.

Deut. 34. Mortuus est Moyses servus Domini in terra Moab, jubente Domino, et sepelivit eum Dominus, et non cognovit homo sepulcrum ejus usque in præsentem diem.

1. Paral. 29. David post instructionem filii sui Salomonis et orationem, quam fecit ad Dominum pro eo et pro toto populo, mortuus est in senectute bona, plenus dierum, et divitiis, et gloriâ.

4. Reg. 2. Cum pergerent simul Elias et Elisæus, ecce currus igneus, et equi ignei diviserunt utrumque, et ascendit Elias per turbinem in cœlum.

2. Paral. 24. Spiritus Domini induit Zachariam filium Jojadæ, et dixit populo : Quare transgredimini præceptum Domini ? Quod vobis non proderit. Qui congregati adversus eum : miserunt lapides juxta regis imperium, et interfectus est.

Tob. 14. Tobias in horâ mortis suæ vocavit Tobiam filium suum, et septem juve-

juvenes nepotes suos, et dixit eis: Prope est interitus meus. Et de filio ejus paulo post dicitur: Completis annis octoginta novem in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio ejus etc.

Vixit Job post flagella centum quadraginta annis, et vidit filios filiorum usque ad quartam generationem, et mortuus est senex et plenus dierum. Job. ult.

Noluit David flere pro filio innocente mortuo, qui fleverat pro infirmo. Sed multum flevit pro fratricida et parricida Absalon suspenso. 2. Reg. 12. et 17.

Post instructionem et confortationem filiorum, Matathias benedixit eos, et defunctus est, et positus ad patres suos. 1. Mach. 2.

Videns Judas Machabæus multitudinem hostium et paucitatem suorum, ait: Si appropinquavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros. 1. Mach. 9.

Eleazarus post multa tormenta sibi illata, e vita decessit, universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis et fortitudinis relinquens. 2. Mach. 6.

Septem illi fratres cum pia matre sua, finem vitæ miro modo fecerunt. Et possunt ibi notari multa virtutis exempla. 2. Mach. 7.

Pro veritate et maritali honestate Joannes Baptista decollatus fuit ab Herode Tetrarcha. Marc. 6.

De illo famoso paupere Lazaro scriptum est: Factum est, ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. Luc. 16.

Qualitercunque vixerit ille latro, cui pendenti dixit Christus: Hodie mecum eris in paradiso, feliciter mortuus est. Luc. 23.

Cum lapidabatur beatus Stephanus, invocabat Dominum, et dicebat: Domine Jesu accipe spiritum meum. Positis autem genibus exclamavit voce magnâ, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum, etc. Et cum dixisset, obdormivit in Domino. Actor. 7. 8.

Et Salvator noster Dominus Jesus Christus, qui secundùm S. Augustinum, libro quarto de Trinitate, per singularem mortem suam nostram destruxit duplicem. Qui, ut ait idem Augustinus l. 14. de civitate Dei: Tantam fidei contulit gratiam, ut mors (quam vitæ constat esse contrariam) instrumentum fieret, per quod transiretur ad vitam. Quam nobis concedat ipse verus Author salutis æternæ, qui est via, veritas et vita: Qui vitæ et mortis habet imperium: Qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus per interminabilia sæcula. Amen. August. lib. 4. de Trinitate. Et lib. 14. de civitate Dei, c. 5.

TITULUS CIV.

Mors malorum.

Gen. 4. Caïn, qui occidit fratrem suum, occisus est à Lamech.

Gen. 19. Dominus pluit super Sodomam et Gomorrham sulphur et ignem de cœlo, et subvertit quinque civitates, detestabili peccato fœtentes.

Gen. 34. Sichem filius Emor, qui oppressit Dinam filiam Jacob, interfectus est a filiis Jacob, et omnis civitatis populus.

Exod. 14. Aquæ maris rubri cooperuerunt currus et equites cunctos exercitûs Pharaonis, nec unus quidem remansit: Et quidem satis jûste, cujus cor non potuit emolliri, corpus ejus in aquis totaliter mergeretur.

Levit 10. Nadab et Abihu filii Aaron, offerentes ignem alienum coram Domino, devorati sunt ab igne Domini, et mortui.

Levit. 24. Præcepto Domini filii Israël eduxerunt blasphemum extra castra, ac lapidibus obruerunt.

Num. 16. Core, Dathan, et Abiron, ac eorum complices Moysi rebellantes, descenderunt vivi in infernum, operti humo.

Exod. 32. Num. 11. 14. 15. Deut. 1. Alii etiam murmurantes, et diversa committentes peccata, variis mortibus interierunt in deserto, ita quod de sexcentis millibus hominum pugnatorum duo tantùm terram promissionis intraverunt.

Josue 7. Quoniam Achan tulit furtive de anathemate Jericho, lapidavit eum omnis Israël, et cuncta, quæ ejus erant, igne consumpta sunt.

Judic. 4. Tulit Jahel, uxor Haber Cinæi, clavum tabernaculi, et defixit in cerebrum Sisaræ, qui soporem morti socians defecit, et mortuus est.

Judic. 8. Si Zebee et Salmana servâssent fratres Gedeonis, pepercisset eis Gedeon, sed quia eos occiderunt, et ipsi a Gedeone occisi fuerunt.

Judic. 1. Comprehenderunt filii Israël Adonibezech, cæsis summitatibus manuum ejus ac pedum (et ita fecerat ipse septuaginta regibus) adduxerunt in Jerusalem, et ibi mortuus est.

Judic. 9. Una mulier, jacens super caput Abimelech fragmen molæ, confregit cerebrum ejus qui vocavit armigerum suum, et jussit se interfici: et reddit ei Dominus malum, quod fecerat, interficiens septuaginta fratres suos.

1. Reg. 4. Cum audisset Heli, Arcam Domini esse captam, cecidit de sella retrorsum juxta ostium, et fractis cervicibus mortuus est.

1. Reg. 17. Superbum Goliath blasphemumque David puer inermis, non habens usum armorum, gladio illius proprio interfecit.

Saul, quadam iniqua invidia motus, persecutus fuerat David: tandem arripuit gladium suum, irruens super eum, et mortuus est. 1. Reg. 31.

Primogenitus David oppressit sororem suam Thamar, et paulo post occisus est, jubente Absalon fratre suo, cum comederet cum eo. 2. Reg. 13.

Libidine dominandi Absalon multùm afflixit patrem suum David, sed antequam assecutus esset propositum, suspensus fuit inter cœlum et terram. 2. Reg. 18.

Videns Achitophel, quod non fuisset acceptum consilium suum, quod dederat contra David, abiit in domum suam, et suspendio interiit. 2. Reg. 17.

Seba filius Bochri concitavit populum contra David, et fugiens in Abelem civitatem, ubi putabat habere refugium et auxilium, decapitatus fuit ibidem. 2. Reg. 20.

Adolescens, qui dixit se Saul occidisse, jubente David occisus est, cum putabat prospera nunciare. 2. Reg. 1.

Simile accidit duobus latronibus, qui caput Isboseth filii Saul attulerunt. 2. Reg. 4.

Quamvis Joab fuisset miles strenuus et fidelis, quia tamen occidit duos viros proditorie, jussus est occidi monente Salomone. 3. Reg. 2.

Rege Israël pessimo Hela, rebellavit Zambri contra Dominum suum, et occidit eum, qui post septem dies ingressus est regium thalamum, et succendit se cum ipsa domo regia. 3. Reg. 16.

Vulneratus in bello Achab mortuus est vesperi, et linxerunt sanguinem ejus canes in eodem loco, in quo linxerunt sanguinem Naboth, qui dissimulante ipso Achab, cum liberare eum deberet et posset, lapidatus et mortuus est. 3. Reg. 22.

Cum ascenderet Elisæus in civitatem Bethel, quidam pueri male eruditi illudebant ei, egressique sunt duo ursi, et dilaceraverunt ex eis quadraginta duos pueros. 4. Reg. 2.

Unus de duobus, qui aderant cum rège Israël, noluit credere verbis Elisæi, futuram abundantiam prædicentis, in crastino verò conculcavit eum turba hominum, ad spolia concurrentium, et mortuus est. 4. Reg. 7.

Benadad rex Syriæ, qui multa mala intulit filiis Israël, fuit demum ab Asaël filio jugulatus. 4. Reg. 8.

Videns Jehu Jezabel impiam, quæ fuit causa malorum, jussit eam præcipitari deorsum, et fuit ita equorum ungulis conculcata, quæ licet esset filia regis, non fuit tradita sepulturæ. Tantum enim calvaria capitis aderat. 4. Reg. 9.

4. Reg. 11. Athalia mater Ochoziæ interfecit omne semen regium, ut posset regnare super populum, et postmodum turpiter interfecta fuit, jussu Jojadæ sacerdotis.

4. Reg. 12. Rex Juda malus et ingratus Joas, qui fecit Zachariam filium Jojadæ sacerdotis crudeliter lapidari, postea interfectus est a servis suis.

4. Reg. 19. Rex Assyriorum Sennacherib superbissimus, et in Deum cœli blasphemus, postquam de terra Juda confusus aufugit, a filiis suis interfectus fuit.

4. Reg. ult. Sedecias rex Juda malus apud Deum et homines, comprehensus est fugiens. Ante cujus oculos rex Babylonis proprios filios fecit occidi, deinde exoculatus fuit, et ductus in Babylonem, et ibidem miserabiliter mortuus.

Judith. 14. Multas terras cepit, et destruxit Holofernes, tandem dormiens, inebriatus, per manum mulieris decapitatus fuit.

Esther 7. Superbissimus Aman, qui faciebat se ab hominibus adorari, suspensus est in patibulo, quod ipse paraverat Mardochæo.

Dan. 4. et 5. Balthasar rex Babylonis non est correctus per exemplum Nabuchodonosor patris sui, qui ante eum fuerat mutatus in bestiam. Et in convivio vidit scripturam in pariete : Mane, Thecel, Phares. Eademque nocte interfectus est, et regnum ejus ad Medos et Persas translatum.

Dan. 6. Accusatores Danielis, jubente Dario rege Persarum missi sunt in lacum leonum, et a leonibus devorati. Simile accidit Cap. 14.

1. Mach. 1. Postquam Alexander decidit in lectum, dicitur : quod cognovit, quia moreretur : quasi antea mortis memoriam seu notitiam non haberet.

1. Mach. 9. Percussus fuit Alcimus proditor, et dissolutus est paralysi, nec ultra potuit loqui, et mandare de domo sua, et mortuus est cum tormento magno.

2. Mach. 4. Contristatus rex Antiochus de hoc, quod Andronicus injuste occiderat Oniam summum sacerdotem, occidi in eodem loco jussit Andronicum, in quo nimiam impietatem commiserat.

Eodem. Multis sacrilegiis a Lysimacho commissis in templo, congregata est multitudo adversus eum, et ipsum secùs ærarium interfecerunt.

2. Mach. 5. Jason impius, qui fratrem proprium captivaverat, et multos de patria sua expulerat, peregre periit, et insepultus, et illamentatus abjectus fuit.

2. Mach. 9. Antiochus, qui multorum torserat viscera, passus durum dolorem viscerum, mirabili obitu in montibus vitâ defunctus est.

Menelaus, qui malitiose obtinuit modico tempore principatum, de alta turri præcipitatus in aggestum cineris. 2. Mach. 13.

Homo ille dives, cujus ager uberes fructus attulit, cum cogitaret destruere horrea sua et facere majora, plus credebat habere de vita, ait autem illi Dominus: Stulte hâc nocte peribis. Luc. 12.

Terribile est valde illud exemplum de divite famoso epulone, qui mortuus est, et sepultus, atque in infernum delatus. Luc. 16.

Ananias et uxor ejus Saphira, qui fraudaverunt de pretio agri venditi, ad increpationem Petri terribiliter expirârunt. Actor. 5.

Herodes sedens pro tribunali, et vestitus veste regali concionabatur ad populum. Populus autem acclamabat: Dei voces et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo, et consumptus à vermibus expiravit. Actor. 12.

*

TITULUS CV.

Mortificatio.

Magnâ opus fuit mortificatione, ut Abraham primo exiret de terra sua, deinde ut immolaret carissimum, quod in mundo habebat, nempe unigenitum suum filium. Gen. 12. et 22.

Dum Cain à passione invidiæ esset occupatus, ait Dominus ad eum: sub te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius. Gen. 4.

Nazaræi abstinebant a vino, et omni eo, quod inebriare potest, per totam vitam. Num. 6.

David vehementer sitiens desiderat aquam ex cisterna Bethlehem. Sed postquam hæc fuit allata, effudit eam in terram, et libavit eam Domino. 2. Reg. 23.

Jacob tulit de lapidibus, et supponens capiti suo, dormivit. Sic se mortificans vidit mysteriosam illam scalam, et ipsum Dominum innixum scalæ. Gen. 28.

Omnis populus humiliaverunt animas suas in jejuniis et orationibus, ipsi et mulieres eorum. Et induerunt se Sacerdotes ciliciis, et erat cinis super capita eorum. Judith. 4.

Judith, licet innocentis vitæ, habebat super lumbos suos cilicium, et jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter Sabbata et festa domûs Israël. Judith. 8. 6.

Cum promulgatum fuisset crudele edictum Aman contra Judæos, Mardochæus indutus est sacco, spargens cinerem capiti: in omnibus Esth. 4.

quoque provinciis, oppidis, ac locis planctus ingens erat apud Judæos, jejunium et fletus, sacco et cinere multis pro strato utentibus.

Psal. 34. 13. Psal. 76. 5. Psal. 10. 10. Quam austeram vitam duxerit David, indicat his verbis : Ego autem induebar cicilio, humiliabam in jejunio animam meam. Item : anticipaverunt vigilias oculi mei. Item : cinerem tamquam panem manducabam, et potum meum cum fletu miscebam.

Job. 42. 6. Job, licet nullius gravis culpæ conscius, de se testatur : ipse me reprehendo, et ago pœnitentiam in favilla et cinere.

Christus Dominus continuam mortificationem in omnibus, paupertatem, rerum omnium penuriam, austeram vitæ rationem pro se elegit : nunquam legitur risisse, aut aliqua recreatione fruitus fuisse.

Matth. 3. Innocentissimus Joannes Baptista austerissimam in deserto vitam duxit usque ad trigesimum ætatis annum : habebat vestimentum de pilis camelorum : esca autem ejus erant locustæ et mel silvestre.

1. Cor. 9. 27. 2. Cor. 4. 10. Galat. 6. 14. 2. Cor. 11. 27. Quàm mortificatus fuerit Paulus, ex ejus testimonio colligitur; ait enim : castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte, cum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar. Item : semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris. Item: mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. Testatur item quod fuerit in labore ærumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate.

Luc. 16. Dives epulo, qui induebatur purpura et bysso et epulabatur quotidie splendide, consequenter ab omni mortificatione alienam vitam duxerat, sepultus est in inferno.

TITULUS CVI.

Mulierum aviditas.

Gen. 3. Prima mulier vidit lignum pulchrum et delectabile, et statim sequitur, quod sine deliberatione tulit de fructu illius, et comedit.

Gen. 16. Sara, licet esset bona, tamen ita desiderabat habere filios, quod prius voluit habere de ancilla filium, inquiens : Ingredere ad ancillam meam etc.

Gen. 24. Interrogata Rebecca, an vellet ire cum famulo Abrahæ, continuo respondit : Vadam. Non dixit : volo ire, si placet vobis, vel hujusmodi.

Gen. 19. Filiæ Loth potius voluerunt de patre liberos suscipere, quam sine liberis permanere.

Cernens Rachel, quod infœcunda esset, invidit sorori, et ait marito suo : da mihi liberos, alioquin moriar. Gen. 30.

Dina cupiens videre mulieres regionis illius, visa fuit a quodam viro, Sichem videlicet, et tandem oppressa ab eo. Quid ergo de illis, quæ volunt videre viros, et videri ab eis? Non est mirum etc. Gen. 34.

Domina, cui serviebat Joseph, non expectabat, donec sollicitaretur ab eo, sed ipsum nimis procaciter requisivit. Gen. 39.

Axa, filia Caleb, obtinuit a patre terram irriguam, quia scilicet eam instanter suspirando petivit. Josue. 15.

Tantum institit uxor Samson apud eum, quod ipse dixit ei propositionem obscuram, quam parentibus noluerat indicare. At illa statim revelavit amicis suis, quamquam esset in damnum viri sui. Judic. 14.

Dalila per importunitatem evicit, ut Samson diceret, in quo ejus fortitudo maxima consistebat. Judic. 16.

Anna mater Samuelis præ desiderio habendi liberos flebat, et non capiebat cibos. 1. Reg. 1.

Multùm desiderabat habere filium illa, quæ rapuit alienum. 3. Reg. 3.

Ita concupivit Jezabel vineam Naboth tradere viro suo, quod producens falsos testes, procuravit et fecit Naboth crudeliter lapidari. 3. Reg. 21.

Cum vellet ire Sunamitis ad Elisæum, et vir ejus non plenarie consentiret, respondit illá : Vadam. Statimque stravit illa asinam, et præcepit puero in via : Propera, ne mihi moram facias in eundo, et hoc age, quod præcipio tibi. 4. Reg. 4.

Athalia mater Ochoziæ regis concupiscens regnare super terram, interfecit omne semen regium, excepto Joas infantulo, qui furtim absconditus fuit. 4. Reg. 11.

Anna uxor Tobiæ circùmspiciebat quotidie, et circuibat vias, per quas spes redeundi videbatur, ut si posset procul videre filium venientem. Tob. 10.

Esther non fuit contenta ex eo, quod rex dederat ei domum Aman et quod occiderat in sola civitate Susis quingentos viros, sed etiam in crastino fecit trecentos occidi. Esd. 9.

Mulier Chananæa sanitatem filiæ obtinuit precibus importunis. Matth. 15.

Mater filiorum Zebedæi non expectavit, quod Dominus remuneraret filios secundùm excellentiam meritorum, sed petiit ante tempus unum poni ad dexteram Domini in regno suo, et alium ad sinistram. Matth. 20.

Puella nomine Rhode intelligens Petrum pulsare ad januam, præ gaudio non aperuit, sed dimittens illum foras cucurrit et intro stantibus nuntiavit. Actor. 12.

Matth. 4. Herodias insidiabatur Joanni Baptistæ, tantòque odio insidiabatur ei, quod magis elegit filiam suam petere caput ipsius, quam dimidiam partem regni Herodis.

Luc. 19. Ponit Dominus exemplum viduæ, quæ ita fuit molesta judici, Deum ètiam non timenti, ut tandem ipsam a suo adversario vindicaverit.

TITULUS CVII.

Mulierum fallacia.

Gen. 3. Occasione Evæ deceptus est Adam, licet non fuerit seductus in eo, in quo Eva fuit seducta, sed cum de ligno vetito, Eva suadente, comedit.

Gen. 18. Sara risit, audita promissione de conceptione filii: Redargutâ autem a Domino ejus diffidentiâ, seipsam mendaciter excusavit.

Gen. 19. Duæ filiæ Loth volentes ex patre suo concipere, cum verbis eum fortassis ad hoc inducere non auderent, mediante vino propositum peregerunt. Bene ergo alium hominem decepissent, quando nec patri proprio pepercerunt.

Gen. 31. Rachel patrem proprium, quærentem idola sua, pulchra adinventione delusit.

Gen. 39. Domina Joseph ipsum apud virum suum nequiter accusavit, ut se ipsam mendaciter excusaret, et deinceps apud virum suum de ipso Joseph se impiissime vindicavit.

Exod. 1. Obstetrices Hebræorum, licet piam intentionem habuerunt in reservatione puerorum, tamen Pharaonem regem Ægypti adinventione mendacii fefellerunt.

Num. 25. Mulieres Moabitidæ filios Israël deceperunt, contra quos Balaam ariolus cum omnibus magicis artibus suis nihil potuerat operari.

Josue 2. Rahab meretrix abscondit exploratores Josue, et eos, qui quærebant eos, fecit currere usque ad vada Jordanis, dicens: quod exierint clausâ portâ.

Judic. 4. Egressa Jahel in occursum Sisaræ, dixit ad eum: Intra ad me, Domine mi, ne timeas. Et postremo illum dormientem occidit.

Judic. 14 Uxor Samsonis fundens apud eum lacrymas, dicebat: Odisti me, idcirco problema non vis mihi exponere: tamen illi in damnum proprium revelavit.

Judic. 16. Dalila molesta fuit Samsoni jugiter per multos dies, spatium ad quietem

quietem non tribuens, et defecit anima ejus, ad mortem usque lacessata est. Tunc victus fortissimus Samson stultè aperuit ei totum.

Michol intelligens, quod Saul pater suus quæreret David virum 1. Reg. 19.
suum ad mortem, fecit eum fugere, et posuit simulacrum super lectum ejus.

Viri, qui nunciare debebant David statum Absalon, fuerunt 2. Reg. 17.
positi in puteo, et mulier quædam ponens velamen super os putei, quasi siccans ptisanas, ipsos recessisse mentita est.

Fefellit Holofernem Judith, a facie cujus terra tremere vide- Judith. 10.
batur, quamvis optima intentione.

Herodes metuebat Joannem Baptistam, sciens eum virum Marc. 14.
justum. Et tamen Herodias in tantum laboravit, quod fecit eum in carcere decollari.

Saphira uxor et Ananias mentiti sunt Petro de agri pretio. Actor. 5.
Sed illud mendacium fuit per Petrum gravissime punitum.

TITULUS CVIII.

Mulierum fides.

Commendat Apostolus fidem Rahab, quæ non periit cum iis, Hebr. 11.
qui non obedierant, cum excepisset hospitio exploratores pacifice. Josue 2.

Ruth adhæsit socrui suæ Noëmi dicens : Populus tuus et Deus Ruth. 1. 2.
tuus meus. Unde Booz postea dixit ei : Reddat tibi Dominus plenam mercedem, ad quam venisti, et sub cujus confugisti alas.

Mulier vidua Sareptana credidit verbis Eliæ prophetæ, licet 3. Reg. 17.
rem satis difficilem illi faciendam juberet.

Mundi creationem et corporum resurrectionem optime confite- 2. Mach. 7.
batur mirabilis illa mater, quæ septem fratres filios torqueri uno die vidit, et ipsos ad moriendum pro Dei legibus fortiter animavit.

Circa mysterium dominicæ incarnationis fuerunt mulieres ad Luc. 1.
credendum promptiores, quam viri. Nam Zacharias pater Joannis Baptistæ incredulitatis fuit ab angelo redargutus : pro eo, quod non credidisti verbis meis etc. Elisabeth autem non reprehensibilis, sed commendabilis legitur extitisse, quæ statim in adventu beatæ virginis exclamavit : Benedicta tu etc.

Similiter commendatur Beata Virgo, quæ credidit angelo di- Eodem.
centi sibi, quod conciperet de Spiritu sancto.

Item Anna vidua prophetissa, loquebatur de puero nato om- Luc. 2.
nibus, qui expectabant redemptionem Israël.

Luc. 7. Mariæ Magdalenæ dixit Dominus: Fides tua te salvam fecit; vade in pace.

Matth. 9. Luc. 8. Tantam fidem habebat ad Dominum mulier hæmorrhoissa; quod sufficiebat ei, ut tantummodo tangeret fimbriam vestimenti ejus. Ideo meruit audire verbum dulce: Confide filia, fides tua te salvam fecit.

Matth. 15. Nec longa expectatione, nec dura responsione destitit clamare ad Dominum mulier Chananæa. Idcirco tandem audivit: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi, sicut vis.

Joan. 4. Mulier Samaritana plene confessa est, dicens: Quia Messias venit, qui dicitur Christus. Et postea multi Samaritanorum crediderunt in Dominum, propter verbum mulieris illius.

Joan. 11. Matth. 16. Confessio fidei Marthæ, quæ dixit: Ego credidi, quia tu es Christus filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti, satis similis fuit confessioni Petri.

Matth. 16. Matth. 28. De resurrectione Domini legimus multos viros dubitâsse, et Dominum Jesum illorum incredulitatem, et cordis duritiam exprobrâsse, de mulieribus autem nihil tale legitur. Sed resurgens Dominus primo apparuit mulieri, scilicet Magdalenæ, et illa currens discipulis lugentibus nuntiavit.

Actor. 16. Quædam mulier, nomine Lydia purpuraria, audivit prædicationem Pauli, cujus Dominus aperuit cor, et baptizata est, et domus ejus.

TITULUS CIX.

Mulierum fortitudo.

Judic. 4. Barac filius Abinoem noluit ducere exercitum contra Sisaram, nisi Debbora uxor Lapidoth iret cum eo, quæ dixit: Ibo quidem tecum, sed in hac vice victoria non reputabitur tibi, quia in manu fœminæ tradetur Sisara.

Ruth. 3. Dixit Booz ad Ruth, quæ reliquerat patriam et Deos suos: Scit communis populus, qui habitat inter portas urbis, mulierem te esse virtutis.

1. Reg. 19. Viriliter salvavit David virum suum Michol, cum quæreretur ad mortem a Saule patre suo.

1. Reg. 25. Cum vidisset Abigail virum suum Nabal dure respondisse nunciis David, festinavit, et tulit diversa xenia, et David iratum placavit.

Gravem contumeliam, ab ancilla prolatam, valde patienter tulit Sara filia Raguelis, nec ei quod respondit, sed ad orationem se convertit. Tob. 3.

Esther regina exposuit se periculo moriendi pro liberatione populi sui, quando non vocata ad regem ire præsumpsit. Esther 5.

Supra modum mater mirabilis, quæ pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat, et fœmineæ cogitationi masculinum animum inserebat. 2. Mach. 7.

Fortissima fuit beata virgo Maria in continendo gaudium, quod habuit de filii conceptione, nativitate, Magorum adoratione, et ipsius educatione, prædicatione, miraculorum operatione, resurrectione. Rursum sustinendo dolorem, quem passa fuit in ipsius filii passione.

Valde fuit mirabilis audacia Mariæ Magdalenæ, quæ passioni Domini adfuit, et toties ad sepulchrum Domini venit, recedentibus etiam discipulis dilectissimis, non recedebat, sed stans ibidem plorabat. Ipsam etiam nimis audacem faciebat amor, cum dicebat: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi. Joan. 20.

TITULUS CX.

Mulierum pietas et compassio.

Rebecca videns servum Abrahæ, hominem peregrinum et bibere petentem, sine mora respondit: Bibe Domine mi, quin et camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. Gen. 24.

Timuerunt obstetrices Deum, et non fecerunt juxta præceptum regis Ægypti, sed conservabant mares. Exod. 1.

Cernens filia Pharaonis vagientem puerum, miserta est ejus, et ait: De infantibus Hebræorum est hic, et faciens eum nutriri, in filium adoptavit. Exod. 2.

Rahab meretrix audiens, exploratores Josue ad mortem quæri, compassa est eis, et ipsos abscondens liberavit, et sanos remisit. Josue 2.

Nuncii, euntes ad David, absconditi fuerunt in puteo et salvati per mulierem, quæ posuit velamen super os putei, et eos, qui quærebant, delusit. 2. Reg. 17.

Duarum mulierum, coram Salomone contendentium, illa pium cor habuit, quæ liti cedere voluit, cujus viscera super filium commota fuerunt. 3. Reg. 3.

Vidua mulier Sareptana fuit hospita Eliæ prophetæ, et hic apud illam sustentabatur. 3. Reg. 17.

4. Reg. 4. Mulier Sunamitis induxit virum suum ad hoc, ut fieret in domo sua Elisæo locus aptus ad manendum.

4. Reg. 11. Cum occideret Athalia omne semen regium, Josaba filia regis Joram tulit Joas unum de filiis regis, et abscondens salvavit eum.

Esther 5. Compatiens populo, morti addicto, Esther magno se exposuit periculo et apud Assuerum Judæorum liberationem et sublimationem obtinuit.

Joan. 2. Pietas beatæ virginis Mariæ multùm apparet in hoc quod ad pauperis nuptias ire voluit, et deficiente vino non *requisita* ab aliquo sed sponte verecundorum pauperum advocata, *dixit filio:*
Matth. 2. Vinum non habent. Per hoc etiam *potest innui* largitas *ejus* magna, quia cum a Magis *aurum, thus et myrrham*, quæ *ob*tulerant, recepisset, paulo post in purificatione sua non potuit
Luc. 2. habere agnum, quem offerret. Supponendum ergo est, quod illa munera pauperibus erogaverat.

Joan. 12. Ambulans per mundum Salvator mundi in domo Marthæ et Mariæ specialius hospitium legitur habuisse.

Matth. 15. Mulier illa Chananæa miseriam filiæ suæ propriam reputabat; dicens: Miserere mei Domine fili David, filia mea *male a dæ*monio vexatur.

Luc. 8. Mulieres ministraverunt Domino prædicanti et per castella et civitates eunti.

Luc. 23. Joan. 19. Astiterunt patienti, et sequebantur, dum ad *crucem duceretur*, ab Apostolis derelictum.

Marc. 16. Joan. 20. Item studiose obsequi voluerunt ei in sepulchro jacenti. Matth. 28. Luc. 23. et 24.

Luc. 21. Prætulit Dominus duo æra minuta pauperculæ viduæ, quæ misit in Gazophylacium cum muneribus divitum. Quia scilicet illa de eo, quod deerat, ei dederat, et quia plus ponderat Dominus mentis pietatem, quam muneris quantitatem.

Luc. 11. Blasphemantibus miracula Domini Scribis et Pharisæis, mulier quædam devote audiens verba ejus, extulit vocem, dicens: Beatus venter, qui te portavit.

Matth. 27. Uxor Pilati magis conata fuit impedire dominicam passionem et injustam affectionem ipsius, quam aliquis homo, de quo scriptura testatur.

1. Cor. 9. Innuit Apostolus Corinthiis, quod aliqui Apostoli prætendebant mulieres sorores circumducere, eis scilicet necessaria ministr*antes*.

Actor. 9. Propter opera pietatis et eleëmosynas, quas Thabita viduis

faciebat, rogaverunt flentes Petrum, ut ad defunctam veniret. Et motus lacrymis eorum Petrus, ponens genua, oravit, et eam suscitavit.

Exiens de carcere Herodis Petrus, venit ad domum Mariæ matris Joannis, qui cognominatur Marcus, ubi erant multi congregati orantes. Per hoc patet, piam fuisse et bonam mulierem, et hospitam discipulorum Domini. Actor. 12.

Quædam mulier purpuraria, nomine Lydia, credens ad prædicationem Pauli, et baptizata cum domo suâ, deprecata est, dicens: Si judicâstis me fidelem Domino meo esse, intrate domum meam et manete, et coegit nos, ait Lucas. Ubi etiam satis innuit, quod mulieres prompte et devote audiunt verbum Dei. Actor. 16.

TITULUS CXI.

Mulierum sapientia.

Sara prudenter intellexit, ludum in Isaac et Ismaele non esse bonum, et voluit Dominus, ut Abraham acquiesceret illius voluntati. Gen. 21.

Rebecca fuit valde argumentosa ad procurandum, quod Jacob benedictionem a patre, quæ debebatur primogenito, obtineret: et postea fecit eum caute iram Esau declinare. Gen. 27.

Rahab meretrix discrete exploratores abscondit, et per hoc se et totam domum suam integraliter liberavit. Josue 2.

Debbora, uxor Lapidoth, judicavit populum, et docuit Barac filium Abinoem, quid facturus esset, ut populum Dei de manu Sisaræ liberaret. Judic. 4.

Sollicita fuit Noëmi et astuta ad modum inveniendum, quo Ruth alienigena nurus sua nubere posset Booz inclyto et potenti. Ruth. 2.

Mater Samuelis Anna discrete se excusavit ab eo, quod Heli sacerdos ei imposuit, quando filium a Domino postulavit. 1. Reg. 1.

Per sapientiam, et eloquentiam suam, et liberalitatem satis modicam Abigail viro suo Nabal vitam servavit, et David ab homicidio impedivit. 1. Reg. 25.

Sapiens mulier Thecuitis induxit David ad hoc, quod filium suum Absalon exulem revocaret. 2. Reg. 14.

Obsidente Joab civitatem Abelam, mulier sapiens taliter locuta est ei, et populo civitatis, quod ille cum totius patriæ utilitate ab obsidione recessit. 2. Reg. 20.

3. Reg. 1. Bethsabea mater Salomonis sapienter verbum proposuit coram rege David, ut filius Salomon post illum regnare deberet.

3. Reg. 3. Duarum mulierum coram Salomone contendentium illa prudenter et pie respondit, quæ dixit Obsecro te, Domine, date illi infantem vivum.

3. Reg. 10. Magna sapientia fuit in regina Saba, quod ipsa venit audire sapientiam Salomonis.

4. Reg. 4. Mulier Sunamitis hospita Elisæi prudenter adhæsit ei, nec voluit eum dimittere propter Giezi, donec ejus filium suscitâsset.

4. Reg. 22. Holda prophetes, uxor Sellum, Josiam regem *confortavit, et* populo mala ventura propter eorum peccata prædixit.

Tob. 3. Sara filia Raguelis discrete et devote oravit Dominum, ut liberaret eam de improperio, quod audierat ab ancilla.

Judith. ab 8. usque ad fin. Miram prudentiam et constantiam ostendit Judith alloquendo populum, et decipiendo Holofernem tam potentem tyrannum.

Esth. 7. Esther cum magna cautela fecit petitionem suam, postquam regem ad prandium invitaverat, et ille vino incaluerat.

Luc. 1. Elisabeth mater Joannis Baptistæ discrete cognovit adventum Beatæ Virginis, et ipsam matrem Domini nominavit.

Eodem. Tam tacendo, quam loquendo patet Beatam Virginem Mariam mirabiliter fuisse prudentem. Tacendo quidem, quia pauca verba dixisse invenitur. Locuta est cum Angelo discrete quærendo, et discretius acquiescendo. Quomodo fiet istud? *Item, ecce* ancilla Domini. Item cum sancta Elisabeth ipsam salutando. Et nota, quod post laudes magnas, quas Elisabeth dixit, nihil ei directe respondit, sed ad laudandum Dominum se convertit, dicens: Magnificat anima mea Dominum, etc.

Luc. 2. Joan. 2. Item locuta fuit cum filio, ipsum dulciter interrogando: Fili, quid fecisti nobis sic? etc. Et pro verecundis pauperibus: Vinum non habent, ait.

Luc. 7. Joan. 11. Matth. 27. Maria Magdalena valde prudenter agebat in eo, quod ad pedes Domini se ponebat. Ad pedes enim Domini impetravit veniam pro se, vitam pro fratre, audiebat divinam sapientiam. Lucæ 10. Et exhibuit Christo devotam reverentiam.

Matth. 27. Uxor Pilati, dum locuta est ei, et si Pilatus credidisset, prudenter egisset.

TITULUS CXII.

Mulierum stultiloquium.

Eva prius legitur locuta fuisse cum serpente, quam cum Deo adorando, vel cum viro suo ad aliquam eruditionem percipiendam. Gen. 3.

Promittente Domino, quod Sara esset filium paritura, et primo illa risisset præ diffidentia, negavit postea se risisse. Gen. 18.

Cernens Rachel, quod infœcunda esset, ait marito suo : Da mihi liberos, alioquin moriar. Quasi esset in ipsius Jacob potestate, de sterili fœcundam facere. Gen. 30.

Uxor Samsonis, statim ut scivit propositionem obscuram viri sui, indicavit civibus suis in damnum mariti sui. Judic. 14.

Cum vidisset Dalila, quod Samson confessus esset ei omnem animum suum, quomodo fortitudinem amittere posset, inimicos illius vocavit, et statim eis revelavit. Judic. 16.

Quia David præ magna devotione saltaverat coram arca Domini, Michol filia Saul ironice dixit ei : O quam gloriosus fuit hodie rex Israël? 2. Reg. 6.

Cum dixisset Tobias de hœdo : Videte ne furtivus sit, Anna uxor ejus irata respondit : Manifeste vana facta est spes tua. Tob. 2.

Sarâ filiâ Raguelis increpante ancillam juste, illa impatienter et injuriose respondit : Amplius ex te non videamus filium, aut filiam super terram. Tob. 3.

Cum contenderent duæ mulieres meretrices coram Salomone, illa stulte et nequiter locuta est quæ dixit de infante : Nec mihi, nec tibi, sed dividatur. 3. Reg. 3.

Uxor Aman audiens querimoniam, quam vir faciebat de Mardochæo, respondit : Jube parari excelsam trabem, ut appendatur in ea. Esther 5.

Sedente Job in sterquilinio, et saniem defluentem testâ radente, dixit ei uxor sua : Benedic Domino, et morere. Sed ille bene et discrete respondit : Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Job. 2.

Petitio matris filiorum Zebedæi non fuit a Domino approbata, quando dixit : Dic, ut hi duo sedeant, unus a dextris, alter a sinistris. Matth. 20.

Ad vocem unius ancillæ, negavit Petrus Dominum. Matth. 26.

Multa verba, et simplicia dixit Domino mulier Samaritana, antequam impingeret in veritatem. Joan. 4.

TITULUS CXIII.

Munerum acceptatio.

Gen. 14. Abraham noluit accipere munera, quæ obtulit ei rex Sodomorum, licet ipse optime meruisset, quando reversus fuit Abraham a cæde quatuor regum.

Gen. 32. Munera misit Jacob offerri Esau fratri suo, ut compesceret iram ejus.

Exod. 36. Munera obtulerunt filii Israël ad opus tabernaculi *Domini in* tanta quantitate, quod jussit Moyses clamari, ut nullus aliquid ulterius offerret.

Num. 22. Mercedem iniquitatis amavit Balaam, et ivit cum nunciis Balaac, qui divinationis pretium habebant in manibus.

Judic. 3. Aod obtulit munera Eglon regi Moab, et postea secreto loquens cum eo, percussit eum graviter, et occidit.

Judic. 16. Inimici Samson pecuniam Dalilæ promiserunt, et eam, ut illum deciperet, induxerunt.

1. Reg. 8. De filiis Samuel dicitur : Declinaverunt post avaritiam, acceperunt munera. Et statim sequitur : Perverterunt judicium.

1. Reg. 12. Non fuit impositum Samueli, qui viginti annis populum Israël judicaverat, quod unquam munera ab aliquo accepisset.

2. Reg. 16. Xenia, quæ obtulit Siba puer Miphiboseth David, a *facie* Absalon fugienti, videntur inclinâsse animum ipsius David ad hoc, quod contra absentem iniquum tulit judicium.

3. Reg. 10. Regina Saba dedit regi Salomoni centum viginti talenta auri, aromata multa, et gemmas pretiosas. Rex autem Salomon dedit ei omnia, quæ voluit, et quæ petivit ab illo, exceptis his, quæ ultro obtulerat ei munere regio.

2. Reg. ult. Areuna voluit offerre David aream, et omnia ad sacrificium necessaria, et ille noluit gratis accipere, nec sacrificium de alieno offerre.

3. Reg. 15. Rex Syriæ Benadad fœdus habebat cum Baasa rege Israël : Sed propter munera, quæ misit ei Aza rex Juda, rupto fœdere cum Baasa, graviter impugnavit eum.

4. Reg. 5. Naaman Syrus fuit animo grato ab Elisæo curatus. Et tamen Giezi, quia ab eo accepit munera, fuit gravi plaga percussus.

4. Reg. 20. Misit rex Babylonis litteras et munera ad Ezechiam et sequitur : Lætatus est autem Ezechias in adventu eorum. Sed nota ibi, quomodo displicuerit Domino.

Achaz

Achaz rex Juda, spoliatâ domo Domini, et domo regum et principum, dedit regi Assyriorum munera, et tamen nihil ei profuit. 2. Paral. 28.

Statuerunt Judæi, in memoriam lætitiæ, quam habuerunt interfecto Aman, pessimo Judæorum inimico, ut pauperibus munuscula largirentur. Esth. 9.

Conquerendo loquitur Dominus per Isaiam, dicens: Principes tui infideles, socii furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Isa. 1.

Dedit magister militiæ regis Babylonis cibaria Jeremiæ, et munuscula, et dimisit eum. Jerem. 40.

Postquam exposuerat regi Nabuchodonosor Daniel visionem, rex in sublime illum extulit, et munera magna, et multa dedit ei. Dan. 2.

Balthasar Babylonis rex promiserat magna donaria Danieli. Qui respondens ait: Munera tua sint tibi, et dona domûs tuæ alteri da. Dan. 5.

Abiit Jonathas Ptolemaidam, et dedit Alexandro et Ptolomæo regibus argentum multum et aurum et dona, et invenit gratiam in conspectu eorum. 1. Mach. 10.

Videns Tryphon, Jonatham venisse ad eum cum exercitu multo, timuit eum, et cum honore accepit, et munera ei dedit, et hac occasione decepit eum. Nam remissis militibus, ipsum cum paucis retinuit, et occidit. 1. Mach. 12.

Propter munera, quæ dedit et promisit ambitiosus Jason regi Antiocho, obtinuit summum sacerdotium. Cum autem misisset pecuniam regi per Menelaum, ille supplantavit eum, et obtinuit principatum; quia supposuit Jason talenta argenti trecenta. 2. Mach. 4.

Menelaus frater Lysimachi per pecuniam, quam promisit Antiocho, obtinuit summum sacerdotium. Deinde donavit Andronico quædam vasa aurea, de templo furtim accepta, et fecit Oniam occidi. Postmodum cum accusaretur apud Ptolomæum regem, per pecunias, quas ei dare promisit, accusatores suos procuravit morte damnari. Ibidem.

Cupiens obtinere summum sacerdotium Alcimus proditor impius et detractor, obtulit Demetrio regi coronam auream et quædam alia. 2. Mach. 14.

Obtulerunt Magi Domino pauperi aurum, thus, et myrrham. Matth. 2.

Milites illi, qui debuerant custodire sepulcrum Domini, accepta a Judæis pecunia copiosa, dixerunt, quod discipuli ejus furati fuerant, illis dormientibus. Matth. 28.

Pauperculæ donum viduæ, quæ duo æra minuta misit in Gazophylacium, præfertur a Domino muneribus divitum. Luc. 2.

Actor. 8. Cum vidisset Simon, quia per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date et mihi hanc potestatem.

Actor. 24. Felix præses, qui tenebat Paulum vinctum a Judæis nequiter accusatum, sperabat, quod pecunia daretur a Paulo. Propter quod frequenter eum accersens, loquebatur cum eo. Et quia verisimile est, eum non obtinuisse intentum, Paulum reliquit vinctum.

O.

TITULUS CXIV.

Obedientia et inobedientia.

Gen. 2. et 3. Hominem Deus volens sub obedientia vivere, etiam in statu innocentiæ, statim ut conditus est, ipsum præceptis astrinxit, et eum contra obedientiam viventem severè punivit.

Gen. 7. Prompte obedivit Noë Domino in omnibus, quæ ei facienda præcepit tempore instantis diluvii.

Gen. 17. Præceptum Dei de circumcisione, quamvis esset grave et insolitum, non distulit Abraham implere usque in crastinum.

Gen. 22. Præceptum Abraham de immolatione filii sine mora exequi voluit. Ecce considera mirabilem ejus obedientiam.

Gen. 37. Prompte obedivit Joseph patri ad fratres eum mittenti, quamvis prius eos accusâsset, ob quod merito timere debuerat.

Exod. 3. 4. Obedivit Moyses Domino imponenti ducatum populi. Sed attende cum quanta difficultate; quinquies enim excusat se.

Exod. 24. Magnam obedientiam promiserunt filii Israël dicentes: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus, et erimus obedientes. Sed posteà operibus contrarium fecerunt.

Num. 9. Filii Israël per desertum ambulantes, ad imperium Domini erigebant tentoria, et ad imperium ejus deponebant.

Num. 14. Item filii Israël ad terram promissionis juxta mandatum Domini timuerunt ascendere, sed postea Domino prohibente ascendere conati sunt, sed male successit eis.

Num. 14. et 31. Euntes ad bellum contra mandatum Domini et Moysis, multi victi a paucis. Cum autem ex obedientia pugnaverunt, pauci vicerunt.

Josue 7. Quia transgressus est Achan mandatum Josue, populus in prælio fuit superatus, et ipse postea a populo lapidatus.

1. Reg. 13. Saul offerens holocaustum contra mandatum Samuelis, re-

probatus est. Similiter quia pepercit Agag regi Amalech, et gregibus ovium, et cæteris rebus pretiosis. Et tunc dixit ei Samuel: Melior est obedientia quam victimæ. 1. Reg. 15.

David licet per Samuelem esset unctus in regem, tamen obediebat patri mittenti eum, ut portaret victualia fratribus, quibus tunc fuerat prælectus. 1. Reg. 17.

Prædixit Dominus Salomoni, quod si faceret omnia, quæ præceperat ei, poneret thronum regni ejus in Jerusalem in sempiternum: si autem averteretur, et non custodiret ejus mandata, auferret Israël de superficie terræ. 3. Reg. 9. 2. Paral. 7.

Obedientia etiam interdum commendatur in iis, quæ videntur sine ratione mandari. Unde percussus est a leone ille, qui noluit percutere quemdam de filiis prophetarum. 3. Reg. 20.

Vir Dei, qui prædixit Jeroboam destructionem altaris sui, a leone occisus fuit, quia contra præceptum Domini in domo alterius Prophetæ comedit. 3. Reg. 13.

Cum ad mandatum Elisæi Naaman indignatus abiret, dixerunt ei servi sui: Pater, etiamsi rem grandem dixisset tibi Propheta, certe facere debueras. 4. Reg. 5.

Tobias junior, auditis exhortationibus patris, respondit et dixit: Omnia, quæcunque præcepisti mihi, faciam, pater. Tob. 5.

Quicquid præcipiebat Mardochæus, observabat Esther, et ita cuncta faciebat, ut eo tempore solita erat, quo eam parvulam nutriebat. Esther 2.

Commendantur a Domino Rechabitæ pro eo, quod noluerunt vinum bibere, præcepto patris obedientes, dicentis: Non bibetis vinum. Jerem. 35.

Jonas insipienter refugiebat obedire Domino præcipienti, ut iret ad prædicandum in Ninive, sed refugiendo devenit, quo Dominus miserat. Jonæ. 1. 2. et 3.

Matathias dixit nuncio regis Antiochi: Et si omnes obediunt regi, ego et filii mei obediemus legi patrum nostrorum. 1. Mach. 2.

Dixit unus illorum septem fratrum: Parati sumus mori magis, quam patrias Dei leges prævaricari. 2. Mach. 7.

Descendebat puer Jesus cum Maria et Joseph in Jerusalem, et erat subditus illis. Luc. 2.

Cito et perfecte obedierunt illi Apostoli, qui a Domino vocati, continuo relictis omnibus secuti sunt eum. Similiter et Matthæus relictis omnibus secutus est eum. Matth. 4. Luc. 5.

De obedientibus verbo et non facto, seu facto plus quam ver- Matth. 21.

bo, proponit Dominus exemplum duorum filiorum, quorum unus dixit, se iturum in vineam patris, et operaturum, et non ivit: alius negavit, et ivit.

Matth. 23. Etiam malis prælatis obediendum esse, præcepit *Dominus*: Super cathedram Moysi sederunt etc.: omnia, quæcunque *jusserint* facere, facite.

Luc. 2. et 22. Salvator noster, legis Dominus, legi voluit obedire in circumcisione, et oblatione facta in templo, et etiam in esu agni paschalis.

Philipp. 2. Exemplum obedientiæ proponit nobis Apostolus in Salvatore nostro, dicens: Factus est obediens usque ad mortem. Ubi etiam insinuat obedientiæ fructum; sequitur enim: Propter quod exaltavit Deus illum etc.

Actor. 4. Principes sacerdotum comminati sunt Petro et Joanni, ne ultra loquerentur in nomine Jesu. Qui responderunt eis: Si justum est, vos potius audire, quam Dominum, judicate. Non enim possumus, quæ vidimus et audivimus, non loqui. Deinde cum arguerentur Apostoli a principibus sacerdotum, quia non servâssent eorum mandatum, responderunt Petrus et alii Apostoli: Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.

Actor. 5.

Actor. 9. Saulus in terram prostratus, audiens verba Jesu Nazareni, prompte ait; Domine, quid me vis facere?

Actor. 10. Cornelius dixit beato Petro: Omnes nos in conspectu tuo adsumus parati audire omnia, quæcunque tibi præcepta *sunt a Domino.*

Actor. 15. Paulus, electo sibi Sila in socium, perambulabat Syriam et Ciliciam, confirmans Ecclesias, et præcipiens custodire præcepta Apostolorum et seniorum.

TITULUS CXV.

Obstinatio et duritia cordis.

Gen. 4. Cain post increpationem, quam fecit Dominus, pejor fuit, et fratricidium perpetravit.

Exod. 5. usq. ad 10. cap. Cor Pharaonis non per blandimenta, quæ primo dixit Moyses ex parte Domini, nec per dura flagella potuit emolliri.

Exod. 32. Filii Israël dicuntur a Domino populus duræ cervicis, ut patet etiam Levit. pluribus locis.

1. Reg. 2. Heli sermonibus suis filios corripuit, sed nihil eis profuit.

1. Reg. 8. Samuel prædixit populo conditiones regis eorum valde graves, et quod hoc displicebat Domino; et tamen noluerunt desistere ab incepto.

Non per verba Jonathæ, nec per beneficia a David recepta, cor Saul ad diligendum ipsum David potuit provocari. 1. Reg. 18.

De Nabal dicitur, quod erat durus, pessimus, et malitiosus. 1. Reg. 25.

Obstinate nimis Asahel persequebatur Abner. 2. Reg. 2.

Mittebat Dominus viris Juda prophetas, ut reverterentur ad eum, quod illi audire nolebant. Imo et Zachariam filium Jojadæ, increpantem eos, crudeliter occiderunt. 2. Paral. 24.

Ezechias rex Juda misit nuncios in universum Israël, dicentes: Nolite indurare cervices, sicut patres vestri etc. Sequitur, quod illi irridebant, et subsannabant eos. 2. Paral. 30.

Durissima fuerunt corda illorum, qui venerunt ad comprehendendum Dominum, quos cum ad terram prostravisset solo verbo, et auriculam unius sanâsset, non fuerunt moti ad misericordiam vel ex miraculi manifestatione, vel ex beneficii pietate. Luc. 22. Joan. 18.

Beatus Stephanus, Judæos ardenter increpans, ait: Dura cervice, et incircumcisi corde et auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis. Actor. 6.

TITULUS CXVI.

Oculorum custodia.

Prima mulier, viso ligni vetiti fructu pulchro, tulit de illo et comedit. Gen. 3.

Pulchritudo visa mulierum fuit occasio multorum malorum; videntes enim filii Dei filias hominum, quod essent pulchræ etc. Gen. 6.

Ex eo quod Cham filius Noë vidit verenda patris, et ipsum nudatum esse fratribus nunciavit, maledictionem patris incurrit. Gen. 9.

Abraham dixit uxori suæ Sarai: Novi quod pulchra sis mulier, et cum viderint te Ægyptii, interficient me, et te reservabunt. Gen. 12.

Volens videre regionis mulieres Dina, ipsa visa et corrupta fuit. Gen. 34.

Judas vidit Thamar in bivio, et cum ea peccavit. Gen. 38.

Domina, cui serviebat Joseph, oculos in eum injecit. Gen. 39.

Dixit Dominus ad Moysen: Contestare populum, ne forte velint transcendere terminos ad videndum Dominum etc. Exod. 19.

Vidit David de solario suo mulierem lavantem se ex adverso, et tulit eam, et posteà virum illius dolose fecit occidi. 2. Reg. 11.

Cum intrâsset Judith ante faciem Holofernis, captus est ille in oculis suis. Unde dicitur ejusdem cap. 16. Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus. Judith. 10.

Dan. 13. Videbant duo senes Susannam quotidie ingredientem et deambulantem, exarserunt in concupiscentiam ejus.

Matth. 14. Marc. 6. Quia filia Herodiadis saltando placuit Herodi, ipse ei stultè promisit, quod crudeliter implevit.

TITULUS CXVII.

Operatio bona.

Gen. 2. Posuit Deus hominem in Paradiso voluptatis, ut operaretur, et custodiret illum. In sudore vultûs tui vescêris pane tuo. Et post emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis, ut operaretur terram, de qua natus est. Cap. 3. Et sic nota, quod Deus hominem voluit operari in statu innocentiæ, et post peccatum.

3. Reg. 11. Tempore, quo solent reges ad bella procedere, David in domo sua remansit, et in illo otio adulterium cum proditione commisit.

3. Reg. 6. 7. Salomon ædificat domum Dei, et domum suam. Sed nota, quod prius domum Dei, et licet opus esset majus, tamen in minori tempore compleverit omnia.

2. Paral. 24. Egerunt hi, qui operabantur industrie, et suscitaverunt domum Dei in statum pristinum, et firmiter eam stare fecerunt.

2. Paral. 31. Ezechias rex Juda operatus est bonum, et rectum, et verum coram Domino, volens requirere Dominum in toto corde suo. Fecitque, et prosperatus est.

1. Esd. 5. Anno secundo reditûs filiorum Juda de Babylone, cœperunt fundare templum; Josue vero filius Josedec, et fratres ejus instabant super eos, qui faciebant opus.

1. Esd. 6. Præcepit rex Darius, ut ædificaretur domus Domini in Jerusalem, et darentur sumptus de arca regis, ne impediretur opus.

1. Esd. 1. et 2. per totum. Nota, quod opera, quæ fecerunt filii transmigrationis in fundatione templi, et in ædificatione muri civitatis, multos habuerunt impeditores.

Jonæ 3. Vidit Deus opera Ninivitarum, et misertus est eorum.

Matth. 20. Otiosi arguuntur, si operarii ad mercedem vocantur.

Matth. 25. Servus, qui accepit quinque talenta, et operatus est in eis, et lucratus est alia quinque, commendatus est à Domino. Similiter et qui duo acceperat, et lucratus est alia duo. Alius autem, qui unum accepit, et non multiplicavit, et inutiliter reservavit, reprobatus fuit.

Luc. 24. Illi duo discipuli, qui secum manere Dominum coëgerunt, quam-

diu fuerunt cum eo, in verbis non cognoverunt eum, sed in opere hospitalitatis et fractione panis.

Opus Mariæ Magdalenæ, quando unxit Dominum recumbentem, frementibus discipulis, ab ipso Domino approbatum est. Marc. 14.

Laudabilia opera patrum a filiis imitanda esse ostendit, dicens: Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Joan. 8.

Opera bona comparat Apostolus semini, de quo satis modicum jecit, et multum metit. Qui parce seminat, parce et metet. 2. Cor. 9.

Graviter reprehendit Paulus Thessalonicenses otiosos, licet ipsos aliàs commendaret. Qui non vult operari, non manducet. 2. Thess. 3.

Tabitha erat Christi discipula, plena operibus bonis et eleëmosynis, quas faciebat. Ideo ipsâ mortuâ, multi fuerunt moti ad rogandum Petrum pro ea, qui suscitavit eam. Actor. 9.

In omni gente, qui timet Dominum, et operatur justitiam, acceptus est illi. Actor. 10.

Apud Corinthios manebat Paulus cum Aquila et Priscilla, quia ejusdem artis erat, et operabatur. Actor. 18.

TITULUS CXVIII.

Oppressio bonorum per malos.

Cain nequam et invidus prævaluit adversus Abel justum, et occidit eum. Gen. 4.

Sodomitæ animam Loth multipliciter afflixerunt. Gen. 19.

Oderat semper Esau Jacob, dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, et occidam fratrem meum. Unde et compulsus est Jacob fugere ad Laban avunculum suum. Gen. 27. 28.

Oderant filios Israël Ægyptii, et affligebant illudentes eis, atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum. Exod. 1.

Abimelech ambiens principatum, vel regnum, occidit 70. fratres suos. Judic. 9.

Saul diu persecutus est David, qui tamen fideliter et utiliter serviebat. 1. Reg. 18.

Absalon in tantum commovit populum adversus David, quod compulsus est exire Jerusalem, licet cito fuerit revocatus. 2. Reg. 15.

Impiissima Jezabel minata, et conata est, quod occideret hominem Dei, Eliam, ita quod ille timens abiit, quocunque eum ferebat voluntas. 3. Reg. 19.

4. Reg. 6. Rex Israël Joram pessimus, audiens, quod maxima fames esset in civitate, misit virum ad amputandum caput Elisæi.

2. Paral. 24. Ad imperium Joas regis Juda, lapidatus est Zacharias *filius* Jojadæ, pro eo, quod arguebat regem et populum, *sculptilibus* servientes.

Judith. 2. Nabuchodonosor præcepit Holoferni, ut omnes Deos terræ exterminaret, videlicet ut ipse solus Deus diceretur, et propter hoc multa regna destruxit, et populum Dei, qui nuper redierat de captivitate Babylonis, afflixit.

Esth. 3. 4. Aman superbus, crudelis, et impius ita potens fuit, quod pro nihilo habuit procurare necem omnium Judæorum, sed divina providentia ejus conatibus obviavit.

Jerem. 20. Percussit Phassur Jeremiam prophetam et misit eum in nervum.

Jerem. 28. Ananias prophetavit plane contra illud, quod dicebat Jeremias, et tulit catenam ligneam de collo Jeremiæ, et confregit eam, et abiit Jeremias in domum suam, quasi confusus ab illo mendace propheta.

Dan. 5. 13. et 14. Nabuchodonosor rex Babylonis Azariam et socios ejus in fornacem mitti jussit, eo quod illi adorare noluerunt statuam, *quam* ipse idololatra iniquus erexit. Et Daniel bis fuit missus in lacum leonum, procurantibus pessimis hominibus.

1. Mach. 1. Antiochus ascendit Hierosolymam in multitudine gravi cum superbia, et fecit ibi terribilem hominum cædem.

1. Mach. 9. Bacchides, et Alcimus proditor, missi à rege *Demetrio, tantum* exercitum produxerunt contra Judam *Machabæum, quod ipse* Judas cecidit in bello, et cæteri commilitones sui fugerunt.

1. Mach. 13. Proditor et dolosus Tryphon, qui Dominum suum regem Antiochum adolescentem dolo occidit, Jonatham et duos ejus filios nequiter interfecit.

Matth. 14. Marc. 6. Joannem Baptistam, totius exemplar sanctitatis, ad petitionem unius meretricis, Herodes, adulter vilissimus, decollavit.

Matth. 26. Joan. 19. Luc. 23. Salvator mundi Dominus Jesus fuit percussus et delusus ab Anna, Caipha, et ab Herode Tetrarcha, et tandem a præside Pilato judicatus et crucifixus, imo ab uno latronum blasphematus.

Actor. 5. Princeps sacerdotum et omnes, qui cum illo erant, injecerunt manus in Apostolos, et posuerunt eos in custodia publica, et postea fuerunt cæsi, et denunciatum est eis, ne amplius loquerentur in nomine Jesu.

Actor. 6. 7. Quidam Judæi commoverunt plebem et seniores et Scribas, et rapuerunt Stephanum, et statuentes duos falsos testes contra eum, lapidaverunt ipsum.

Misit

Misit Herodes Agrippa rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia. Occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio, et insuper incarceravit Petrum. Actor. 12.

Judæi concitaverunt religiosas mulieres et primos civitatis, et excitaverunt persecutionem in Paulum et Barnabam, et ejecerunt eos de finibus suis. Act. 13.

Cum Paulus et Barnabas essent Lystris civitate ita honorati, quod illi homines ipsis quasi diis sacrificare voluerunt, supervenerunt quidam Judæi, et, persuasis turbis, lapidantes Paulum, extraxerunt extra civitatem, existimantes eum mortuum esse. Act. 14.

Quidam quæstuarii ducentes unam mulierem Pythonissam, a qua dæmonium Paulus ejecerat, ita concitaverunt principes et magistratus de civitate Philippis, quod Paulus et Silas socius ejus jussi sunt cædi, et in carcerem mitti, et pedes eorum ligno astringi. Act. 16.

TITULUS CXIX.

Oratio.

Humiliter et discrete, constanter et pie oravit Abraham Dominum, ut parceret Sodomitis. Gen. 18.

Pro rebus, quas etiam Dominus destinavit facere, interdum debemus Deum orare. Unde Isaac deprecatus est Dominum pro uxore sua sterili, quam parituram forte disposuerat Dominus. Gen. 25.

Pensandum valde est, quam gratus, quam humilis, etiam importunus in oratione fuit Jacob, dicens: Domine, minor sum cunctis miserationibus tuis. Postea quomodo ipse se ab uxoribus et tota familia sequestravit, et solus de nocte remansit ibidem. Gen. 32.

Oravit multoties Dominum Moyses, ut amoveret plagas de Ægypto, et exaudiebatur, licet illi mali essent. Exod. 7. 8. 9. et 10.

Oratio mentalis clamat in aures Dei, sicut apparet, quando dixit Moysi nihil loquenti: quid clamas ad me? Exod. 14.

In bello, quod habuerunt filii Israël contra Amalech, plus fecit Moyses orando, quam Josue pugnando. Exod. 17.

Post adorationem vituli, videbatur velle Dominus populum delere, sed Moyses per orationis instantiam obtinuit ei veniam: Et nota ibi modum orandi: Aut, inquit, dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro vitæ. Exod. 32.

Num. 11. Per orationem Moysis absorptus est *ignis*, *qui devoravit castra* murmurantium et dolentium pro labore.

Eodem. Petiit populus carnes in deserto, et Dominus *iratus concessit* eis. Per quod liquet, quod non semper exauditio *orationis* signum est divinæ dilectionis.

Num. 12. Curata est Maria a leprâ per orationem Moysis.

Num. 21. Afflictus populus ab ignitis serpentibus dixit ad Moysen: Ora pro nobis, et oravit Moyses pro populo.

1. Reg. 1. Cum esset Anna amaro animo, oravit Dominum, flens largiter, et votum vovit; loquebatur autem in corde suo, et vox penitus non audiebatur.

1. Reg. 7. Pugnaturi filii Israël contra Philistæos, dixerunt Samueli: Necesse est pro nobis clamare ad Dominum, ut salvet nos de manu Philistinorum.

1. Reg. 8. Non placuit Domino, quod filii Israël petierunt super se regem, et tamen Dominus dixit Samueli: Audi vocem populi tui in omnibus, quæ loquuntur tibi.

1. Reg. 12. Dixit Samuel ad populum: absit a me hoc peccatum, *ut* cessem orare pro vobis.

2. Reg. 7. David dixit, se invenisse cor suum, ut oraret Dominum.

2. Reg. 12. Deprecatus est Dominum David pro parvulo, et jejunavit, et ingressus seorsum, jacuit super terram. Bonus fuit *modus* orandi, sed tunc David non fuit dignus exaudiri.

3. Reg 18. Orans Elias pro pluvia dixit puero suo, ut prospiceret contra mare, unde sperabat nubem consurgere pluviosam, sed usque ad septem vices nihil penitus apparebat, in quo orationis diuturnitas et instantia commendantur.

2. Paral. 20. Josaphat rex Juda timore perterritus, totum se *contulit* ad rogandum Dominum: audierat enim quod maxima *multitudo* gentium venerat contra eum.

4. Reg. 19. Bono usus est consilio Ezechias, auditis nunciis regis Assyriorum, quando misit ad Isaiam prophetam dicens: Fac orationem pro reliquiis, quæ repertæ sunt, et ipsemet ad orandum Dominum se convertit. Et nota ibi, quam fideliter, quam prudenter oravit.

4. Reg. 20. Convertit Ezechias faciem suam ad orandum ad parietem, ut attentius orare posset, et oravit Dominum dicens: Obsecro Domine, memento quæso etc. Flevit itaque Ezechias fletu *magno*.

2. Paral 33. Miro modo fuit humilis, devota, efficaxque oratio *Manassæ* regis Juda, sicut patet intuenti in fine libri.

Jejunavimus et oravimus Dominum pro recto itinere et securo, et evenit nobis prospere : aiebat Esdras. 1. Esd. 8.

Neemias, dum daret regi bibere, orat Deum coeli. Cum debuit ad interrogata respondere, oraverat valde humiliter. 2. Esd. 1. et 2.

Tobias, auditis duris sermonibus uxoris, coepit orare cum lacrymis. Tob. 3.

Sara filia Raguelis, audita ab ancilla sua grandi contumelia, perrexit in superius cubiculum domûs suæ, et tribus diebus in oratione persistens, cum lacrymis deprecatur ad Dominum, ut ab illo improperio liberaret eam. Ibidem.

Raphaël angelus monuit Tobiam juniorem, ne dæmonium haberet potestatem in eum, ut, cum accepisset Saram uxorem, ingressus cubiculum, per tres noctes contineret se ab ea, et nihil aliud faceret, nisi quod orationibus ambo vacarent. Tob. 6.

Audientes filii Israël potentiam Holofernis clamaverunt ad Dominum. Eliachim vero summus sacerdos commemorabat eis, quomodo Moyses confidentem in virtute sua Amalec, non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando dejecit. Judith 4.

Multum confidebat Judith in orationibus aliorum, unde proponens ire ad Holofernem, dixit presbyteris : Orate, ut firmum faciat consilium meum Deus. Sequitur : Nihil aliud fiat pro me, nisi oratio ad Dominum. Judith 8.

Similiter quando debuit amputare caput Holofernis, oravit cum lacrymis ad lectum. Judith. 13.

Esther locutura ad regem Assuerum, dixit Mardochæo : Congrega omnes Judæos, quos reperies et orate pro me. Quam vero devote et humiliter oraverit, postea habetur capite 14. De oratione Mardochæi, quomodo deprecatus est Dominum pro se et pro populo, c. 14. Esth. 4

Magnæ reputationis apud Deum erat oratio Jeremiæ, quando dicebat ei Dominus : Noli orare pro populo hoc. Jerem. 11.

Azarias stans in medio fornacis, oravit sic : Benedictus es, Domine, Deus patrum nostrorum. Dan. 3.

Non omisit Daniel, propter impium Darii regis decretum, quin oraret ter in die Deum suum, genibus flexis, sicut ante facere consueverat. Ecce quam pretiosum et utile reputabat orare Dominum. Dan. 6.

Intelligens Daniel, tempus captivitatis esse completum, instantius oravit pro populo, in captivitate detento. Et nota, quam humiliter et ferventer oraverit. Dan. 9.

Dan. 13. Videns Susanna, omnem humanum sibi deesse consilium, recurrit ad orationis suffragium, et oratio ejus fuit exaudita.

Jonæ. 2. Oravit Jonas ad Dominum de utero piscis, et dixit : Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, et exaudivit me.

1. Mach. 3. Congregatus est conventus, ut essent parati in prælium, et ut orarent, et peterent misericordiam et miserationes.

1. Mach. 4. Judas Machabæus commissurus prælium contra Gorgiam, oravit, et dixit : Benedictus es Salvator Israël. In duobus autem

1. Mach. 6. et 9. præcipuis bellis non legitur orâsse, uno scilicet contra regem Antiochum, et tunc non vicit, sed divertit: altero contra Bacchidem et Alcimum, et tunc in bello cecidit.

1. Mach. 11. Videns Jonathas, quod omnes (exceptis paucis) derelinquebant eum pugnantem contra alienigenas, scidit vestimenta sua, et oravit et postea victoriam obtinuit.

2. Mach. 3. Judæi in tribulatione positi, quæ supervenit eis, oraverunt Dominum. Sacerdotes vero ante altare, cum stolis sacerdotalibus jactaverunt se, et invocabant de cœlo eum, qui de depositis legem posuit, ut iis, qui deposuerunt, ea salva custodiret. Universæ etiam mulieres, protensis manibus in cœlum, deprecabantur.

Eodem. Onias summus Pontifex oravit pro Heliodoro, divina virtute graviter flagellato, eo quod voluerat spoliare templum. Dominus autem illi vitam donavit.

2. Mach. 8. Judas Machabæus, et qui cum eo erant, simul deprecabantur Dominum, ut eriperet eos ab impio Nicanore etc. Etsi non propter eos, sed propter testamentum, quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis ejus super ipsos.

2. Mach. 9. Orabat scelestus Antiochus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus.

2. Mach. ult. Nicanor et qui cum eo erant, cum tubis et canticis admovebant : Judas vero cum suis, invocato Deo per orationes, congressi sunt. Manu quidem pugnantes, sed cordibus Dominum orantes, prostraverunt non minus triginta quinque millia hominum, præsentiâ Dei magnifice delectati.

Matth. 8. Luc. 5. Brevem, utilem, et humilem modum orandi habuit leprosus ille, qui genu flexo adoravit Dominum Jesum, dicens : Domine, si vis, potes me mundare.

Marc. 1. Matth. 8. Similem modum orandi, per modum insinuationis, habuit Centurio, cum dixit : Domine, puer meus jacet paralyticus.

Item Martha et Maria pro Lazaro jam sepulto. Joan. 11.

Etiam de eo, quod Dominus facere proposuit, vult per nos ipse quandoque rogari: Rogate Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Statim sequitur: Convocatis etc. Matth. 9.

Dimissa turba, ascendit Dominus in montem solus orare. In quo docemur, quod dum orare volumus, turbam debemus fugere, ne turbemur. Matth. 14.

Dominus et Salvator noster in Evangeliis nos orare docuit verbo. Sic ergo orabitis: Pater noster etc. Oportet semper orare et nunquam deficere. Matth. 6. Joan. 18.

Item animavit promissione Luc. 6.: Petite et accipietis. Item: Si quid petieritis patrem in nomine meo, faciam. Joan. 15. Matth. 14.

Informavit exemplo. Ipse enim, qui poterat imperare, volebat orare. Marc. 1. Luc. 22.

Specialiter autem, instante persecutione passionis suæ, oravit, et orare monuit: Vigilate et orate, aiebat. Matth. 26.

Quando Maria Magdalena veniam obtinuit a Domino dicente: Remittuntur tibi peccata, nihil vocaliter orâsse dicitur, sed flevisse. Ubi apparet efficacia mentalis desiderii, etiam sine oratione vocali. Luc. 7.

Ad instantiam orationis Dominus nos inducit exemplo amici ad amicum media nocte euntis. Luc. 11.

Et exemplo viduæ, quæ ab iniquo judice, cum importunitate multa, sese vindicari petebat Luc. 18.

Ad humiliter orandum et jactantiam contemnendam, inducit Dominus exemplum de superbo pharisæo et humili publicano. Ibidem.

Post ascensionem Domini in cœlum, reversi sunt discipuli in Jerusalem, et erant omnes perseverantes in oratione unanimiter, cum mulieribus et Maria. Actor. 1.

Apostoli volentes unum de discipulis eligere in Apostolum loco Judæ, statuerunt duos Joseph et Matthiam et orantes dixerunt: Tu Domine, qui nosti omnium corda, ostende, quem elegeris. Ibidem.

Omnes fideles in primitiva Ecclesia perseverantes erant in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus. Actor. 2.

Item Petrus et Joannes ascenderunt in templum ad horam orationis nonam. Actor. 3.

Cum orâssent discipuli unanimiter una voce, motus est locus, in quo erant congregati, et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et loquebantur verbum Dei in fiducia. Actor. 4.

Actor. 7. Lapidabant Stephanum Judæi, invocantem et dicentem : Domine Jesu, accipe spiritum meum. Positis autem genibus, clamavit voce magna, dicens : Domine ne statuas illis hoc peccatum.

Actor. 8. Petrus et Joannes oraverunt pro illis de Samaria, ut acciperent Spiritum sanctum. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum sanctum.

Actor. 9. Saulus ad terram prostratus et salubriter excœcatus, postea surrexit. Et in Damascum veniens, orare cœpit, et fuit tribus diebus non manducans.

Actor. 10. Cornelius Centurio erat vir religiosus et timens Deum cum omni domo sua, faciens eleëmosynas multas et deprecans Dominum semper. Et per hoc disposuit se ad fidem. Unde sequitur : Orationes tuæ et eleëmosynæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.

Actor. 12. Petrus servabatur in carcere Herodis; oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.

Actor. 13. et sequent. Cum dixisset Spiritus sanctus : Segregate mihi Barnabam et Paulum ad opus, ad quod assumpsi eos, sequitur : Tunc jejunantes et orantes, eisque manus imponentes, dimiserunt illos. Et sequitur : Fecerunt mirabilem fructum.

Actor. 10. Ascendit Petrus in superiora domûs, ut oraret circa horam sextam, ut sic posset orare devotius, à familia inferius existente remotus.

Actor. 16. Cum iret Paulus ad orationem, obviavit puellæ, quæ *spiritum* pythonem habebat, quem Paulus expulit, præcipiens *ei in nomine* Jesu.

Actor. 20. Recedens Paulus a fratribus de Achaja, post paucos sermones et pia verba, positis genibus, cum omnibus illis oravit. Magnus autem fletus factus est omnium.

Actor. 22. Cum orâsset in templo Paulus, factus est in stuporem mentis, et vidit Dominum Jesum, dicentem : Festina et exi velociter de Jerusalem.

Actor. 28. Patre Publii febribus et dysenteria laborante, cum orâsset Paulus et imposuisset ei manus, sanavit eum.

1. Thess. 5. Rom. 1. Apostolus Paulus orandum esse sine intermissione monebat, hoc ipsumque sollicitus faciebat Rom. 1. Sine intermissione memoriam facio vestri semper in orationibus meis.

Rom. 8. Adeo grande et arduum opus est orare, quod ipse Paulus ad id agendum dicebat se sufficientem non esse.

2. Thess 3. Quod oremus, sicut oportet, nescimus : propter quod ipse orationes aliorum frequenter et humiliter flagitabat : Fratres, orate pro nobis.

Petebat etiam Paulus orationes fieri pro malis amovendis, et pro bonis obtinendis. De primo: Obsecro vos fratres, ut adjuvetis me, in orationibus vestris ad Deum, ut liberer ab infidelibus. Quod autem aliorum se orationibus juvari crederet, dicit: De tantis periculis eripuit nos Deus, adjuvantibus vobis in oratione pro nobis. De secundo, quod bona obtinere per aliorum orationes optabat, ait: Orantes pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi. Et alio loco: Fratres, orate pro nobis, ut sermo Dei currat et clarificetur. Rom. 15. 2. Cor. 4. Coloss. 4. 2. Thess. 3.

Orabat Paulus pro aliis, ut eos videre et in eis fructificare posset. Memoriam vestri facio semper in orationibus meis, obsecrans, si quando prosperum iter habeam, in voluntate Dei, veniendi ad vos. Rom. 1.

Et ad Titum: Sine intermissione habeo tui memoriam in orationibus meis, nocte ac die, desiderans te videre. Tit. 1.

Item pro Tessalonicensibus, ut Deus eos ad viam salutis vocaret: Oramus semper pro vobis, ut vos dignos habeat ista vocatione Dominus Deus noster. 2. Thess. 1.

Et pro Philippensibus, ut ipsi de bono in melius proficerent. Hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet. Philip. 1.

Item ut plenitudinem divinæ cogitationis haberent. Non cessamus, pro vobis orantes et postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis ejus. Col. 1.

Apostolus Jacobus orationem dicit valere pro obtinenda corporali salute: Oratio fidei salvavit infirmum. Item et pro æterna, quæ est salus, simpliciter vera: Orate pro invicem, ut salvemini; multum enim valet deprecatio justi. Jacob. 5.

TITULUS CXX.

Ornatus superfluus.

Thamar nurus Judæ filii Jacob volens socerum allicere, ut ex illo conciperet, depositis viduitatis vestibus, ornavit se et assumpsit teristrum. Gen. 38.

Audito adventu Jehu, qui occiderat Joram regem Israël, Jezabel depinxit oculos suos stibio, et ornavit caput suum. 4. Reg. 9.

Testatur Judith, quod ornamenta, quæ assumpsit, deceperunt Holofernem. Induit enim se vestimento lætitiæ, unxit faciem suam unguento, colligavit cincinnos suos mitrâ, ad decipiendum ipsum. Judith. 16.

Esth. 2. De Esther legitur, quod, quando debuit intrare ad regem, non quæsivit muliebrem cultum sicut faciebant aliæ mulieres.

Isa. 3. Comminando dicitur Isaiæ 3. Auferet Dominus ornamenta calceamentorum, et lunulas, et torques, monilia, et armillas et mitras, et discriminalia, et multa alia ponit ibi.

Prov. 7. Reprehensibilem habitum malæ mulieris describit Salomon: Considera vecordem juvenem. Occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas, garrula, et vaga, quietis impatiens.

Eccl. 9. Non sine causa monet Sapiens, quando ait: Averte faciem tuam a muliere compta. Mulier enim composita et ornata magis incitat ad peccatum.

1. Pet. 3. Mulierum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut vestium cultus, etc.

*

TITULUS CXXI.

Otium.

Gen. 2. Adam jussus fuit a Deo operari in paradiso, sed quia otiosus fuit, peccavit, non peccaturus, si sedulo laborâsset. S. Chrysostomus Hom. 14. in Gen.

Ezech. 16. 49. Otium fuit origo iniquitatis et excidii *Sodomæ*, *teste Ezechiele* : Hæc fuit iniquitas Sodomæ, superbia, saturitas panis, et abundantia, et otium ipsius et filiarum ejus.

Judic. 16. Samson otio vacat per multos dies apud Dalilam, sed perdit fortitudinem, libertatem, vitam.

Judic. 18. 27. Sexcenti viri ex tribu Dan venerunt in Lais ad populum quiescentem atque securum, et percusserunt eos in ore gladii, urbemque incendio tradiderunt.

2. Reg 11. David eo tempore, quo solent reges ad bella procedere, domi vacat otio, et labitur in adulterium, et subsequens homicidium.

Salomon, dum fuit occupatus labore ædificationis templi, vitam duxit innocentem, postquam a labore cessavit, et vitam desidem ac mollem duxit, captus amore mulierum, in idololatriam est lapsus.

Exod. 32. Populus Israëliticus, quamdiu fuit occupatus labore in Ægypto, nunquam legitur aliquid mali egisse. Sed cum cœpit manducare et bibere, et surrexerunt ludere, factus est Idololatra.

Jonas

Jonas, dum essent occupati in navi vel labore ad evitandum naufragium, vel oratione ad Deum, solus dormit. Inde projicitur in mare, et fit præda pisci. Jona. 1.

Paterfamilias increpavit otiosos in foro stantes, eosque ad laborem remittit. Matth. 20.

Servus piger et inutilis, qui cum commisso sibi talento noluit operari, ejicitur in tenebras exteriores. Matth. 25.

Spiritus immundus veniens invenit domum vacantem, tunc vadit, et assumit septem alios spiritus secum nequiores se, et intrantes habitant ibi. Matth. 12. 44. et 45.

Paulus præcipit vitare illas viduas, quæ otiose discunt circuire domos. 1. Tim. 5. 13.

P.

TITULUS CXXII.

Parentes honorandi.

Sem et Japhet benedictionem patris meruerunt, quia nudato obsequium præbuerunt. Cham vero filius suus maledictus fuit, quia patris nuditatem derisit. Gen. 9.

Magnæ existimationis erat apud antiquos benedictio patris, ut patet in Jacob et Esau, quia ipsam sollicite quæsierunt. Gen. 27.

Licet Esau esset homo malus, reprobatus a Deo, et odio haberet fratrem suum Jacob, nolebat tamen ipsum occidere, vivente patre suo Isaac. Unde dicebat: Venient dies luctus patris mei. In hoc deferens patri honorem, et timens offensam ejus. Ibidem.

Ad magnam pœnam obligabat se Judas, cum dixit patri: Nisi Benjamin reduxero, et tradidero eum tibi, ero peccati reus in omni tempore. Et notandum, quod priusquam dixerat Ruben: duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi, tamen pater non acquievit illi, acquievit autem Judæ dicenti prædicta verba. Gen. 42. et 43.

Idem Judas postea supplicans Joseph, ut Benjamin ad patrem remitteret, inter cætera repetiit prædicta verba, quibus se obligaverat patri, et subjunxit: Non possum redire ad patrem absente puero, ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam. Gen. 44.

Jacob benedicens filios, dixit contra Ruben: Effusus es sicut aqua, non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, et maculâsti stratum ejus. Gen. 49.

Deut. 21. Præcepit Dominus per Moysen: Si genuerit homo filium contumacem et protervum. Sequitur: Lapidibus eum obruet populus civitatis.

Judic. 9. Reddidit Deus malum, quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta fratribus suis.

1. Reg. 2. et 4. Non audierunt filii Heli patrem, ipsos corripientem. Et ideo divinam ultionem experti sunt.

1. Reg. 14. Quia Jonathas gustaverat paululum mellis contra inhibitionem patris, morti adjudicatus est a patre, tamen a populo liberatus est.

1. Reg. 22. David a facie Saul fugiens, et in magna necessitate existens, habuit curam parentum suorum, et recommendavit eos diligenter apud Moab regem.

2. Reg. 15. Absalon David patrem suum de regno expellere laborabat, sed pessime ei successit.

3. Reg. 2. Venienti Bethsabeæ matri Salomonis assurrexit rex, adoravitque eam, et positus est thronus matri regis.

4. Reg. 19. Filii duo Sennacherib occiderunt eum, sed tamen neuter eorum regnavit post eum.

Tob. 4. Tobias senior instruens filium suum, inter cætera dixit: Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepelietur, et honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ tuæ.

Joan. 2. Ejiciens Dominus de templo cum flagello *vendentes et ementes* boves, et numularios, dixit: Nolite facere *domum patris mei domum* negotiationis. In hoc et aliis multoties *honorem* patris quærens.

Luc. 2. De puero Jesu dicitur: Descendit cum illis (scilicet Maria et Joseph) et venit in Nazareth, et erat subditus illis.

Joan. 8. Ipse etiam dicit alibi: Honorifico patrem meum.

Joan. 19. Et pendens in cruce matrem suam dilecto discipulo commendavit. In quo apparet, quam sollicitudinen gesserit de ipsa, qui nec in mortis articulo hujus oblitus fuit.

✱

TITULUS CXXIIII.

Parentum officium erga liberos.

Gen. 18. 19. Quod Deus tam benevolus et familiaris erga Abraham fuerit, ut ei celare non potuerit, quæ gesturus esset, reddit ipse rationem his verbis: Scio enim, quod præcepturus sit filiis suis, et domui suæ post se, ut custodiant viam Domini, et faciant judicium et justitiam,

Abraham ita dilexit filium suum unigenitum Isaac, ut multo plus amaret Deum : nam cum a Deo jussus fuisset hunc sibi filium immolare, non dubitavit hoc mandatum promptissime exequi. Fuit idcirco a Deo benedictus. Gen. 22.

Sara adeo fuit sollicita pro filio suo Isaac bene educando, ut, cum vidisset Ismaëlem filium Agar ancillæ suæ ludere cum filio suo (utique indecenter) dixerit ad Abraham maritum suum : ejice ancillam hanc, et filium ejus. Gen. 21. 9.

Occurrit Dominus Moysi in itinere, et voluit occidere eum, eo quod filium suum non circumcidisset juxta legem Domini. Exod. 4. 24.

Factum est grande miraculum, ut, Core pereunte, filii ejus non perirent. Nam peccante patre, ipsi non peccaverunt, quod inter miracula numeratur. Num. 26. 11.

Heli summus Pontifex, eo quod peccantes filios suos non corripuisset, horrendùm a Deo fuit punitus. Nam ambo filii in prælio occubuerunt, triginta millia peditum de populo in eodem cæsa sunt, arca Dei ab hostibus fuit capta, Heli ipse cecidit de sella retrorsum, et fractis cervicibus mortuus est. 1. Reg. 3. et 4.

Magna fuit Elcanæ et Annæ circa filii sui educationem pietas, dum eum totum Deo consecrârunt, ut cunctis diebus vitæ suæ ei inserviret. 1. Reg. 1.

Jacob Patriarcha, quod plus dilexisset filium suum Joseph, quam reliquos suos filios, causa fuit invidiæ et odii, quod isti adversùs Joseph conceperunt. Gen. 37. 4.

Israëlitæ narraverunt filiis suis beneficia toti populo a Deo præstita, teste Gedeone, qui ait : narraverunt patres nostri, atque dixerunt : de Ægypto eduxit nos Dominus. Judic. 6. 13.

Cum audisset David incestum, quem patravit filius ejus Amnon, eum non corripuit : noluit enim contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. Sed in hoc male egit. 2. Reg. 13. 21.

Optime tamen egit David, cum filium suum Salomonem magna sollicitudine Nathan Prophetæ tradidit instituendum, eique moriturus bonam regni administrationem, et cultûs Divini curam commendavit. 3. Reg. 2.

Quantam pro filiorum suorum salute curam gesserit S. Job, ex eo patet, quod quotidie pro illis Deum sit deprecatus, et sacrificia obtulerit. Job. 1. 5.

Tobias senior optime educatus a suis parentibus, quippe qui ut puerulus omnia secundum legem Dei observabat, optime Tob. 4.

quoque filium suum educavit, et saluberrima præcepta ad vitam pie instituendam illi dedit.

Tob. 10. 13. Raguel et Anna filiam suam Saram pie et pudice educatam dimittentes, monent eam, ut honoraret soceros, diligeret maritum, regeret familiam, gubernaret domum, et seipsam irreprehensibilem exhiberet.

Dan. 13. Parentes Susannæ, cum essent justi, erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. Hinc tam pie et caste vixit, ut mori maluerit, quam fædari.

1. Mach. 2. 49. Matathias filios suos optime educatos hortatur, ne a veritate, ejusque propugnatione deficiant, quibus monitis illi sedulo sunt obsecuti.

2. Mach. 7. Septem fratres Machabæi propter bonam educationem et constantem adhortationem matris immania tormenta invicto et forti animo perferunt.

Luc. 1. Zacharias et Elisabeth, quia erant justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini, habent etiam filium sanctissimum Joannem.

Matth. 15. 22. Chananæa, cum haberet filiam male a dæmonio vexatam, accedit ad Christum, rogat salutem filiæ, et licet primò non exaudita, non tamen cessat, dum impetret petitam gratiam.

Marc. 9. 16. Cum pater quidam adduxisset filium suum, habentem spiritum mutum, ad Christum, interrogavit eum Christus: *quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit?* at ille ait: *ab infantia. S. Chrysologus* ser. 51. putat, ideo hoc illi accidisse ab infantia, quia male fuit a parentibus educatus, et forte etiam dæmoni traditus.

Marc. 6. 22. Filia Herodis a parentibus ad levitatem et saltus fuit educata. Hinc fuit tam perversa, ut non sit verita petere mortem Joannis.

Actor. 7. 51. S. Stephanus increpat Judæos: vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut patres vestri, ita et vos. Nempe sicut parentes, ita filii.

TITULUS CXXIV.

Patientia in adversis.

Gen. 22. Mansuete ferebat Isaac, cum pater suus eum immolare vellet.

Gen. 37. et 45. Joseph facinus, quod in eum commiserant fratres sui, et patienter tulit et clementer indulsit.

Eodem. Speciale mandatum dedit fratribus suis Joseph, dicens: Ne irascamini in via.

Cito oravit Moyses pro Maria, quæ contra eum tam inique locuta fuerat, et per orationem ejus sanata fuit. Num. 12.

Murmurabat populus contra Moysen et Aaron, dicens : Vos interfecistis populum Domini, et cum iratus esset Dominus, ut percuteret populum, dixit Moyses ad Aaron : Perge cito ad populum, ut roges pro eis, et sequitur, quod plaga cessaverit. Num. 16.

Filii Ephraim jurgantes fortiter contra Gedeonem, sedati fuerunt propter ejus mansuetam responsionem : Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis ? Judic. 8.

Noluit sustinere Saul, quod occiderentur viri, qui detraxerant ei. 1. Reg 11.

Potuit David pluries, et noluit occidere Saul, ipsum acriter persequentem, quando abscidit oram chlamydis ejus, quando invenit eum dormientem. 1. Reg. 24.

Fugiens David a facie Absalon, patienter dixit ad Sadoch : Si invenero gratiam in oculis Domini reducet me. Et ad Semei maledicentem sibi etc. 2. Reg. 15. et 16.

Miphiboseth patienter sustinuit iniquam sententiam contra se latam. 2. Reg. 19.

Dixerunt seniores, dantes consilium Roboam : Si placueris populo huic, et lenieris eos verbis clementibus, omni tempore servient tibi. 2. Paral. 10.

Homines, qui venerant ad capiendum Elisæum, non permisit ipse illos aliquid mali habere, sed præcepit eis mensam apponi, et refectos abire permisit. 4. Reg. 6.

Excæcatus Tobias, miram patientiam ostendit erga divinum flagellum, et irrisionem amicorum et uxoris. Tob 2. 3.

Job fuit patiens perdendo sua et suos, et quasi seipsum. Et notandum, quod semel amisit bona sua et liberos suos, et sic vehementior fuit tentationis impetus. Item illi, qui remanserunt de amicis suis, plus ei desolationis, quam consolationis attulerunt. Ut patet in uxore, et in illis amicis, qui fuerunt ei consolatores onerosi. Job. 1. 2.

Alacrem patientiam exhibuerunt socii Danielis, missi jussu regis in fornacem ignis ardentis : Et tantum, vel amplius fuit laudatus Deus ex eorum patientia, quam ex Danielis sapientia. Dan. 3.

Filia Raguelis Sara, gravem contumeliam ab ancilla prolatam, patienter tulit, nihil respondens, sed statim ad orationem se convertens. Tob. 3.

Cum plagis puniretur Eleazarus, dixit : Domine, tu scis, quia, cum a morte possem liberari, duros cordis sustineo dolores, secundum animam vero propter timorem tuum, libenter hæc patior. 2. Mach. 6.

2. Mach. 7. Septem illi fratres cum matre sua alacri animo passi sunt horrenda tormenta.

Matth. 18. Cum interrogâsset Petrus Dominum, quoties peccabit in me frater meus, dimittam ei usque septies? Audivit : Non dico usque septuagies, sed usque septuagies septies.

Eodem. Ad remittendum fratribus ex corde, induxit Dominus parabolam servi nequam, cui mille talenta a Domino liberaliter fuerunt dimissa.

Luc. 9. Cum audissent Jacobus et Joannes, quod Samaritani non receperant nuncios Domini, quos præmiserat, dixerunt : Vis, dicamus ut ignis descendat de cœlo, et consumat illos, et Dominus increpavit illos et dixit : Nescitis, cujus spiritûs estis.

Joan. 8. Mulier in adulterio deprehensa, et coram Domino accusata, nihil omnino accusatoribus respondebat : Dominus autem pro ea verbum assumpsit, et eam benigne absolvit.

Luc. 4. Cedendum est quandoque furori persequentium, unde Dominus, qui pati et occidi venerat, non ut timidus, sed ut providus, et horam passionis competentem expectans, rabiem Judæorum pluries devitavit. Et Joannis 8. Jesus autem transiens per medium illorum ibat. Et capite duodecimo, abscondit se, et exivit de templo.

Matth. 11. De seipso Dominus ait : Discite a me, quia mitis sum et humilis corde.

Patientia passionis Christi. Dominus noster patienter tulit injurias illatas *verbis et factis*. Verbis quidem detractoriis, contradictoriis, *derisoriis et contumeliosis*. Detraxerunt enim ei occulte et manifeste : Occulte, intra se loquendo, et ipsum temere et nequiter judicando. Hic si esset propheta, sciret, qualis hæc esset mulier. Item Matthæi 9 Lucæ quinto. Hic blasphemat. Manifeste, quando dicebant discipulis ejus Pharisæi : Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester?

Item quando ejus miracula depravabant dicentes : In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Matth. 12. Luc 11. Item : Non est hic homo a Deo, quia sabbatum non custodit, et ibidem, scilicet Joan. 7. 9. Nos scimus, quia hic homo peccator est.

Item dicebant eum habere dæmonium.

Contradictoria vero verba sustinuit Joannis octavo : Tu de te ipso testimonium perhibes : testimonium tuum non est verum. Et ibidem : Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti?

Matth. 9. Luc. 8. Et verba derisoria, cum dixisset : Non est mortua puella, sed dormit, deridebant eum.

Item verba contumeliosa: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, et dæmonium habes? Et Lucæ quinto. Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Joan. 7. 8.

Specialiter autem in tempore passionis ante crucem, in domo Annæ et Caiphæ, coram Pilato, Herode etc. Ac demum dum penderet in cruce, hujusmodi verba multa audivit contra se. Matth. 26. et 27.

In factis item graves injurias passus fuit. Nam ipso prædicante, repleti sunt omnes in synagoga irâ, et ejicientes eum extra civitatem, voluerunt eum præcipitare de supercilio montis. Et iterum, ad lapidandum ipsum, lapides sustulerunt. Luc. 14. Joan. 8. Matth. 20.

Item cum exiret de Jerusalem, et vellet transire Samariam, Samaritani nuncios, quos præmisit, recipere noluerunt. Luc. 9.

Præterea ipso prædicante, et Judæos de eorum malitia increpante, illi ad lapidandum eum lapides sustulerunt. Hoc totum parum fuit respectu eorum, quæ in passione sustinuit: Circa quæ notare poteris, quod secundum ea, quæ prædixerat, fuit delusus et flagellatus, et crucifixus: delusus in domo Caiphæ. Viri (inquit textus) qui tenebant eum, illudebant ei dicentes: Ave rex Judæorum etc. Similia in prætorio Pilati præsidis agebant, genu flexo illudebant ei etc. Joan 8. Luc. 23. Matth. 27.

Similiter illusus fuit in domo Herodis, sprevit illum cum exercitu suo, et illusit ei.

Item illusus fuit Dominus Jesus in patibulo crucis pendens, et hic a militibus, et sacerdotibus, et communiter a prætereuntibus, et à latrone. Siquidem de militibus dicitur: Illudebant ei milites accedentes, et acetum offerentes. De sacerdotibus autem: Principes sacerdotum cum scribis et senioribus illudebant ei, dicentes: Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere etc. Prætereuntes autem blasphemabant eum, moventes capita sua, etc. Unus Latronum, qui crucifixi erant, improperabat ei. Luc. 23. Matth. 27.

Ulterius nota, quod fuit illusus nutibus et signis, quando movebant capita sua, et flectebant genua. Verbis, quando dicebant salutantes: Ave rex Judæorum. Factis, quando fuit spinis coronatus, et arundo loco sceptri posita in manu ejus, sputis deturpatus. Nunc veste purpurea, nunc alba vestitus. Luc. 23.

Salvator noster in sua passione mansuetudinem exhibuit ad proditorem, quem vocavit amicum; ad lictorem, cujus aurem sanavit. Eodem. Matth. 26.

Ad Annam, ad Caipham, ad Pilatum, coram quibus fuit falsissime accusatus, mansuetissime respondit etc. Joan. 18. 19.

Luc. 23. Item ad crucifixores, pro quibus oravit, et ad latronem, cui tam benigne respondit etc.

Luc. 22. Joan. 19. Matth. 27. De flagellatione pensandum est: Quia ipse Dominus primo flagellatus fuit in capite. Percutiebant caput ejus arundine. Item in facie. Et apud Joannem capite 19. Unus ministrorum assistens Pontifici, dedit ei alapam. Item in collo colaphis eum cædebant, et in toto corpore. Tradidit illis Pilatus Jesum flagellis cæsum, ut crucifigeretur. Circa quod notari potest, quod flagellari solent in capite inscii, qui erudiuntur. In collo servi, qui de domo ejiciuntur. In facie rei, qui nuncupantur; in toto corpore scelerati, qui puniuntur.

Item considerari debet ab anima fideli, quod ipse fuit flagellatus, linguis blasphemantium, improperantium, ac clamantium: Crucifige eum. Palmis percutientium, ut in Matthæo vigesimo sexto. Alii palmas in faciem dederunt. In arundine et flagellis, sicuti visum est in Matthæo et Marco.

Joan. 18. Ad omnis vero injuriæ cumulum multum facit, quod Dominus dominantium, qui solvit compeditos, et illuminat cœcos, ipse fuit tanquam latro captus, et ligatus. Ministri Judæorum, ait Joannes, comprehenderunt Jesum, et ligaverunt eum.

Item fuit latroni postpositus, quia petierunt Judæi Barrabam sibi dimitti et Dominum crucifigi, testantibus Evangelistis. *Et tamen* Luc. 23. Matth. 27. ille erat latro, et in seditione fecerat homicidium. *Unde ille Barrabas* erat homicida, seditiosus, latro insignis, *in malitia diffamis.*

Joan 19. Fuit insuper in medio latronum positus, quasi esset magister eorum, et sceleratior omnibus. Unde Joannis 19. Medium autem Jesum etc.

Præterea pensandum est, quod ipse fuit in omnibus membris corporis afflictus, seu sensibus. Oculi namque ejus videbant illos tortores suos rabidos et crudeles: Item etiam matrem suam pariter in anima crucifixam, et dilectum discipulum, et mulieres devotas compatientes. Aures autem verba blasphemiæ, insultationis, derisionis et improperii audiebant. Nares etiam ratione loci Calvariæ, in quo crucifixus est, ubi decalvabantur et decapitabantur malefici, poterant fœtore gravari. Gustus ejus fuit afflictus in hoc, quod fuit potatus vino myrrhato, vel aceto cum felle mixto. In quibus datur intelligi, potum fuisse amarissimum.

Sensus autem tactûs, per totum corpus diffusus, ubi dolorem sensit in membris, videlicet flagellatis, in manibus et pedibus clavis atrociter perforatis.

Pote-

Poterit etiam considerari, quod ipse Dominus Jesus sustinuit damnum in rebus, quas secundùm hominem habuit: Quia fuit vestimentis nudatus, ab amicis derelictus. Unde discipuli, relicto eo, omnes fugerunt, afflictus in toto corpore, ut dictum est, per acerbissimam passionem. Joan. 19. Matth. 26. Marc. 14.

Item passus est in corde, vel in mente, quia compatiebatur ibi amicis astantibus, et inimicis eum ignoranter crucifigentibus.

Tum etiam passus est quodammodo, et læsus in fama seu opinione, quia dicebant, eum populi fuisse seductorem. Domine, dixerunt ad Pilatum principes sacerdotum, recordati sumus, quod seductor ille etc.

Advertendum est etiam circa salutiferam passionem Domini nostri Jesu Christi, quod fuit turpis, imo turpissima et ignominiosa ratione loci. Quia in Jerusalem, ubi notus, vocatus, et honoratus fuerat, et multa miracula fecerat etc.

Item ratione temporis, vel diei:

Quia in die solenni Paschæ, quando convenerat ad diem festum maxima multitudo hominum, et horâ quasi sextâ fuit ductus ad crucem, ut ab omnibus posset sciri.

Item et ratione generis ipsius mortis: Quia morte crucis, morte debita maledicis, malefactoribus et iniquis. Tum et ratione modi, ad ipsum tormentum eundi. Exit enim Jesus bajulans sibi crucem, quod certe non legitur de aliis duobus nequam, qui ducebantur cum eo. Joan. 19.

Item et ratione consortii: nam fuit crucifixus in medio duorum latronum, quasi esset unus ex eis, vel maximus, aut magister.

Adhuc aggravatur illius benedicta passionis acerbitas ex naturali dominici corporis complexione. Certum est enim, illud sacrum corpus fuisse complexionis optimæ, et mirabiliter delicatæ, utpote organizatum Spiritûs sancti opere, sine aliquo naturæ vitio vel errore, unde caro sua sancta nullam habuit rebellionem vel pugnam contra Spiritum. Et idcirco Spiritus merito magis diligebat ipsam, quam alterius spiritus vel anima debeat diligere corpus suum.

Item et ex diuturnitate passionis acerbitas aggravatur. Nam multi Martyres igne cremati, vel aqua submersi, aut capite truncati, martyrium suum celeriter compleverunt. Passio vero Dominica duravit, quasi ab instanti conceptionis suæ, usque ad horam mortis. Certissime namque præscivit, quidquid sua

humanitas passura fuit: specialiter tamen et continue duravit ab illa hora post cœnam, usque ad sextæ feriæ horam nonam.

Item et ex qualitate membrorum, in quibus passus fuit, videlicet in pedibus et manibus, quæ sunt membra nervosa, et doloris maxime perceptiva.

Luc. 22. Signum autem, quod passio Domini acerbissima et gravissima fuerit, ex hoc præcipue potest haberi, quod narrante Luca, in oratione post cœnam ex vehementi imaginatione futuræ angustiæ factus est sudor ejus, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.

Matth. 26. Eandem vero dominicam passionem reddit inæstimabiliter gratiosam, quod ad illam sponte se obtulit: Surgite, aiebat, ecce appropinquat, qui me tradet. Et apud Joan. 18. Ivit obviam ministris quærentibus Jesum Nazarenum. Et cum audissent Dominum dicentem: Ego sum, ceciderunt in terram.

Luc. 23. Item captus, vinctus, ignominiose ductus, mendaciter accusatus, colaphizatus, sputis illinitus, flagellis cæsus, spinis derisorie coronatus, nullum verbum aut signum impatientiæ seu turbationis ostendit. Quinimo multiplex beneficium illis, a quibus ita premebatur, ostendit: Nam aurem amputatam servo sacerdotis sanavit, multa pia et utilia verba illis dixit, et pro crucifixoribus suis clementer oravit, Patrem suum dulciter invocans, et eos benigne excusans: Pater inquit, dimitte illis; non enim sciunt, quid faciunt.

Denique hæc omnia passus est, non propter se, sed propter nos. Nam propter peccata tollenda, quæ non rapuit, tunc exsolvit. Unde propter necessitatem et utilitatem nostram, non propter suam, animam posuit pro omnibus amicis suis; pro nobis quippe liberandis voluit comprehendi, pro nobis redimendis voluit vendi, pro nobis honorandis voluit confundi et in cruce suspendi, vinculatus est, ut absolveremur, flagellatus, ne flagellaremur, mortuus est, ne æternaliter moreremur. Hinc Paulus ait: In fide vivo filii Dei, qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me. Et alibi: Christus mortuus est pro peccatis. Item Petrus ait: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum. Et Isaias ait: Vulneratus est propter iniquitates, attritus propter scelera nostra, ejus livore sanati sumus. Et apud Joan. Animam meam (inquit) pro ovibus meis pono.

Galat. 2. 1. Cor. 15. 1. Petr. 2. Isaiæ 53. Joan. 10.

Actor. 5. De Apostolis cæsis dicitur: Ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Christi contumeliâ affici.

Actor. 7. Stephanus ad lapidatores fuit ita patiens et benignus, quod dili-

gentius pro illis, quam pro seipso orâsse videtur. Nam positis genibus clamavit voce magnâ dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Orans autem pro se, non legitur genua flexisse, nec clamâsse.

Paulus et Silas positi in duro carcere, media nocte orabant Dominum et laudabant. Actor. 16.

TITULUS CXXV.

Paupertas.

Patriarcha Jacob recedens a parentibus suis, et pergens ad Laban fratrem suæ matris, nec animal, nec famulum legitur habuisse, sed in baculo suo transiit Jordanem. Et quadam vice volens requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus, et supponens capiti suo, dormivit in eodem loco. Gen. 28.

Moyses pascebat oves Jethro soceri sui sacerdotis Madian. Per quod videtur, quod proprias non habebat, qui pascebat alienas. Exod. 3.

Ruth Moabitis non magnis divitiis abundabat, quando ibat ad colligendum spicas, quæ metentium manus fugerant, quæ ad manus pauperum pertinebant. Ruth. 2.

Uno puero contentus Saul, ivit satis longe ad quærendum asinas patris sui. Unde ipse Saul dixit postea Samueli, quod cognatio sua erat minima inter omnes familias tribus Benjamin. 1. Reg. 9.

Minimus erat David inter filios patris sui, ita quod, quando Samuel venit ad inungendum unum ex filiis Isai, David erat in pascuis, nec in principio vocatus fuit, quasi nullius esset reputationis. Deinde, cum fratres ejus essent in exercitu, misit eum pater suus onustum victualibus, ad deferendum illis. 1. Reg. 16. et 17.

Magnam penuriam patiebatur Elias, quando petiit a vidua Sareptana, ut daret ei paululum aquæ, et buccellam panis. 3. Reg. 17.

Filii prophetarum sub Elisæo in magna paupertate vivebant, qui parum de pane et insipidum pulmentum habebant. 4. Reg. 4.

Anna uxor Tobiæ ibat ad textrinum opus quotidie. Per quod videtur, illos pauperes fuisse, qui nec ipsum instrumentum ad texendum possent in domo sua tenere. Unde Tobias filio suo dixit: Noli timere fili mi, pauperem quidem vitam gerimus etc. Tob. 2. 4.

Filii Rechabitarum domos non ædificabant, semen non serebant, vineas non habebant, vinum non bibebant, sed in tabernaculis habitabant. Jerem. 35.

Jerem. 39. De plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzaradan in terra. Pauperibus ergo pepercit, divites et potentes occidit, vel captivos in Babylonem duxit.

Luc. 2. Exemplum paupertatis amandæ habemus in Domino *salvatore*, qui fuit de paupere matre natus, et a paupere *fabro* nutritus, decenter pastus, fuit pannis non pellibus involutus, et in præsepio inclinatus, et post, in purificatione Virginis gloriosæ, oblationem pauperum parentes pro eo in templo obtulerunt.

Matth. 2. Item cito post, Joseph cum puero et matre ejus fugit in Ægyptum.

Luc. 2. Cum factus esset puer Jesus annorum duodecim, remansit in Jerusalem, ignorante Maria et Joseph. Per quod apparet, quod magnam familiam non habebant ad associandum puerum, vel ad ei serviendum.

Matth. 8. Circuiens Jesus civitates et castella, non habebat, ubi caput reclinaret, unde ait: Vulpes foveas habent etc. Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet.

Joan. 19. Et in fine, nudus appensus est in cruce.

Matth. 4. Discipuli pro majori parte de statu paupertatis fuerunt assumpti, Jacobus et Joannes reficiebant retia. Et Luc. 5. lavabant retia.

Luc. 6. In sermone Domini in monte primum ponitur *commendatio* paupertatis: quasi ipsa esset totius spiritualis ædificii *fundamentum*.

Matth. 5. Matth. 11. Inter cætera Christi miracula ponitur *unum, quod pauperes* evangelizabantur, eo quod ante adventum ejus ita fieri non solebat.

Matth. 19. Adolescenti de ingressu ad vitam æternam quærenti dixit Dominus: Si vis esse perfectus, vade et vende universa, quæ habes, et da pauperibus.

Ibidem. Miram remunerationem promittit Dominus omnia derelinquentibus propter nomen ipsius.

Luc. 16. De illo famoso paupere Lazaro, in sinum Abrahæ ab angelis deportato, nullum aliud justitiæ opus, vel causam gloriæ scriptura allegare videtur, nisi quod ipse receperat mala in hac vitâ mortali. Et ideo Deus voluit eum consolari in alia.

Luc. 14. Pauperes et debiles ad cœnam illam Domini magnam fuerunt inducti, imo et quidam de viis et sepibus leguntur ibi fuisse compulsi.

Actor. 2. Omnes, qui credebant in primitiva Ecclesia, erant pariter, et habebant omnia communia, possessiones et substantias vendebant, et distribuebant omnibus, prout cuique opus erat.

Petrus dixit claudo pauperi eleëmosynam petenti : Argentum et aurum non est mihi etc. Actor. 3.

Valedicens Paulus fidelibus de Achaja dixit inter cætera : Argentum et aurum, aut vestem nullius concupivi, ipsi scitis. Quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, et his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ. Actor. 20.

Esurimus et sitimus et nudi sumus. Item : in fame et siti et frigore etc. 1. Cor. 4. 2. Cor. 11.

TITULUS CXXVI.

Pax et concordia.

ALia animalia in principio fecit Deus duplicia, scilicet masculum et foeminam : Hominem autem fecit unum, et ex illo sunt omnes et singuli procreati, ut scilicet unitatem pacis et concordiæ commendaret in homine. Gen. 2.

Divitiæ et copia rerum temporalium sunt plerumque materia et occasio jurgiorum, sicut apparet de pastoribus Abraham et Loth, et de Isaac et pastoribus Gerare. Gen. 13. et 16.

Gratanter faciunt homines pacem, et ineunt fœdus cum potentibus et magnis hominibus. Hinc est, quod Abimelech venit ad Isaac, quando vidit eum prosperari. Gen. 26.

Cedendum est interdum furori majorum, sicut fecit Jacob, recedens a fratre Esau, donec requiesceret furor ejus. Gen. 28.

Audientes Gabaonitæ, quæ fecerat Josue in Jericho et Hai, venerunt ad eum, et servi ipsius beneplacitam pacem fecerunt. Josue 9.

Phinees et cæteri legati ad filios Ruben missi, audientes excusationem eorum, placati sunt, et verba eorum libentissime susceperunt. Josue 22.

Quamvis Absalon nimis nequiter contra patrem egisset, tamen David magis volebat pacem quam mortem, nam dixit : Estne pax puero Absalon? 2. Reg. 18.

Cum esset David sanctus et placens Deo, noluit tamen Dominus, ut ædificaret ei domum, sed filius ejus pacificus isto fuit privilegio honoratus. 3. Reg. 5.

Multum laudandus est Deus, quando dat populo statum pacificum et quietum, sicut fuit tempore Salomonis. Dixit Salomon : Requiem dedit mihi Dominus per circuitum, non est Sathan, nec occursus malus. Sequitur : Benedictus Dominus. Eodem.

3. Reg. 14. Boni homines habent pacem ad invicem, sed mali pugnant contra bonos, contraque malos alios. Unde inter Roboam et Jeroboam fuit bellum cunctis diebus.

3. Reg. 19. Ostensum fuit Eliæ, Dominum non esse in grandi vento, nec in commotione, nec in igne, sed in sibilo auræ tenuis, hoc est, in pace.

2. Esd. 11. Benedixit populus omnibus viris, qui se sponte obtulerant, ut habitarent in Jerusalem.

1. Mach. 9. Misit Jonathas legatos ad Bacchidem, componere pacem cum eo, et tamen ipse Bacchides fuerat dux exercitûs, in quo occubuit Judas Machabœus frater Jonathæ.

1. Mach. 10. Rex Demetrius misit epistolam ad Jonathan verbis *pacificis*, ut magnificaret eum, dixit enim : Anticipemus pacem facere cum eo, priusquam fiat cum Alexandro adversum nos. Recordabitur enim omnium malorum, quæ fecimus in eum.

2. Mach. 3. Causa pacis, quæ fuit tempore Oniæ, pulchre describitur, videlicet idoneitas prælati prudentis et pii, et bonitas subditorum.

2. Mach. 11. Postquam debellatus fuit Lysias a Juda Machabæo, libenter fecit pacem cum eo : intelligens enim invictos esse Hebræos, Dei omnipotentis auxilio nitentes, misit ad eos, promisitque consentire omnibus, quæ justa sunt, et regem compulsurum amicum fieri.

Matth. 18. Tantam pacem et concordiam vult Dominus erga proximos nos habere, ut dixerit Petro, peccanti fratri non esse remittendum septies, sed usque septuagies septies.

Luc. 2. Pacem annunciaverunt angeli in nativitate Domini.

Marc. 9. Item discipulos Dominus pacem inter se habere præcepit.

Luc. 10. Pacem jussit per discipulos nunciari.

Joan. 14. Luc. 24. Pacem eis ante passionem reliquit, post resurrectionem eis obtulit.

Joan. 11. Qui desiderat servare pacem et quietem mentis, abstinere debet à discursibus, etiam interdum valde licitis, et honestis. Unde Martha, ut audivit, quod Jesus venit, occurrit illi : Maria autem domi sedebat, nec inde se movit, donec fuit vocata ab ipso Domino per sororem : licet fortassis non ignoraverit ipsa Maria adventum Domini, quando Martha præscivit.

Quantum sit pacis bonum, perpendi potest per discretum æstimatorem beatum Paulum, qui illud tam sollicite in omnibus epistolis suis, illis, quibus scribebat, optabat, excepta illa ad Heb. in qua nec nomen suum ex certa causa, nec aliquam salutationem præmittit. Nota tamen, quod dicturus : Pax vobis, præponit gra-

tiam, dicens: Gratia vobis. Pax vobis. Per quod manifeste datur intelligi, quod sine gratia Dei pax vera nunquam potest haberi. Unde Isaiæ 47. Non est pax impiis, dicit Dominus.

TITULUS CXXVII.

Peccatum et ejus pœna.

Quod peccatum causet in homine erubescentiam, patet per hoc, quod in statu innocentiæ erant primi parentes nudi, et non erubescebant, post peccatum vero sibi statim operimenta fecerunt. Gen. 2. 3.

Peccatum infamat peccatorem. Unde Adam post peccatum credebat se abscondere a facie Domini. Gen. 3.

Peccatum etiam facit hominem timidum. Unde Adam, postquam peccavit, dixit: Timui, eo quod nudus essem, abscondi me. Eodem.

Enormitas sceleris clamat pro vindicta ad aures Dei. ut Gen. 4. Vox sanguinis fratris tui etc. Et alibi: Clamor Sodomorum etc. In pœna temporali punit Dominus peccatum quandoque, ut patet in Adam et Eva, Gen. 3. In Cain Gen. 4. In Sodomis Cap. 19, et in filiis Israël multoties. Tum et Joan. 5. Noli jam peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Gen. 4. et 19.

Pharao propter peccatum recognoscebat se a Domino flagellatum, dicens: Peccavi in Dominum et in vos. Exod. 10.

Fecerunt filii Israël malum in conspectu Domini, iratusque Dominus tradidit eos in manibus diripientium, qui ceperunt eos, et vendiderunt hostibus. Judic. 2.

Peccatum ipsum peccantem quiescere non permittit, unde percussit cor David, priusquam numeratus est populus. 2. Reg. 24.

Salomonem sapientissimum peccatum infatuavit, ipsius etiam famam maculavit. Dedisti maculam in gloria tua., etc. 3. Reg. 11. Eccl. 47.

Postquam Joram rex Juda cœpit ambulare per vias regum Israël pessimas, recessit Edom de eo, et noluit ei tributum solvere consuetum. 4. Reg. 8.

Derelinquerunt filii Israël Domini præceptum, et fecerunt sibi conflatiles, servieruntque Baal etc. Sequitur: Translatus est Israël de terra sua. 4. Reg. 17.

Factum est verbum Domini contra Judam, ut auferret eum coram se, propter peccata Manasse, quæ fecit propter sanguinem innoxium, quem effudit. 4. Reg. 24.

Jerem. 44. Deserta est Jerusalem, et omnes urbes Juda, et non est habitator in eis, propter malitiam, quam fecerunt, ut me ad iracundiam provocarent. Consuetudine non causaliter allegari debet.

Eodem. Thren. 1. Tanta est gravitas peccati, quod dicitur Jer. Non poterat Dominus ultra portare propter malitiam studiorum vestrorum.

3. Reg. 11. Propter peccatum debilitatur homo. Peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est. Unde Jeroboam servus Salomonis ausus est insurgere in Dominum suum, post ipsius peccatum.

Joan. 5. Cum sanâsset Dominus Jesus hominem languidum, in grabato jacentem, invenit eum in templo, dixit: Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.

Joan. 8. Mulieri in adulterio deprehensæ, et a Judæis coram Domino accusatæ, dixit Salvator noster: Vade, et amplius noli peccare.

TITULUS CXXVIII.

Peccata aliena.

Exod. 1. Pharao rex legem tulit, ut Hebræorum infantes, statim, ubi nati essent, occiderentur. Mors ergo omnium infantium illi imputatur, licet eos propriis manibus non occiderit.

2. Reg. 11. David dedit litteras Uriæ ferendas ad Joab *militiæ suæ supremum ducem*, quibus imperabat Joab, ut Uriam poneret ex adverso belli, ubi fortissimum esset prælium, et ibi percussus
2. Reg. 12. 9. interiret. Quod et factum est. Reprehenditur deinde David, quod Uriam occiderit, licet ipse manus non admoverit.

Matth. 2. Herodes alienis manibus infantes Bethlemicos a bimatu et infra occidi præcipit.

Joan. 11. 50. Caiphas consilio suo senatum Judaicum permovit, ut necem Christi decernerent.

Pilatus propriis manibus Christum non interfecit, reus tamen est ejus mortis, quia illam non impedivit, cum ratione officii et auctoritate sua eam impedire potuisset, et debuisset.

Judæi rei sunt mortis Christi, licet propriis manibus eum non crucifixerint, quia ejus mortem postulârunt, et consenserunt
Actor. 3. 15. ejus neci. Hinc merito S. Petrus illis exprobrat: auctorem vitæ interfecistis.

Actor. 7. 59. Cum lapidaretur Stephanus, Saulus erat consentiens neci ejus, et ideo reus hujus necis, licet propriis manibus eum non lapidaverit.

Pecca-

Peccavit uxor Job, patientissimo viro petulanter insultans; nam, quantum in se erat, eum provocavit, ut in impatientiam erumperet, et Deo malediceret, quod in miseriis suis ab eo derelictus esset. Job. 2. 9.

Eodem modo peccavit uxor Tobiæ, viro objiciens, quod propter eleëmosynas suas et alia pia opera ad paupertatem et angustias magnas domûs essent redacti. Tob. 2.

Herodias rea est necis Joannis Baptistæ; nam illius consilio saltatrix filia innocentissimi viri caput petiit, et nefariè impetravit. Marc. 6.

TITULUS CXXIX.

Permissio contra voluntatem.

Jacob permisit adduci Benjamin filium suum tenerè dilectum non libenter, propter necessitatem victualium, ad instantiam filiorum. Gen. 48.

Moyses permisit dari libellum repudii odiosis uxoribus Judæorum, quia timebat in eis uxoricidium. Deut. 24.

Considerato David populo suo, constituit super eum Tribunos et Centuriones, dixitque rex ad populum: Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus: Non exibis, quia tu unus pro decem millibus computaris. Melius est ergo, ut sis nobis in urbe præsidio. Ad quos rex ait: Quod vobis videtur, hoc faciam. 2. Reg. 18.

Cognovit Simon, quod Tryphon cum dolo loqueretur, petens duos filios Jonathæ, et centum talenta argenti, jussit dari tamen argentum et Pueros, ne forte adversum se inimicitiam populi concitaret. 1. Mach. 13.

TITULUS CXXX.

Perseverentia et constantia in propositis.

Non est respiciendum retro post egressum de societate malorum, sicut fecit uxor Loth, quæ versa est in statuam. Gen. 19.

Singulis diebus molesta erat Joseph Domina ejus. Et tamen ille perseveranter resistebat operi nefario. Gen. 39.

Nunquam potuit Moyses irasci, aut vinci, quod vel in Ægypto immolaturus Domino remaneret, vel parvulos aut jumenta populi dimitteret Pharaoni. Exod. 8. 9. et 10.

Durè reprehensus David a fratre suo majore, et etiam dissuasus a Saule, non destitit ab incepto, sed viriliter pugnavit, et vicit Goliath. 1. Reg. 17.

2. Reg. 12. Perseveranter egit Joab in obsidione Rabbath, donec capta fuit civitas.

2. Reg. 18. Item in prælio contra Absalon.

2. Reg. 20. Et contra Sebam filium Bochri, in obsidione civitatis Abela.

2. Esd. 4. 6. Quamvis Neëmias in ædificando multa passus fuit impedimenta, non tamen cessavit ab opere, donec murus fuit totaliter constitutus.

Tob. 2. Cum Tobias semper ab infantia sua timuerit Deum, non est contristatus contra Dominum, quod plaga cœcitatis evenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit.

Judith. 4. Eliachim sacerdos magnus allocutus est omnem Israël, *dicens:* Scitote, quoniam exaudivit Dominus preces nostras, si manentes permanseritis in jejuniis et orationibus in conspectu Dei etc.

Esth. 4. 5. Scire cupiebant famuli regis Assueri, utrum Mardochæus perseveraret in sententia de non adorando Aman: qui ita constanter perstitit in proposito, ut non solum adorare noluerit, sed nec ei assurgere transeunti.

Dan. 3. Socii Danielis constanter dixerunt regi Babylonis: *Notum sit tibi, rex! quod Deos tuos non colimus, et statuam tuam non adoramus.*

Dan. 6. Non dimisit Danieli propter crudele decretum Darii, quin oraret in die, sicut ante consueverat, Dominum suum.

Dan. 13. Constanter restitit Susanna duobus presbyteris senibus, qui eam tam vehementi pulsatione tentabant.

1. Mach. 1. Multi de populo Israël diffinierunt apud se, ut non manducarent immunda, et elegerunt magis mori, quam coinquinari immundis.

2. Mach. 6. Miram constantiam et perseverantiam habuit Eleazarus in tormentis, et magis elegit gravissimâ morte puniri, quam contra legem carnes edere porcinas, vel simulare se comedisse.

2. Mach. 7. Septem illi fratres cum pia matre sua bene perseveraverunt usque in finem, nec poterant ad prævaricationem legis adduci blanditiis, aut tormentis.

Luc. 1. Firmissimum virginitatis propositum habuit beata Maria virgo, quæ noluit consentire in conceptione filii, donec intellexit, quod hoc fieret non opere viri, sed virtute Spiritûs sancti.

Luc. 14. Ponit Dominus exemplum de illo homine ab aliis illudendo, qui incepit turrim ædificare, nec potuit consummare.

Joan. 9. Cœcus natus, a Domino illuminatus, constanter perseveravit contra Pharisæos veritatem confitens et defendens.

Actor. 1. Omnes discipuli Domini erant perseverantes in oratione unanimiter cum mulieribus, Mariâ matre Jesu.

Principes Judæorum videntes Petri constantiam et Joannis, comperto quod homines essent sine litteris, et idiotæ, admirabantur. Actor. 4.

Videns Barnabas, quod multi Antiocheni erant ad fidem conversi, hortabatur omnes, in proposito cordis permanere in Domino. Actor. 11.

Paulus et Barnabas suaserunt fratribus, ut permanerent in gratia Dei. Actor. 13.

Spiritus sanctus per omnes civitates protestatur Paulo, quoniam vincula et tribulationes in Jerusalem sustinere debeat. Sed nihil horum (inquit) vereor, nec facio animam meam pretiosiorem, quam me. Actor. 20.

TITULUS CXXXI.

Perversitas.

Prima mulier ordinem naturæ pervertit, quando de fructu vetito viro dedit, et ille comedit. Cum ipse vir eam debuisset docere, quid illa deberet comedere vel vitare. Gen. 3.

Dominus de spoliis Ægyptiorum ditavit Hebræos, licet sint multi, qui ditant Ægyptios de spoliis Hebræorum, scilicet usurarii etc. Exod. 12.

Filii Israël in deserto penuriam patientes dicebant, se super ollas carnium in Ægypto sedisse : sed non faciebant mentionem de gravissima servitute, aut severitate, quâ vexabantur. Exod. 16.

Dicebat populus in deserto : Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. Cum tamen tunc servitute gravissima premerentur, nunc liberi in deserto pane angelorum, cibo sapidissimo sine labore dato cœlitus alerentur. Num. 11.

Narrantibus exploratoribus conditiones terræ promissionis, voluit populus contra voluntatem Dei in Ægyptum redire, et nequaquam ultra procedere. Cito vero post voluit contra voluntatem Domini nimium festinare. Num. 15.

Vocati Dathan et Abiron a Moyse, responderunt : Non veniemus; Nunquid parum est tibi, quod eduxisti nos de terra, quæ lacte et melle manabat? Num. 16.

Petiit Moyses a rege Edom dicens : Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam, non ibimus per agros, sed via publica gradiemur. Respondit tamen ille : Non transibitis per terram, alioquin armatus occurram tibi. Num. 20.

Simile accidit de Seon rege Amorrhæorum; sed quia noluit concedere pauca, amisit multa. Num. 21.

Num. 24. Noluit Baalam maledicere populo, quem credebat benedictionem habere a Deo, sed sunt multi, qui plura dicunt de bonis, quam de malis. Et mirum fuit, quod qui noluit eos maledicere, voluit eis malefacere. Nam licet ostendisset ei Dominus, quod populus Israël erat benedictus, tamen finaliter dedit malum consilium, per quod a mulieribus est seductus.

Judic. 2. Filii Israël audientes mandata Domini, omnia fecêre contraria.

Judic. 12. Viri Ephraim rogati a Jephthe, ut secum venirent ad prælium, noluerunt. Quo post victoriam redeunte, quasi eos non vocâsset, contra eum jurgari cœperunt.

1. Reg. 18. et 19. David psallebat coram Saule a dæmone vexato, *et ipsi utiliter* serviebat. Et tamen ipse Saul voluit configere eum parieti cum lancea, quam tenebat.

1. Reg. 20. Saul voluit occidere filium suum Jonathan, quia excusabat David innocentem.

1. Reg. 22. Dicebat Saul, servos suos conjurâsse adversus eum, et David insidiari ei, quem etiam ad mortem quærebat, et invenire, vel capere non poterat etc.

2. Reg. 10. Rex filiorum Ammon videns, quod injuriam fecisset *David*, voluit impugnare eum, cum magis debuisset laborare ad placandum eum.

2. Reg. 13. Amnon filius David Thamar sororem suam violenter oppressam, a se expelli fecit.

2. Reg. 15. Absalom filius David contra patrem *malitiose se movit, et* ad concubinas illius videntibus cunctis *intravit*, ipsum patrem suum vitâ et regno privare voluit.

3. Reg. 13. Sublimatus a Domino Jeroboam super decem tribus Israël, statim avertit populum a cultu Dei, et monitus per prophetam præcepit eum capi.

3. Reg. 16. Achab rex Juda altare Domini transtulit, et fecit fieri altare ad similitudinem illius, quod viderat in Damasco, et super illud offerri holocausta præcepit.

2. Paral. 33. Idololatria, sortilegia, homicidia et diversa scelera, quæ commisit Manasses rex Juda, satis narrantur 4. Reg. 21.

2. Paral. 25. Cum debellâsset Amasias Idumæos, et filios Seir, et tulisset Deos eorum, adoravit eos, et illis adolevit incensum. Propter quod Dominus eum arguit per prophetam dicentem sibi : Cur adorâsti Deos, qui non liberaverunt populum de manu tuâ ?

2. Paral. 28. Achaz rex Juda immolavit victimas diis Damasci percusso-

ribus suis, et dixit: Dii regum Syriæ auxiliantur eis. Quos ego placabo hostiis, et aderunt mihi. Cum econtra ipsi fuerint ruina ei, et universo Israël.

Quia unus solus Mardochæus non adorabat Aman superbissimum, ipse Aman procurabat apud regem Assyriorum omnes Judæos debere interfici. Esther. 3.

Arguente Jeremia propheta populum pro eo, quod sacrificabat diis alienis, responderunt: ex eo, quod cessavimus sacrificare reginæ cœli, et libare ei libamina, indigemus omnibus, et gladio et fame consumpti sumus. Jerem. 44.

Principes et Satrapæ Darii regis Persarum accusaverunt Danielem, quod tribus temporibus per diem orabat Dominum suum. Dan. 6.

Duo senes presbyteri, qui viderunt Susannam esse constantissimæ castitatis, debuerant valde eam diligere et laudare. Ipsi vero econtra detraxerunt ei, et conati sunt eam condemnare morti: sed Dominus eam mirabiliter per abstinentem puerum liberavit. Dan. 13.

Alcimus impius de gente Judæorum, qui debebat diligere Judam, et fratres ejus, ivit ad regem Demetrium, et quidam alii iniqui ex Israël, dicentes: Perdidit Judas et fratres ejus amicos tuos, et nos disperserunt de terra nostra. 1. Mach. 7.

Cum vellet Antiochus civitatem Pentapolim spoliare, fugatus est multitudine ad arma concurrente. Quam injuriam in Judæos voluit retorquere. 2. Mach. 9.

Joppitæ crudele flagitium perpetraverunt; rogaverunt enim ducentes Judæos, ut ascenderent naves. Qui cum essent in alto mari, submerserunt eos. 2. Mach. 12.

Nec austerus victus Joannis, nec condecens manducatio Salvatoris placuit Judæis. Matth. 11.

Pharisæi videntes Dominum, dæmonia ejicientem turbis stupentibus, blasphemabant, dicentes: Hic non ejicit, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Luc. 11. Matth. 12.

Nimia fuit perversitas in Juda, qui pro 3o. argenteis tradidit Salvatorem. Matth. 26.

TITULUS CXXXII.

Pœnæ Divinæ.

Gen. 3. Graviter punivit Deus peccatum primorum parentum, quod ipsi credebant veniale, nec ita dure puniendum fore.

Gen. 7. Originali mundo Deus non pepercit, sed ipsum pene totum diluvii inundatione delevit.

Gen. 19. Quinque civitates propter peccatum Sodomiticum fœtente ignis conflagratione consumptæ sunt per angelos a Deo missos.

Exod. 14. 15. Ægyptii, persequentes filios Israël, submersi sunt, jubente Deo, quasi plumbum in aquis vehementibus.

Exod. 17. Quia populus Amalech voluit impedire filios Israël, euntes in terram promissionis, dixit Dominus ad Moysen: delebo memoriam Amalech de sub cœlo.

Exod. 32. Propter vitulum, quem adoraverunt populi, occiderunt una die 23,000 hominum.

Levit. 10. Egressus est ignis à Domino, et devoravit Nadab et Abihu filios Aaron, quia arreptis thuribulis ignem alienum et incensum desuper posuerunt, et coram Domino obtulerunt.

Levit. 24. Jussit Dominus puerum blasphemum extra castra educi, et ab universo populo lapidari.

Num. 11. Carnibus, quas miserat Dominus videntibus filiis Israël, adhuc existentibus in dentibus eorum, percussit Dominus populum plagâ magnâ nimis.

Num. 12. Percussit Dominus Mariam leprâ, quia locuta est contra Moysen.

Num. 14. De sexcentis millibus virorum, qui numerati sunt, nullus intravit terram promissionis propter eorum peccata, præter Caleb et Josue, sicut minatus est Dominus.

Num. 15. Ligna colligens in sabbato fuit præcepto Domini lapidatus.

Num. 16. Terribili morte occidit Dominus Core et complices ejus.

Num. 20. Hæsitantem ad aquas contradictionis Moysen Dominus dure punivit, cum tamen usque tunc tam sancte et fideliter se gessisset, supple, tam ad Deum, quam ad populum.

Num. 21. Misit Dominus serpentes ignitos in populum, quia tæduerat eos itineris et laboris, et dixerant: cur eduxisti nos de Ægypto etc.

Josue 7. Achan filius Charmi cum tota supellectili sua periit, quia abstulerat de anathemate Jericho.

Pro peccato in uxore Levitæ commisso, tota tribus Benjamin, exceptis sexcentis hominibus, fuit, Domino jubente, deleta. Judic. 20.

Heli peccantes filios corripuit, sed leviter, propter quod ipse in eis et cum eis punitus fuit. Quid ergo de illis, qui filios suos non corripiunt, sed incitant ad malum verbis et exemplis? 1. Reg. 2.

Quia Saul obtulit holocaustum contra mandatum Samuelis, reprobatus fuit. Et quia regem Agag, Amalech, et greges ovium reservaverat. 1. Reg. 13. 1. Reg. 15.

Propter peccatum Saul puniti sunt illi de domo sua, etiam post mortem ejus, et propter eos facta est fames in terra. 2. Reg. 21.

Adducente David arcam Domini super plaustrum, Oza tenuit eam, ne caderet, quia bos lasciviens inclinaverat eam, et percussit eum Dominus super temeritate, et mortuus est ibi. 2. Reg. 6.

Septuaginta duo millia hominum mortui sunt propter elationem David, quando fecit populum numerari. 2. Reg. 24.

Vir Dei, qui venit de Juda, et nuntiavit Jeroboam successionem officiorum sacerdotum ejus, occisus fuit a leone, eo quod contra imperium Domini comedit panem in domo cujusdam prophetæ. 3. Reg. 13.

Quadraginta duo pueri a duobus ursis fuerunt lacerati, pro eo, quod illuserant Elisæo, dicentes: Ascende calve. 4. Reg. 2.

Si tam graviter punitum fuit Giezi peccatum, qui accepit munera a Naaman, satis ei voluntarie data, quid erit de illis, qui accipiunt multa fraudulenter exacta, vel violenter extorta? 4. Reg. 5.

Ozias rex Juda cepit thuribulum, et more sacerdotum voluit adolere incensum, statimque est orta lepra in fronte. 2. Paral. 26.

Quia Ezechias ostendit thesauros suos nunciis regis Babylonis, amisit eos, cum tamen illi de terra longinqua venissent, et videbatur, quod lætanter recipi debuissent. 4. Reg. 20.

Populum peculiarem et dilectum tradidit Dominus in manus Nabuchodonosor, qui totam gentem crudeliter captivavit, sanctam civitatem combussit, et templum destruxit. 4. Reg. 25.

Pro eo, quod elevatæ sunt filiæ Sion etc. erit pro suavi odore fœtor, pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, et fortes tui in prælio. Isa. 3.

Reges Babylonis filios Israël crudeliter tractaverunt, postea etiam ipsi cum inclyta civitate sua fuerunt destructi, sicut minabatur Dominus. Isa. 14. Jerem. 30. et 51.

Heliodorus fuit graviter flagellatus, eo quod viduarum et pupillorum deposita voluit asportare. 2. Mach. 3.

2. Mach. 9. Antiochus rex fuit tam gravi plaga percussus ut de corpore impii vermes scaturirent, odore etiam illius ac fœtore exercitus gravaretur.

Matth. 18. Servum nequam, qui noluit dimittere conservo centum denarios, Dominus iratus tradidit tortoribus, quoadusque redderet universum debitum.

Matth. 25. Inutilem servum, qui traditum sibi non studuit multiplicare talentum, præcepit Dominus illo, quod habuerat, spoliari, et in tenebras exteriores ejici.

Actor. 5. Fraus illa, quam commisit Ananias, conscia Saphira uxore sua, gravi fuit ultione punita.

Actor. 12. Herodes vestitus veste regali sedit pro tribunali, populus autem acclamabat: Dei voces et non hominis. Confestim ergo percussit eum angelus, eo quod non dedisset honorem Deo, et consumptus a vermibus expiravit.

TITULUS CXXXIII.

Pœnitentia.

Num. 12. Quamdiu mansit Maria extra castra, non processerunt filii Israël. Non enim est bonum ire per desertum hujus vitæ sine amaritudine pœnitentiæ.

Num. 14. Audiens populus filiorum Israël, Dominum *esse iratum*, propter murmurationes eorum, luxit nimis, et in mane plus voluerunt facere, quam Dominus præciperet eis.

Judic. 2. Ad vocem angeli improperantis populo peccanti beneficia Dei, elevaverunt vocem suam, et fleverunt.

Judic. 10. Dixerunt filii Israël ad Dominum: Peccavimus, tu redde nobis, quidquid tibi placet. Et omnia idola projecerunt: Sequitur: Qui doluit super miseriis eorum.

2. Reg. 12. Cito pœnituit David, quando Nathan ipsum de crimine reprehendit.

3. Reg. 21. Achab rex Israël sceleratissimus cooperuit carnem suam cilicio, jejunavitque, et dormivit in sacco, et ambulavit demisso capite, et immorata est pœna, digne illi pro criminibus infligenda.

2. Paral. 33. Manasses rex Juda vinctus catenis, et in Babylonem ductus, egit pœnitentiam valde coram Domino. Et reduxit eum Dominus in Jerusalem regnum suum.

Lamen-

Lamentante Esdra pro populi peccatis, dictum est ei: Si est pœnitentia in Israël super hoc, percutiam fœdus cum Domino Deo nostro. 1. Esd. 10.

Audita terribili potentia Holofernis, sacerdotes induerunt se ciliciis, et ex toto corde omnes orabant Dominum, ut visitaret populum suum. Judith. 4.

Et in Laudem Judith dicitur: Quod habens super lumbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter Sabbata et Neomenias et festa domûs Israël. Judith. 8.

Quamvis Job esset vir simplex et rectus, timens Deum, et recedens a malo, tamen dicebat: Ego ago pœnitentiam in favilla et cinere. Job. 42.

Instante captivitate Jerusalem, dicebat Isaias: Vocavit Dominus in die illa ad fletum et planctum, et ad calvitium, et ad cingulum sacci. Isa. 22.

Ninivitæ crediderunt Domino ad prædicationem Jonæ, et prædicaverunt jejunium. Et vestiti sunt sacco, a minore usque ad majorem. Jonæ. 3.

Appropinquante exercitu Timothei, Machabæus, et qui cum illo erant, deprecabantur Dominum, caput terrâ aspergentes, lumbosque ciliciis præcincti, ad altaris crepidinem provoluti, ut eis propitius, et inimicus eorum inimicis. 2. Mach. 10.

Joannes Baptista sanctificatus, antequam ex utero matris natus, a sanctis parentibus educatus, fugit in desertum. Ubi tam austeram vitam duxit, quod dicebatur: Nec comedens, nec bibens, adde, nec se vestiens, quia pili camelorum non sunt vestes humanæ. Matth. 11.

Quam libenter receperit Dominus peccatores ad pœnitentiam, ex his apparet, quod prædicationem suam a pœnitentia legitur incepisse. Matth. 4.

Item ad hoc asserit se venisse, Luc. 5. Et hoc ipsum per opera demonstrabat, exemplo de Maria, Luc. 7. et Matth. ejusdem cap. 9. De Zachæo, Luc. 19. et de Petro, Matthæi 26.

Item et per similitudines, quas ponebat de ove, quæ periit in deserto. De drachma, quam mulier perdidit in domo. De filio prodigo, quem pater reputabat mortuum, et postea suscitatum. Luc. 15.

Maria Magdalena exemplar pœnitentiæ, non jussa ad Dominum venit, convivantes non erubuit, retro secus pedes Domini stetit, inter epulas lacrymas obtulit. Luc. 7.

Ut induceret homines ad faciendum pœnitentiam, posuit exemplum de quibusdam, super quos cecidit turris in Siloë, et occidit eos. Et subdit: Si non pœnitentiam egeritis, omnes peribitis. Luc. 13.

Luc. 15. Ad exemplum ovis, quæ periit, vel drachmæ quam mulier perdidit, sed postea inventa fuerunt, dicit Dominus, gaudium magnum esse in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente.

Joan. 8. Levem et brevem pœnitentiam injunxit Dominus mulieri in adulterio deprehensæ, dicens: Vade, et amplius noli peccare.

Matth. 27. Videns Judas, quod damnatus esset, pœnitentiâ ductus, retulit triginta argenteos, dicens: Peccavi, tradens sanguinem justum. Verum quidem dixit, sed quia desperabat, veniam non meruit.

Matth. 26. Marc. 14. Joan. 18. Luc. 22. Petrus peccavit negando Dominum in atrio principis sacerdotum, sed quando flere et pœnitere voluit, foras exivit. *Et nota*, quod Lucæ 22. additum est: Conversus Dominus respexit Petrum.

Actor 2. Quærentibus quibusdam Judæis corde compunctis: Quid facimus viri fratres? ait illis Petrus: Pœnitentiam agite, et unusquisque vestrûm baptizetur.

Actor. 11. Auditis rationibus Petri, quare venerat ad Cornelium, et eum baptizaverat, tacuerunt fratres, et glorificaverunt Dominum, dicentes: Ergo et gentibus Deus pœnitentiam ad vitam dedit.

*

TITULUS CXXXIV.

Pœnitentia dilata.

Gen. 25. 34. 27. et Hebr. 12. 17. Esau abiit parvi pendens, quod primogenita vendidisset, sed ut demum vidit, quod benedictio primogeniti data esset fratri suo Jacob, eum pœnituit, irrugiit clamore magno, sed sero nimis.

Exod. 8. et seq. Pharao, licet decem horrendis plagis afflictus et admonitus, semper tamen in crastinum distulit, et promisit dimissionem populi, sed nunquam, nisi post ultimam plagam dimisit.

Jud. 1. Adonibezec nunquam pœnituit, quod septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, sub mensa sua ciborum reliquias colligere coëgisset, nisi postquam ipsi hæc pœna fuit irrogata.

2. Reg. 11. et 12. David, postquam peccavit, novem mensibus impœnitens permansit, et neque tunc cogitâsset de pœnitentia, nisi Nathan Propheta per similitudinem gravitatem peccati sui proposuisset.

1. Mach. 6. Antiochus nullâ unquam pœnitentiâ fuit ductus, quod tot mala intulerit Judæis, nisi primùm in morte; tunc enim primùm exclamavit: nunc reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem etc. Sed vana fuit hæc pœnitentia.

Petrus Simonem hortatur, ut pœnitentiam agat, et Deum veniam roget. Sed Simon nil aliud agit, et respondet, quam hoc : precamini vos pro me ad Dominum. Act. 8. 22.

Magdalena statim, ut cognovit, quod Jesus accubuit in domo Pharisæi, nihil morata, perruptis omnibus difficultatibus, ad eum accurrit et peccata sua deflet. Luc. 7.

Paulus, quamprimum illi in terram prostrato apparet Christus, statim se convertit ad Dominum dicens : Domine, quid me vis facere? Act. 9.

Ninivitæ ad prædicationem Jonæ statim agunt pœnitentiam, quam si distulissent, non effugissent intentatam pœnam. Jonæ. 3.

*

TITULUS CXXXV.

Pœnitentia falsa.

Esau pœnituit de peccato venditæ primogenituræ, sed male; nam lacrymæ ejus non erant pœnitentiæ, sed animi violenti et indignationis internæ. Gen. 27.

Pharao, plagis Dei in ipsum sævientibus, dolet, et mira pollicetur : sed ubi Divina manus fit remissior, mutatâ sententiâ relabitur, et denuo divinitus punitur. Exod. 8. et 10.

Pœnituit Adonibezec, quod septuaginta regibus amputaverit summitates manuum ac pedum. Sed pœnitentia hæc fuit tantum naturalis, expressa a præsenti calamitate. Judic. 1. 7.

Saul, postquam contra præceptum Domini pepercit Agag regi Amalec, et melioribus armentis, dolet et dicit : Peccavi. Sed, quod non vera sit pœnitentia, ostendit mox adjunctis et ad Samuelem prolatis verbis : sed nunc honora me coram senioribus populi mei, et coram Israël. 1. Reg. 15. 30.

Item flet, et dolet, quod tanta mala intulerit David. Sed vanum fuisse dolorem, ostendit subsequens Davidis persecutio pejor priore. 1. Reg. 24. 18.

Antiochus rex sceleratissimus, cum sub vitæ finem gravissimas pœnas lueret ob afflictam a se Judæorum gentem, templum sacrilegè spoliatum, et cœlestis Numinis contemptum, admissa quidem agnovit, deflevit, ac restituere promisit : misericordiam tamen non est consecutus, quia tantum propter dolores, quibus torquebatur, pœnitentiam egit. 2. Mach. 9.

Matth. 27. 3. Judas proditor pœnitentiâ ductus retulit triginta argenteos, dicens: peccavi tradens sanguinem justum. Sed mox abiit, et laqueo se suspendit, quod evidens erat argumentum falsæ pœnitentiæ.

Actor. 8. 18. Simon magus ostendit quidem se dolere de attentata Simonia, quando rogavit Petrum, ut Deum pro peccati sui venia deprecaretur, sed vana fuit pœnitentia, orta ex timore pœnarum temporalium, quas Petrus ipsi est minatus.

*

TITULUS CXXXVI.

Pœnitentium felicitas.

Num. 20. Exod. 28. Peccavit Aaron, quia non credidit Domino, dum simul cum fratre suo Moyse jussus est e petra aquam elicere. Sed post pœnitentiam, a Deo eligitur in summum sacerdotem.

Num. 12. Maria soror Moysis, pœnitentiam agens de murmuratione contra fratrem, liberatur a lepra, et priori dono Prophetiæ decoratur.

Num. 21. 6. Israëlitæ, pœnitentiam agentes, contra ignitos serpentes remedium consequuntur in serpente æneo, quem cum percussi aspicerent, sanabantur.

4. Reg. 6. et 7. Urbs Samaria a Syris obsessa, et ingenti fame oppressa, ob regis cilicio se induentes et totius populi pœnitentiam mirabiliter liberatur.

2. Reg. 12. David, cum de peccato suo pœnitentiam egisset, ex ipsa Betsabea, cum qua prius peccaverat, jam uxore genuit filium sapientissimum et potentissimum Salomonem.

3. Reg. 21. Achab, cum ob cædem innocentis Naboth ei exterminium totius suæ domûs ab Elia denunciatum fuisset, egit pœnitentiam, operuit cilicio carnem suam, jejunavitque, et dormivit in sacco, et ambulavit demisso capite. Dixit ergo Dominus ad Eliam: Nonne vidisti humiliatum Achab coram me, quia igitur humiliatus est mei causâ, non inducam malum in diebus ejus.

2. Mach. 10. 25. Machabæus, et qui cum ipso erant, appropinquante hostili exercitu, caput terrâ aspergentes, lumbosque ciliciis præcincti, deprecabantur Dominum, ut sibi propitius esset. Ob hanc pœnitentiam insigni victoriâ contra hostes potiti sunt.

Jonæ 3. 10. Vidit Deus pœnitentiam Ninivitarum, et misertus est super malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis, et non fecit.

Matthæus publicanus pœnitens, fit Apostolus et Evangelista. Matth. 9. 9.
Zachæus itidem publicanus et pœnitens, meretur Christum Dominum hospitio excipere. Luc. 19.
Magdalenam pœnitentem Christus facit suam discipulam, ad ejus preces Lazarum a mortuis resuscitat, illam primâ sui apparitione post resurrectionem suam, multisque aliis gratiis dignatur. Joan. 11. 3. Joan. 20. 11.
Latroni pœnitenti in cruce paradisus a Christo promittitur. Luc. 23. 43.
Petrus, post trinam negationem pœnitens, princeps Apostolorum et caput Ecclesiæ constituitur. Joan. 21. 15.
Filius prodigus per pœnitentiam reversus ad patrem, osculo et convivio ab eodem excipitur. Luc. 15.
Affirmat Christus Dominus, quod majus gaudium sit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ. Luc. 15. 7.

TITULUS CXXXVII.

Præcepta Dei et eorum observatio.

Præceptum leve ad implendum dedit Dominus primo parenti, dicens : Ex omni ligno paradisi comede; de ligno autem scientiæ boni et mali ne comedas. Male tamen custodivit, et gravem pœnam incurrit. Gen. 2.
Mandata Dei, licet videantur interdum esse de re parva, non tamen parvâ diligentiâ servanda sunt, quia puniuntur graviter transgressores, unde dixit Adamo: quacunque hora comederis de ligno scientiæ boni et mali, morte morieris. Ibidem.
Fecit Noë omnia, quæ mandaverat ei Dominus. Gen. 7.
Recepturi filii Israël mandata Dei, jussi sunt sanctificari. Vade ad populum, et sanctifica eos hodie et cras. Unde præcepit filiis Israël, ut ponerent vittas hyacinthinas per angulos palliorum, quatenus continuam haberent memoriam cœlestium mandatorum. Num. 15. Ibidem.
Specialem monitionem fecit Dominus Josue de mediatione et observatione legis, quando constituit eum principem super populum. Josue. 1.
Balaam Ariolus dixit Balach regi : Nonne dixi tibi, quodcunque mihi Deus imperaret, hoc facerem : Ecce quantam reverentiam habebat homo malus ad imperium Dei! Num. 23.
Non prætermisit Josue de universis mandatis Domini, ne verbum unum. Josue 11.

1. Reg. 15. Saul signanter electus, propter transgressionem divini mandati irrevocabiliter est rejectus.

2. Par. 22. Rex David instruens Salomonem filium suum post se regnaturum, dicebat : Tunc proficere poteris, si custodieris mandata, quæ præcepit Dominus Moysi.

2. Par. 23. Ordinante Jojada pontifice, eduxerunt filium regis, et imposuerunt ei diadema, dederuntque in manu ejus tenendam legem, et constituerunt eum regem.

1. Esd. 1. Cyrus rex Persarum gentilis, Monarcha totius mundi, non verecundabatur dicere : Præcepit mihi Deus cœli et terræ, ut ædificarem ei domum in Jerusalem.

Jerem. 35. Conquerendo dicit Dominus : Prævaluerunt sermones Jonadab, filii Rechab, quos præcepit filiis suis, ut non biberent vinum, qui obedierunt præcepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos, et non obedistis mihi.

Dan. 13. Melius judicavit Susanna incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Domini : exponens periculo vitam et famam.

2. Mach. 6. Duæ mulieres delatæ sunt, natos circumcidisse, quas, infantibus ad ubera suspensis, cum publice per civitatem perduxissent, per muros præcipitaverunt.

Eodem. Eleazarus vir ætate provectus, duros corporis dolores sustinuit, et tandem occisus fuit, quia carnes porcinas noluit *manducare* contra legem, nec etiam simulatè se nullatenus *manducâsse.*

2. Mach. 7. Propter legem Dei septem fratres cum matre suâ gravia tormenta passi sunt Antiocho.

Luc. 1. Parentes Joannis Baptistæ erant incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela.

Matth. 19. Adolescenti quærenti a Salvatore, quid boni faceret, ut vitam æternam haberet, responsum est ei a Domino : Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.

2. Reg. ult. Ad observandum præcepta Domini, inducant nos aliæ creaturæ, quæ obediunt ei. De bonis angelis non est dubium, qui sunt ministri ejus facientes voluntatem et verbum illius, ut videre licet Psal. 102.

Luc. 8. De angelis vero malis : præcipiebat spiritui immundo, ut exiret ab homine.

Job. 9. Item præcepit Soli et non oritur : Præcepit corvis ut pascerent
3. Reg. 17. Eliam, et fecerunt.

Psal. 148. Generaliter dicit Psalmus : Præceptum posuit, et non præter-

ibit. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus.

*

TITULUS CXXXVIII.

Præsentia Dei.

Cain ad patrandum fratricidium locum solitarium quærit, quasi Deus ubique præsens ibi eum non videret. Sed malo suo expertus est, scelus suum a Deo visum fuisse. Gen. 4. 8.

Henoch fuit tam sanctus, et placuit Deo, quia ambulavit cum Deo. Gen. 5. 22.

Noë vir justus atque perfectus cum Deo ambulavit. Gen. 6. 9.

De Moyse testatur S. Paulus: invisibilem tanquam videns sustinuit. Hoc est: ita Deum sibi semper habuit præsentem, ac si oculis eum videret. Inde ejus sanctitas. Hebr. 11. 27.

Abraham vitam duxit tam sanctam, quia obsecutus est illi Dei imperio: ambula coram me, et esto perfectus. Gen. 17. 1.

Elias de se affirmat, quod semper in præsentia Dei versetur; ait enim: vivit Dominus Deus Israël, in cujus conspectu sto. 3. Reg. 17. 1.

David de se testatur: Providebam Dominum in conspectu meo semper. Hinc vixit tam sancte. Psal. 15. 8.

Idem injustas persecutiones suorum hostium adscribit oblivioni præsentiæ Dei, dum ait: non proposuerunt Deum ante conspectum suum. Psal. 53. 5.

Duo senes Susannam ad flagitium sollicitant, quia Dei præsentiam e memoria excluserunt; declinaverunt enim oculos suos, ut non viderent cœlum, et dicunt ad Susannam: Ecce nemo nos videt. Dan. 13.

Contrà Susanna gravissimam tentationem vicit memoriâ præsentiæ Dei roborata; respondit enim senibus: melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. Ibidem.

Judas Machabæus, et qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt cum hoste, manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque millia, præsentiâ Dei magnificè delectati. 2. Mach. 15. 26.

Petrus præsente Christo sibi timens, increpatur: modicæ fidei quare dubitâsti? Matth. 14. 31.

Christus Dominus ante suam ascensionem in cœlum, ut Matth. 28. 20.

discipulis suis solatium simul et robur ad sustinendos apostolicos labores relinqueret, ait ad illos: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.

Act. 7. 55. S. Stephanus ex præsentia Christi Domini, quem in tormentis vidit gloriosum in cœlo, mirifice ad subeundum martyrium fuit confortatus.

TITULUS CXXXIX.

Principes et superiores boni.

Exod. 6. 7. et sequent. Bonus prælatus Moyses multoties intravit ad Pharaonem pro causa populi, ut eum liberaret de Ægyptiaca servitute.

Exod. 14. Populum timentem Moyses confortabat dicens: Nolite timere, Dominus pugnabit pro vobis, et vos tacebitis. Ore quidem verba dicebat, sed corde Dominum exorabat, sicut apparet ibi.

Exod. 15. Clamabat pro populo ad Dominum. Moyses, quando murmurabat populus contra eum.

Exod. 16. Omnia debet retorquere ad Dominum bonus Prælatus. Unde dicebat Moyses: Nec est contra nos murmur vestrum, sed contra Dominum. Nos enim quid sumus?

Exod. 17. Cum pugnaret Israël contra Amalech, non ivit Moyses ad prælium, sed tantum Josue misit famulum suum, et tamen erat ex parte ipsius justissimum bellum: ipse vero stans in vertice collium, ad orandum Dominum se convertit.

Exod. 24. Recessurus a populo Moyses, et iturus ad montem, bonos vicarios reliquit, videlicet Aaron et Hur.

Exod. 32. Videbatur velle Dominus confundere et delere populum peccatorem, et promittebat Moysi magnum statum et honorem. Et tamen Moyses pro populo suo instanter orabat. Et nota, quanta severitate populum punivit, pro quo Deum tamen instanter orabat.

Num. 7. Moyses distribuit Levitis duodecim boves et septem plaustra, quos obtulerant principes tribuum filiorum Israël, sed nihil dederat filiis Caath, licet essent magis propinqui, quia propriis humeris omnia portare debebant.

Num. 11. Desiderabat Moyses quod omnes de populo prophetarent, licet honor suus minui videretur.

Num. 14. Post reditum exploratorum dixit Dominus ad Moysen: Quousque detrahet mihi populus iste? Feriam ergo eos pestilentiâ: te quoque

que faciam principem super gentem magnam et fortiorem, quam hic est. Sed noluit Moyses ad majorem transferri prælationem.

Pereunte populo pro murmure et tumultu, quem faciebant contra Moysen et Aaron, dixit Moyses ad Aaron : Tolle thuribulum, et hausto igne de altari, mitte incensum : pergens cito ad populum, ut roges pro eis. Num. 16.

Moriturus Moyses sollicite rogavit Dominum, ut populo de duce idoneo provideret. Nullum vero in speciali voluit nominare. Num. 27.

Servierunt Israël Domino cunctis diebus Josue etc. Bonus enim prælatus multùm confert ad populum in via Domini dirigendum. Josue 24.

Samuel judicabat Israël, et ibat circumiens Bethel et Galgala et Masphat, ut homines, qui eo indigebant, facilius possent ad ipsum habere accessum. 1. Reg. 7.

Dixit Samuel ad populum : Absit a me hoc peccatum, ut cessem orare pro vobis, et docebo vos viam rectam et bonam. 1. Reg. 12.

Videns David angelum percutientem populum, obtulit se pro eo percutiendum. Vertatur, inquit, obsecro, manus tua contra me etc. 2. Reg. 24.

Audivit omnis Israël judicium, quod judicâsset Rex Salomon de duabus mulieribus, et timuerunt Regem, videntes sapientiam Dei esse in eo. 3. Reg. 3.

Signum est, quod Dominus diligit populum, quando dat ei bonum prælatum. Unde regina Saba dixit : Quia diligit Deus Israël, idcirco posuit te regem supra eum, ut facias judicium atque justitiam. 2. Paral. 9.

Volens Dominus tradere regem Syriæ in manum regis Israël, mandavit ei per prophetam, quod ipse rex debebat incipere præliari. 3. Reg. 20.

Quamdiu vixit Jojada pontifex, Joas rex Juda fuit bonus, quo mortuo, multa mala fecit. 4. Reg. 12.

Ezechias rex Juda fecit serpentem æneum confringi, eo quod esset populo idololatrandi occasio. 2. Par. 24.

Josaphat rex Juda constituit Judices super populum, et eos valde fideliter et prudenter instruxit. Videte, inquit, quid facitis. 4. Reg. 18. 2. Paral. 19.

Perrexerunt cursores cum epistolis, ex regis imperio Ezechiæ et principum ejus, in universum Israël et Judam, prædicantes : Revertimini ad Dominum etc. 2. Par. 30.

Orante Esdra et flente pro transgressione populi, collectus est ad eum cœtus magnus virorum ac mulierum, et flevit populus multo fletu ad exemplum ejus. 1. Esd. 10.

Auditâ Holofernis potentiâ, Eliachim magnus sacerdos circum- Judith. 2.

ivit omnem Israël, allocutus eos, dicens: Scitote, quoniam exaudivit Dominus preces nostras: Sicque populum bonis exhortationibus confortabat.

Isa. 22. Bonus prælatus debet esse quasi bonus pater populi sibi commissi. Nam de Eliachim, quem constituit Dominus loco Sobnæ præpositi dicitur apud Isa. Erit quasi pater habitantium in Jerusalem.

2. Mach. 9. Mortuo Juda Machabæo, emerserunt iniqui in omnibus finibus Israël, et exhortati sunt omnes, qui operabantur iniquitatem: In diebus illis facta est fames etc.

1. Mach. 12. Cum crederetur occisus Jonathas a Triphone, quæsierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu Judæorum, conterere eos. Dixerunt enim: Non habet principem adjutorem, nunc ergo expugnemus eos, et tollamus de hominibus memoriam eorum.

2. Mach. 3. Causa pacis et boni statûs sanctæ civitatis pulchre dicitur fuisse prudentia et pietas Oniæ summi sacerdotis, et bonitas subditorum.

Ibidem. Bene restitit Onias Heliodoro, volenti spoliare templum, et deposita viduarum et pupillorum auferre.

Joan. 10. Salvator noster Dominus Jesus, ubi se bonum pastorem dicit, statim causam subjungit, dicens: Bonus pastor animam suam dat pro ovibus. Et post pauca: Animam meam pro ovibus meis pono. In quo dat intelligere, quid exigatur ad hoc, quod aliquis bonus pastor vocari mereatur.

Joan. 21. Quando Salvator noster, post resurrectionem, suum voluit gregem Ecclesiæ Petro committere, primo probavit eum, dicens: Simon diligis me plus his? Et nota, quod examinavit eum de dilectione, non de cognitione. De Practica verò, non de Theorica, de facto verò, non de jure.

Item non solum interrogavit simpliciter, an eum diligeret, sed ter dicit: Si diligis me. Addit ter: Pasce oves meas, non tonde, vel occide. Bonus enim prælatus commissum sibi gregem debet pascere verbo, et exemplo, et temporali subsidio.

Actor. 2. Videns Petrus Judæos admirantes, et male de discipulis sentientes, elevavit vocem, et locutus est eis: Viri Judæi etc. Ubi gregem suum constanter defendit, et adversarios salubriter superavit.

Considerari potest hìc de Paulo Apostolo eximiæ bonitatis prælato. Ad bonum enim prælatum specialiter et summe pertinet dilectio, quam habere debet ad subditos, sicut diligebat pastor ille optimus princeps pastorum, qui posuit animam suam pro

2. Cor. 12. ovibus suis, qui cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. Pau-

lus autem miro modo ea dilectione fervebat. Unde dicebat : Ego libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris : licet plus vos diligens minus diligar a vobis. Et ad Philippen. 4. Fratres mei charissimi etc. Philip. 4.

Iterum debet in eo esse scientia scripturæ. Eligite lumen sapientiæ, quod prosit populis, alioquin quomodo posset lepram a non lepra discernere, vel commissum sibi populum judicare? Ipse vero Paulus de divinis et humanis excellentissimam cognitionem habebat, qui parvulis in Christo lac potum dabat, et inter perfectos sapientiam loquebatur. Quippe qui fuit raptus usque ad tertium cœlum, et audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Ibidem. Sap. 6. 1. Cor. 2. 3. 2. Cor. 12.

Ex amore vero subditorum, et notitia scripturarum sollicitudo in præsidente causatur, qui præest in sollicitudine. Qua quidem sollicitudine Paulus erga proximos ardentissime fungebatur, propter quod ait: Præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Item et alibi: Volo vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis. Ex prædictis tribus debet sequi instructio imperitorum. Unde promittit Dominus Jerem. 3. Dabo vobis pastores juxta cor meum, qui pascent vos scientia et doctrina. Et juxta id, quod dixit Artaxerxes Esdræ et judicibus populi: Imperitos docete liberè. Et hoc profecto liquet, fecit Paulum doctorem gentium, qui verbo vel scripto docuit universum mundum. Doctor gentium in fide et veritate. Et 2. Corinth. secundo: Odorem notitiæ suæ Deus per nos manifestat in omni loco etc. Et ad hæc quis tam idoneus? Rom. 12. 2. Cor. 11. Coloss. 2. Jerem. 3. 2. Esdr. 7. 1. Tim. 2. 2. Cor. 2.

Debet etiam bonus prælatus officia disponere inter subditos, et ordinare: sicut Moyses, qui consilio Jethro instituit in populo Centuriones quadragenarios et decanos. Paulus quoque in Ecclesia similia faciebat. Cætera, cum venero, disponam. Propter quod dicebat Tito: Hujus rei gratia reliqui te in Creta, ut, quæ desunt, pergas corrigere, et constituas oppidatim presbyteros, sicut ego tibi ordinâram. 1. Cor. 11. Exod. 18. Tit. 1.

Item debet pusillanimes et timidos animare, sicut fecit Moyses, quando dixit populo pavescenti: Nolite timere, Dominus pugnabit pro vobis. Et hoc utique Paulus optime faciebat. Ephesios 6. Confortamini in Domino et in potentia virtutis ejus, et induite vos armaturam Dei etc. Item: Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut non fatigemini animis vestris deficientes. Exod. 14. Hebr. 12.

2. Mach. 1. Item in bono prælato debet esse defensio oppressorum, sicut Onias summus sacerdos, qui constanter restitit Heliodoro, volenti templum Domini spoliare. Quam viriliter autem Paulus restiterit pseudo-apostolis Judæis, patet in Actibus. Et ad Corinth. (2. Cor. 12.; 1. Cor. 9.) In quo quis audet, audeo et ego: Et ideo dicebat se pugnare. Sic pugno non quasi aërem verberans. Et ad Timoth. quarto: Bonum certamen certavi, cursum consummavi etc.

Judith. 4. Præterea debet esse consolator afflictorum, velut Eliachim, cum Holofernes Bethuliam obsedisset. Paulus autem non erat inferior in hac parte, unde ait: (2. Cor. 1.) Benedictus Deus, et pater Domini nostri Jesu Christi, qui est Pater misericordiarum, et Deus omnis consolationis, consolans nos in omni afflictione nostra, ut possimus consolari eos, qui sunt in quavis afflictione. (Hebr. 13.) Et ad Hebræos: Rogo vos fratres, ut sufferatis verbum solatii. Verba enim consolatoria habuit maxime ad Philipp. et Thessal. ut patet intuenti.

Gen. 42. Debet insuper bonus prælatus pigros et tepidos excitare, quod fecit Patriarcha Jacob, qui audiens, quod alimenta venderentur in Ægypto, dixit filiis suis: Quare negligitis? Et hoc strenuus et vigil Paulus optime noverat facere, ad Roman. (Rom. 13.) Hora jam est, nos de somno surgere. Et ad Ephes. (Ephes. 5.) Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus. Et ad Timoth. (2. Tim. 1.) Commonefacio te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum.

4. Reg. 4. Item debet indigentibus pro possibilitate sua quantum ad necessaria subvenire. Exemplum est de hoc in Elisæo, qui quinque panes fecit distribui filiis prophetarum. Quod et Paulus diligenter implebat, memor illius verbi: (Actor. 20.) Beatius est magis dare quam accipere, prout ipse refert, cum vero non habebat, quod dare posset, ab aliis sollicite procurabat: et hoc optime apparet ad Corinth. (1. Cor. 16.; 2. Cor. 9.) De collectis autem etc. Et alibi: Qui parce seminat, parce et metet.

Num. 16. Item ad eum pertinet superbos et tumidos refrœnare et humiliare. Quod volens facere Moyses increpando dicebat: Multum erigimini in filiis Levi. (1. Reg. 15.) Samuel etiam dixit Sauli: Quare non audisti vocem Domini? etc. In hac ergo parte Paulus erat valde peritus. (1. Cor. 4.) Unde ait: Perinde quasi non venturus sim ad vos, inflati sunt quidam, sed veniam brevi ad vos, si Dominus voluerit, et cognoscam, non sermonem ipsorum, qui inflati sunt, sed virtutem. Et alibi: (1. Tim. 6.) Divitibus in præsenti sæculo præcipe, ne elato sint animo.

1. Reg. 7. Rursus etiam bonus prælatus distantes, et ad eum accedere non valentes debet personaliter visitare. Quod bene Samuel adimplebat,

qui ibat circumiens Bethel et Galgala et Masphat, et judicabat
Israël. Et quis hoc unquam exercuit, sicut Paulus, qui ab Je- Rom. 15.
rusalem usque ad ultimum mare replevit Evangelium Christi? 1. Cor. 9.
Ita, quod vitam suam quemdam cursum nominavit. Et sit curro 2. Tim. 4.
non quasi in incertum. Et iterum : Cursum consummavi.

Item decet delinquentes et transgressores punire, sicut fecit Exod. 32.
Moyses, quando populus vitulum conflatilem adoravit. In hac
etiam parte Paulus negligens non erat, sed dicebat : Arma militiæ
nostræ non sunt carnalia, sed potentia Deo etc. Sequitur : In 2. Cor. 10.
promptu habemus vindictam adversus omnem inobedientiam. 1. Cor. 4.
Et : cum virga veniam ad vos, an in charitate et spiritu leni-
tatis ?

Item bonus prælatus debet contumaces de populo, et pestiferos Num. 16.
extirpare : sicut fecit Moyses de Core, et his, qui adhæserunt illi :
Tu, inquit, et omnis congregatio tua state seorsum. Deinde dixit
ad alios : Recedite a tabernaculis horum hominum impiorum.
Paulus de illo, qui tenebat novercam suam, ait : Ego judicavi 1. Cor. 5.
tradere hujusmodi Sathanæ in interitum carnis. Et post : Ex-
purgate vetus fermentum. Hymenæum et Alexandrum tradidit 1. Tim. 1.
Sàthanæ, ut discerent non blasphemare.

Postremo debet pro universis orare, sicut faciebat Moyses. Exod. 32.
Is orabat Dominum. Et Samuel : absit a me hoc peccatum, ut 1. Reg. 12.
cessem orare pro vobis.

Hoc autem Paulus diligentissime adimplevit. Sine intermissio- Rom. 1.
ne memoriam vestri facio semper in orationibus meis. Et Thessal. 2. Thess. 1.
Oramus semper pro vobis, ut Deus dignetur vos vocare etc. Item
hoc ipsum fieri hortabatur, dicens : Obsecro, ut ante omnia fiant 1. Tim. 2.
deprecationes pro omnibus hominibus, pro regibus etc.

TITULUS CXL.

Principes et superiores mali.

Præcepit Dominus Moysi, dicens : Tolle cunctos principes po- Num. 25.
puli, et suspende eos contra solem in patibulum.

Dixit Moyses ad Aaron : Quid tibi fecit hic populus, ut induce- Exod. 24.
res super eum peccatum maximum ? (quasi diceret) Multum pec-
cat prælatus in subditos, quando eorum pravæ acquiescit voluntati.

Male corripuit Heli filios suos, quod multum displicuit Domino. 1. Reg. 2.

Et tamen corripuit eos verbo, sed lente, non viriliter et severe. Quid ergo de illis, qui malis favent, vel qui dant eis occasionem peccandi.

2. Reg. 24. Etiam malis prælatis debent deferre subditi, sicut David, qui percussit cor suum, quod præciderat oram chlamydis Saulis, nec aliquid mali voluit facere ei.

1. Reg. 31. Totum pondus prælii versum est in Saul: unde cecidit in prælio, et occisus est.

2. Reg. 24. Propter peccatum, quod commisit David in numeratione populi, mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum.

3. Reg. 12. Quia Roboam populum nimis gravare voluit, magnam partem ejus amisit.

Ibidem. Occasionem dedit Jeroboam populo recedendi a cultu Dei, quando vitulos fecit, et adorari eos præcepit.

3. Reg. 18. Propter malos prælatos subditi interdum temporaliter affliguntur. Unde Elias dixit Achab: Tu conturbas Israël et domus patris tui.

3. Reg. 22. Rex Syriæ præcepit principibus curruum suorum: Non pugnabitis contra majorem, vel minorem quempiam, nisi contra regem Israël. Solus autem ille erat Achab nequissimus.

2. Paral. 33. Manasses seduxit Judam et habitatores Jerusalem, ut faceret malum super omnes gentes, quas subverterat Dominus a facie filiorum Israël.

Isa. 1. Malorum prælatorum in Jerusalem habitantium peccata expressit Isaias dicens: Principes tui infideles sunt, socii furum, sequuntur munera, diligunt retributiones.

Isa. 14. De Nabuchodonosor principe pessimo dicitur: Tu terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti etc.

Isa. 22. Sobna præpositus templi credebat in Jerusalem diu vivere, et moriturus honorifice sepeliri. Sed mandavit Dominus ei: quid tu hic, aut quasi quis hic? Post pauca sequitur: Expellam te de statione tua. Et ille videtur fuisse de his, qui dicebant paulo ante: Comedamus et bibamus, cras enim moriemur.

Jerem. 38. Sedecias rex Juda dixit principibus Jeremiam occidi petentibus: Ecce in manibus vestris est, non enim fas est regem vobis quidquam negare.

Ezech. 13. Contra malos prophetas et prælatos dixit Dominus per Ezechielem: Non ascendistis ex adverso, nec opposuistis murum pro domo Israël, ut staretis in prælio in die Domini.

Ezech. 33. Malis prælatis Dominus per Ezechielem terribiliter comminatur, dicens: Væ pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos. Nonne gre-

ges pascuntur a pastoribus ? Statim describit malorum actus pastorum. Lac, inquit, comedebatis, et lanis operiebamini, et quod crassum erat, occidebatis : et ægrotum non sanâstis : quod fractum erat, non alligâstis : quod infirmum fuit, non consolidâstis : et quod abjectum erat, non reduxistis : quod perierat, non quæsivistis : sed cum austeritate imperabatis eis, etc.

Mali fuerunt illi presbyteri, qui condemnaverunt Susannam ad mortem, eo quod noluit consentire eis, cum ex hoc magis meruisset laudari. Dan. 13.

Rex Demetrius Alcimum proditorem impium constituit in sacerdotio, et mandavit ei facere ultionem in filios Israël. 1. Mach. 7.

Elegit Bacchides viros impios, et constituit eos Dominus regionis, et expugnavit amicos Judæ, et adducebant eos ad Bacchidem. 1. Mach. 9.

Jason frater Oniæ, qui summum sacerdotium emit ab Antiocho, statim ut obtinuit principatum, ad gentilem ritum contribules suos transferre cœpit. 2. Mach. 4.

Proprietates malorum prælatorum tangit Dominus Jesus. Super cathedram Moysis sederunt Scribæ et Pharisæi etc. Dicunt et non faciunt : alligant opera gravia. Clauditis, addidit, regnum cœlorum ante homines, et vos non intratis etc. Ex novo testamento. Matth. 23.

Et apud Joannem : mercenarius, et qui non est pastor, videt lupum venientem, et dimittit oves, et fugit. Non pertinet ad eum de ovibus, sed curat tantum pellibus. Joan. 10.

Sciebat Pilatus, quod Judæi per invidiam Dominum tradidissent : sciebat, eum esse innocentem, et tamen propter favorem populi, et timorem Cæsaris, tradidit eum voluntati eorum. Matth. 27. Joan. 19.

Principes sacerdotum vocantes Petrum et Joannem, denunciaverunt, ne omnino loquerentur, nec docerent in nomine Jesu. Actor. 4.

Videns princeps sacerdotum multa signa per Apostolos fieri, exsurgens ipse et omnes, qui cum eo erant, injecerunt manus in Apostolos, et posuerunt eos in custodia sua publica. Angelus autem Domini per noctem eduxit eos. Tunc abiit magistratus cum ministris, et adduxerunt illos, et post multa consilia vocaverunt Apostolos, et cæsis denunciaverunt, ne amplius loquerentur in nomine Jesu. Actor. 5.

Raptus fuit Stephanus a Judæis, et adductus in consilium. Cum plura objicerent ei principes sacerdotum, dixerunt ei : Si hæc ita se habent ? Qui cum fideliter se excusaret, et duritiam Judæorum acriter increparet, lapidatus est ab eis, præfatis principibus nullam displicentiam ostendentibus. Act. 6. 7.

Actor. 16. Quidam homines habentes puellam, a qua Paulus ejecit spiritum Phytonicum, accusaverunt eum et Silam ejus socium, quod ipsi civitatem turbabant. Magistratus autem sine aliqua probatione fecerunt Paulum et Silam virgis cædi, et in carcerem durum mitti.

Actor. 23. Productus Paulus in consilium cœperat rationabiliter loqui, sed ad primum verbum, quod dixit, princeps sacerdotum fecit eum percuti. Tunc Paulus dixit; Percutiet te Dominus, paries dealbate, et tu sedens secundum legem, et contra legem jubes me percuti?

Actor. 25. Malos præsides et iniquos habuit Paulus Felicem et Festum, qui volebant gratiam Judæis præstare, et idcirco compulsus est Cæsarem appellare.

TITULUS CXLI.

Proditio.

1. Reg. 19. Patiente Saule vexationem a dæmone, David coram ipso psallebat, et ille nisus est eum configere parieti cum lancea, quam tenebat.

1. Reg. 18. Saul promisit, se daturum filiam suam David, ut per hanc occasionem posset a Philistæis occidi.

1. Reg. 23. Salvavit David habitatores Ceilæ ab exercitu *Philistinorum* oppugnantium civitatem. Et tamen voluerunt eum tradere Saul æmulo, ipsum ad mortem prosequenti.

1. Reg. 24. Postquam Saul fleverat, quasi doleret de persecutione David, et David ei juraverat, persecutus est David ita nequiter et acriter, sicut prius fecerat.

2. Reg. 11. Urias detulit ad Joab ex parte David literas mortis.

2. Reg. 13. Amnon filius David vocaverat sororem Thamar, quasi de manu illius cibum sumere deberet. Et postea oppressit eam.

Ibidem. Vocavit ad convivium Absalon Amnon fratrem suum, et ibidem occidit eum.

2. Reg. 20. Cum salutâsset Joab Amasam, quasi osculari eum vellet, percussit eum in latere, et effudit intestina illius.

3. Reg. 16. Zambri, dux mediæ partis equitum, occidit Hela Dominum suum, et regnavit post eum septem diebus tantùm. Obsessus enim fuit, et succendit se, et palatium, in quo erat.

4. Reg. 15. Sellum filius Jabes conjuravit contra Zachariam regem Israël Dominum suum, et interfecit eum et regnavit post eum uno mense tantùm.

Cum

Cum oraret Sennacherib in templo Deum suum, duo filii sui percusserunt eum, sed tamen neuter eorum regnavit post eum. 4. Reg. 19.

Quidam inimici Nehemiæ voluerunt fœdus cum eo malitiose componere, et cogitabant ei facere malum, dederunt etiam pretium, ut eum ducerent in peccatum. 2. Esd. 6.

Duo janitores regis Assueri, qui in primo limite palatii residebant, voluerunt in regem insurgere, et ipsum occidere. Esth. 2.

Venit Ismael filius Nathaniæ, et multi cum eo, et comederunt cum Godolia, quem præfecerat rex Babylonis terræ Juda. Et post prandium surrexerunt, et interfecerunt eum, qui nihil mali voluerat credere contra illos. Jerem. 41.

Antiochus rex misit tributorum principem in civitates Juda, et venit in Jerusalem, et locutus est illis, qui erant intus, verba pacifica in dolo, et crediderunt ei, et irruit super civitatem repente. 1. Mach. 1.

Cum obsideret Antiochus Eupator Jerusalem, nec posset eam capere, misit ad illos, qui intus erant, pacem facere, et receperunt illam. Juravitque eis rex: sed rupit citius juramentum. 1. Mach. 6.

Ptolomæus rex Ægypti quærebat obtinere regnum Alexandri generi sui dolo. Et cum intrâsset civitates Alexandri cum magno exercitu, et reciperetur in eis honorifice, de mandato Alexandri ponebat custodias militum in eis. 1. Mach 11.

Videns Tryphon, quod Jonathas venit cum exercitu multo, jussit retineri paucos, et alios remitti. Et cum factum fuisset, captus est Jonathas cum mille, quos retinuerat, et alii sunt reversi. 1. Mach. 12.

Cum ambularet Tryphon cum rege Antiocho adolescente Domino suo, dolo occidit eum, et regnavit loco ejus. 1. Mach. 13.

Ptolomæus filius Abobi gener summi sacerdotis fecit convivium Simoni, et duobus filiis ejus. Et cum inebriati essent, occidit eos. 1. Mach. 16.

Cum venisset Apollonius Jerosolymam, simulans quievit usque ad diem sabbati, et tunc feriatis Judæis ingentem multitudinem peremit. 2. Mach. 5.

Audiens Judas Machabæus, quod illi, qui obsederant turres, ubi erant inimici gentiles, pecuniam acceperant, et quosdam abire permiserant, illos tanquam proditores et fratrum venditores interfecit, et confestim turres occupavit. 2. Mach. 10.

Omnes alias proditiones in nequitia et perversitate superat illa, quam facinorosissimus Judas contra Dominum procuravit. Qui Dominum et magistrum suum vendidit pro tantillo pretio. Etiam in manus hostium tradidit osculando. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Joan. 18.

Actor. 23. Accesserunt quidam Judæi ad principem sacerdotum et seniores, dicentes eis, ut facerent, quod Tribunus Lysias, qui Paulum tenebat vinctum, adduceret illum in medium, tanquam si essent de eo aliquid certius cognituri. Ipsi vero parati statim erant interficere illum.

TITULUS CXLII.

Prosperitas mundana.

Gen. 13. Abundantia rerum temporalium sæpe fit multorum *occasio* peccatorum: sicut in illa regione, irrigabatur *sicut paradisus*, in qua habitabant Sodomitæ pessimi.

Judic. 8. Gedeon, cum parvus homo esset, et in area frumentum excuteret, bonus fuit, et eum Angelus Domini visitavit, post obtentam victoriam male se habuit.

1. Reg. 15. Saul antequam rex esset, bonus fuit, at postquam regni gubernacula suscepit, intumuit, et mandatum Domini præterivit.

2. Reg. 11. Post multa bella et victorias de inimicis obtentas, David remanens quietus in Jerusalem, commisit adulterium, et exinde secutum est homicidium.

2. Reg. 24. Occasione multitudinis subditorum David in superbiam elatus est, et fecit populum numerari. Sed nota, *quam* graviter fuerit punitus.

3. Reg. 10. Non erat argentum alicujus pretii in *diebus Salomonis*, *quia*
3. Reg. 11. tanta erat in Jerusalem argenti abundantia, quanta est lapidum. Sed nota quam mirabile, et quam terribile fuit, quod plus nocuit ei rerum copia, quam profuit tanta sapientia.

3. Reg. 12. Antequam Jeroboam haberet dominium super decem tribus, non legitur fuisse malus, sed magis adolescens bonæ indolis et industrius: statim vero, ut regnum adeptus est, fecit vitulos aureos, et avertit populum a Deo, ne averteretur ab eo.

4. Reg. 14. Amasias rex Juda debellavit Edom, et inde elevatum est cor ejus, et voluit contra Joas regem Israël præliari, sed male successit ei.

2. Paral. 12. Cum roboratum fuisset regnum Roboam et confortatum, dereliquit legem Domini, et omnis Israël cum eo.

2. Par. 26. Cum roboratus esset Ozias rex Juda, elevatum est cor ejus in interitum suum. Ingressusque in templum adolere voluit incensum.

2. Par. 33. Manasses rex in Jerusalem fuit pessimus, postea in Babylone vinctus, et coangustatus oravit Dominum, et egit pœnitentiam valde coram Domino.

Comederunt, et saturati sunt, et impinguati, et abundaverunt deliciis in bonitate magna: provocaverunt autem te ad iracundiam. 2. Esd. 9.

Quandoque mundana prosperitas multùm multiplicat carnales amicos, et congregat, quos adversitas sæpe fugat. Unde Tobias a cœcitate sanato et ditato, venerunt consobrini ejus ad eum, gaudentes et congratulantes ei, quod non leguntur fecisse, quando prius erat cœcus, et uxor ejus ibat ad textrinum opus. Tob. 1. 2. et 11.

Post victoriam obtentam de Arphaxat rege Medorum, exaltatum est regnum Nabuchodonosor regis Assyriorum, et cor ejus elevatum est. Judith. 1.

Quamvis Aman esset secundus a rege potentissimo Assuero, et haberet multas divitias, et filios, et amicos, ita tamen torquebatur ex eo, quod Mardochæus ei genua non flectebat, quasi nihil haberet. Nota brevitatem illius prosperitatis. Esth. 5.

Quamdiu duravit plaga Domini super Job, licet venerint ad eum aliqui amici, fuerunt tamen ei consolatores onerosi, nec leguntur ei dedìsse aliquid. Postquam autem addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Job, duplicia, venerunt ad eum omnes fratres sui, et cuncti, qui noverant, et consolati sunt: et dederunt ei unusquisque ovem unam, et inaurem auream unam. Job. 42.

Statua, quam vidit Nabuchodonosor, quæ percussa a lapide adscisso de monte, redacta est in favillam, satis indicat prosperitatem mundanam nihil esse. Dan. 2.

Filii Zambri faciebant nuptias magnas, et venerunt Judæi, Jonatha duce, et occiderunt multos, conversæ sunt nuptiæ in luctum, et vox ipsorum musicorum in lamentum. 1. Mach. 9.

Ptolomæus rex Ægypti, Alexandro rege Syriæ debellato, et in Arabiam fugato, exaltatus est, et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri, et sic misit Ptolomæo, et rex Ptolomæus mortuus est die tertia. 1. Mach. 11.

Adolescens, qui quæsivit a Christo, quomodo posset habere vitam æternam, multas habebat possessiones. Et idcirco abiit tristis, quando Dominus dedit ei consilium perfectionis. Matth. 19.

Petrus negavit Dominum in atrio principis sacerdotum. Matth. 28.

Magnum festum fecerant Judæi Domino Jerusalem venienti, et circumspectis omnibus, cum jam vesperàsset hora, exiit in Bethaniam, cum non inveniret, qui eum hospitio reciperet. Matth. 21.

Ad contemnendam temporalium abundantiam multùm facit exemplum, quod ponit Dominus in illo divite, cujus ager uberes fructus attulit. Cum autem sollicitus cogitaret destruere hor- Luc. 12.

rea sua, et facere majora, ait illi Deus: Stulte, hac nocte repetent diaboli animam tuam a te, et quæ aggregâsti etc.

Luc. 14. Emptores villæ et boum, et ille, qui uxorem suam duxerat, vocati ad cœnam Domini se excusaverunt tanquam aliis occupati. Pauperes autem et debiles fuerunt introducti.

Luc. 19. Videns Dominus civitatem Jerusalem pace temporali fruentem et superventuras miserias ignorantem, flevit super illam, dicens: Quia si cognovisses et tu, scilicet fleres.

Actor. 12. Cum populus Herodi magno regi, vestito veste regali, *et sedenti* pro tribunali acclamaret: Voces Dei et non hominis: *confestim* percussit eum angelus Domini, et consumptus a *vermibus expi*ravit.

*

TITULUS CXLIII.

Providentia Dei.

Mira est Dei Providentia in conservatione et gubernatione mundi tam quoad statum suum naturalem, quam quoad politicum.

Gen. 7. et 8. Eluxit hæc, dum Noe cum tota sua familia et omnibus animantibus conservavit in arca ab universali diluvio, quam super aquas direxit, et demum requiescere fecit super montes Armeniæ.

Gen. 12. 1. Abraham se totum commisit Divinæ Providentiæ, *primò dum*
Gen. 22. jussus fuit exire de terra sua, deinde cum Deus *illi præcepit immolare* filium suum unigenitum, in quo *tamen illi* fuit promissa innumerabilis posteritas.

Gen. 50. 20. Permisit Deus Joseph Patriarcham a fratribus vendi, et in Ægyptum perduci, ob illum finem, quem Joseph ipse indicat his verbis, quibus fratres suos est allocutus: Vos cogitâstis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, et salvos faceret multos populos.

Exod. 2. Moyses parvulus flumini in fiscella expositus invenitur a filia Pharaonis, et ignotæ fœminæ, quæ tamen Moysis mater erat, nutriendum traditur.

Exod. 16. Filiis Israël per 40 annos in deserto pluit manna ad manducandum, et aquam de petra abundantem ad bibendum eduxit.

Deut. 29. 5. Eorundem vestimenta toto illo tempore non sunt attrita, neque calceamenta vetustate consumpta.

Ps. 104. 37. Item nullus eorum per totum iter unquam ægrotavit.

1. Reg. 9. Saul, dum asinas patris sui perditas quærit, ungitur in regem Israël.

David inter omnes persecutiones, quas passus est a Saule et a proprio filio suo Absalone, mire semper a Divina Providentia fuit protectus. Luc. 1. et 2. Reg.

Elias in magna illa fame, cùm cœlum tribus annis et mensibus sex esset clausum, ut ne gutta quidem pluviæ decideret, a corvis jussu Dei fuit pastus, qui quotidie bis ei panem et carnes deferebant. 3. Reg 17.

Eidem, cum fugeret furorem insidiantis sibi Jezabel, et in deserto nil haberet, quod manducaret, et biberet, Angelus Domini attulit panem et aquam. 3. Reg. 19.

Elisæus centum homines viginti panibus hordeaceis pavit, et multum superfuit, obstupescente Giezi ejus famulo. 4. Reg. 4. 42.

Addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Job, duplicia, et benedixit novissimis ejus magis, quam principio ejus. Job. 42.

Tota Tobiæ historia est argumentum miræ Dei providentiæ. Tob.

Danieli, ob destructa Babyloniorum idola, in lacum leonum conjecto, mittit Deus ex Judæa prandium, per Prophetam Habacuc illuc ab angelo deportatum. Dan. 14.

Singulari Dei dispositione Esther fit regina, ut populus Judaicus liberaretur ab exitio sibi parato. Esth.

Christus Dominus in deserto 5000. hominum quinque panibus et duobus piscibus pascit. Joan. 6.

Item alia vice 4000. hominum septem panibus et paucis pisciculis pascit. Marc. 8.

Item discipulos suos interrogat : quando misi vos sine sacculo et pera, et calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis ? at illi dixerunt : nihil. Luc. 22. 35.

Item monet discipulos suos, ne sint solliciti de cibo et vestimentis, sed se committant Divinæ Providentiæ, cujus multa adducit argumenta. Matth. 6. 25.

Salomon in libro Sapientiæ longum texit panegyricum Divinæ providentiæ, ejusque multa affert exempla. Sap. 10. et 11.

TITULUS CXLIV.

Prudentia et discretio.

Abraham veniens in Ægyptum, de uxore sua prudenter et caute celavit veritatem, nec tamen asseruit falsitatem : dicens : Soror mea est. Gen. 12.

Simile egit, quando venit ad Abimelech. Gen. 20.

Gen. 13. Prudenter separavit se Abraham a Loth, ne pastores ad invicem litigarent.

Gen. 25. Discrete divisit Abraham filiis suis, dum viveret, portiones, ne post mortem suam ad invicem concertarent.

Gen. 27. Rebecca sagaciter instruxit filium suum Jacob, ut *benedictionem* patris sui consequeretur, et eum fecit recedere a partibus illis, donec requiesceret furor fratris.

Gen. 30. Artem arte delusit Jacob pulchre, quando nolebat ei dare Laban mercedem, pro servitio competentem.

Gen. 32. Sagaciter egit Jacob, quando debuit obviare *irato* fratri, quoniam munera ei misit, res suas divisit, ne *uno furoris impetu* totum perderet, et res nimis dilectas majori periculo exponeret.

Gen. 41. Prudenter locutus est Joseph coram Pharaone, ei exponendo somnium, et contra futuram famam dando consilium.

Gen. 44. Joseph fratres suos caute deprehendit, et eis timorem incussit.

Exod. 18. Bonum consilium dedit Jethro Moysi, dicens: Provide tibi viros potentes, et timentes Deum, in quibus sit veritas, et qui oderint avaritiam etc.

Num. 13. Antequam Moyses invaderet terram promissionis, misit exploratores illuc, ad considerandum conditiones ejus.

Josue 2. Exploratores, quos misit Josue, prudenter latuerunt, donec illi, qui quærebant eos, ad propria redirent.

Josue. 8. Magna sagacitate usus est Josue, *insidias ponendo juxta civitatem Hai, et fugam postea simulando.*

Josue 9. Callide cogitantes Gabaonitæ, voluerunt decipere Josue, sed ille eos discrete in servitutem redegit.

Josue 22. Filii Israël, Phinees, et alii nuncii, ad filios Ruben missi, discrete locuti fuerunt, et illi eos verbis prudentissimis placaverunt.

Judic. 3. Aod portans munera, Eglon ipsum astute decepit.

Judic 8. Gedeon percussit castra hostium, qui securi erant, et nihil adversi suspicabantur.

Judic. 11. Jephte per nuncios prudenter significavit regi filiorum Ammon, quod indicebat ei bella non justa, sed postea indiscretum fecit votum.

Judic. 12. Caute deprehendit Jephte, qui essent Ephratæi, et qui Galaaditæ, dicendo: Schibboleth, dum illi responderent Sibboleth etc.

Judic. 20. Filii Israël pugnantes contra illos de Benjamin, fugam arte simulaverunt, et sic eos a civitate extraxerunt, et penitus debellaverunt.

Dicentibus quibusdam de Saule: Unde salvare nos poterit 1. Reg. 10.
iste? et despicientibus eum, ille dissimulavit se audire.

Magnæ prudentiæ fuit, quando David armatus armis Saulis 1. Reg. 17.
cœpit tentare, si sic posset incedere contra Goliath etc.

Egrediebatur David ad omnia, quæcunque misisset eum 1. Reg. 18.
Saul, et prudenter se agebat.

David coram Achis simulavit se esse fatuum et quasi fu- 1. Reg. 21.
rentem ut posset fugere ab eo.

Abigail prudenter placuit David, iratum contra Nabal vi- 1. Reg. 25.
rum suum.

Arguere volens Nathan propheta regem David, de excessu 2. Reg. 12.
commisso in Uriam et uxorem ejus, apertam parabolam de di-
vite, qui abstulit ovem pauperi, prudenter assumpsit.

Prudenti cautela usus est Joab, ab hoc, ut per mulierem 2. Reg. 14.
sapientem faceret Absalon revocari.

Sapiens mulier de Abela fecit recedere Joab ab obsidione 2. Reg. 20.
civitatis.

Audiens Betsabea, quod Adonias volebat regnare pro patre, 3. Reg. 1.
sapienter locuta est ad David pro se, et filio suo Salomone.

Discretionem et sapientiam postulavit Salomon, quod mul- 3. Reg. 3.
tum placuit Deo, et cum sapientia alia multa ei concessit.

Salomon prudenter judicavit inter duas mulieres, de unico Eodem.
filio contendentes.

Rex Roboam respondit populo dure, bono et discreto senio- 3. Reg. 12.
rum consilio derelicto, quod ei dederant. Et locutus est eis se-
cundùm consilium juvenum, et imprudenter egit.

Reprehensurus Achab regem Israël, quidam de filiis propheta- 3. Reg. 20.
rum parabolam de viro commendato, et male custodito, discrete
proposuit, per quam rex ille peccatum suum manifeste cognosceret.

Studiose fecit Jehu, prophetas Baal honorare velle se fingens, 4. Reg. 10.
et postea illos occidit, et altare Baal destruxit.

Studiose et discrete Ezechias rex Juda prohibuit, ne popu- 4. Reg. 18.
lus nunciis regis Assyriorum dicentibus blasphemias responderet. Isa. 36.
Non enim expedit populum fidelem contra litigantes infideles
disputationes habere.

Jojada pontifex, volens constituere regem in Jerusalem Joas 2. Paral. 23.
filium Joram, valde caute se habuit et prudenter.

Ezechias intelligens regem Assyriorum contra Jerusalem ad- 2. Paral. 32.
venturum, obduravit capita fontium extra urbem, reparavit

muros civitatis, bellatores suos optimis sermonibus confortavit, et deinde ad precandum Dominum se convertit.

2. Esd. 2. 3. et 4. Cum magna discretione, diligentia, et sollicitudine Neemias ædificavit muros in circuitu Jerusalem.

b. Esd. 9. Magnæ sapientiæ verbum et merito approbatum fuit illud, quod dixit Zorobabel : Fortiores sunt mulieres, super omnia autem vincit veritas.

Tob. 4. Tobias credens se cito moriturum, dedit filio suo magnæ prudentiæ documenta, et inter alia dixit : Consilium semper a sapiente perquire.

Judith. 11. Sapientiam magnam se habere ostendit Judith *in verbis, quæ* dixit cap. 8. Et postea dicitur, quod servi Holofernis mirabantur sapientiam ejus, et dicebat alter ad alterum : Non est talis mulier super terram in aspectu, et pulchritudine, et in sensu verborum.

Esther 4. Cum magna prudentia requisivit Mardochæus Esther, ut succurreret populo Judæorum, dicens : Si nunc silueris, per aliam viam liberabuntur Judæi, et tu, et domus patris tui peribitis. Quis novit, utrum idcirco ad regnum veneris, ut in hoc tempore parareris ?

Dan. 1. Danieli et sociis ejus dedit Dominus scientiam et disciplinam, in omni libro et sapientia, Danieli autem specialiter intelligentiam visionum et somniorum.

Dan. 2. 4. et 13. Visiones Nabuchodonosor regis Babylonis *Daniel exposuit sapienter.* Et postmodum legitur (licet *prius acciderit*) de duobus senibus presbyteris, quos mira prudentia contra innocentem Susannam falsum dixisse testimonium deprehendit.

1. Mach. 7. Innotuit Judæ Machabæo, quod Nicanor venerat cum dolo, et quod volebat eum capere : caute subtraxit se Judas, et noluit eum amplius videre.

1. Mach. 13. Cognovit Simon, quod Tryphon cum dolo loqueretur, petens duos filios Jonathæ et centum talenta argenti : jussit tamen dari, ne inimicitiam magnam sumeret ad populum dicentem : Quia non misit argentum et pueros, propterea periit.

2. Mach. 7. Septem illi fratres cum pia matre sua in verbis, quæ sibi invicem et tyranno dicebant, miram sapientiam se habuisse demonstraverunt.

2. Mach. 14. Constituta fuit dies, in qua Judas secreto cum Nicanore loqueretur. Præcepit autem Judas armatos esse in locis opportunis, ne forte in hostibus repente aliquid mali oriretur.

Luc. 1. Miræ discretionis et prudentiæ beatam Virginem fuisse, apparet in collo-

in colloquio, quod habuit cum Angelo. Cogitabat qualis esset ista salutatio, et ait: Quomodo fiet istud?

Cum remansisset in Jerusalem duodennis puer Jesus in medio Luc. 2.
Doctorum, audiens et interrogans illos. Sequitur, quod stupebant omnes, qui eum audiebant, super prudentia et responsis ejus.

Laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset. Luc. 16.

Pulchre delusit Dominus curiosam interrogationem Sacerdo- Matth. 21.
tum et seniorum populi Judæorum quærentium, in qua po- Luc. 20.
testate ille miracula faceret? ait enim: Interrogabo et ego vos: Baptismus Joannis unde est?

Cum Paulus Apostolus fuisset cum socio suo Sila in car- Actor. 16.
cere positus, in crastino miserunt magistratus præcipientes, ut dimitterentur. Paulus prudenter dixit: Cæsos nos publice indicta causa, cum simus Romani, conjecerunt in carcerem, et nunc occulte nos ejiciunt?

Commota et confusa civitate Ephesina, Paulus prudenter et Actor. 19.
humiliter acquievit consilio amicorum, qui rogaverunt eum, ne se daret in theatrum. Ubi etiam apparuit prudentia illius Scribæ, qui pulchre sedavit populum sic commotum, et remisit ad domum.

Cum Tribunus jussisset Paulum cædi et flagellis torqueri, Actor. 22.
dixit Paulus astanti sibi Centurioni: Si hominem Romanum licet indemnatum vobis flagellare? et discesserunt ab eo, qui eum torturi erant.

Cum vellet Paulus de Græcia navigare in Syriam, et intel- Actor. 20.
ligeret sibi a Judæis esse paratas insidias, caute declinavit. Et reversus est per Macedoniam, nec recusavit comitatum, quem fecerant ei fratres diversarum civitatum.

Sciens Paulus, quod una pars esset Pharisæorum, exclama- Actor. 23.
vit: Viri fratres, Pharisæus sum etc. Et surgentes quidam Pharisæorum pugnabant pro eo.

Postea cum audisset, quod quidam judæi voverant, se ni- Eodem.
hil gustaturos, donec occiderent Paulum, fecit hoc nunciari Tribuno, qui misit eum cum multis armatis ad Felicem Syriæ Præsidem.

Cum Festus Præses vellet eum in Jerusalem reducere ad in- Actor. 26.
stantiam Judæorum, Paulus prudenter advertens eorum malitiam, Cæsarem appellavit.

TITULUS CXLV.

Pueri bonæ indolis.

Gen. 21. Non legitur Isaac murmurâsse vel fugisse, quando ejus pater ex præcepto Domini ipsum voluit immolare.

Gen. 37. Joseph accusavit fratres suos apud patrem crimine pessimo, quod erat in eo signum detestationis peccati, et patri dicenti : *Veni*, *mittam te ad fratres tuos* : obedienter respondit : *Præsto sum etc.*

1. Reg. 2. et 3. Samuel adhuc puer, erat minister in conspectu *Domini*, *ubi* erat arca Dei.

1. Reg. 19. Quando debuit in regem inungi David, erat in agro parvulus, et pascebat oves, tanquam patri obediens humiliter et abjecte.

4. Reg. 12. Joas filius Joram regis Juda, puer septem annorum, cum regnare cœpisset, fecit quod bonum erat coram Domino, cunctis diebus Jojadæ sacerdotis.

4. Reg. 22. Octo annorum erat Josias, cum regnare cœpisset, fecitque quod placitum erat coram Domino, et tamen pessimos patrem et avum habuerat.

Tob. 1. Tobias cum esset minor omnibus in tribu Nephtalim, nil tamen puerile gessit in opere. Et idem cum postea filium *genuisset*, *ipsum* ab infantia timere Deum docuit, et abstinere *ab omni peccato*.

Dan. 1. Sine propheta, sine sacerdote, sine *magistro*, *Daniel et tres* socii ejus, legem Dei observantes, sobrie, et juste et pie vixerunt inter pueros gentiles.

2. Mach. 7. Fratres illi septem adolescentes miram sapientiam in responsionibus, et patientiam in tribulationibus habuerunt.

Luc. 1. Beatus Joannes Baptista puer crescebat, et confortabatur Spiritu, et erat in deserto usque ad diem ostensionis suæ ad Israël.

Luc. 2. Salvator noster puer duodennis existens in carne, inventus est in templo et in medio Doctorum, audiens illos, et interrogans. Deinde descendit cum Maria et Joseph, et erat subditus illis.

TITULUS CXLVI.

Pusillanimitas.

Gen. 19. Cum dixissent angeli ad Loth : In monte salvum te fac. Respondit : Non possum in monte salvari, ne forte apprehendat me malum. Et tunc pejus ei accidit.

Videntes filii Israël Ægyptios post se, timuerunt valde, licet vidissent tot miracula, facta pro eis potestate divinâ. Exod. 14.

Loquente Domino Moysi in monte, populus audiebat voces et lampades, et sonitum buccinæ, montemque fumigantem, et perterriti, ac pavore percussi steterunt procul, dicentes Moysi: Loquere tu nobis, et audiemus. Non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Exod. 20.

Revelatione facta de conditionibus terræ promissionis, quæ habebat cultores fortissimos et urbes grandes atque muratas, dixerunt illi de populo: Utinam mortui essemus in Ægypto, et dixerunt: Nuncii terruerunt nos. Sicut dicitur Deut. 1. Num. 13. et 14.

Videns Balaac rex Moab omnia, quæ fecerant filii Israël Amorrhæis, et quod timuisset populus ejus, plus confisus est in verbis, quam in armis: unde nuncios misit ad Balaam, ut veniret, et malediceret filiis Israël. Num. 22.

Exploratoribus, qui venerant ex parte Josue, dixit Rachab: Novi, quod tradiderit Dominus terram vobis, et jam irruit in nos terror vester, et elanguerunt omnes habitatores terræ. Josue. 2.

Postquam Achan tulerat de anathemate Jericho, fugaverunt filii Hai filios Israël, et corruerunt ex eis triginta sex homines, pertimuitque cor populi, et instar aquæ liquefactum est: Josue vero scidit vestimenta. Josue. 7.

Gabaonitæ audientes cuncta, quæ fecerat Josue Jericho et Haj, timuerunt, et venientes ad Josue, fecerunt pactum ad voluntatem ipsius. Josue. 9.

Cum haberet Gedeon in exercitu suo triginta duo millia hominum, clamatum fuit: Qui formidolosus est, revertatur. Et reversa sunt ex populo viginti duo millia hominum. Judic. 7.

Saul et omnes Israëlitæ audientes sermones Goliath Philistæi, singulare certamen petentis, stupebant nimis. 1. Reg. 17.

Congregavit Saul universum Israël, et venit in Gelboë, et vidit Saul castra Philistiim, et timuit, et expavit cor ejus nimis. 1. Reg. 28.

Roboam rudis et corde pavido, non potuit resistere exercitui, quem Jeroboam congregavit contra eum. 2. Paral. 13.

Cum audissent exercitus Assyriorum, Holofernem esse decollatum, fugit mens et consilium ab eis, et solo tremore et metu agitati, fugæ præsidium sumunt. Judith. 15.

Nunciatum est domui David, quod rex Israël, et rex Syriæ confœderati deberent contra Jerusalem præliari, et commotum Isa. 7.

est cor ejus et cor populi ejus, sicut commoventur ligna sylvarum a facie venti.

Isa. 24. Onus Tyri describens Isaias, dicebat: Formido et fovea et laqueus super te, qui habitator es terræ.

Jerem. 38. Propheta Jeremia ex parte Domini prophetante, Jerusalem capiendam esse, dixerunt principes populi Sedeciæ: Rogamus, ut occidatur homo iste: qui tanquam pavidus et miser respondit eis: Ecce ipse in manibus vestris est. Neque enim fas est, regem vobis quidquam negare.

Dan. 6. Darius rex Persarum statuit de consilio Satraparum quoddam crudele decretum. Quod cum transgressus esset *Daniel*, missus est in lacum leonum, et tamen displicuit *regi, sed illis* Satrapis viriliter contradicere non audebat.

1. Mach. 9. Videns Judas Machabæus, quod defluxerat exercitus suus, et bellum perurgebat eum, confractus est corde, et in bello illo cecidit. Nec legitur idem Judas aliàs in bellis vel alibi timuisse.

2. Mach. 14. Nicanor contraxit amicitias cum Juda Machabæo, quod displicuit Antiocho regi, et mandavit Nicanori, ut hinc mitteret ei Judam, qui non invite faciebat, sed tamen voluntati regis resistere non audebat. Unde si potuisset, malam voluntatem regis implêsset.

Matth. 14. Ambulans supra mare Petrus, veniebat ad Dominum. Videns autem ventum validum timuit.

Joan. 3. Pusillanimitas videtur fuisse in Nicodemo, *quod ipse venit* ad Jesum nocte, quasi non venire auderet *de die.*

Matth 26. Videntes discipuli capi Dominum, et *ligari*, relicto eo fugerunt omnes. Petrus autem sequebatur eum a longe, quia appropriare non audebat.

Matth. 6. Arguit Dominus pusillanimitatem discipulorum, quia commotionem maris ipso præsente timebant: unde ait: quid *timidi* estis modicæ fidei?

Matth. 26. Pusillanimis Petrus fuit nimis, quando ad vocem unius ancillæ, Dominum post tantæ audaciæ verba negavit.

Marc. 14. Similiter adolescens ille amictus sindone, cum teneretur a ministris, maluit amittere sindonem et nudus aufugere, quam ibi amplius remanere.

Joan. 9. Parentes illius cœci nati, a Domino illuminati, responderunt timide Pharisæis, eo quod timebant extra synagogam fieri.

R.

*

TITULUS CXLVII.

Religio Christiana.

Religionem Christianam demonstrant omnes figuræ et prophetiæ ad amussim impletæ in persona Christi, in ejus gestis, in ejus passione et morte, in fundata ab eo Ecclesia.

Pugnæ, quas inierunt Israëlitæ ad occupandam terram promissam, et victoriæ, quas reportârunt de tot gentibus, sunt figura certaminum contra idololatriam, et victoriarum ubique terrarum de illa reportatarum. Jos.

Persecutiones contra prophetas, qui fidem prædicârunt, et mores fidelium studuerunt reformare, fuerunt prodromi illarum persecutionum, quas pati debebant Apostoli et Apostolici viri, cum fidem Christianam per orbem propagârunt.

Quod Christus Fundator Religionis Christianæ sit verus Messias a Deo missus, Dei Filius, et Salvator mundi, evidenter ostendunt tot miracula ab eo patrata, quæ etiam ab ejus hostibus non potuerunt in dubium vocari. 4. Evangel.

Magnum etiam argumentum veritatis Religionis Christianæ est, quod fuerit propagata, et stabilita per piscatores, aliosque homines rudes, imperitos, pauperes, inermes, ubique contemptos. 4. Evangel. et Act.

Magnum item est argumentum, quod inter tot persecutiones non tantum non defecerit, sed mirum in modum aucta semper fuerit. Nimis enim quam verum fuit, quod Judæi Romæ degentes dixerunt ad Paulum: de secta hac notum est nobis, quia ubique ei contradicitur. Act. 28. 22.

Apostoli primis statim concionibus post acceptum Spiritum Sanctum converterunt octo millia hominum. Act. 2. et 4.

S. Petrus per miram visionem docetur, quod etiam gentiles ad fidem Christianam vocati sint, et mittitur ad Cornelium Centurionem Romanum, ut eum cum tota sua domo baptizet. Act. 10.

De primis Christianis dicitur: Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus. Omnes etiam, qui credebant, erant pariter, et habebant omnia communia. Act. 2. 42. 44.

Act. 4. 32. Item : Multitudinis credentium erat cor unum, et anima una.
Act. 11. 26. Fideles primum Antiochiæ, ubi Paulus prædicabat, vocati sunt Christiani. Inde hoc nomen ad omnes propagatum.
1. Pet. 2. 9. S. Petrus prærogativas Christianæ Religionis exponit his verbis : Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ut virtutes annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei.

*

TITULUS CXLVIII.

Resignatio in Divinam voluntatem.

Gen 50. Fratres Joseph ob illatam fratri injuriam, sibi timentes deprecabantur eum, ut hanc illis condonaret. Quibus ille respondit : Nolite timere : num Dei possumus resistere voluntati ? Vos cogitâstis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum.

1. Reg. 3. Cum Samuel indicâsset Heli Sacerdoti statutam Dei pœnam ob malam educationem filiorum, respondit Heli : Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.

Actor. 13. 22. Deus hoc testimonium perhibuit Davidi : inveni David filium Jesse, virum secundùm cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.

2. Reg. 15. 25. David, cum in persecutione filii sui *Absalonis de Jerusalem* fugere coactus fuisset, dixit ad Sadoc Sacerdotem : Si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me. Si autem dixerit mihi : non places : præsto sum, faciat, quod bonum est coram se.

Tob. 2. 15. Tobias, cum cognati irriderent vitam ejus, dicentes : ubi est spes tua ? increpabat eos, dicens : nolite ita loqui, quoniam filii sanctorum sumus, et vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

Tob. 3. 6. Item in omnibus injuriis sibi illatis se convertit ad Deum, dicens : Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum.

Job 1. Job ad omnia mala sibi illata nihil aliud reposuit, quam hoc : Dominus dedit, Dominus abstulit : sicut Domino placuit, ita factum est : sit nomen Domini benedictum.

1. Mach. 3. 60. Judas Machabæus suos adhortatus vel ad victoriam vel ad gloriosam mortem in bello contra hostes suscipiendo, adjungit : Sicut autem fuerit voluntas in cœlo, sic fiat.

Judæi in Jerosolymis scribunt Judæis in Ægypto : Deus det vobis cor omnibus, ut colatis eum, et faciatis ejus voluntatem corde magno, et animo volenti. 2. Mach. 1. 3.

Paulus de Christo Domino affirmat; ingrediens mundum dicit : Ecce venio : in capite libri scriptum est de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam. Hebr. 10. 5.

Christus Dominus per totam vitam suam opere ipso comprobavit testimonium, quod de seipso dedit: meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus. Joan. 4. 34.

Idem ad aspectum amari calicis suæ passionis ita orabat ad Patrem : Pater, si vis, transfer calicem istum a me : verùmtamen non mea, sed tua voluntas fiat. Luc. 22. 42.

*

TITULUS CXLIX.

Respectus humanus.

Aaron summus sacerdos, cum ab eo populus postulâsset ut Deum illis faceret, ex mero respectu humano ejus iniquissimis postulatis annuit, et formavit vitulum aureum, quem Israëlitæ adorârunt. Exod. 32.

Filii Israël nolebant amplius progredi ad terram promissam ex vano timore, quem causaverat opinio, quod in terra illa sint monstra et gigantes, quibus comparati essent quasi locustæ, et quod terra devoret habitatores suos, cum tamen fuerit felicissima regio, lacte et melle fluens. Ita constitutus est respectus humanus. Num. 13. 33.

David, cum a fratribus ei fuisset objectum, quod ex superbia reliquerit suas oves, et secutus sit castra, nihil movetur, sed manet, ubi Deus eum voluit habere. 1. Reg. 17. 28.

Idem non cessavit saltare coram arca, etiam rideretur a Michol conjuge sua. 2. Reg. 6. 16.

Populus Israël a falsis promissis et fictis adulationibus Absalon se permittit seduci, ut contra suum legitimum regem David insurgat. 2. Reg. 15.

Salomon, ut placeret uxoribus et concubinis suis idololatris, erexit templa et statuas idolorum, eisque ipsemet thus adolevit, et sacrificia obtulit. 3. Reg. 11.

Daniel non curat edictum regis, quo cultus veri Dei prohibeba- Dan. 6.

tur, sed pergit, etiam apertis fenestris, ut ab omnibus conspici posset, adorare Dominum Deum suum, sicut ante consueverat.

Tob. 1. 5. Tobias, cum irent omnes ad vitulos aureos, quos Jeroboam fecerat rex Israël, hic solus fugiebat consortia omnium (seposito omni humano respectu) sed pergebat in Jerusalem ad templum Domini, et ibi adorabat Dominum Deum Israël.

Joan. 7. 13. Nemo palam loquebatur de Christo Jerosolymis, propter metum Judæorum, licet multi eum agnoverint pro magno propheta, et vero Messia.

Joan. 9. Cœcus natus a Christo sanatus palam confitetur *Christum*, et miraculum ab eo patratum, licet jam conspirâssent Judæi, ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra Synagogam fieret. Non sic parentes ejus, quia timebant Judæos.

Marc. 6. 26. Herodes jubet amputari caput Joanni, ut non contristaret filiam suam saltatricem.

Joan. 19. 12. Pilatus, licet agnoverit innocentiam Christi, consensit tamen in ejus mortem, ut audivit: si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.

Joan. 11. 48. Pontifices et Pharisæi conspirant in necem Christi, dicentes: si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, et venient Romani, et tollent nostrum locum, et gentem.

Actor. 12. Herodes Agrippa, postquam occidit Jacobum fratrem Joannis gladio, videns, quia placeret Judæis, apposuit, ut apprehenderet et Petrum.

Act. 24. 27. Felix præses Judææ, volens gratiam præstare Judæis, reliquit Paulum vinctum, licet agnoverit innocentem.

Act. 5. 29. Apostoli liberè prædicant Christum et ejus doctrinam. Advocati autem in concilium, et propterea objurgati, respondent: obedire nos oportet Deo magis, quam hominibus.

S

✱

TITULUS CL.

Sanctorum invocatio et auxilium.

Gen. 48. 16. Jacob Patriarcha benedicens filiis Joseph, hac precandi formula utitur: nomen patrum meorum Abraham et Isaac invocetur super eos, et crescant in multitudinem super terram.

Cum

Cum Jerusalem ab Assyriis esset obsessa, et in extremas angustias redacta, promittit Deus Ezechiæ regi per Isaïam prophetam : protegam urbem hanc, et salvabo eam propter me, et propter David servum meum. 4. Reg. 28. 34.

Trium puerorum ad fornacem damnatorum oratio hæc erat : Ne auferas misericordiam tuam à nobis propter Abraham dilectum tuum, et Isaac servum tuum, et Israël sanctum tuum. Dan. 3. 35.

S. Petrus paulo ante mortem suam scribit Christianis, quod post obitum suum sit eorum memor futurus apud Deum. 2. Pet. 1. 15.

Apostoli pro muliere Chananæa rogant Dominum et impetrant, ut ejus filia a dæmonio liberaretur. Matth. 15. 23.

Seniores Judæorum a Centurione ad Christum missi ejus servo jam morituro sanitatem rogant, et impetrant. Luc. 7.

Judas Machabæus contra amplissimum Nicanoris exercitum dimicaturus videt Oniam Pontificem orare pro populo Judæorum, et deinde Jeremiam gladium sibi porrigentem, quo dejecturus esset adversarios. 2. Mach. 15. 12.

Mortuus quidam in sepulcrum Elisæi Prophetæ conjectus, statim ubi attigit ossa Prophetæ, surrexit vivus. 4. Reg. 13. 21.

Baruch Propheta sic Deum precatur : Domine omnipotens, Deus Israël, audi nunc orationem mortuorum Israël. Bar. 3. 4.

Deus iratus populo dixit ad Jeremiam : si steterit Moyses et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. Unde desumitur, quod Deus alias ad orationes Sanctorum soleat flecti ad misericordiam. Jer. 15. 1.

*

TITULUS CLI.

Scandalum.

Eva gravius punitur a Deo, quam Adam, quia Adam induxit ad peccandum. Gen. 3.

Impetrat Deus Israëlitis, ut Amalecitas delerent de terra, quia illos voluerunt impedire ab ingressu terræ promissæ. Deut. 25. 17.

Erat peccatum filiorum Heli grande nimis coram Domino, quia retrahebant homines a sacrificio Domini. Hinc tam graviter postea a Deo punitum. 1. Reg. 2. 17.

Jeroboam, qui erexit idola, peccare fecit Israël; hinc de illo dicitur, quod operatus sit mala super omnes, qui fuerunt ante eum: et horribiles pœnæ per Ahiam prophetam a Deo illi denunciantur. 3. Reg. 14. 7.

2. Mach. 6. Eleazarus noluit simulare, quod comederet carnem prohibitam;
24. dicens: ne adolescentes arbitrantes, Eleazarum transisse ad vitam alienigenarum, et ipsi propter meam simulationem decipiantur.

1. Mach. 2. Mathathias videns Judæum publicè immolantem idolis, insiliens
23. trucidavit eum super aram, ut hoc scandalum tolleret.

Jerem. 5. 25. Jeremias denunciat populo: peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis, nempe beneficia et gratias Divinas. Qualia autem fuerint peccata, indicat sequentibus verbis: quia inventi sunt in populo meo impii, insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes, et pedicas ad capiendos viros.

Matth. 16. Petrus, cum prohibere voluit Christum a passione sua et mor-
23. te, audivit a Christo: vade post me Satana, scandalum es mihi.

2. Reg. 12. David punitur morte filii, quia peccato suo scandalum dedit,
14. et blasphemare fecit inimicos Domini.

Exod. 34. Præcipit Deus populo Israël: cave, ne unquam cum habitato-
12. ribus terræ illius jungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam.

1. Cor. 8. 13. Paulus de se testatur: Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.

TITULUS CLII.

Sacræ Scripturæ.

Exod. 31. Magnam reverentiam habere debemus ad sacram scripturam; quam ipse Deus voluit scribere, vel tradere specialiter et docere.

Exod. 32. Reversus est Moyses de monte, portans duas tabulas scriptas digito Dei.

Matth. 10. Marc. 1. Luc. 4. Joan. 5. Ipse etiam Dominus Jesus dicit, se missum fuisse ad evangelizandum, et misit discipulos ad hoc ipsum.

Sic ergo potest dici, quod lex vetus fuit data a Deo Moysi, mediantibus angelis, ut ait Apostolus, et beatus Stephanus hoc
Gal. 3. ipsum testatur. Accepistis, ait, legem Dei, in dispositione Ange-
Actor. 7. lorum. Reliqua vero pars veteris testamenti data fuit inspira-
1. Pet. 1. tione Spiritûs Sancti, ut Petrus ait: Non enim voluntate humanâ allata est aliquando Prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt Dei homines. Novum autem Testamentum continent verba et facta Domini Jesu Christi in Evangeliis, verba Apostolorum in epistolis et in Apocalypsi, facta ipsorum in

libro Actuum Apostolorum. Christus ergo verus Deus et homo, partem Evangeliorum protulit per seipsum, et per Spiritum Sanctum, per ipsumque alia verba, quæ dixerunt Apostoli et Evangelistæ instructi, ut Act. Repleti sunt omnes Spiritu Sancto, et Actor. 2.
cœperunt loqui variis linguis.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in Prophetis vacabit, quasi diceret : Sapientiam quidem sapientum debet sapiens exquirere, sed specialiter debet ad Prophetarum scripturas intendere. Eccl. 39.

Jonathas summus sacerdos, et seniores Judæorum, licet essent rebus bellicis intenti, scripserunt Spartiatis epistolam. Nos enim, quando nullo horum indigeremus, habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris. 1 Mach. 12.

Salvator noster, tentatus a diabolo, per scripturam respondit, et ipsum tentatorem scripturæ authoritate confudit. Item scripturam esse completam in adventu suo, dixit: Hodie hæc scriptura impleta est in auribus vestris. Matth. 4. Luc. 4.

Et per scripturam respondens, defendit discipulos suos contra Pharisæos. Non legistis, ait, quid David fecerit quando esuriit? Matth. 12.

Magnam authoritatem tribuit Dominus veteri Testamento, quando dixit : Donec transeat cœlum et terra, jota unum, aut apex unus non præteribit. Et Joan 10. Non potest solvi scriptura. Non minoris authoritatis, sed majoris est novum Testamentum, de quo Dominus ait : Cœlum et terra transibunt, mea autem verba non transibunt. Matth. 5. Joan. 10. Luc. 21.

Principes sacerdotum, Scribas, et Pharisæos injuste arguentes Dominum, ipse multoties per scripturas convicit. Matth. 9. et 21.

Arguit Dominus Sadducæos de ignorantia scripturarum. Erratis, nescientes scripturas. Matth. 22.

Petrus in prima prædicatione sua, post missionem Spiritûs sancti, authoritatem Joëlis exponens, tria millia hominum convertit ad Christum. Actor. 2.

Valde commendandus est Eunuchus ille, qui veniens de Æthiopia Hierosolymam, legebat Isaiam prophetam, in curru existens. Actor. 8.

Et Philippus præcepto Domini occasionem assumpsit, prædicandi ei Evangelium Christi, ex authoritate, quam legentem invenit, et credentem illico baptizavit. Ibidem.

Veniens Paulus Berrhæam, intrabat synagogam Judæorum. Quidam autem susceperunt verbum cum omni aviditate, quo- Actor. 17.

tidie scrutantes scripturas, an hæc ita se haberent. Et crediderunt multi ex eis, Græcæ mulieres honestæ, et viri non pauci.

Actor. 18. Apollo vir eloquens, potens in scripturis, contulit multum his, qui crediderunt per gratiam. Vehementer enim Judæos revincebat publice, ostendens per scripturas esse Christum Jesum.

Luc. 10. Legisperitum sciscitantem, quid agendo acquireret vitam æternam, remittit Dominus ad scripturam. Quomodo legis? In lege quid scriptum est?

TITULUS CLIII.

Sepultura.

Gen. 23. Cum magna diligentia emit Abraham agrum, in quo uxorem mortuam sepelivit.

Gen. 47. et 49. Noluit Jacob sepeliri cum malis hominibus in Ægypto, sed adjuravit Joseph, ut eum mortuum ad patrum suorum sepulturam deferret. Hoc ipsum repetiit post benedictionem filiorum instante morte sua, quod Joseph sollicitus adimplevit.

Exod. 13. Exiens Moyses de Ægypto, tulit ossa Joseph secum.

1. Reg. 31. 2. Reg. 2. Commendavit David multùm viros Jabes Galaad, eo quod cadavera Saulis et filiorum ejus reverenter tradiderat sepulturæ.

3. Reg. 13. Pœna viri Dei, qui panem contra divinum *mandatum in domo* mali Prophetæ comedit, fuit una, quod *non fuit sepultus* in sepulcro patrum suorum.

4. Reg. 9. Jehu rex Israël, qui fecerat occidi Jezabel, fecit eam sepeliri, eo quod fuit filia regis.

Tob. 1. et 2. Commendatus est Tobias de hoc, quod cum periculo vitæ suæ corpora occisorum rapiebat, et sepulturam eis sollicitus exhibebat.

Tob. 4. Prima admonitio inter illas salubres, quas fecit Tobias filio suo, fuit de sua et uxoris suæ sollicita sepultura.

2. Mach. 4. Judæi accusatores impii Menelai fuerunt per judicem iniquum morte damnati, quamobrem Tyrii quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt.

2. Mach. 12. Post prælium contra Gorgiam commissum venit Judas Machabæus, ut corpora prostratorum tolleret, et cum parentibus sepeliret.

Matth. 14. Marc. 6. Discipuli Beati Joannis Baptistæ, audito quod decollatus erat ab Herode, venerunt et tulerunt corpus ejus, et sepelierunt eum.

Joan. 12. Apparet, Dominum Jesum de sua sepultura curâsse, propter

quod respondit Judæ murmuranti de unguento, quod secundum sententiam suam venundari debuisset. Sinite (inquit) ut in diem sepulturæ meæ servet illud.

Sepultus fuit Dominus per Joseph et Nicodemum in sepulcro novo exciso in petra, in quo nondum quisquam positus fuerat. Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 19.

Curaverunt viri timorati a Judæis lapidatum Stephanum, et fecerunt planctum magnum super eum. Actor. 8.

TITULUS CLIV.

Silentium et loquacitas.

Præceptum dedit Dominus Adæ, non Evæ, ut mulier haberet minorem occasionem loquendi, sed potius interrogandi a viro et discendi. Gen. 2.

Eva prius legitur cum serpente, quam cum viro habuisse colloquium, quod sibi et posteris damnosum fuit. Ibidem nota, quam male repetiit mandatum Domini, homini datum. Gen. 3.

Cham filius Noë, cum vidisset verenda patris, nunciavit fratribus suis, et inde maledictionem incurrit. Gen. 9.

Postquam locutus est Dominus ad Moysen, impeditioris et tardioris linguæ fuit. Ex quo innuit, quod spirituales viri, qui sæpe cum Deo loquuntur, tardi esse debent ad loquendum. Exod. 3.

Axa filia Caleb sedens in asino, et suspirans, cum suasa esset a viro suo, monuit patrem, ad quærendum quid haberet, et posteà impetravit a patre irriguum superius et inferius. Josue 15.

Samson secretum, quod parentibus dicere noluit, uxori exposuit: quæ statim illud in damnum mariti publicavit. Judic. 14.

Idem indicavit Dalilæ, quomodo posset amittere fortitudinem suam, illaque sine mora hostibus revelavit. Judic. 16.

Anna mater Samuelis, veniens ad tabernaculum Domini, loquebatur in corde suo, tantumque labia ejus movebantur, et vox penitus non audiebatur. 1. Reg. 1.

Samuel dormiens in tabernaculo, ostensam sibi visionem non indicavit Heli, donec interrogatus et adjuratus fuit ab illo. 1. Reg. 3.

Cum filii Belial dicerent de Saule novo rege: Non salvare nos poterit iste: Ille dissimulabat se audire. Ex quo intelligitur, quod caute tacebat. 1. Reg. 10.

Cum David contra Nabal turbatus, postmodum per Abigail, 1. Reg. 25.

prudenter locutam, placatus fuisset, illa non indicavit ipsi Nabal viro suo pusillum, aut grande usque mane, cum vinum, quod biberat, digessisset.

Tob. 2. 3. Tobias, auditis verbis injuriosis ab uxore, non legitur ei respondisse, sed ingemuit, et cœpit plorare cum lacrymis.

Tob. 3. Cum ancilla Saræ dominæ dixisset gravis improperii et maledictionis verbum, Sara tacens cessit liti, et pergens in cubiculum domûs suæ, devote cœpit orare.

Esther. 2. 3. Diu tacuit Esther, non indicans populum suum, et patriam, sicut ei præceperat Mardochæus, ne scilicet a rege haberetur exosa.

Job. 2. Beato Job a Deo percusso, uxor ejus stulte locuta est.

Job. 39. Sanctus Job magis videtur seipsum reprehendere *de actu loquendi*, quam de alio quocunque, unde dicit: Qui leviter locutus sum, respondere non possum, unum locutus sum, quod utinam non dixissem. Et cap. 24. Quia insipienter locutus sum, et quæ ultra modum excederent scientiam meam etc.

Isa. 7. Cum Rasin rex Syriæ, et Phacee rex Israël, proposuissent præliari contra Judam, dixit Isaïas propheta Achaz regi Juda: Vade, et noli timere, et cor tuum ne formidet etc.

Isaiæ. 36. Mandavit Ezechias rex Juda, ne populus aliquid responderet Rabsaci. Et siluerunt, et non responderunt ei verbum.

Jerem. 1. Jeremias in utero sanctificatus, et a Domino propheta datus excusabat se dicens. A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum.

Dan. 13. Adducta Susanna ne iniqui senes *presbyteri ferrent contra* eam falsum testimonium, flens suspexit ad cœlum, et clamavit ad Dominum, sed accusatoribus directe non legitur respondisse.

2. Mach. 12. Judæi agriculturæ operam dabant, sed Nicanor et quidam alii non sinebant eos in silentio agere et quiete.

Luc. 1. 2. Beata Maria Virgo legitur in Evangelio tantummodo locuta fuisse angelo. Item cum filio suo: Quid fecisti nobis sic? Et apud Joannem: Vinum non habent.

Joan. 2. Et quando ministros nuptiarum instruxerat: Quæcunque dixerit vobis etc. Licet autem Elisabeth magnifice eam commendâsset, nihil tamen ei respondit, sed ad laudandum Dominum se convertit.

Luc. 7. Maria peccatrix veniens ad pedes Domini in domo Simonis nihil dixisse fertur, sed lacrymis cœpit rigare pedes ejus.

Luc. 10. Similiter sorori, de ipsa conquerenti nihil respondit. Rursus

etiam discipulis indigne ferentibus effusionem unguenti, et in Marc. 14.
eam frementibus nihil dixit. Quoniam autem tacuit, Dominus pro ea respondit, et eam ubique defendit.

Mulier in adulterio deprehensa coram Domino accusata, non Joan. 8.
legitur aliquid locuta fuisse. Dominus autem pro ea verbum assumpsit, et eam denique misericorditer absolvit.

Locuturus in Synagoga Paulus surrexit, et manu silentium Actor. 13.
indixit. Sciebat enim, non esse effundendum sermonem, ubi non est auditus, quod sæpius in scriptura probatur.

Filii Israël fugientes de Ægypto, viderunt exercitum Pharao- Exod. 14.
nis, et timuerunt valde, quibus ait Moyses: Dominus pugnabit pro nobis, et vos tacebitis.

*

TITULUS CLV.

Simonia.

De impio rege Jeroboam narratur: fecit de novissimis populi 3. Reg. 15.
sacerdotes excelsorum: quicunque volebat, implebat manum 33.
suam, et fiebat sacerdos excelsorum. Subditur: et propter hanc causam peccavit domus Jeroboam, et eversa est, et deleta de superficie terræ.

Simoniacus fuit Giezi servus Elisæi, quia pro gratiâ spirituali, 4. Reg. 5.
Naaman Syro a Domino suo collatâ, vestes accepit et argentum. 26.
Sed ob hoc crimen in sempiternum cum semine suo actus est leprosus quasi nix.

Alcimus accedens ad Demetrium regem, accusavit Judam Ma- 1. Mach. 7.
chabæum, et obtulit regi coronam auream, et alia dona, quibus effecit, ut summum sacerdotium ei a rege conferretur.

Impiissimus Jason ablatis plurimis argenti talentis ab Antiocho 2. Mach. 4.
Epiphane summum comparavit sacerdotium. Ob quam causam Dei cultus et sacrificia plane contempta fuerunt, et ad gentium ritum translata. Ipse vero Jason propterea miserè periit.

Menelaus triennio, postquam Jason factus est summus sacerdos, 2. Mach. 4.
plus, quam Jason, obtulit Antiocho, et Pontificatum obtinuit, 23.
nihil dignum habens sacerdotio. Sed funeste postea et tragice, Deo vindice, mortuus est.

Judas proditor vendendo Christum Dei Filium detestandam Actor. 1. 18.
commisit simoniam. Ob id laqueo se suspendens, crepuit medius, et diffusa sunt omnia viscera ejus.

Actor. 8. 18. Hoc etiam crimen commisit Simon magus (a quo simonia nomen accepit) qui sibi donum Spiritûs Sancti pecuniâ comparare voluit. Sed audire debuit à Petro: pecunia tua tecum sit in perditionem.

TITULUS CLVI.

Societas Bonorum.

Gen. 18. Considerandum est valde, quod si inventi fuissent decem viri justi in quinque peccatricibus civitatibus, propter illos pepercisset Dominus universis.

Gen. 30. Dixit Jacob ad Laban: Modicum habuisti, antequam venirem ad te, et nunc dives effectus es, benedixitque tibi Dominus ad introitum meum.

Gen. 39. Benedixit Dominus domui Ægyptii propter Joseph, et multiplicavit.

Gen. 35. Bene fuit associatus Jacob, qui dixit: Faciamus altare Domino, quoniam exaudivit me in die tribulationis meæ, et fuit socius itineris mei.

Josue 24. Servivit Israël Domino cunctis diebus Josue et seniorum, qui noverant omnia opera Domini, quæ fecerat in Israël.

Judic. 18. Filii Dan ceperunt Lachis, et occiderunt *homines*, qui cum nullo hominum habebant quidquam societatis.

1. Reg. 19. Ex parte Saulis missi sunt lictores ad capiendum *David*, *morantem* cum Samuele et aliis prophetis, qui prophetare cœperunt, et venit Saul, et prophetavit ipse cum eis.

4. Reg. 3. Propter honorem Josaphat regis Juda Deum colentis, Elisæus propheta impetravit aquas dari exercitui, in quo erant duo alii mali reges.

Tob. 2. 4. Homines Deum timentes volebat habere secum Tobias in convivio, et hoc ipsum docuit filium suum. Nolite manducare cum peccatoribus. Idem diligenter voluit scire, cum quo iturus esset filius. cap. 5.

Tob. 3. Dicebat uxor Tobiæ junioris: Nunquam cum ludentibus miscui me, nec cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui.

Dan. 2. Audito crudeli mandato regis Nabuchodonosor, quo debebant interfici cuncti sapientes Babylonis, clamaverunt ad socios suos, ut quærerent simul misericordiam a Domino, et revelata est nocte visio Domini. Unde occasione Danielis servi sui pepercit rex magis et sapientibus Babylonis.

Post

Post obitum Judæ Machabæi, emerserunt iniqui, et facta est fames valida, et impios constituit Bacchides dominos regionis. Et facta est tribulatio magna in Israël, quæ omnia mala forsitan non fuissent, si adhuc Judam socium ac dominum habuissent. 1. Mach. 9.

Cum primus illorum septem fratrum in sartagine torqueretur, cæteri cum matre ad moriendum fortiter se invicem hortabantur. 2. Mach. 7.

Veniebat Judas Machabæus ad capiendam Scytopolim civitatem, sed propter Judæos, qui intus habitabant, erga quos Scytopolitæ benigni erant, nil eis mali fecit. Imo gratias agens hortatus est eos de cætero, erga genus suum benignos esse. 2. Mach. 12.

Quamdiu Petrus fuit cum Apostolis, fixus et securus mansit, sed quando fuit in atrio summi sacerdotis, cum ministris illius calefaciens se ad ignem, Dominum negare incepit. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Statim quando cœcus natus, a Domino illuminatus, fuit extra synagogam a Pharisæis ejectus, a benigno Domino Jesu inter suos fideles receptus est. Joan. 9.

Cum essent omnes discipuli pariter perseverantes unanimiter in oratione, venit Spiritus sanctus in eos, et ipsos inæstimabiliter roboravit et docuit. Actor. 21.

De fidelibus, qui erant in Ecclesia primitiva, dicitur: Omnes qui credebant, erant pariter, et habebant omnia communia. Sequitur: Sumebant cibum cum exultatione et simplicitate cordis, collaudantes Dominum, et habentes gratiam ad omnem plebem. Eodem.

Post conversionem suam Saulus veniens Jerosolymam, tentabat se jungere discipulis, et omnes timebant et fugiebant eum, non credentes quod esset discipulus: Barnabas vero apprehensum illum duxit ad Apostolos etc. Actor. 9.

Homines, qui erant cum Paulo in navi gravissimæ tempestatis, occasione ipsius Pauli, quem habebant secum in socium, fuerunt omnes salvati. Nam dixit ei Angelus Domini: Ecce donavit tibi Deus omnes, qui navigant tecum. Actor. 27.

TITULUS CLVII.

Societas malorum.

Salubriter exivit Abraham de Chaldæa, ubi erant homines corrupti idololatriâ: unde postea pro hoc beneficio Dominus commemorat dicens: Ego Dominus, qui eduxi vos de Hur Chaldæorum. Gen. 12. 25.

Gen. 12. Non solum corpore, sed etiam cogitatione et affectione est patria relinquenda. Unde dixit Dominus ad Abraham, cum jam corpore exiret: Egredere de terra tua etc. Nota promissiones ibi factas.

Gen. 13. 15. 17. 18. Quamdiu fuit Abraham cum perversis hominibus in Hur Chaldæorum, non legitur ei Dominus apparuisse, licet bonus fuisse credatur. Sed postquam inde exiverat, legitur multoties divinis apparitionibus visitatus.

Gen. 13. 19. Injurias et jacturas passus est Loth a pessimis Sodomitis, cum quibus habitabat, vel ipsorum occasione.

Eodem. Quam difficile sit malorum consuetam societatem *dimittere*, patet per Loth, qui de medio Sodomorum vix per angelum extrahi potuit.

Gen. 21. Ludus Ismaëlis cum Isaac displicuit Saræ.

Gen. 28. Fugientem Jacob malum fratrem Esau, Dominus multipliciter confortavit.

Gen. 33. Noluit Jacob ambulare cum malo fratre, licet placâsset eum muneribus, et ille satis instaret, et signa dilectionis ostenderet.

Num. 16. Dixit Moyses ad turbam filiorum Israël: recedite à tabernaculis hominum impiorum, et nolite tangere, quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum.

Num. 33. Dixit Dominus Moysi: Præcipe filiis Israël, ut intrantes terram Chanaan, disperdant cunctos habitatores regionis *illius. Si autem* noluerítis interficere, qui remanserint, erunt *vobis quasi clavi in* oculis, et lanceæ in lateribus.

Josue. 7. Occasione Achan, qui tulit de anathemate Jericho, fuit populus in prælio superatus.

Judic. 19. et 20. Propter quosdam filios Belial, qui in uxorem Levitæ detestabile flagitium perpetrârunt, omnes filii Benjamin, paucis exceptis, trucidati fuerunt.

Judic. 1. et 2. Noluerunt delere filii Israël habitatores terræ, sicut præceperat eis Dominus, sed percusserunt fœdus cum eis, et malè accidit eis.

2. Reg. 13. Amicitia, quam habuit Amnon filius David cum Jonadab, dedit ei viam ad hoc, quod Thamar sororem opprimeret.

2. Reg. 15. Rebellionem disponente Absalon contra patrem suum, inierunt multi cum eo simplici corde, licet contra David nihil mali machinati fuissent, si cum bonis pacificis in Jerusalem remansissent.

2. Reg. 21. Propter quosdam superstites de domo Saul, facta est fames in terra, donec ad petitionem Gabaonitarum crucifixi fuerunt.

3. Reg. 22. Rex Judæ Josaphat fuit fere occisus, vadens cum Achab ad præ-

lium, et reprehensus fuit per prophetam Domini dicentem : Impio praebes auxilium, et iis, qui oderunt Dominum, amicitiâ jungeris, et idcirco iram Domini merebaris etc. 2. Paral. 19.

Ochozias rex Juda ambulavit in viis Achab, et fecit malum coram Domino. Sequitur causa : Gener enim erat Achab. 4. Reg. 8.

Elisæus propheta dixit Josaphat regi Israël : Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contritæque sunt naves. 2. Paral. 20.

Venit homo Dei ad Amasiam regem Juda, et ait : O rex, ne egrediatur exercitus Israël tecum. Non enim est Dominus cum Israël, quod si putes in robore exercitûs bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus. 2. Paral. 25.

Ædificantibus filiis Juda templum post reditum de Babylone, hostes eorum voluerunt ædificare cum illis : Illi verò bono usi consilio tenuerunt. 1. Esd. 3.

Cum irent omnes ad vitulos aureos, quos Jeroboam fecerat, Tobias solus fugiebat consortia omnium, et pergebat in Jerusalem. Tob. 1.

Beatus Job dixit : Frater fui draconum, et socius Struthionum. Job. 30.

Cum dixisset Isaïas : Vir pollutus labiis ego sum, causam insinuans subdidit : In medio populi, polluta labia habentis, ego habito. Isa. 6.

Dictum fuit Ezechieli : Increduli et subversores sunt tecum, et cum scorpionibus habitas. Ezech. 2.

Mali nocent sibi invicem : Nam duo senes ex hoc acceperunt audaciam accusandi Susannam, quia in eadem malitia convenerunt. Dan. 13.

Quamdiu Judas Machabæus confidens de divino auxilio gessit bella pro populo suo, bene ei successit : cum vero constituit amicitiam et societatem cum gentilibus Romanis, licet tunc potentissimis, cito post superatus fuit, et in bello cecidit. 1. Mach. 2. et 9.

Simile accidit Jonathæ fratri Judæ. 1. Mach. 12.

Petrus existens cum discipulis in nocte cœnæ Domini, multùm erat audax et securus. Cum autem venit ad atrium summi sacerdotis, Dominum ad vocem unius ancillæ negavit. Matth. 26. ut supra.

Cœcus, secùs viam sedens, mendicans, clamabat ad Dominum Jesum, et qui præibant, increpabant eum, ut taceret. Luc. 18.

Non fuit inter fideles Christi numeratus cœcus ille natus, quem Dominus videre fecit, donec fuit è Synagoga a Pharisæis ejectus. Joan. 9.

Plures mali interdum in unam malam societatem conveniunt, ut bonis inferant nocumentum. Ita convenerunt Balaac et Balaam ad maledicendum filiis Israël. Num. 22.

Josue 10. Adonisedech rex Jerusalem et alii 4. reges, eo quod illi fecerant pacem cum Josue, convenerunt adversus Gabaonitas.

Josue 11. Item Jabin rex Asor, et alii reges triginta contra Josue et filios Israël.

Judic. 3. Item quinque Satrapæ Philistinorum, Chananæi, Sidonii et Hevæi etc.

Judith. 6. Item Madian et Amalech, et cæteri orientalium nationum.

Isa. 7. Sic autem intelligitur illud Isaïæ : Requievit Syria super Ephraim, id est, decem tribus et rex Syriæ concordaverant in unum, ad regem Juda funditùs extirpandum.

Luc. 23. Rursus in passione Domini, Herodes et Pilatus facti *sunt amici.*

Philipp. 2. Philippenses commendat Apostolus dicens: *In medio* nationis pravæ et perversæ, inter quos lucetis, sicut luminaria in mundo.

Actor. 2. Petrus Apostolus dixit quibusdam Judæis, audientibus verbum Dei : Salvamini a generatione ista prava.

Actor. 13. Proconsul Paulus desiderabat audire Verbum Dei, sed erat cum eo Elymas magus pseudo-propheta Judæus, qui resistebat Paulo et Barnabæ, quærens pervertere Proconsulem a fide.

Actor. 14. Civitate Lystris homines tantæ simplicitatis erant, quod ipsi Paulum et Barnabam Deos ad terram descendisse putabant. Cum autem vix sedâsset eos Paulus, et cœpisset eis viam ostendere veritatis, supervenerunt quidam Judæi, qui ita persuaserunt turbis, quod Paulus fuit ibi lapidatus, et quasi pro *mortuo derelictus.*

Actor. 19. Cum Verbum Domini fortiter in Epheso *cresceret, et Dominus* per Paulum ibidem miracula faceret, quidam Demetrius faciens ædes argenteas Dianæ, convocatis opificibus illius artis, seditionem contra Paulum concitavit.

TITULUS CLVIII.

Spes et Longanimitas.

Gen. 21. Multis annis expectavit Abraham antequam haberet filium de Sara, quia jam centenarius erat, quando natus est Isaac.

A promissione primò facta Abrahæ, usque ad ingressum seminis sui, fluxerunt anni 440.

Permisit Dominus filios Israël in Ægypto flagellari longo tempore et affligi, et postea per desertum tentari quadraginta annis, antequam venirent ad terram promissionis, sicut apparet in Exod. et lib. Numerorum, quasi per totum.

Filii Israël contra tribum Benjamin pugnantes, multi contra paucos, bis debellati fuerunt, tandem prævaluerunt. Judic. 20.

Afflictus corpore, orbatus filiis, derisus ab amicis, et rebus omnibus spoliatus Job, dicebat: Et si occiderit me, in ipsum sperabo. Job. 13.

Parentibus Tobiæ irridentibus eum et dicentibus: Ubi est spes tua, pro qua eleëmosynas et sepulturas faciebas? Tobias increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui, quoniam filii sanctorum sumus, et vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Tob. 2.

Cum esset Susanna duorum presbyterorum iniquo condemnata testimonio, dicitur tamen de ea: quod erat cor ejus habens fiduciam in Domino. Dan. 13.

Unus illorum septem fratrum postulatus a tyranno, linguam cito protulit, et manus constanter extendit, et cum fiducia ait: E cœlo ista possideo. 2. Mach. 7.

Machabæus Judas misit Jerosolymam duodecim millia drachmas argenti, offerri eas ibi pro peccatis mortuorum, juste et religiose de resurrectione cogitans. 2. Mach. 12.

Homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon, et homo iste justus et timoratus, expectans consolationem Israël. Luc. 2.

Ascensurus in cœlum Salvator præcepit discipulis suis, ut non discederent ab Jerosolymis, sed expectarent promissionem Patris. Actor. 1.

Videns Paulus, quod una pars erat Pharisæorum, et alia Sadducæorum, exclamavit in consilio: Viri fratres, ego Pharisæus sum, filius Pharisæorum, de spe et resurrectione mortuorum ego judicor. Actor. 23.

Monet Apostolus Timotheum, ut præcipiat divitibus, non sublime sapere, nec sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivente. 1. Tim. 6.

TITULUS CLIX.

Spiritus mali.

Spiritus mali dicuntur esse Dei, quià sunt in potestate Dei, et per Deum possunt, quidquid possunt. 1. Reg. 16.

Spiritus Dei malus exagitabat Saul.

Dæmonium occidit septem viros Saræ filiæ Raguelis, sed fuit ejectum per boni angeli Raphaëlis adventum. Tob. 3. et 8.

Super animalia Job et domum, ubi filii comedebant, et super corpus ipsius Job Sathan tantùm potuit, quantùm providentia divina permisit. Job. 1. et 2.

Matth. 8. Spiritus malus fecit hominem sævum, vel crudelem.

Luc. 8. Facit quoque hominem immundum. Nam illi duo dæmoniaci sævi nimis habitabant in monumentis, et dæmones petierunt intrare in porcos, non in agnos.

Eodem. Unus eorum famosior, vestimento non induebatur, in domo non habitabat, vinciebatur catenis, et compedibus custoditus, etiam ruptis vinculis agebatur a dæmonio in deserta.

Marc. 7. Matth. 9. Luc. 9. Facit quoque hominem cœcum et mutum. Item cum apprehenderit eum, allidit eum, et spumat, et stridet dentibus, et arescit, et frequenter eum in aquam et in ignem mittit, ut eum perdat.

Matth. 17. Marc. 1. Laudes malignorum spirituum Dominus recusabat : *Obmutesce*, et exi ab eo.

Luc. 4. Matth. 8. Potestatem dæmonum parvam esse, ex hoc patet, quod nec in porcos potuerunt intrare, nisi petita a Christo licentia, et obtenta.

Luc. 8. Luc. 10. Prohibuit Dominus, ne gauderent discipuli, si spiritus maligni subjicerentur eis, quasi hoc magnum ab eis non debeat reputari.

Actor. 16. Puella quædam, habens spiritum pythonem, clamabat multis diebus post Paulum et socios ejus: Dolens autem Paulus conversus est ad spiritum, et dixit : Præcipio tibi in virtute, et in nomine Domini nostri Jesu Christi, exire ab ea, et exiit eadem hora. Nota : Non curabat Paulus doctrinam veritatis confirmari per spiritum falsitatis.

Actor. 19. Quidam Judæi tentaverunt invocare super *eos, qui habebant* spiritus malos, nomen Domini nostri Jesu Christi, dicentes : Adjuro vos per Jesum, quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit : Jesum novi, et Paulum scio, vos autem qui estis? et insiliens in eos homo, in quo erat dæmonium pessimum, dominatus est eorum, et invaluit contra eos, adeo, quod nudi et vulnerati recederent a domo illa.

TITULUS CLX.

Strages hominum.

Gen. 7. Terribilis hominum et aliorum animalium strages fuit, quando tempore Noe omnes homines, præter octo, diluvio perierunt.

Gen. 14. Illi quatuor reges, qui debellaverunt quinque reges, magnam cædem hominum fecerunt, veniendo usque illuc, et pugnando contra illos, licet eorum numerus non sit scriptus.

Quot homines diversis plagis perierint in Ægypto, et submersi sint in mari rubro, numerus per scripturam non potest sciri, sed debet maximus reputari. Exod. per totum.

De sexcentis millibus hominum bellatorum a 20. annis et supra, qui numerati sunt, nullus intravit promissionis terram, exceptis Caleb et Josue, sed omnes interierunt variis calamitatibus in deserto. Num. 14.

Maximam cædem fecerunt filii Israël præcepto Moysi de Madianitis, quod per prædam, quam rapuerunt, potest deprehendi, quia 32000. virginum sunt inventa. Omnes autem mulieres corruptæ, et masculi fuerunt jugulati. Num. 31.

Tempore Josue in ingressu terræ promissionis, tam in civitatibus, quam in campis, fuit apud omnes homines infinitus numerus occisorum. Jud. 7. et 8.

Temporibus autem Debboræ, et Gedeonis, et Jephte judicum Israël, multi fuerunt occisi, quamvis certus numerus non possit haberi. Jud. 4. 7. 11. et 12.

Occasione uxoris Levitæ, fuerunt occisa septuaginta millia hominum bellatorum, præter mulieres et parvulos, qui omnes in tribu Benjamin perierunt. Jud. 20.

In diebus Heli, quando fuit capta arca Domini, ceciderunt de Israël 3000. peditum pugnatorum. 1. Reg. 4.

Saul, qui Amalech delevit, plurimos ibi occidit. 1. Reg. 14.

Et postea interfecto Goliath Philistæo, multi Philistæi fuerunt occisi. 1. Reg. 17.

In morte Saul et filiorum ejus, multi de Israël ceciderunt. 1. Reg. 4. 31.

David de suis, et de filiis Ammon, et de Philistæis multum sanguinem fudit. Sicut patet in diversis locis etc. 2. Reg. per totum.

Pro peccato elationis David in numeratione populi, ceciderunt 70000. virorum. 2. Reg. 24.

Congregatis 32. regibus, et nimia multitudine pugnatorum, Benadad, rex Syriæ, bis fugatus est ab Achab rege Israël: et secunda vice centum millia peditum ex parte Assyriorum occisa fuerunt. 3. Reg. 20.

Abia rex Juda, et exercitus ejus, vulneraverunt uno die de exercitu Jeroboam 50000. virorum fortium. 2. Par. 13.

Asa rex Juda habuit in exercitu suo quingenta et octoginta millia: Æthiopes vero fuerunt decies centena millia, et ruerunt Æthiopes usque ad internecionem, quia Domino cædente contriti sunt. 2. Paral. 14.

2. Paral. 28. Rex Israël Phacee filius Romeliæ occidit de Juda centum millia hominum virorum bellatorum die una, eo quod dereliquissent Dominum.

Jerem. 39. Quando Salmanasar cepit Samariam, et transtulit filios Israël *in* Assyrios: Et quando Nabuchodonosor cepit Jerusalem, et captivavit regem Juda, satis est verisimile, multos homines corruisse, licet numerus non sit certus.

Esth. 9. Occasione superbi et crudelis Aman, qui propter solum Mardochæum voluit cæteros jugulare Judæos, occiderunt Judæi *in regno* Assueri 75000. hominum, quos suos reputabant *inimicos.*

1. Mach. 11. Misit Jonathas Demetrio apud Antiochiam 3000. *virorum in auxi*lium contra illos de civitate, qui volebant Demetrium occidere, et occisa sunt unâ die de Antiochenis centum millia hominum.

2. Mach. 5. Tanta cædes hominum fuit in Jerusalem, quando Antiochus Epiphanes eam cepit, quod toto triduo fuerunt interfecti octoginta millia hominum, et quadraginta millia vincti, non minus venundati.

2. Mach. 8. Adversus Galatas sex millia sola peremerunt centum viginti millia, propter auxilium illis datum de cœlo etc.

Pugna Judæ. Præter prælia quæ commisit Judas Machabæus, contra Apollonium et contra Seron principem exercitus Syriæ, de quibus agitur 1. Machab. 3., legitur ipse Machabæus 12. specialiter habuisse conflictus: videlicet ab octavo capite 2. libri *usque in* finem. In quorum primo occiderunt 9000. *hominum de illis, qui* erant cum Nicanore.

Deinde 20000. cum Timotheo et Bacchide.

Postea vero 25000. de Idumæis.

Iterum de Idumæis 24000. in duabus turribus munitis.

Consequenter 21000. cum Timotheo.

Item 12000. cum Lysia.

Postea 10000. in quodam Præsidio Timothei.

Item 30000. cum Timotheo.

Deinde 25000. in Carmon fortissima civitate.

Item in alia civitate nomine Ephron 25000.

Postea in castris Antiochi Eupatoris interfecit 14000.

Tandem occisus Nicanor cum 25000. pugnatorum. Summa omnium, ducenta et 36000. hominum, præter illos, qui quandoque de Juda exercitu ceciderunt.

Item exceptis illis, qui in diversis munitionibus et præliis occubuerunt, quorum certus numerus non habetur. Non computantur etiam

etiam hic, qui in ultimo Judæ bello contra Bacchidem et Alcimum mortui sunt, ubi factum est prælium a mane usque ad vesperam, ubi etiam dicitur, quod Judas cecidit, et cæteri fugerunt.

TITULUS CLXI.

Superbia.

Eva propter appetitum excellentiæ, cum audisset a serpente: Eritis sicut dii, de ligno vetito comedit. Gen. 3.

Datum est homini dominium ad comedendum super pisces, aves, et bestias. Gen. 1. Dominamini piscibus maris, et volatilibus cœli etc. Item terror vester et tremor sit super cuncta animalia terræ. Gen. 1.

Superbia volentium ædificare turrim usque ad cœlum damnata fuit per confusionem linguarum. Gen. 11.

Agar ancilla Saræ concepisse se videns, dominam suam despexit. Gen. 16.

Contra gloriantes de primogenitura est, quod Cain fuit natus ante Abel, Esau ante Jacob, Genesis 15. et Judas fuit 4. genitus inter filios Israël, Genesis 29. et Manasses filius Joseph natus fuit ante Ephraim, qui tamen habuit benedictionem dexteræ, Genesis 48. Et David fuit minimus inter fratres suos, 1. Regum 16. Et Adonias natus fuit ante Salomonem, 2. Reg. 3. et sic de multis aliis.

Nimis superbe respondit Pharao, quando dixit: Nescio Dominum, et Israël non dimittam. Exod. 5.

Rebellio Core et aliorum facta contra Moysen, ex superbia processit. Nam dixit illis Moyses: Multum erigimini filii Levi. Num. 16.

Percussus Abimelech a muliere vocavit armigerum suum, et ait ei: Percute me, ne dicatur, quia a fœmina interfectus sum. Judic. 9.

Saul petiit a Samuele, ut eum coram senioribus populi honoraret. 1. Reg. 15.

Graviter fuit punitum elationis peccatum, quando David fecit numerari populum sibi subjectum. 2. Reg. 24.

Libido, quam habuit Jeroboam dominandi, timens, ne populus reverteretur ad dominum David, fecit eum excogitare vitulos aureos, quos fecit a populo adorari: et maluit eos recedere a Deo suo, quam a Domino suo. 3. Reg. 12.

Post victoriam obtentam de Arphaxad rege Medorum, exaltatum est regnum Nabuchodonosor regis Assyriorum, et cor ejus elevatum est. Judith. 1.

Præceperat Nabuchodonosor Holoferni, ut omnes Deos terræ Judith. 3.

exterminaret, et ipse solus Deus diceretur ab his regionibus, quæ potuissent Holofernis potestati subjugari.

Esth. 3. Videns superbus Aman, quod Mardochæus ipsum adorare nolebat, suasit regi, ut totus Judæorum populus deleretur.

Esth. 5. Aman superbissimus volebat coram se genu flecti, et ab hominibus adorari. Sed notabile est, quod illa superbia tot mala in seipso causavit, ut iratus et indignatus existeret, et omnia alia, quæ habebat, quasi nihil reputaret.

Isa. 3. Signa superbiæ detestatur Dominus per Isaiam, dicens : Pro eo, quod elevatæ sunt superbæ filiæ Sion, et ambulaverunt collo extenso etc.

Isa. 14. De Nabuchodonosor intelligitur ad literam illud Isaiæ : Conscendam in cœlum, dicebat etc. Ero similis altissimo.

Isa. 16. De Moab dicitur : Audivimus superbiam Moab, superbus est valde, superbia ejus et arrogantia ejus, et indignatio ejus, plusquam fortitudo ejus.

Dan. 5. Quoniam elevatum fuit cor Nabuchodonosor regis Babylonis, et spiritus illius obduratus est ad superbiam, depositus est de solio suo et gloria ejus ablata est.

Eodem. Balthasar filius Nabuchodonosor rex Babylonis non humiliavit cor suum, sed adversus dominatorem cœli elevatus est, et ideo interfectus est, et Darius Medus successit in regno.

1. Mach. 1. Antiochus ascendit Hierosolymam in *multitudine gravi*, et intravit sanctificationem cum superbia, et *accepit altare aureum etc.*

1. Mach. 5. Dixerunt illi, quos dimisit Judas Machabæus ad custodiam terræ, dum iret ad prælium : Faciamus nobis nomen, et eamus pugnare contra gentes etc.

1. Mach. 7. Alcimus, qui volebat fieri summus sacerdos, et quidam alii iniqui, iverunt ad regem Demetrium, et accusaverunt Judam et populum Judæorum.

Eodem. Cum audisset Nicanor holocausta, quæ offerebantur a Judæis pro rege, irridens sprevit, locutus est superbè.

2. Mach. 5. Antiochus æstimabat se præ superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum, propter mentis elationem.

2. Mach. 8. Nicanor veniens ad pugnandum contra Judam et socios ejus, ita credebat esse securus de victoria, quod vendebat Judæos, antequam in campo videret eos.

2. Mach. 9. Fugatus turpiter Antiochus de Perside, superbè locutus est, se venturum Hierosolymam, et congeriem sepulcri Judæorum eam facturum, sed Deus percussit eum insanabili plagâ.

Nicanor Judæis dicentibus : Est Dominus potens in cœlo, qui jussit agi diem septimum. Et ego, inquit, potens sum super terram qui impero sumi arma, et negotia regis impleri. Sequitur : Et in summa superbia erectus, cogitaverat commune trophæum statuere de Juda. 2. Mach. 15.

Cum dixissent discipuli : Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo, compescuit eos Dominus dicens : Videbam Sathanam sicut fulgur cadentem de cœlo etc. In hoc tamen nolite gaudere. Luc. 10.

Superbia Pharisæi, qui se jactabat, et proximum condemnabat, damnatur. Luc 18.

Statuto die, Herodes in veste regali sedit pro Tribunali, et concionabatur ad populum. Populus autem acclamabat : Dei voces, et non hominis. Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset gloriam et honorem Deo, consumptusque a vermibus expiravit. Actor. 12.

*

TITULUS CLXII.

Superiores Ecclesiastici honorandi.

Core, Dathan, et Abiron insurgentes, et populum concitantes contra Moysen et Aaron, inusitato supplicio et ipsi, et eorum omnia terræ hiatu absorpta sunt. Num. 16.

Maria soror Moysis contra fratrem murmurans leprâ percutitur. Num 11.

Samuel adhuc puer tantam gerebat venerationem erga Heli sacerdotem, ut sæpius una nocte surrexerit, et ad eum accesserit, putans se ab illo vocatum. 1. Reg. 3.

Samuelem Israëlitæ spreverunt, vel potius Deum in illo; ait enim Dominus : non te abjecerunt, sed me. Ideo, ut Deus hunc contemptum ulcisceretur (ait Cyprianus L. 3. Ep. 9.) excitavit eis Saul regem, qui eos injuriis gravibus affligeret, et per omnes contumelias et pœnas superbum populum calcaret et premeret, ut contemptus sacerdos de superbo populo ultione Divina vindicaretur. 1. Reg. 8.

Servi Saul, a Domino suo jussi, ut interficerent Abimelech et reliquos sacerdotes, noluerunt extendere manus suas in sacerdotes Domini. 1. Reg. 22. 17.

Saul, quia Samueli Prophetæ non obtemperavit, regno excidit. 1. Reg. 15.

Achab rex propter contemptum et in vincula conjectum Michæam prophetam in bello occisus est. 3. Reg. 22.

2. Par. 25. Amasias rex Juda, quia Prophetam a Deo sibi missum contemnens dixit: num consiliarius regis es: quiesce, ne interficiam te, traditus fuit in manus Joas regis Israël, omnibus spoliatus, et postea a suis interfectus.

Act. 23. Paulus in concilio ex imperio summi sacerdotis Ananiæ alapâ percussus dixit ad eum: percutiet te Deus, paries dealbate. Et tu sedens judicas me secundum legem, et contra legem jubes me percuti. Monitus autem, quod sit summus sacerdos, respondit: nesciebam, fratres, quia princeps est sacerdotum. Scriptum est enim: principem populi tui non maledices.

*

TITULUS CLXIII.

Superiores et Principes sæculares honorandi.

Gen. 41. Cum Pharao rex Ægypti Joseph super totum suum regnum constitueret, dixit: absque tuo imperio nullus movebit manum aut pedem in universa Ægypto. Et iterum: ad oris tui imperium cunctus obediet populus. Pharaone dein jubente, circumductus est Joseph per totam Ægyptum: et omnes coram eo genu flectebant.

Jos. 1. 16. Cum filii Israël post mortem Moysis accepissent Josue in ducem et principem, dixerunt ad eum: omnia, quæ præcepisti nobis, faciemus, et quocunque miseris, ibimus. *Qui non obedierit cunctis sermonibus, quos præceperis ei, moriatur.*

1. Reg. 24. David, licet jam unctus in regem, Saulem tamen, quamvis impium sibique infestum, quia tamen rex erat, semper est summopere reveritus, eique obedivit.

2. Reg. 18. Cum rebellis filius Absalon in pugna contra patrem suum David, quem regno expellere conabatur, victus fugeret, et cæsarie sua ramis patulæ quercûs implexus hæreret, miles quidam, pendentem videns, interficere noluit, quia regis filius erat, et ut ei parceretur, a Rege David præceptum erat.

Esther 6. Præcepit rex Assuerus Aman primo regni principi et aulæ ministro, ut Mardochæum Judæum regalibus vestibus ornatum regio equo imponeret, sic eum per civitatem deduceret, atque clamaret: hoc honore condignus est, quemcunque rex voluerit honorare. Hoc mandatum Aman reverenter accepit, et sine ulla contradictione executus est, licet esset Mardochæi infensissimus hostis.

Matth. 17. 23. Christus Dominus Capharnaum veniens cum discipulis tributum pendit, non quod esset jure obligatus, sed ne scandalum daret.

Præcepit igitur Petro, ut piscatum iret, et in ore piscis, quem primum cepisset, inventum staterem publicanis offerret.

Item publice docet, danda esse Cæsari, quæ sunt Cæsaris. Matth. 22. 21.

Paulus, ne injuriam a Judæis pateretur, ad Cæsarem appellat, non dubitans se ejus supremo tribunali submittere. Actor. 25.

Item vult obsecrationes fieri ab omnibus pro regibus et omnibus, qui in sublimitate sunt; hoc enim, ait, bonum est, et acceptum coram Salvatore nostro Deo. 1. Tim. 2. 2.

S. Petrus pariter præcipit : Subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive regi quasi præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis; quia sic est voluntas Dei. 1. Pet. 2. 23.

TITULUS CLXIV.

Suspicio et judicium temerarium.

Cogitavit Abraham, quod forsitan non erat timor Dei in Geraris, et homines illius terræ eum occiderent propter uxorem suam. Gen. 20.

Simile accidit Isaac, Gen. 26.

Suspicatus est Laban, quod Jacob furatus esset Deos ejus, et ob hanc causam perscrutatus est totam supellectilem. Gen. 31.

Videns Jacob vestimenta Joseph sanguine cruentata, putavit eum esse mortuum, et a fera pessima devoratum. Gen. 37.

Præcepit Joseph dispensatori suo, ut introduceret fratres suos domum ad comedendum secum : at illi exterriti, crediderunt, quod vellet eos subjicere servituti. Gen. 44.

Rubenitæ et Gaaditæ euntes ad possessiones suas, ædificaverunt altare trans Jordanem. Quo audito, filii Israël turbati fuerunt, nescientes, quare hoc fecissent illi, et putaverunt, quod vellent se ab eorum lege penitùs separare. Josue 22.

Cum ivisset Samson ad domum patris sui, socer ejus putavit quod odio haberet uxorem suam, et repudiâsset eam, unde tradidit eam alii viro. Judic. 15.

Heli videns Annam labia movere, et nullum verbum proferre, æstimavit eam esse temulentam. 1. Reg. 1.

Quia Saul persequebatur David, imponebat ipsi David, quod ipse persequeretur eum. Unde dicebat, quod filius suus Jonathas suscitâsset servum suum insidiantem ei, licet esset falsissimum. 1. Reg. 22.

Cum esset David cum Achis rege Gath, quasi custos capitis sui, Satrapæ dixerunt ad Achis, ut recederet David, ne forte transfugeret ad Saulem. 1. Reg. 29.

2. Reg. 10. Misit David nuncios ad regem Ammon, ut consolarentur eum super patris interitu. Principes autem illius putaverunt, quod venissent ad explorandam civitatem, non ad consolandum regem.

Esther. 7. Postquam rex Assuerus turbatus fuit contra Aman, et ille *jacebat* super lectum Esther ad rogandum eam pro anima sua, imposuit ei rex, quod ipso præsente voluerit reginam opprimere.

Jerem. 37. Dum vellet Jeremias ire ad terram Benjamin, comprehendit eum custos portæ, et imposuit ei, quod fugeret ad Chaldæos.

Jerem. 43. Nunciante Jeremias propheta voluntatem Domini populo terræ, qui remanserat post destructionem Jerusalem, *dixerunt ei*: Mendacium tu loqueris, non te misit Domi*nus*, *sed Baruch* filius Neriæ incitavit te adversum nos, ut tradat nos in manus Chaldæorum.

2. Mach. 6. Tortores, qui Eleazarum ducebant ad supplicium, in iram versi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam dictos arbitrabantur.

Matth. 14. Marc. 6. Videntes discipuli supra mare Dominum ambulantem, putaverunt phantasma esse, et præ timore clamaverunt.

Luc. 7. Simon Pharisæus videns mulierem peccatricem ad pedes Domini flentem, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret, qualis esset, etc.

Luc. 18. Ad hoc, quod nullus de se alte sentiat, nec male *sentiat de* aliquo, multùm valet exemplum, quod *adducit Salvator de jactante* se Pharisæo et humili publicano.

Actor. 2. Videntes Judæi Apostolos Domini, post effusionem Spiritûs Sancti, loquentes variis linguis, dicebant quidam eorum: quia musto pleni sunt.

Actor. 9. Omnes discipuli Christi timebant Saulum post conversionem suam, non credentes, quod esset discipulus, donec Barnabas duxit illum ad Apostolos, et narravit illis, quomodo in viâ vidisset Dominum, et quomodo in Damasco fiducialiter egit in nomine Domini Jesu.

Actor. 21. Tribunus Lysias, videns Paulum a Judæis tam male tractari quæsivit ab eo: Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies tumultum concitâsti, et eduxisti in desertum quatuor millia virorum Sicariorum?

Actor. 28. Ut viderunt Barbari pendentem viperam in manu Pauli, ad invicem dicebant: Utique homicida homo est hic. Et æstimabant eum in tumorem convertendum, et subito casurum et moriturum.

T.

TITULUS CLXV.

Templa honoranda.

Locutus est Dominus ad Moysen dicens : Facies labium æneum ad lavandum, et missâ aquâ, lavabunt in eo Aaron et filii ejus manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii. Exod. 30.

Non licebat, nisi paucis, intrare tabernaculum, nec vasa ipsius tangere. Num. 4.

Diligentior et ferventior fuit Salomon in ædificatione templi Dei, quam in ædificatione domûs propriæ. Nam domum Dei complevit septem annis, domum verò propriam tredecim annis: Præterea citius cœpit ædificare templum quam domum suam. 3. Reg. 6.

Magnam fecit Salomon solennitatem in ædificatione templi. 3. Reg. 8.

Præcepit Jojada Pontifex, ut Athalia educeretur extra templum, et non occideretur in templo Domini. 4. Reg. 11.

Magnam curam videbatur Dominus habere de templo, quando præcepit Cyro regi Persarum, ut ædificaret ei domum in Jerusalem. Et intelligitur de domo materiali, sicut patet in textu. Et hoc per Isaiam ante prædictum fuerat per 200. annos. 1. Esd. 1. Isa. 45.

Reversi de Babylonica captivitate Judæi prius cœperunt ædificare templum, quam muros civitatis : Licet multos haberent inimicos, de quibus die ac nocte timebant. 1. Esd. 3.

Commendatur Tobias, quia ibat in Jerusalem ad templum Domini, et ibi orabat Dominum. Tob. 1.

Obtentâ victoriâ de inimicis, qui contaminaverunt templum, dixit Judas et fratres ejus, antequam de domibus propriis aliquam facerent mentionem : Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta, et renovare. 1. Mach. 4.

Rex Demetrius statuit, quod quicunque confugerit in templum, quod est Jerosolymis, et in omnibus finibus ejus, obnoxii regi in omni negotio, dimittantur. 1. Mach. 10.

Euntibus Judæis ad bellum contra Nicanoris exercitum, erat pro uxoribus et filiis, item pro fratribus et cognatis minor sollicitudo, maximus verò et primus, pro sanctitate timor erat templi. 2. Mach. 15.

Quadragesimo die voluit Dominus in templum deferri et offerri. Luc. 2.

Eodem. Idem duodecim annorum factus, disputans in templo fuit inventus.

Postea de templo vendentes et ementes pluries ejecit. Matth. 21. Marc. 11. Luc. 19. Joan. 2.

Item in templo frequenter docuit, et miracula quædam fecit. Matth. 21. Marc. 1. et 12. Luc. 19. et 21. Joan. 7.

Matth. 23. Arguit Dominus Pharisæos, qui dicebant, aurum templi sanctius esse templo.

Actor. 3. Recepto sancto Spiritu, Petrus et Joannes ascenderunt in templum, ad horam orationis nonam. Et tunc factum *est primum* sanitatis miraculum, quod factum fuit post ascen*sionem Domini.*

Actor. 5. Angelus Domini per noctem, aperiens januam carceris et abducens Apostolos, dixit : Ite, et stantes loquimini in templo omnia verba vitæ ejus.

Actor. 8. Commendatur Eunuchus ille Candacis reginæ Æthiopum : quia de Æthiopia venit adorare in Jerusalem. Sed nota, quod etiam

Ibidem. sedens in curru, legebat Isaiam Prophetam. Quod est contra multos, qui euntes ad loca sancta, non legunt vel referunt sacra documenta, sed multiplicant vana verba.

Actor. 21. Quamvis Judæi gravi odio persequerentur Paulum, tamen in templo noluerunt occidere, sed traxerunt eum extra templum, ut foris occiderent.

TITULUS CLXVI.

Tentatio Dei per hominem.

Gen. 21. et 20. Abraham ingrediens Ægyptum, prudenter tacuit Saram esse uxorem suam : ne si hoc dixisset, se ipsum et illam discrimini commisisset.

Gen. 26. Et Isaac similiter, nisi autem fecisset, Dominum quodammodo tentâsset, ut dicit Augustinus.

Num. 14. Multoties tentaverunt Dominum filii Israël in deserto.

1. Reg. 4. Superati filii Israël a Philistæis dixerunt, quare percussit nos Deus coram Philistiim, et duxerunt secum arcam Domini ad prælium, quæ capta fuit, et illi magnâ plagâ percussi.

1. Reg. 22. Sciebat David se esse unctum in regem, et quod deberet regnare post Saul, juxta id, quod promiserat Samuel, non tamen committebat se discrimini, sed faciebat ad sui custodiam, quod poterat.

Tob. 6. Cum magnus piscis invasisset Tobiam, non expectavit, quod angelus

angelus eum liberaret, qui tamen velociter hoc facere potuisset, sed apprehendit branchiam ejus, et traxit eum in siccum.

Ozias statuit cum populo, ut transactis quinque diebus, nisi veniret adjutorium, traderent se Holoferni. Dixit autem Judith presbyteris civitatis : et qui estis vos, qui tentatis Dominum? non est iste sermo, qui misericordiam provocet. Judith. 8.

Tentatus Dominus a diabolo, ut ipse se de pennaculo templi præcipitaret, respondit : Non tentabis Dominum Deum : poterat enim aliter descendere. Matth. 4. Luc. 4.

Pharisæi volentes capere Jesum in sermone, fecerunt ab eo quæri, utrum liceret dare tributa Cæsari, an non. Jesus, cognitâ nequitiâ eorum, ait : quid me tentatis hypocritæ etc. Matth. 22.

Cum ejecisset dæmonium Dominus, et loqueretur mutus, quidam tentantes, signum de cœlo quærebant ab eo. Luc. 11.

Dure increpando dixit Petrus Saphiræ uxori Ananiæ : quid conspirâstis inter vos, ut tentaretis Spiritum Domini? Actor. 5.

De re, quam Paulus potuit per humanam industriam facere, nolebat miracula expectare. Unde apud Damascum cum insidiarentur ei Judæi, fecit se per murum in sporta dimitti. Actor. 9.

Item cum astrictum loris vellet tribunus eum facere torqueri, dixit se esse civem Romanum : rursum dixit se esse Pharisæum, ut poneret dissensionem inter Judæos : et cum haberet iniquum judicem, Cæsarem appellavit. Actor. 22. 23. et 25.

TITULUS CLXVII.

Tentatio hominis per Deum.

Tentavit Deus Abraham, et dixit ad eum, tolle filium tuum. Gen. 22.

Dixit Dominus ad Moysen : Ecce ego pluam vobis panes de cœlo, egrediatur populus et colligat etc. Sequitur : Ut tentem eum, utrum ambulet in lege mea vel non. Exod. 16.

Loquente Domino cum Moyse, cunctus populus audiebat voces et lampades, et sonitum buccinæ, montemque fumigantem, et perterriti ac pavore percussi, dixerunt Moysi : Loquere tu nobis etc. et ait Moyses : Nolite timere, ut enim probaret vos, venit Deus, et ut terror illius esset in vobis, et non peccaretis. Exod. 20.

Non delevit Dominus penitus gentes omnes de terra promissionis, ut in ipsis experiretur Israël, utrum custodiret ejus mandata. Judic. 2.

2. Paral. 32. Dereliquit Dominus Ezechiam, ut tentaretur, et nota fierent omnia, quæ erant in corde ejus, quando venerant nuntii regis Babylonis ad eum.

Tob. 2. Postquam Tobias fuerat excœcatus, dicitur ibi: Hanc autem tentationem ideo Deus fieri permisit, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus.

Judith. 8. Dixit Judith, loquens de filiis Israël, quos illo tempore Holofernes destruere cogitabat: Memores esse deberent, quia tentati sunt patres nostri, ut probarentur, si vere colerent Deum.

Job. 23. Propter gravissimas tribulationes, quas passus *est Job, ipse* dicebat de seipso; probavit me quasi aurum, *quod* per ignem trânsit.

Psal. 25. et 138. Petebat David a Domino dicens: Proba me Domine et tenta me. Domine probasti me etc.

Matth. 14. Ambulans Dominus Jesus super aquas, jussit Petrum venire ad se. Videns autem ventum validum, timuit.

Joan. 6. Dixit Dominus ad Philippum: unde ememus panes, ut hi manducent? hoc autem dicebat tentans eum.

1. Petr. 1. Petrus ait: modicum nunc oportet contristari in variis tentationibus, ut probatio vestræ fidei multò pretiosior auro, quod per ignem probatur, inveniatur in laudem etc.

TITULUS CLXVIII.

Tentatio Diaboli.

Serpens callidus ad tentandum, imo diabolus in serpente, humanum genus ex parte debiliorem, et ad peccandum promptiorem aggressus est. Non enim Adam primùm tentavit sed Evam. Item explorando a longe incepit, non statim comedere vetitum fructum ex abrupto suasit.

Gen. 3. Item negavit pœnam secutam pro mandati transgressione, et magna bona asseruit affutura pro una tali comessatione.

Eodem. Spiritus mendax frequenter in tentatione mentitur. Unde dixit

Luc. 4. Evæ: Nequaquam moriemini. Ita dixit Salvatori, cum ostendisset ei omnia regna mundi: Mihi tradita sunt, et cui volo, do illa.

Matth. 4. Tum et scripturam sacram perversè allegat; dixit enim Domino angelorum: Angelis suis mandavit de te, etc.

1. Pet. 21. Consurrexit Sathan contra Israël, et incitavit David, ut numeraret Israël.

Petivit Sathan a Domino, ut Job tangeretur in rebus, et liberis et corpore. In quo potest notari et calliditas, et malignitas, et infirmitas inimici. Job. 1. 2.

Non expedit tentationes suas revelare alicui homini, quem credit tentatum de simili peccato fore, sed magis alicui discreto et sancto, qui eum confortet in bono. Unde duo senes, quando sibi invicem concupiscentiam suam indicaverunt, ad pejus provocati fuerunt. Dan. 13.

Tentatio Domini nos instituit ad vincendum omne genus tentationis. Fuit enim tentatus a tribus, ad quæ omnia possunt tentamenta reduci. Et nota, quod non per potentiam, sed per scripturam tentatorem vicit. Matth. 4. Luc. 4.

Ait Dominus Simoni Petro, instante passione sua: Ecce Sathan expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: Ego autem rogavi pro te. Luc. 22.

Diabolus misit in cor Judæ, ut traderet Dominum Jesum Christum. Joan. 13.

Dixit Petrus Ananiæ: Cur tentavit Sathanus cor tuum, mentiri Spiritui Sancto, et fraudare de pretio agri? Actor. 5.

*

TITULUS CLXIX.

Testimonium falsum.

Præcipit Deus per Moysen: Non suscipies vocem mendacii: nec junges manum tuam, ut pro impio dicas falsum testimonium. Exod. 23.

Falsorum testium criminationibus Naboth innocens lapidibus obruitur, ejusque vinea a Rege Achab et impiâ Jezabel rapitur: ipsi autem testes falsi ignominiosè trucidantur. 3. Reg. 21.

Falsi testes innocentem Susannam adulterii insimulant: falsitatis autem convicti lapidibus obruuntur. Dan. 13. 34.

Principes Sacerdotum et omne consilium quærebant falsum testimonium contra Jesum, ut eum morti traderent, et ipsi malè perierunt. Matth. 26. 59.

Novissime venerunt duo falsi testes contra Jesum, et dixerunt: Hic dixit: possum destruere templum Dei, et post triduum reædificare illud. Jesus autem ad omnia tacebat. Matth. 26. 60.

Milites, acceptâ pecuniâ, Christum, quem a morte resurgentem suis oculis conspexerant, a discipulis noctu clam sublatum per urbem proclamârunt. Matth. 28. 12.

Seniores et Scribæ contra Stephanum falsos testes submiserunt, quorum calumniis blasphemiæ convictum occiderent. Actor. 6. 11.

TITULUS CLXX.

Timor Dei.

Gen. 3. Usque ad beatitudinem confirmatam non potest esse securitas. Nam et angeli in cœlo empyreo, et primi parentes in terrestri paradiso peccaverunt.

Gen. 19. Loth inter peccatores pessimos bonus fuit, et exiens inde cum filiabus propriis in monte peccavit.

Gen. 20. Defectus timoris Divini est causa peccati, ideo dixit Abraham ad Abimelech: Cogitavi mecum dicens: Forsitan *non est timor* Dei in loco isto, et interficient me.

Exod. 1. Timuerunt obstetrices Dominum, et ædificavit illis domos.

Exod. 20. Voluit Dominus filiis Israël multum timorem incutere, ideo cum tonitruis, et igne, et signis terribilibus legem dedit.

Non debet homo confidere in probitate parentum? Abraham enim plures habuit malos filios, unum bonum.

1. Reg. 8. Samuel habuit duos, ambo fuerunt mali. David etiam multos malos. Salomon habuit unum malum et stultum. Et de multis aliis inveniuntur exempla.

Exod. 14. Post transitum maris rubri et submersionem exercitûs Pharaonis dicitur: Timuit populus Dominum, et crediderunt Domino, et Moysi servo ejus.

3. Reg. 18. Abdias dispensator domûs Achab timebat *Dominum Israël* valde, nam cum interficeret Jezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas, et abscondit eos, et pavit.

4. Reg. 17. Homines, quos misit rex Babylonis ad habitandum Samariam, non timebant Dominum, et immisit eis Dominus leones, qui interficiebant eos.

2. Paral. 19. Constituit Josaphat judices in cunctis civitatibus Juda, præcipiens eis inter cætera: Sit timor Domini vobiscum, et cum diligentia facite. Non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas.

Tob. 1. Tob. 2. Tobias senior ab infantia filium suum timere Dominum docuit, et timentes Deum ad convivium suum fecit vocari. Sequitur: Plus timens Deum quam regem, rapiebat corpora occisorum, et sepeliebat.

Tob. 9. Tobias junior et amici sui cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

Confitendo in oratione Domino, dicebat Sara filia Raguelis : Virum cum timore tuo, non cum libidine mea consensi accipere. Tob. 3.

Erat Judith in omnibus vidua famosissima, quoniam timebat Deum valde, nec erat, qui loqueretur de ea verbum unum malum. Judith. 8.

Inter alia, de quibus commendatur Job, signanter tangitur timor Dei, Cap. 1. et 2. Unde ipse dixit : Semper enim tumentes quasi super me fluctus timui Deum. Job. 31.

De muliere forti dicitur specialiter : Mulier timens Deum ipsa laudabitur. Prov. 31.

Cum plagis perimeretur Eleazarus, ait : Domine, tu scis, quia cum a morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores : secundùm animam verò, propter timorem tuum, libenter hæc patior. 2. Mach. 6.

Commota tempestate magna, nautæ, cum quibus erat Jonas, miserunt ipsum in mare, et stetit mare a furore suo, et timuerunt viri timore magno Dominum et immolaverunt hostias, et voverunt vota Domino. Jonæ. 1.

Si timendus est aliquis Dominus, quia potest multa bona donare, multo magis summè timendus est Deus, quia summa bona donare potest. Unde Tobias : Noli timere fili, multa bona habebimus, si timuerimus Deum. Et quia potest mala inferre, propter hoc Christus dicit : Timete eum, qui potest animam et corpus perdere in gehennam. Tob. 3. Matth. 10.

Si graviter est punitus servus ille, qui talentum sibi creditum non multiplicavit, sed ligatum in sudario integrum reportavit, quid fiet de illo, qui omnia dissipat luxuriose vivendo, et quantum in ipso est Dominum impugnando. Luc. 19.

Valde graviter punirentur illi, qui opera iniquitatis, et nequitiæ perpetraverunt. Quod ex hoc apparet, quod ita confundentur, qui opera misericordiæ non fecerunt. Ite, dicetur, maledicti. Matth. 25

Simeon erat homo justus, et timoratus, expectans redemptionem Israël. Luc. 2.

Viri timorati curaverunt Stephanum a Judæis lapidatum, et fecerunt planctum magnum. Actor. 8.

Post conversionem Pauli scriptum est : Ecclesia ædificabatur, ambulans in timore Domini, et consolatione Spiritûs sancti replebatur. Actor. 9.

Occasione Cornelii Deum timentis, dixit Petrus : In omni gente, qui timet Deum, et operatur justitiam, acceptus est illi. Actor. 10.

TITULUS CLXXI.

Timor, quo mali timent bonos.

Gen. 21. Dixit Abimelech ad Abraham : Deus tecum est in universis; quæ agis. Jura ergo per Deum, ne mihi noceas.

Exod. 14. Ægyptii persequentes filios Israël, qui ibant per medium mare, dixerunt : Fugiamus Israël, Deus enim pugnat pro eis.

1. Reg. 18. Videns Saul, quod Dominus esset cum David cœpit timere eum.

4. Reg. 1. Princeps quinquagenarius, qui tertiò venit ad Eliam, reverenter locutus est ei. Quod quia non fecerant duo alii, fuerunt ab igne desuper veniente consumpti.

2. Esd. 6. Factum est, cum completus esset murus Jerusalem, ut timerent universæ gentes, quæ erant in circuitu.

1. Mach. 3. Cecidit timor Judæ et fratrum ejus, et formido super omnes gentes in circuitu eorum, et pervenit nomen ejus ad regem.

1. Mach. 12. Audierunt adversarii, quia paratus est Jonathas cum suis in bello, et timuerunt, et formidaverunt in corde suo.

2. Mach. 11. Postquam Lysias fuit debellatus a Juda Machabæo, voluit pacem facere cum eo, et promisit consensurum se omnibus, quæ justa erant, quasi ad voluntatem Judæ.

Marc. 6. Herodes metuebat Joannem, sciens eum virum justum et sanctum, et custodiebat eum.

Actor. 5. Post terribilem mortem Ananiæ et Saphiræ, erant omnes discipuli in porticu Salomonis: cæterorum autem nemo audebat se illis conjungere, sed magnificabat eos populus.

Actor. 16. Cum Paulus et Silas essent in carcere pariter positi, et pedes eorum ligno stricti, subito terræ motus factus est magnus. Custos autem carceris tremefactus procidit Paulo et Silæ ad pedes, et ait : Domini, quid me oportet facere, ut salvus fiam?

*

TITULUS CLXXII.

Traditiones Ecclesiasticæ.

Jerem. 35. Cum Jeremias Rechabitis vinum apponeret, noluerunt illud bibere, dicentes : Pater noster præcepit nobis, dicens : Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum. Hinc magnam apud Deum gratiam promeruerunt, quod parentum traditioni obediverint.

Moyses remisit Israëlitas ad traditiones majorum, dicens : Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas, interroga patrem tuum, et annunciabit tibi, majores tuos, et dicent tibi. Deut. 32. 7.

David clare se traditionibus edoctum pronunciat, cum ait: Deus, auribus nostris audivimus. Patres nostri annunciaverunt nobis opus, quod operatus es in diebus eorum, et in diebus antiquis. Psal. 43. 1.

Paulus, electo Sila, profectus est, traditus gratiæ Dei a fratribus. Perambulabat autem Syriam et Ciliciam, confirmans Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum et Seniorum. Actor. 15. 40.

Cum Paulus et Silas pertransissent civitates, tradebant ejus custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis et senioribus, qui erant Jerosolymis. Act. 16. 4.

Paulus monet Thessalonicenses : state, et tenete traditiones, quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram. 2. Thess. 2. 14.

Idem laudat Corinthios, quod ea, quæ illis tradidisset, sedulo tenerent. 2. Cor. 11. 2.

TITULUS CLXXIII.

Tribulatio et ejus utilitas.

Plus crevit Joseph in exilio in terra paupertatis suæ, quam crevisset inter fratres suos in terra nativitatis suæ. Gen. 41.

Fratres Joseph locuti sunt ad invicem : Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum : idcirco venit super nos tribulatio. Gen. 42.

Filii Israël creverunt ex oppressionibus et tribulationibus Pharaonis. Quando opprimebant eos Ægyptii, tantò magis multiplicabantur et crescebant.

Afflicti filii Israël a serpentibus ignitis, dixerunt ad Moysen : Peccavimus; quoniam locuti sumus contra Dominum et contra te etc. Antequam vero Dominus illis serpentes immitteret, nec peccatum suum recognoscebant, nec divinum auxilium postulabant. Num. 21.

Toto tempore principatûs Josue, quando filii Israël gravissima prælia habuerunt, non leguntur a Domino recessisse, sed cito post, quando in abundantia et quiete fuerunt. Josue 1.

Audierunt filii Israël quod Philistæi essent congregati, ut venirent contra eos, et timentes dixerunt Samueli : Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum. 1. Reg. 7.

Fugiens David a facie Absalon, servo suo maledicente sibi, 2. Reg. 16. et 24.

patiens fuit. Sed obtentâ victoriâ superbivit, quando jussit populum numerari.

Ibidem. Videns David Dominum propter peccatum elationis ejus iratum, humiliter recognovit culpam suam, et petiit, ut ipsemet puniretur, et populo parceretur.

3. Reg. 19. Eliam, fugientem reginam Jezabel persequentem, Angelus Domini confortavit, et panem et aquam ei ostendit.

3. Reg. 22. Pane tribulationis et aqua angustiæ jussus est *Michæas* propheta sustentari in carcere. Propterea, quia noluit *Achab juxta* suam voluntatem respondere.

2. Paral. 12. Voluit Dominus ut viri Judæ affligerentur a rege Ægypti, ut scirent distantiam servitutis divinæ et servitutis regni terrarum.

2. Paral. 33. Postquam Manasses angustiatus est, oravit Dominum, cum esset vinctus in Babylone, et egit pœnitentiam valde coram Domino, et exaudivit Dominus orationem ejus.

2. Esd. 9. In tribulationis tempore clamaverunt ad te, et tu de cœlo exaudisti eos, et secundùm miserationes tuas multas dedisti salvationes.

Tob. 2. Permittente Deo, post bona opera Tobias fuit excœcatus, et deinde derisus est ab illis, qui eum debuerant consolari. Sed postea Dominus multipliciter consolatus est eum.

Judith. 8. De populo suo loquens Judith, dixit: Memores esse debetis, quando Abraham pater vester tentatus est, et *per multas tribulationes* probatus, Dei amicus effectus est.

Job. 30. Tribulationes sustinuit Job in anima uxoris, et amicorum suorum opprobria et contumelias, quæ ipsum ad tristitiam provocare deberent, in corpore gravissimas infirmitates, quæ totum corpus a planta pedis usque ad verticem occupabant. In amissione rerum et liberorum. In subtractione solatii, quia anhelitum uxor ejus abhorrebat. Alii etiam juvenes, seu viles homines ipsum deridebant, et ejus faciem conspuebant.

Jerem. 15. Sanctificatus in utero Jeremias et prophetiæ spiritu plenus, dicebat de se, quod erat vir rixæ et discordiæ in universa terra, et quod omnes maledicebant ei.

Jerem. 36. Pro veritate verò, quam populo prædicabat, fuit quandoque percussus, pluries incarceratus, Cap. 38. Et tandem ab ipso populo lapidatus.

Ezech. 1. et deinceps. Exul Ezechiel in Chaldæa, in medio captivorum, vidit mirabiles Dei visiones. Per quod patet, quoniam in tribulationibus frequenter Deus hominem consolatur.

Bene

Bene apparet, Dominum esse cum homine in tribulatione, per illos socios Danielis, cum quibus vidit Nabuchodonosor quartum, similem Filio Dei. Dan. 3.

Nabuchodonosor in prosperitate fuit arrogans, et superbus, ideo ejectus ab hominibus et in bestiam mutatus; recuperavit autem sensum, quem amiserat in honore elatus, et laudavit Altissimum, quem blasphemaverat prius. Dan. 4.

Tantum, vel amplius laudatus fuit Deus ex trium puerorum patientia, quam habuerunt in fornacis tribulatione, quam ex Danielis sapientia, quam habuit in somniorum expositione seu interpretatione. Dan. 2. et 3.

Susanna in condemnatione mortis posita, nec habens recursum ad humanum adjutorium, flens respexit ad cœlum, sicut avis in terra ab hominibus et canibus circumcincta non habet refugium, nisi elevet se in altum. Dan. 13.

Post obitum Judæ Machabæi emerserunt iniqui, et facta est fames valida, et abstulit Bacchides impius Dominos regionis, et facta est tribulatio magna in Israël. 1. Mach. 9.

Decretum exiit contra Judæos tam iniquum, ut omnes trucidarentur, qui sacrificare nolebant. Erat ergo Judææ miseria magna. 2. Mach. 6.

Antiochus, cum esset sanus, fuit crudelis homicida, superbus: postea percussus a Deo gravissimâ et insanabili plagâ, propositum et verba mutavit. 2. Mach. 9.

Natus in mundo citò passus est Dominus pressuram mundi: ita quod Joseph accepit eum et matrem ejus, et fugit in Ægyptum. De multis afflictionibus et injuriis, quas passus est, require in Tit. de Patientiâ. Matth. 2.

Apostoli præcepto magistratuum flagellati ibant gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Actor. 5.

Quamquam vero Paulus tunc non esset cum illis, tamen ipse postea de se dixit: Gloriamur in tribulationibus. Et ad Corinth. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Rom. 5. 2. Cor. 12.

Lapidato a Judæis Stephano, facta est magna persecutio in Ecclesia, quæ erat Jerosolymis, ac omnes dispersi sunt per regiones Judææ et Samariæ, præter Apostolos. Sed nota, quod multum profuit ad divulgationem Evangelii. Actor. 8.

Haberi potest ex actibus Apostolorum, quot Paulus tribulationes seu persecutiones passus est, post conversionem suam. Actor. 9. et seq.

Actor. 9. 2. Cor. 11. Consilium fecerunt Judæi, ut interficerent eum nocte, parabantur insidiæ, et dimissus est in sporta per murum.

Actor. 13. Cum essent in Antiochia Pisidiæ Paulus et Barnabas, disseminaverunt verbum Dei per universam regionem. Judæi excitaverunt persecutiones in eos, et ejecti sunt de finibus Israël. At illi, excusso pulvere pedum in eos, venerunt Iconium.

Actor. 14. In civitate Lystris propter hominem claudum, quem curavit Paulus, in tanto honore fuerunt, quod homines illis sacrificare voluerunt. Supervenerunt autem quidam Judæi, et persuaserunt turbis, lapidantesque Paulum, traxerunt extra civitatem, æstimantes eum mortuum esse.

Actor. 16. Deinde in Macedonia occasione puellæ, a qua Paulus ejecit spiritum Pythonem, Domini illius dolentes de quæstu amisso, apprehenderunt Paulum et Silam socium ejus, et dixerunt, eos esse turbatores civitatis. Magistratus autem jussit eos virgis cædi, et in carcerem mitti, et pedes eorum ligno stringi.

Actor. 17. Postea apud Thessalonicam, cum multi credidissent, zelantes Judæi concitaverunt per quosdam malos homines civitatem, fratres verò confestim per noctem dimiserunt Paulum et Silam in Berrhæam. Ubi cum multi Verbum Dei suscepissent, Judæi, hoc cognito, venerunt illuc, commoventes multitudinem et turbantes: statimque Paulum dimiserunt fratres et per mare deduxerunt Athenas.

Actor. 18. Apud Corinthum quoque instabat verbo Paulus, testificans Judæis esse Christum Jesum. Contradicentibus autem illis et blasphemantibus, excutiens vestimenta sua, dixit ad eos: Sanguis vester super caput vestrum.

Ibidem. Gallione autem proconsule Achajæ, insurrexerunt uno animo Judæi in Paulum, et adduxerunt eum ante tribunal, dicentes: Quod hic homo contra legem persuadet hominibus colere Deum.

Actor. 19. Existente Paulo Ephesi et fiducialiter loquente Verbum Dei, et multa ibidem miracula faciente, Demetrius quidam argentarius, faciens ædes Dianæ, convocatis artificibus, concitavit maximam turbationem adversus Paulum, quem dicebat avertere turbam a cultu Deorum. His auditis, repleti sunt irâ, et clamaverunt, dicentes: Magna Diana Ephesiorum.

Actor. 20. Paulo navigante de Græcia in Syriam, factæ sunt ei insidiæ a Judæis, habuitque consilium, ut reverteretur per Macedoniam: comitati sunt autem eum multi fratres de diversis locis.

Quidam Judæi Asiani, cum vidissent in templo Paulum, concitaverunt omnem populum, et injecerunt manus in eum, clamantes : Viri Israëlitæ adjuvate. Et apprehendentes Paulum, trahebant extra templum. Quærentibus autem illis eum occidere, nunciatum est tribuno, quod tota confunderetur Jerusalem, qui assumptis militibus, decurrit ad illos. Videntes autem tribunum et milites, cessaverunt percutere Paulum. Tunc apprehendit tribunus eum, et jussit alligari catenis duabus. Actor. 21.

Vociferantibus Judæis adversus Paulum et projicientibus vestimenta sua, et pulverem jactantibus in aerem, jussit eum tribunus duci in castra, et flagellis cædi, et torqueri, ut scirent, propter quam causam acclamarent ad eum. Actor. 22.

Cum esset Paulus a tribuno detentus, Judæi plusquam 40 dixerunt principi sacerdotum : Devotione devovimus nos nihil gustaturos, donec occidamus Paulum. Nunc ergo faciatis, ut adducatur, et nos, priusquam appropinquet, parati sumus occidere illum. Sed tribunus a nepote Pauli monitus, fecit eum ad Felicem præsidem cum manu forti et tutelâ deduci. Actor. 23.

Existens coram Felice præside Paulus, fuit a Judæis tanquam seditiosus et pestifer accusatus, qui, cum eum et judæos frequenter audisset, et tempus transisset, habuit quemdam, Festum nomine, suo loco Cæsareæ successorem. Volens autem Felix gratiam præstare Judæis, reliquit Paulum vinctum, a quo judice Festo Paulus sentiens se gravari, Cæsarem appellavit. Actor. 25.

Postea (supple post appellationem) Romam catenâ vinctus, et tempore hyemali naufragium passus, multas tribulationes et angustias toleravit. Actor. 27. et 28.

Paulus et Barnabas hortabantur, ut permanerent in fide, quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Actor. 14.

De seipso scribens Apostolus ait : Nolumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quia supra modum gravati sumus, supra vires nostras, ut tæderet nos etiam vivere. 2. Cor. 1.

Cum venissemus Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus. Foris pugnæ, intus timores 2. Cor. 7.

Commendans Apostolus Thessalonicenses ait : Vos imitatores nostri facti estis, et Domini, excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio Spiritûs sancti. 1. Thess. 6.

Apoc. 1. et per totum — Ab adventu Spiritûs sancti in discipulos usque ad tempus illud, quo sub Domitiano Joannes Apostolus fuit in exilium relegatus, fluxerunt anni circiter 50., nec toto illo tempore legitur, tot et tantas consolationes divinas habuisse, quod habuit modico tempore, quo tribulationem perpessus est : sicut apparet Apoc. 1.

TITULUS CLXXIV.

Tyranni.

Exod. 1. usque ad cap. 10. — Varias adinvenit nequitias Pharao, ut posset *extinguere, vel* ad numerum parvum redigere filios Israël. *Imprimis* eos *duris* laboribus præcepit affligi : deinde masculos occidi, postea eos mandavit in fluvium projici, et fœminas reservari. Primò simpliciter dixit Pharao : Nescio Dominum, et Israël non dimittam. Deinde concessit dicens : Ite, sacrificate Domino in terra hac.

Eodem. — Postea dimittere eos voluit, ut sacrificarent Domino in deserto. Verumtamen longius ne abirent, postmodum voluit, ut viri irent, dum tamen oves et armenta dimitterent.

Exod. 5. — Postquam intellexit Pharao, quod filii Israël voluerunt sacrificare Domino, duriùs afflixit eos.

Judic. 1. — Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant reliquias sub mensa Adonibezec.

Judic. 9. — Abimelech filius Gedeonis, usurpato dominio *super populo*, 70. viros fratres suos occidit super lapidem unum.

2. Reg. 22. — Post multa beneficia a David percepta, Saul quæsivit eum ad mortem et occidit 85. viros portantes Ephod.

3. Reg. 13. — Virum Dei, arguentem Jeroboam pro altari sacrilego, quod construxerat, præcepit ipse Jeroboam apprehendi.

3. Reg. 19. — Jezabel fecit Eliam ad mortem quæri, quia prophetas Baal fecit occidi.

3. Reg. 21. — Naboth Israëlites lapidatus fuit, procurante Jezabel, et fecit falsos testes contra illum produci.

3. Reg. 22. — Achab rex Israël fecit poni Michæam prophetam in carcerem, et sustentari pane tribulationis et aquâ angustiæ.

3. Reg. 16. — Cum factum esset Verbum Domini in manu Jehu prophetæ contra Baasa regem Israël, et contra domum suam, occidit prædictum prophetam.

4. Reg. 21. — Manasses rex Juda sanguinem innoxium effudit et implevit Jerusalem cruore innocentum.

Cum reversus esset Sennacherib fugiens a Judæa, ob plagam, quam contra eum fecerat Deus propter blasphemiam suam, iratus multos Judæos occidit etc. Tob. 1.

Nabuchodonosor dixit Holoferni : Non parcet oculus tuus ulli regno. Judith. 2.

De Holoferne verò postea legitur : Quod tantus metus illis provinciis incubuit, ut universarum urbium habitatores exirent obviam venienti, excipientes eum cum coronis et lampadibus, ducentes choros in tibiis et tympanis, nec tamen ista facientes ferocitatem pectoris ejus mitigare potuerunt. Judith. 3.

Quia Mardochæus superbissimo Aman genua non flectebat, magis elegit Aman procurare omnes Judæos occidi, quam parcere uni soli. Esther 3.

Ad petitionem principum populi, præcepit Sedecias rex Juda Jeremiam prophetam mitti in lacum, in quo non erat aqua nec lumen. Jerem. 38.

Rex Babylonis occidit filios Sedeciæ regis Juda in oculis ejus in Reblatha, oculos quoque ejus eruit, et vinxit eum compedibus, ut adduceretur in Babylonem. Jerem. 39.

Nabuchodonosor rex Babylonis in furorem versus præcepit, ut perirent omnes sapientes Babylonis : pro eo scilicet, quod non poterant ei somnium, quod viderat, indicare. Dan. 2.

Mira crudelitas fuit, cum Nabuchodonosor rex Babylonis fecit socios Danielis in fornacem ignis ardentis mitti. Dan. 3.

Antiochus ascendit Jerosolymam, fecit cædem hominum, et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis Jerusalem, et multa etc. 1. Mach. 1.

Comprehendit exercitus Antiochum filium Antiochi et Lysiam, et deduxit eos ad Demetrium, qui voluit videre eos, et occidit eos exercitus. 1. Mach. 7.

Tryphon cepit Jonatham proditoriè, cumque teneret eum, petiit pro ejus liberatione 200. talenta argenti, et duos filios ejus pro obsidibus. Quos cum haberet, occidit nequissimè patrem cum filiis. 1. Mach. 13.

Rogatus a Menelao Andronicus, et per munera, quæ accepit ab eo, corruptus, occidit Oniam summum sacerdotem. 2. Mach. 4.

Rex Antiochus Menelaum hominem sacrilegum de sceleribus multis accusatum absolvit, et accusatores ejus morte damnavit, et eum immunem dimisit. Ibidem.

Nimiam crudelitatem in Eleazarum illi tyranni ab Antiocho missi exercuerunt, et similiter in illos septem fratres, et eorum matrem. 2. Mach. 6. et 7.

Math. 2. Videns Herodes, quod illusus esset a Magis, iratus est valde, et mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, et in omnibus finibus ejus, a bimatu et infra.

Marc. 14. Marc. 6. Sciebat Herodes Tetrarcha, Joannem Baptistam esse virum justum et sanctum. Et tamen ad petitionem unius meretricis, fecit eum in carcere decollari.

Math. 26. Pilatus sciebat, quod Judæi per invidiam tradidissent Dominum, et nullam causam poterant invenire. Tamen ad eorum clamores, et timens perdere amicitiam Cæsaris, ipsum flagellatum tradidit voluntati eorum.

Luc. 13. Accesserunt quidam Pharisæorum ad Dominum *Jesum dicentes* : Exi, et vade hinc, quia Herodes vult te occidere.

Luc. 23. Herodes Tetracha multo tempore cupiebat videre Jesum, et viso eo gavisus est valde : et tamen sprevit illum cum exercitu suo, et illusit, et indutum istum veste albâ dimisit ad Pilatum.

Actor. 12. Misit Herodes rex Agrippa manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia. Occidit autem Jacobum fratrem Joannis. Videns autem, quia placeret Judæis, apposuit, ut apprehenderet et Petrum.

Actor. 16. A quibusdam fuit Paulus mendaciter accusatus, pro eo, quod ipse spiritum Pythonicum ejecerat a quadam puella. Magistratus autem jusserunt eum et Sylam ejus socium virgis cædi, et in carcerem mitti, et pedes eorum ligno stringi.

Actor. 24. Felix præses sperabat, quod pecunia ei daretur a Paulo, quem tenebat vinctum, propter quod frequenter accersens eum loquebatur cum eo. Successit autem ei Festus, et volens Felix gratiam præstare Judæis, reliquit Paulum vinctum : Propterea Paulus compulsus est Cæsarem appellare.

U.

TITULUS CLXXV.

Vana et stulta confidentia.

Gen. 11. Vane et stulte nimiùm in se confidebant ædificatores turris Babel, quorum linguas merito confudit Dominus.

Exod. 14. Pharao et Ægyptii in curribus et equis stulte confidentes, dum adversus Dominum persequerentur Hebræos, submersi sunt in mari rubro.

Nimis in viribus suis confidentem Goliath gigantem occidit David adhuc puerulus. 1. Reg. 17.

Nec minùs vana fuit Holofernis in potentia et armis confidentia, dicentis, non esse Deum, nisi Nabuchodonosor, cujus tamen caput amputavit imbellis fœmina. Judic. 6. et 13.

Qui confidunt in virtute sua, et in multitudine divitiarum gloriantur. Sequitur: et relinquent alienis divitias suas, et sepulcra eorum domus illorum in perpetuum. Psal. 48.

Qui confidit in divitiis suis, corruet: justi autem quasi virens folium germinabunt. Prov. 11.

Qui confidit in cogitationibus suis: impie agit. Prov. 12.

Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur. Prov. 28.

Stultissime in se confidebat, sive Lucifer, sive Nabuchodonosor, cui hæc verba adscribuntur: in cœlum ascendam super astra, et exaltabo solium meum, etc. Unde merito illi respondetur: verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci. Isa. 14.

Maledictus homo, qui confidit in homine, et ponit in carnem brachium suum, et a Domino recedit cor ejus. Jerem. 17.

Væ, qui opulenti estis in Sion, et confiditis in monte Samariæ, optimates, capita populorum, ingredientes pompaticè domum Israël. Amos. 6.

Stulta et inanis fuit confidentia Virginum fatuarum, quæ accensis lampadibus, non sumpserunt oleum secum. Ideo audire meruerunt: Amen dico vobis, nescio vos. Matth. 25.

Petrus quoque nimium in se confidebat, cum dixit: etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Matth. 26. Marc. 14.

Item cum dixit: tecum paratus sum et in carcerem, et in mortem ire. Luc. 22.

Difficile est confidentes in pecuniis in regnum cœlorum introire, ait Dominus. Marc. 10.

Unde diviti illi, qui stultissime confidens in divitiis dicebat: anima, habes multa bona, posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare, responsum est: stulte, hac nocte repetent animam a te: et quæ parâsti, cujus erunt? Luc. 12.

Nec etiam in operibus, quæ sunt de genere bonorum, si sint absque charitate, confidendum est. Non enim Pharisæus, qui orans dicebat: jejuno bis in Sabbato, decimas do omnium, quæ possideo, descendit justificatus, sed publicanus, qui non au- Luc. 18.

debat oculos ad cœlum levare, sed percutiebat pectus suum; dicens : Deus, propitius esto mihi peccatori.

TITULUS CLXXVI.

Verbum Dei auditum.

Exod. 4. Aaron locutus fuit omnia verba, quæ dixerat Dominus ad Moysen. Et credidit omnis populus, audieruntque, quod visitâsset Dominus filios Israël, et proni adoraverunt.

Exod. 6. Dixit Moyses coram Domino : Ecce filii Israël non me audiunt, et quomodo audiet Pharao ?

Exod. 24. Cunctus populus dixit Moysi una voce : Omnia verba Domini, quæ locutus est, faciemus. Et paulò post assumens Moyses volumen fœderis, legit audiente populo, qui dixerunt : Omnia, quæ locutus est, faciemus.

Judic. 3. Eglon, rex Moab, sedebat in æstivo cœnaculo, et dixit ad eum Aod : Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno, quasi reverentiam exhibens Verbo Dei.

1. Reg. 3. Bene docuit Samuelem Heli, ut diceret Domino loquenti sibi : Loquere Domine, quia audit servus tuus.

3. Reg. 22. Achab rex Israël nolebat audire Michæam prophetam Domini, quia non prophetabat bonum, sed malum. Vocatus tamen Michæas dixit ei : Audi sermonem Domini.

2. Esd. 8. Esdras attulit librum legis, et legit in eo aperte, de mane usque ad mediam diem, et aures omnis populi erant erectæ ad librum. Et sequitur : Flebat omnis populus, cum audiret verba legis.

Job. 42. Respondens Job Domino dixit : Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. Idcirco me reprehendo, et ago pœnitentiam in favilla et cinere.

Jerem. 26. Factum est verbum Domini ad Jeremiam : Noli subtrahere verbum Dei, si forte audiant, et avertatur unusquisque a via sua mala, et pœniteat me mali, quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum.

Ezech. 3. Dixit Dominus Ezechieli : Vade ad domum Israël, et loqueris Verba mea ad eos. Sequitur : Domus Israël noluit audire te, quia nolunt audire me.

Jonæ. 3. Verbum Jonæ pervenit ad regem Ninive, et surrexit de solio suo, et abjecit vestimentum suum a se, et indutus est sacco, et sedit in cinere.

Hero-

Herodes Tetrarcha metuebat Joannem Baptistam, et custodiebat eum : et audito eo, multa faciebat, et eum libenter audiebat. Marc. 6.

Maria soror Marthæ, sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius et audivit tandem Dominum dicentem : Maria optimam partem elegit etc. Luc. 10.

In fine sermonis in monte, dixit Dominus : Omnis qui audit verba mea, et facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam super petram. Matth. 7.

Cum turbæ irruerent in Dominum Jesum, ut audirent verbum Dei, sedens docebat de navicula turbas : Petrus cum sociis, deductis ad terram navibus, iis relictis, ipsi cum sociis secuti sunt Dominum. Luc. 5.

Extollenti vocem mulieri, et dicenti : Beatus venter, qui te portavit : Respondit Dominus : Quinimo beati, qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud. Luc. 11.

Instante Dominica passione, legitur : Erat docens quotidie in templo : Et post pauca : Omnis populus suspensus erat, audiens illum. Luc. 19.

Duo Discipuli Domini Jesu, euntes in castellum, nomine Emaus, loquentes ad invicem de iis, quæ tempore Dominicæ passionis acciderant, meruerunt habere societatem illius, de quo loquebantur. Luc. 24.

Facto sermone ad plebem in die Pentecostes post adventum Spiritûs sancti, dicitur : His auditis, compuncti sunt corde, et dixerunt ad Petrum et ad reliquos Apostolos : Quid faciemus viri fratres? Et baptizati sunt circiter tria millia hominum. Actor. 2.

Post sanationem claudi, et sermonem Petri, sequitur : multi, qui audierant verbum, crediderunt. Et factus est numerus virorum circiter quinque millia hominum. Actor. 4.

Convocantes duodecim Apostoli multitudinem discipulorum, dixerunt : Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, et ministrare mensis. Nota tamen, quod illæ mensæ erant pauperum viduarum. Per quod datur intelligi, quod opus prædicationis verbi Dei præfertur operi misericordiæ corporalis. Actor. 6.

Non poterant resistere Judæi sapientiæ et spiritui, qui per beatum Stephanum loquebatur. Ibidem.

Philippus descendens in civitatem Samariæ, prædicabat illis Christum. Intendebant autem turbæ his, quæ a Philippo dicebantur, unanimiter audientes. Actor. 8.

Aperiens Philippus os suum evangelizavit Eunucho Jesum, et Actor. 8.

venientes ad quandam aquam, confessus est Eunuchus, se credere, et baptizavit eum.

Actor. 9. De Saulo quem Dominus Jesus excœcaverat corporaliter, *et illuminaverat spiritualiter*, dixit ipse in visu Ananiæ: Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram *gentibus*.

Actor. 10. Noluit Dominus instruere Cornelium per angelum, sed mandavit ei, ut accerseret Simonem Petrum, et ille doceret eum, et diceret, quid eum facere oporteret.

Ibidem. Loquente Petro, cecidit Spiritus sanctus super omnes, *qui audiebant* verbum illius.

Actor. 13. Audiebant gentes, quod Judæi repellebant *verbum Dei, et quod* Paulus et Barnabas volebant prædicare eis, et gavisi sunt, et crediderunt, quotquot erant præordinati ad vitam æternam.

Actor. 14. Factum est Iconii, ut Paulus et Barnabas ingrederentur synagogam, et loquerentur, ita ut crederet Judæorum et Græcorum copiosa multitudo.

Actor. 16. Quædam mulier, nomine Lydia, purpuraria audivit Paulum loquentem, cujus cor Dominus aperuit, et baptizata est cum domo sua.

Actor. 17. Cum audissent Athenienses Paulum loquentem de resurrectione mortuorum, quidam irridebant, quidam vero dixerunt: audiemus te de hoc iterum. Sic Paulus exivit de medio eorum. Quidam verò adhærentes ei crediderunt, in quibus Dionysius Areopagita, et mulier nomine Damaris, et alii cum eis.

Actor. 19. Mansit Paulus Ephesi per biennium, quotidie disputans in schola tyranni cujusdam, ita ut omnes, qui habitabant in Asia, audirent verbum Dei.

Actor. 26. Postquam rex Agrippa audierat Paulum, dixit ei: in modico suades me Christianum fieri.

Actor. 17. Veniens Paulus Berrhœam, intravit synagogam Judæorum, et quidam susceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie scrutantes scripturas, si hæc ita se haberent. Et multi crediderunt ex eis.

TITULUS CLXXVII.

Verbum Dei prædicatum et bonæ adhortationes.

Gen. 4. Cain admonitus exteriori voce Dei, ab accepta iniquitate non destitit. Hinc patet, quod exterior exhortatio sine interiore parùm est efficax.

Gen. 19. Justus Loth piè admonebat Sodomitas dicens: Nolite, quæso,

fratres mei, nolite malum hoc facere: cui illi contumaciter responderunt: Recede illuc. Hinc patet, quod perversi difficile corriguntur.

Bene successit Jacob, qui acquievit consiliis matris suæ. Gen. 27.

Audiens Ruben iniqua fratrum verba contra Joseph, dixit: Non interficiamus eum, nec effundamus sanguinem ejus. Judas etiam consuluit, quod non occideretur, sed venderetur, et sic saltem minus malum committeretur. Gen. 37.

Soror Moysi bene suasit filiæ Pharaonis, ut mulier hebræa pro nutriendo parvulo vocaretur. Exod. 2.

Ad utilitatem populi et allevationem Moysi, bene consuluit ei Jethro, ut minores judices constitueret in populo. Exod. 18.

Bona exhortatione Abigail conversus est David a proposito fundendi sanguinem Nabal. 1. Reg. 25.

Bonum consilium dedit Abner Asaeli se sequenti, dicens: Noli me sequi, ne compellar te confodere in terram. Quod quia ille audire contempsit, ab eodem occisus est. 2. Reg. 2.

Consilium bonum dederunt seniores Roboam filio Salomonis. Ille vero in malum suum acquievit consilio juniorum. 3. Reg. 12.

Cum Naaman Syrus ad verbum Elisæi abiret indignans, servi sui suaserunt ei, ut Prophetæ mandatum impleret, quorum monitis acquievit. 4. Reg. 5.

Quamdiu vixit Jojada Pontifex, qui bene instruebat Joas regem Juda, tamdiu fuit ille bonus: quo mortuo, factus est pessimus. 4. Reg. 12. 2. Paral. 25.

Perrexerunt cursores cum epistolis, ex regis Ezechiæ imperio et principum ejus, in universum Israël et Judam, prædicantes: Filii Israël revertimini ad Dominum Deum Abraham, et Isaac, et Israël, et revertetur ad reliquias, quæ effugerunt manus Assyriorum. 2. Paral. 30.

Ædificantibus Judæis templum, reversis de Babylone, exhortabantur, et adjuvabant eos Aggæus et Zacharias Prophetæ. 1. Esd. 5.

Desiderans Neemias ædificare in Jerusalem murum, dixit optimatibus et magistratibus: Surgamus et ædificemus. Et confortatæ sunt manus eorum in bono. 2. Esd. 2.

Ad exhortationem Neemiæ ii, qui usuras accipiebant a populo, et acceptas reddere, et ultra non accipere consenserunt. 2. Esd. 5.

Tobias, in captivitate positus, pergebat per omnes, qui erant in captivitate, et monita salutis dabat eis. Idem bene prædicavit filio suo. Cap. 4. et 14. Tob. 1.

Bene cessit Tobiæ, quia Raphaelis, quem hominem putabat, consiliis acquievit. Specialiter in extractione piscis, et in petendo uxorem, et de matrimonio habendo cum ea. Tob. 6.

Tob. 10. Parentes Saræ uxoris Tobiæ junioris monuerunt eam, *honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, et seipsam irreprehensibilem exhibere.*

Judith. 8. Judith bonam exhortationem fecit populo, arguens, quod indiscrete ordinatum erat, et docens, quid faciendum esset.

Esther 4. Efficaciter persuasit Mardochæus Esther, ut cum periculo suo ingrederetur ad regem, precatura pro salute gentis suæ.

Isa. 6. Post ostensam Isaiæ mirabilem visionem, dixit ipse Propheta: Væ mihi, qui tacui. Et postea, quando labia sua cum *calculo de altari sumpto vidisset fuisse mundata, dixit Domino quærenti, quem mitteret ad populum: Ecce ego, mitte me.*

Isa. 58. Dixit Dominus eidem: Clama, nec cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Jacob peccata eorum.

Jerem. 1. Jeremias primò excusavit se a prædicatione, et postea divinæ voluntati acquievit.

Jerem. 38. Abimelech Æthiops dixit Sedeciæ regi Juda: Domine mi rex, male fecerunt viri isti tui omnia, quæcunque perpetraverunt contra Jeremiam prophetam, mittentes eum in lacum. Et præcepit ei rex: Leva eum de lacu, antequam moriatur.

Jonæ 1. et 2. Factum est verbum Domini ad Jonam, dicens: Surge, et vade in Ninivem, et prædica in ea prædicationem, quam loquar ad te.

Dan. 4. Bonum consilium dedit Daniel Nabuchodonosor regi *Babylonis*, dicens: Consilium meum tibi placeat, et *peccata tua eleëmosynis redime.*

1. Mach. 2. Moriturus Mathathias filios suos efficaciter adhortatus est ad agendum viriliter pro lege Dei.

1. Mach. 3. 4. et 8. Judas Machabæus pugnaturus exhortabatur, et etiam animabat populum suum in sermonibus bonis. Et specialiter 15. cap. ubi dicitur, quod singulos armavit, non clypei et hastæ munitione vincere, sed sermonibus optimis et exhortationibus.

2. Mach. 7. Cum primus septem illorum fratrum in sartagine torreretur, cæteri una cum matre se hortabantur mori fortiter, dicentes: Dominus aspiciet veritatem, et consolabitur in nobis. Et specialiter ipsa mater mirabiliter et efficaciter exhortabatur filios suos.

Marc. 1. Joannes Baptista multa exhortans, evangelizabat populo, Luc. 3. De quibus nonnulla tanguntur capite primo ejusdem. Cujus exhortatio ita efficax erat, ut non solum multi baptizarentur,

Marc. 6. confitentes peccata, sed et ipse Herodes audito eo multa faciebat, et libenter eum audiebat.

Misit Dominus discipulos suos dicens : Euntes, prædicate, dicentes : Quia appropinquavit regnum cœlorum. Simile habetur Marc. 16. Matth. 10.

Petrus Apostolus in die Pentecostes tam efficaciter prædicavit, quod baptizabantur una die 3000. hominum. Et alia vice similiter ad prædicationem ipsius factus est numerus credentium quasi 5000. Actor. 2.

Ministrantibus et jejunantibus prophetis et doctoribus, qui erant Antiochiæ, dixit Spiritus Sanctus : Segregate mihi Paulum et Barnabam. Sequitur: Ipsi quidem missi a Spiritu Sancto, prædicabant verbum Dei in synagogis Judæorum. Actor. 13.

In domo Cornelii prædicante Petro, cecidit Spiritus Sanctus super omnes, qui audiebant verbum Dei, et jussit eos baptizari. Actor. 10.

Reversi sunt Paulus et Barnabas Lystris Iconium, et Antiochiam, confirmantes animas discipulorum, et exhortantes, ut permanerent in fide. Actor. 14.

Cum Paulus vinctus coram Agrippa Rege et Festo Præside causam diceret, Agrippa dixit ei : In modico suades me Christianum fieri. Actor. 26.

Factum est Iconii, ut Paulus et Barnabas introirent in synagogam Judæorum et loquerentur, ita ut crederet Judæorum et Græcorum copiosa multitudo. Actor. 14.

Visio per noctem Paulo visa est : Vir Macedo quidam erat stans et deprecans, dicens : transiens in Macedoniam, succurre nobis. Sequitur : Ut autem visum vidit, statim quæsivimus proficisci in Macedoniam, certi facti, quod vocâsset nos Dominus ad evangelizandum eis. Actor. 16.

Multi Corinthiorum audientes Paulum prædicantem, prædicationem credebant et baptizabantur. Dixit autem Dominus nocte Paulo per visionem : Noli timere, sed loquere : ne taceas, quia ego sum tecum, et nemo apponet, ut noceat tibi. Actor. 18.

Apollo vir Judæus Alexandrinus genere erat edoctus viam Domini, fervens Spiritu loquebatur, et docebat diligenter ea, quæ sunt Jesu. Eodem.

Apud Ephesum Paulus intrans in synagogam Judæorum cum fiducia loquebatur, disputans et suadens de regno Dei. Actor. 19.

Quadam die, cum in crastinum profecturus sermonem protraxisset usque ad mediam noctem, quidam adolescens oppressus somno cecidit de fenestra, et sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset Paulus, et suscitâsset eum, rursus ascendit, et allocutus est eos usque in lucem, et sic profectus est. Actor. 20.

Ibidem. Recessurus Paulus de Asia dixit majoribus natu: Per triennium non cessavi die ac nocte cum lacrymis, monens unumquemque vestrûm.

TITULUS CLXXVIII.

Veritas odium pariens.

Num. 24. Balaac rex Moab multum dolebat, quando Balaam bona dicebat de filiis Israël, licet essent vera. Nec eum honoravit, sicut honorâsset, si ei placentia verba dixisset: Decreveram quidem honorare te etc.

Jud. 9. Jonathas filius Gedeonis fugit a facie Abimelech, cum dixisset verum de eo, et de illis, qui male eum elegerunt.

1. Reg. 20. Iratus est Saul contra Jonatham filium suum, quia ille excusabat David, qui verè innocens erat erga ipsum Saul.

3. Reg. 22. Achab oderat Michæam prophetam, quia ille dicebat veritatem sibi: ego odi eum (inquit) quia nunquam prophetat mihi bonum, sed malum.

2. Paral. 16 Cum increpâsset Ananias propheta Asa regem Juda, quia confisus erat in Benadad rege Syriæ, iratus est Asa, misitque videntem in nervum.

2. Paral. 24. Ad imperium regis Joas, lapidatus est Zacharias filius Jojadæ, qui regem et principes arguebat, pro eo, quod Dominum reliquissent.

Judith. 5. 6. Cum dixisset Achior magnalia, quæ fecerat Deus filiis Israël, et magnam esse ejus potestatem, irati sunt omnes magnates Holofernis, et cogitabant interficere eum. Holofernes etiam indignatus est vehementer.

Jerem. 32. Clausit Jeremiam prophetam in domum carceris Sedecias rex Juda, dicens: Quare vaticinaris? dicens: Hæc dicit Dominus.

Jerem. 36. Cum legisset Baruch verba, quæ scripserat ex ore Jeremiæ coram Joachim rege Juda, fecit rex in ignem projici volumen. Quia dicebatur ibi veritas de civitate Jerusalem capienda. Et præcepit rex Baruch et Jeremiam comprehendi, sed Deo nolente, tunc non fuerunt inventi.

Jerem. 38. Postmodum verò, cum iterum prophetaret captionem civitatis, missus fuit in lacum, ubi non erat aqua, sed lutum. Et descendit Jeremias in cœnum.

Dan. 14. Pro eo, quod Daniel probavit Bel et draconem non esse Deos, Babylonii convenerunt adversus regem, et procuraverunt Danielem mitti in lacum leonum.

2. Mach. 6. Ex bonis et veris sermonibus Eleazari hi, qui eum trahebant ad supplicium, et paulò ante fuerant mitiores, conversi sunt in iram.

Quia Joannes Baptista dicebat Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui, fecit eum Herodes incarcerari, et postea decollari. Matth. 14. Marc. 6.

Cum Dominus increparet de multis hypocrytas et Pharisæos, cœperunt illi graviter insistere et os ejus opprimere, de multis insidiantes, et quærentes rapere aliquid ex ore ejus Luc. 11.

Pharisæi cœco nato, a Domino illuminato, maledixerunt, et extra synagogam ejecerunt, pro eo, quod veritatem constantissime fatebatur. Joan. 9.

Principes sacerdotum, audientes verba Apostolorum, de doctrina Christi, dissecabantur, et cogitabant interficere illos, et cæsis denunciaverunt, ne amplius loquerentur in nomine Domini Jesu. Et illi ibant gaudentes a conspectu consilii. Actor. 5.

Audientes Judæi beati Stephani verba, dissecabantur cordibus suis, et stridebant dentibus in eum. Et ejicientes eum extra civitatem lapidabant. Actor. 7.

Multos et magnos habuit adversarios beatus Paulus, pro verbis veritatis et sobrietatis, quæ ipse hominibus loquebatur. Actor. 9.

Item ad Galatas. Ergo inimicus vobis factus sum, verum dicens? Gal. 4.

TITULUS CLXXIX.
Vigilantia.

Quam vigilans fuerit Jacob in servitio Laban, testatus est his verbis: die noctuque æstu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. Sicque per viginti annos servivi tibi. Docemur hoc exemplo, quam vigilans quisque debeat esse in servitio Dei, præsertim si sit pastor animarum. Gen. 31. 40.

Cherubin, quos vidit Ezechiel juxta currum gloriæ Domini, pleni erant oculis. Item et quatuor illa animalia, quæ vidit Joannes in circuitu sedis, plena erant oculis ante et retro. Debent nempe omni ex parte vigilare, qui volunt Deo servire, et ad ejus gloriam pervenire. Ezech. 10. Apoc. 4.

Causa, ob quam David cecidit in peccatum adulterii, fuit defectus sufficientis vigilantiæ. 2. Reg. 11.

Monet nos Salomon: Omni custodiâ serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit. Si ipse hoc monitum observâsset, non tam turpiter peccâsset. Prov. 4. 23.

Ut nos Dominus excitaret ad vigilantiam, proponit exemplum tum illorum hominum, qui vixerunt tempore Noe, tum Sodomitarum. Isti enim nullo modo invigilabant sibi ipsis, et suæ saluti, sed edebant, et bibebant etc., donec repente super illos venit diluvium, super hos ignis de cœlo. Luc. 16. 26. etc.

Matth. 25. Virgines fatuæ ob defectum vigilantiæ non fuerunt admissæ a sponso ad nuptias, sed clausa illis fuit janua.

Matth. 13. Cum dormirent homines, venit inimicus, et superseminavit zizania in medio tritici. Quam multa vitiorum zizania seminantur et crescunt in homine, si anima non vigilat: quam multa in domo, si paterfamilias dormit: quam multa in civitate et Republicâ, si Superiores et magistratus dormiunt.

Matth. 24. 42 etc. Cur semper debeamus vigilare, rationem dat Christus Dominus. Vigilate, ait, quia nescitis, quâ horâ Dominus vester venturus sit. Illud autem scitote, quoniam si sciret Pater-familias, quâ horâ fur venturus esset, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos estote parati: quia qua nescitis hora filius hominis venturus est etc.

Matth. 26. 41. Monuit Dominus Discipulos in monte Oliveti: vigilate et orate, ut non intretis in tentationem. Petrus, quia huic monito non est obsecutus, illâ adhuc nocte a tentatione fuit victus.

Apoc. 3. Episcopo Sardis jussit Christus Joannem scribere: Esto vigilans. Si non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur.

TITULUS CLXXX.

Unitas et consensus communis.

S. August. lib. 12 de civitate Dei, cap. 22. Ex uno homine Deus humanum genus instituit, ad *commendandum* hominibus, quam ei grata sit etiam *unitas in pluribus. Unde* S. Augustinus lib. 12. de civitate Dei ait: Factus est unus, sed non relictus est solus. Nihil enim est, quod commodius contra vitium discordiæ vel cavendum, cum nondum existeret, vel sanandum, cum extitisset, natura loqueretur humana, quam recordationem illius parentis, quem propterea Deus creare voluit unum, de quo multitudo propagaretur, ut hac admonitione etiam in multis concors unitas servaretur.

Exod. 19. Populus filiorum Israël in deserto multum fuit unanimis et voluntarius ad recipiendam legem: etiam auditis a Moyse verbis legis, respondit cunctus populus una voce: Omnia verba Domini, quæ locutus est, faciemus.

Exod. 15. Ad faciendum opus tabernaculi Domini et sacras ministrorum vestes, obtulit omnis multitudo filiorum Israël omnia necessaria, mente promptissimâ atque devotâ.

Judic. 20. Congregati sunt omnes filii Israël, quasi vir unus, videlicet ad vindicandum flagitium in Gabaa Benjamin erga uxorem Levitæ commissum.

Invasit

Invasit timor Domini populum, et egressi sunt, quasi vir unus, ad succurrendum fratribus suis in Jabes Galaad obsessis. 1. Reg. 11.

Venerunt universæ tribus Israël ad David in Hebron, et unxerunt eum in regem super illos. 2. Reg. 5.

Convenit ad regem Salomonem universus Israël, et tunc fuerunt arca et vasa sanctuarii delata in templum, et ipsum solenniter dedicatum. 1. Reg. 8.

Congregatus est omnis populus, quasi vir unus in Jerusalem, ad reædificandum templum, quod fuerat a rege Babylonis destructum. 1. Esd. 3.

Congregatus est omnis populus, quasi vir unus, ad plateam, et dixerunt Esdræ, ut afferret librum legis Domini. 2. Esd. 8.

Cum exposuisset Achior universa, quæ dixerat Holofernes, omnis populus communi lamentatione et fletu unanimes preces suas Domino effuderunt. Judith. 6.

Post mortem Judæ congregati sunt omnes amici ejus, et dixerunt Jonathæ fratri ejus: Ex quo frater tuus defunctus est etc. Nunc itaque te eligimus pro eo esse nobis principem et ducem ad bellandum bellum nostrum. 1. Mach. 9.

Auditis sermonibus Simonis, accensus est spiritus populi simul, et voce magna dixerunt: Tu es dux noster loco Judæ et Jonathæ. 1. Mach. 13.

Post ascensionem Domini omnes discipuli erant perseverantes in oratione cum mulieribus et Maria matre Jesu, et sic invenit eos Spiritus sanctus. Act. 1. et 2.

Omnes, qui credebant, pariter erant, recepto Spiritu sancto, et habebant omnia communia, unanimiter perdurantes in templo, et frangentes circa domos panes. Eodem.

Cum audissent discipuli de sanatione claudi, et responsione Petri et Joannis ad magistratus plebis, unanimiter levaverunt vocem, et dixerunt: Domine, qui fecisti cœlum et terram, da servis tuis etc. Actor. 4.

Punitis ad vocem Petri terribiliter Anania et uxore ejus Saphira, factus est timor magnus in universa terra, et erant omnes unanimiter in porticu Salomonis. Actor. 5.

Multitudinis credentium erat cor unum, anima una, nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Actor. 4.

TITULUS CLXXXI.

Votum.

Gen. 28. Jacob vadens ad domum Laban avunculi sui post ostensam sibi a Domino visionem, vovit votum dicens: Si fuerit Dominus mecum.

Num. 21. Rex Arad pugnavit contra Israël, et victor existens tulit ex eo prædam. At Israël voto se obligavit Domino, et postea vicit eum.

Judic. 11. Pugnaturus Jephte contra filios Ammon, votum vovit Domino dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas.

1. Reg. 1. Oravit Anna Dominum, flens largiter, et votum vovit, dicens: Domine exercituum, si dederis mihi sexum virilem, dabo eum Domino.

2. Reg. 15. Absalon volens rebellare patri suo David, dixit ad David: Vadam et reddam vota mea, quæ vovi Domino in Hebron. Vovens vovit servus tuus cum esset in Gessur Syriæ, dicens: si reduxerit me Dominus in Jerusalem, sacrificabo Domino.

2. Paral. 15. Asa rex Juda, ea, quæ voverat pater suus, obtulit in domum Domini argentum, aurum, vasorumque diversam supellectilem.

1. Paral. 29. Lætatus est populus, cum vota sponte promitteret, quia corde toto offerebant ea Domino, sed et David rex lætatus est.

2. Paral. 31. Filii Israël et Juda obtulerunt decimas, quas voverant Domino.

2. Esd. 8. Rex Artaxerxes præcepit Esdræ et populo, ut ferrent munera Domino Deo Israël, quæ voverant etc.

Judith. 16. Omnis populus post victoriam venit *in Jerusalem adorare* Dominum, et obtulerunt omnes holocausta, vota, et promissiones suas.

Jonæ 1. Viri, qui erant in navi, ubi fuit Jonas propheta, timuerunt timore magno, et immolaverunt hostias Domino.

2. Mach. 3. Heliodorus volens ærarium spoliare, et deposita de templo auferre, fuit virtute divina graviter flagellatus. Deinde sanatus per orationem Oniæ, hostiâ Deo oblatâ, et votis magnis promissis, repedavit ad regem.

2. Mach. 9. Postquam percussus fuit a Deo Antiochus gravissima et insanabili plaga, pollicitus est Judæis, templo Jerosolymorum mirabilia se facturum.

Luc. 1. Beata Virgo Maria virginitatem vovisse videtur, per hoc, quod ait: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?

Actor. 23. Crudele votum et impium fecerunt illi Judæi, qui accedentes ad principes sacerdotum dixerunt: Devotione devovimus nos nihil gustaturos, donec occidamus Paulum.

Z.

TITULUS CLXXXII.

Zelus bonus.

Saeviebant filii Jacob ob stuprum Dynæ sororis per Sichem oppressæ. Gen. 34.

Audiens Moyses voces cantantium, et videns vitulum et choros, iratus est valde, et projiciens tabulas, confregit eas. Et nota, quam graviter punivit populum, pro quo tam fideliter et instanter oraverat ante Deum. Exod. 32.

Multum placuit Deo zelus Phinees filii Eleazari, quando perfodit virum cum muliere Madianitide : licet essent magni et nobiles. Num. 25.

Præcepit Josue Achan lapidari, et totam ejus supellectilem comburi, quia tulerat de anathemate Jericho. Josue 7.

Cum audissent filii Israël, filios Ruben et Gad ædificâsse sibi altare, convenerunt omnes contra eos, et dimicare voluerunt. Josue 22.

Congregati sunt omnes filii Israël, quasi vir unus, ad vindicandum gravissimum scelus, quod commiserant viri de Gabaa Benjamin pro uxore Levitæ. Judic. 19. et 20.

Confidenter arguit Elias errantem populum, et sacerdotes Baal fecit occidi. 3. Reg. 18.

Reprehensus est Achab, eo quod Benadad regem Syriæ, virum morte dignum, indiscrete vivum permisit abire. 3. Reg. 20.

Quamvis rex Israël Jehu specialiter fuit malus, tamen multum commendatur, eo quod semen domûs Achab delevit, et prophetas Baal occidit, et ædem ipsius Baal destruxit. 4. Reg. 10.

Spiritus Domini induit Zachariam filium Jojadæ et stetit in conspectu populi sculptilibus servientis, et dixit : Quare transgredimini præceptum Domini ? quod vobis non proderit : et dereliquistis Dominum, ut derelinqueret vos ? 2. Paral. 24.

Audiens Esdras sacerdos, Judæos cum gentibus matrimonia copulâsse, miro modo doluit, et gemens ac ejulans, signa doloris ostendit. 1. Esd. 9.

Videns Nehemias Judæos ducentes uxores alienigenas, objurgavit eos, et maledixit, verberavit aliquot et decalcavit. 2. Esd. 13.

Surrexit Mathathias et dixit : Væ mihi ! ut quid natus sum 1. Mach. 2.

videre contritionem populi mei ? Sequitur postea de illius zelo ferventissimo, et mirabili probitate, quando trucidavit hominem super aram, idolis immolantem.

2. Mach. 3. Onias summus pontifex restitit viriliter Simoni, qui volebat iniquum quid in civitate moliri.

Matth. 3. et 14. Miro fervebat zelo Joannes Baptista, quando dicebat : Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere venturam iram? Simul et quando Herodem increpabat.

Matth. 3. Dure increpabat Dominus Scribas et Pharisæos, *hypocrytas*, et specialiter, Matth. 23. Ubi dixit eis septies : *Væ vobis etc.*

Joan. 8. Sciens Dominus Jesus Pharisæos ipsum nequiter observare, circumspiciens eos cum ira, contristatus est super cæcitate cordis ipsorum, dixitque. Vos ex patre diabolo estis.

Joan. 2. Luc. 19. Pluries ejecit Dominus vendentes et ementes de templo, quandoque cum duro verbo : Domus mea domus orationis est : vos autem fecistis illam speluncam latronum.

Actor. 5. Grandi zelo succensus est Petrus in Ananiam et Saphiram, quando vidit, quod fraudaverant aliquid de pretio agri.

Actor. 7. Ex ardenti zelo proveniebat sermo, quem dixit Stephanus Judæis : Dura cervice, et incircumcisi corde et auribus, semper resistitis Spiritui Sancto.

Actor. 13. Resistente Paulo et Barnaba Barjesu speudo-prophetæ, dixit Paulus : O plene omni dolo, et omni fallacia, *fili diaboli et inimice* omnis justitiæ, non desinis subvertere vias Domini rectas?

Actor. 17. Cum Paulus prædicaret Athenis, incitabatur spiritus ejus, videns idololatriæ deditam civitatem.

Specialiter apparet fervens zelus Pauli in epistola ad Galatas c. 5, ubi arguebat, increpabat, obsecrabat. Similiter ad Romanos nono. Secunda Corinthiorum, undecimo, et ad Hebræos, primo etc.

TITULUS CLXXXIII.

Zelus indiscretus.

Num. 11. Videns Josue famulus Moysi duos homines in castris prophetantes dixit : Domine mi Moyses, prohibe illos, at ille, quid (inquit) æmularis pro me ?

2. Reg. 16. Abisai Sarujæ voluit amputare caput Semei maledicentis David, persecutionem Absalon patienti. Sed non permisit David, ut aliquid mali inferretur illi.

Filii prophetarum coëgerunt Elisæum, ut mitteret viros ad quærendum Dominum suum, ne forte Spiritus Domini projecisset eum in unum montium, aut in unum vallium. 4. Reg. 2.

Jonas fugere voluit a facie Domini, quando præcepit ei prædicare Ninivitis. Et postmodum doluit, quando vidit quod civitas juxta interitum, quem prædixerat, non ruebat. Jonæ 1. 4.

Cum ostendisset Dominus discipulis, oportere eum multa pati a principibus Judæorum, et occidi, Petrus cœpit increpare illum dicens : Absit a te Domine, non erit tibi hoc. Matth. 6. et 16.

Multùm zelabant Pharisæi pro observatione sabbati, quando videbant Dominum de illo curantem infirmos. Luc. 6. et 13.

Item quando videbant discipulos spicas vellentes, et manibus confricantes. Luc. 6. Matth. 12. Marc. 2.

Scribæ et Pharisæi amplius zelabant pro traditionibus suis, quam pro divinis mandatis. Matth. 15. Marc. 7.

Item pro auro templi populus plus zelabat, quam pro ipso templo : et pro donis altaris, plus quam pro ipso altari. Matth. 23.

Oblati sunt Domino parvuli, ut manus ejs imponeret et oraret. Discipuli autem increpabant eos. Jesus autem ait : Sinite parvulos venire ad me. Matth. 19. Marc. 10.

Cum effundisset Maria pretiosum unguentum super caput Domini, quidam discipuli indigne ferebant, et fremebant in eam, de perditione unguenti. Marc. 14.

Joannes Apostolus prohibuit quendam ejicientem dæmonia in nomine Domini Jesu, eo quod non sequebatur eos cum aliis discipulis et ait ad illum Jesus : Nolite prohibere; qui enim non est adversum nos, pro nobis est. Luc. 9.

Audientes Jacobus et Joannes, quod Samaritani nón reciperent nuncios Domini, aiunt : Domine, vis dicamus, ut ignis de cœlo descendat, et consumat illos ? Et conversus Dominus increpavit illos, et dixit : Nescitis, cujus spiritus estis. Ibidem.

Arguit Dominus Petrum, qui amputaverat aurem servo principis sacerdotum, eo quod tunc Christi non erat tempus potentiæ ostendendæ, sed patientiæ exhibendæ. Matth. 19. Luc. 22.

Apparet discipulos Joannis Baptistæ zelâsse contra Dominum pro magistro, quando dixerunt ei : Rabbi, qui tecum erat trans Jordanem, hic baptizat, et omnes veniunt ad eum. Joannes autem optime respondit eis. Joan. 3.

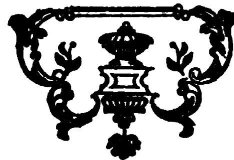
Actor. 5. Cum afferrentur de civitatibus vicinis diversi infirmi, et a Petro curarentur, exurgens princeps sacerdotum, et omnes, qui cum illo erant, repleti sunt zelo.

Act. 8. 9. Æmulator erat paternarum traditionum Paulus supra multos coætaneos suos, quando devastabat Ecclesiam, per domos intrans, et trahens viros ac mulieres, et tradebat in custodiam. Unde accepit literas a principe sacerdotum ad synagogam, quæ erat Damasci, ut si quos inveniret ibi, qui invocarent nomen Christi, vinctos perduceret in Jerusalem.

Actor. 13. Videntes Judæi, quod pene universa civitas *convenerat audire* verbum Dei, quod Paulus et Barnabas prædicabant, repleti sunt zelo et contradicebant iis, quæ a Paulo dicebantur, blasphemantes.

Actor. 21. Venienti Jerosolymam Paulo, dixerunt ei fratres : Quot millia sunt in Judæis, qui crediderunt ? et omnes æmulatores legis sunt. Et de talibus dicit Paulus : Testimonium quidem perhibeo illis, quod æmulationem quidem Dei habent, sed non secundum scientiam.

Rom. 10.

INDEX

Omnium materiarum, quæ in hoc opere continentur.

A

B

C

D.

E.

F. Fal-

F.

G.

H.

I.

L.

R.

S.

T.

FINIS.

3 2044 081 740 821